

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

શ્રીઓઘનિર્યુક્તિ પરાગ

वेमक-स पा.३

સાંખ્ય દ્વિતીય તત્ત્વમધ્યસાધોવિપતિ સિદ્ધાન્તમુદ્રાણિ ૩મંસાદિત્ય

निष्ठात वात्सल्यवार्तिषि पुन्यपाद आयाय' भववत्

શ્રીમદ્વિજયવ્રેમચરીશ્વરજી માહારાજના

५ प्रभात ५ अगम प्रभात पूजाया. आया

५ देव श्रीमद्विष्णुपद मधुकी

ન્યૂરુ મળા ચિન્યરત્ન

૨૦ મુઃ શ્રી નિત્યાનંદ વિજયગુ મહારાજ

५. अमर (अमर)

વિદ્યુત્ પ્રવાહ તરંગ પ્રતિબિંબન

પૂ ૫૦ મદારાજશ્રી કનકનિખલ અભિ. ૪૨

वी० स २४८८	किमत	।	आवृत्ति	पदेनी
निष्ठम स २ १८	१ ५०	।	अन	१०००

પ્રતિષ્ઠા

આચાર્યશ્રી જીજ્ઞાસુશ્રી જૈન મુક્તાવાર્ધ
આગમમંદિર
શ્રીમાળીવાગા ઉભોર્ધ (વડોદરા)

— ત્રય મળવાના સ્થળો —

- (૧) આચાર્યશ્રી જીજ્ઞાસુશ્રી જૈન મુક્તાવાર્ધ જ્ઞાનમંદિર
શ્રીમાળીવાગા ઉભોર્ધ (વડોદરા)
- (૨) સરસ્વતી પુસ્તક ભંડાર
રતનપોળ કાચીખાના અમદાવાદ
- (૩) સોમચંદ ડી. શાહ
અનનિવાસ મામે પાણીપત (મૌરશ્વર)
- (૪) શાહ ડાહ્યાભાઈ મોહનલાલ
ડોશીવાગાની પોળ પટવાનો ખાચો અમદાવાદ

મુદ્રા સ્થાન

પ્રતિષ્ઠા ત્રિ ટરી
બોરસદ (ગિ. ખેડ)

પચપરમેષ્ઠિ સ્તુતિ

અહંતો ભગવત ઇન્દ્રમહિતા સિદ્ધાશ્ર સિદ્ધિસ્થિતા
આચાર્યો જ્ઞાનશાશ્વતોત્તરિઠરા પૂજ્યા ઉપાધ્યાયકા ।
શ્રીસિદ્ધાન્તસુપાઠકા મુનિવરા રત્નત્રયાશયકા ,
પદ્યેતે પરમેષ્ઠિન પ્રતિદિન કૃવંન્તુ વેા ભગવન્મ્ ॥

શ્રી ગુરુ સ્તુતિ

નિગ યેશ પ્રતાપી ! પરમસુખખની પ્રૌઢ હે પ્રેમમૂર્તિ,
વાત્સલ્યાબ્ધિ । મતીશ ! પ્રમખરસનિધિ અયમે ભવ્યસ્ફૂર્તિ,
નાતા સર્વોગમૌના જ્ઞાનમવગમને સૂરયા ધમમૂર્તિ,
મ્વીકારો વદનાને મુનિજનગણની હે પ્રસો દાનસૂરિ ૧
વ્યાપ્યો હે સઘમાહે અનુપમમહિમા ભવ્યચાત્રિમૂર્તિ,
શાસ્ત્રાયોના રહસ્યે વિમલમતિમહા વદતા આશ કૃપાતી,
તેજસ્વી સૂરિદેવ ! પ્રવરશુભનિધિ ત્યાગ વૈરાગ્યવતા,
પૂજ્ય શ્રીપ્રેમસૂરિ ! પ્રભુપદ્યવહતા મુક્તિસામ્રાજ્ય દેતા ૨

સ મર્પણુ

ૐ શ્રદ્ધમ્

અનત ઉપદરને રસાનનારા શ્રીતીર્થે પર ભગ-
વતોની આજ્ઞાનુ પગિપાલન કરના અને કરાન
નામા ઉદ્યમશીલ, સયમમાર્ગે અનિરત
પ્રયાણ કરી રહેવ મુક્તિમાર્ગના કાબેલ
મુક્તિની કૃપાનારિષિ પરમનાત્મલ્યનિધિ
કર્મસાહિત્યનિષ્ઠાત નિરુપદ્ધત્યડામણી
તત્ત્વજ્ઞ મિદ્ધાતમહોદધિ પૂજ્યપાદ
પરમ ગુરુદેવ આચાર્ય ભગવત શ્રી મહિજય પ્રેમ
સુગ્રીથરણ મહારાજના પરમપવિત્ર આશીર્વાદના
પ્રતાપે આ અથરતનુ મર્જન થના પામ્યુ છે,
તે ઉપકારની અમૃતિરૂપે તેઓશ્રીના પરમ
પાવનકારી કરમ્મયમા ભક્તિભર હૃદયે
આ 'ઓપનિર્યુક્તિપરાગ' અથ
સમર્પણ

—શિશુ નિત્યાનંદ

સિદ્ધાનંદો પિ પૂજ્યપાત્ર આચાર્ય
શ્રીમદ્વિજય પ્રેમચૂડાધર ભદ્રાગજ માહેન્દ્ર

આગમપ્રજા પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ

શ્રીમદ્વિજય જીભૂમૂરીશ્વરજી મહારાજ સારંગ

પ્રકાશકનું નિવેદન

પૂજ્ય પૂજ્ય ઉપકારી ગુરુદેવ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્વિજય જીજ્ઞસુગીયગણ મહારાજ સાહેબના ઉપદેશ અને અનુગ્રહથી અમારી આ સંસ્થા સ્થપાયા પછી થોડા વખતમાં શ્રી આત્મ-કમલ-જ્ઞાન-પ્રેમ-જી ગુરુગિણી જૈન મથમાળાના મણકા રૂપે સંસ્કૃત, પાકૃત, ગુજરાતી એવા ૪૩ ઉપયોગી પ્રકાશનો સમાજને અપાઈ કરવા ભાગ્યશાળી બની છે.

આ સંસ્થાને ૨૫ વર્ષ થતાં ભારે નવ ઓઠનો દિવ્ય રજતમહોત્સવ પૂજ્યપાદ આચાર્ય દેવશ્રીની પાવન નિદામાજ આ માલે કારતક મહિનામાં મુળધના ચેક હગનલાલ લક્ષ્મીચંદ તરફથી અમૂલપૂર્વ ઉજવવામાં આવ્યો હતો અને આજે પૂજ્ય ગુરુમહારાજના વિદ્વાન શિષ્યરત્ન પૂજ્ય મુનિરાજ શ્રી નિત્યાનંદ વિજયગણ મહારાજે ગુરુગમથી અમપૂર્વક લખીને તૈયાર કરેલ 'શ્રી આશનિર્ગુહિતિ પરાગ' નામક આ ભવ્ય શ્રદ્ધ મથમાળાના ૪૪મા મણકારૂપે પ્રગટ કરવામાં આવે છે તેથી અમે વિશેષ આનંદ અનુભવીએ છીએ.

આ શ્રદ્ધ નાનો છતા પૂજ્ય સાધુ-સાધ્વીજી મહારાજને ચારિત્રશુદ્ધિ માટે અને નિત્યની સામાચારી વિધિયુક્ત સુદર રીતે પાલન કરવા માટે ખૂબ જ ઉપયોગી છે, એમા શકાને સ્થાન નથી આ એક શરૂઆતનો માર્ગદર્શક ગ્રંથ છે આના અધ્યયનપૂર્વક મૂળ આઠર ગ્રંથમા પ્રવેશ થવો ધણો સુગમ બનશે, એમ અમારે નમ્ર મત ન છે

વિદ્વદ્વયં સુપ્રસિદ્ધવન્તા પૂજ્ય પંડ્યામજી મહારાજશ્રી જનકવિજયજી ગણિન્દ્ર ‘મંગલનચન’ લખી આપેલ છે આથી ગ્રંથની સુંદરતામા અનેક ધણો વધારો થયો છે

વાચક મહાશયો, આ ગ્રંથને સુદર ન્યાય આપશે અને સ્વપર ઉપકાર અર્થે એનો સારો લાભ ઉઠાવશે એવી અમે આશા ગાંધીજી છીએ આ શ્રુતજ્ઞાનની ભક્તિરૂપે પ્રકાશન કાર્યમા જે દાતાઓએ દ્રવ્ય સહાય કરી છે, તે પુણ્યશાળી એનો સુકૃત અનુમોદનાપૂર્વક અમે આભાર માનીએ છીએ, તેઓના શુભ નામો આ ગ્રંથમા પ્રગટ કર્યા છે

પ્રિન્ટિંગના માલિક છેાદુભાઈજી

આ જથને સુદૃઢ રીતે મુદ્રિત કરી આપ્યો છે,
તથા પ્રામગિક, પ્રકાશનું નિવેદન, અનુક્રમણિકા
આદિ મુદ્રેણા પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ (નવાડીસા)ના
માલિક શ્રી મહતવાલું મુદ્રિત કરી આપેલ છે
તે કેમ જૂની જગ્યા આ જથમાળા દ્વારા સાહિત્ય
સેવા કરવાનું વિશેષ મામલ્ય શામનદેવ બંને
એવી પ્રાધના કરતા અમે વિદ્યમાએ હીએ પ્રેસ
ટાપ કે દિઉં ટાપથી રદી ગએલી જૂલો સુધારી
સેવા પિનતિ છે

સપ્ત ૨૦૧૮
રેસાબ સુદ ૩
(અમાત્રાંગ)
રવિવાર

મત્રી
શાલ જયનિનાય
બાપુનાલ વ જયપાળા
આવથી જજુઆમી નૈન
મુકતાબાઈ જાલમ મદિર,
શીમાગીવામા
હોર્સ (વડોદરા)

અ | અવમર્ષિણી કાળમા ભગવાનશ્રી
 સપ્તભદ્રેશ્વરી માડી ભગવાનશ્રી મહાવીર સ્વામીજી
 સુધી ચોવિસ શ્રી તીર્થંકર ભગવતો થયા અને
 તેમના ૧૪૫૭ ગણધર ભગવતો થયા શ્રી તીર્થ
 નર ભગવતના શ્રીમુખેથી નિપદી (ઉત્પન્નદ વા
 તિત્તેદ ગા ધુવેદ વા) માલળી ૧૪૫૭ ગણધર
 ભગવતોએ સ પૂર્ણ દ્વાદશાગીની રચના કરી
 તેઓના શાસનકાળમા અમ ખ્ય આત્માઓ ડેવ ગ
 જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી મોક્ષમ્થાનને પામેલા છે જ્યારે
 શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીર સ્વામીજીના શામનમા
 એ કડો આત્માઓ મોક્ષે ગએલા છે

અવમર્ષિણી કાળના પ્રભાવે જીવોની પ્રજા
 શક્તિ મદ થતી આવતી હતી ડેલા ચૌદ પૂવધર
 શ્રી સ્થવભદ્ર મુનિવર થયા, તે પછી ચૌદપૂવ નુ જ્ઞાન
 વિન્ડેદ પામ્યુ અને દિવસે દિવસે દ્રુતજ્ઞાનમા
 હાનિ થતી આવી જ્યારે ધારણા શક્તિ અતિમદ
 પડી ગઇ ત્યારે શ્રી દેવર્દિગણિ શ્રમાશ્રમણે ભાવિ
 જીવોના ઉપકારથે વાચનાઓ ભેગી કરી જેટલુ
 જ્ઞાન કઠમ્થ હતું તે બધુ પુસ્તકારૂદ કર્યું —

એટલે લખાવી લીધું અને ન્યા ન્યા સકારીવ
લાગ્યું ત્યા ત્યા 'તત્ત્વ જ્વલંતી ગમ્યમ' લખ્યું તે
લખાવેવ જ્ઞાનમાથી બચેલો વારનો આપણને
વત માનમા નજો છે, કેમકે મુખ્યીમ કાળમા ઘણા
મથ બહાગેનો નાશ થઈ ગયો હતો.

શ્રી આચારાગસૂત્ર, શ્રી મૂયગઠાગસૂત્ર,
શ્રી કાષ્ઠાગસૂત્ર, શ્રી મમવાયાગસૂત્ર, શ્રી વિવાહ
પ્રશ્નિ (ભગવતીજી)સૂત્ર શ્રી જ્ઞાતાધમ કથાગસૂત્ર,
શ્રી ઉપામજ્ઞાગસૂત્ર શ્રી અતદૃતાગસૂત્ર, શ્રી અતુ
તરાપપાતિકસૂત્ર, શ્રી મશ્વ્યાકરણસૂત્ર, શ્રી વિપા
કમૂત્ર અને શ્રી દષ્ટિવાદ આ બાર અંગો કહે
વાય છે તેમાના છેલ્લા ઈષ્ટિવાદ નામના બારમા
અંગમા આવના ચોદપૂર્વમાના નવમા પૂર્વની
રીજી આચાર નામની વસ્તુના વીમમા ઓધમા
બૃતમા આ ઓધનિયુક્તિ મથનુ જ્ઞાન હતું

આ ઓધનિયુક્તિ મથનુ જ્ઞાન પહેલા વીસ
વર્ષનો દીક્ષાપત્રીય યાય ત્યારે ચોગ્યતા પ્રમાણે
માધુઓને પ્રાપ્ત થતું હતું અવસર્પિણી કાળના
પ્રભાવે દિવમે દિવમે છવેનુ આયુષ્ય, શરીર
વગેરેની હાનિ થતી હતી, સાથે સાથે જ્ઞાનના
સંયોગમમા પણ મદતા થવા લાગી, આથી

સાધુઓના અનુચ્છાર્યે આ શ્રદ્ધા જ્ઞાન જલદી
મળે તે હેતુથી યુગપ્રધાન શ્રી ભદ્રનાહુ સ્વામીજીએ
નવમા પૂવ માથી આને ઉદ્ધાર કરી શ્રીઓધ
નિયુક્તિરૂપે રચના કરી છે

સુક્ત મણહરરશ્ય તદંથ પત્તેયપુરુષરશ્ય ચ ।
સુયન્નેવલિગારશ્ય અભિન્નદસપુત્રિયગારશ્ય ॥'

‘શ્રી ગણધર ભગવતોએ રચેલ, શ્રી પ્રત્યેક
બુદ્ધ મુનિ ભગવતોએ રચેલ, શ્રી ચૌદપૂવધર
(શ્રુતકેવળી) ભગવતોએ રચેલ અને મપૂર્ણ દશ
પૂવધર મુનિવગેએ રચેલ શ્રુતને સૂત્ર કહેવાય
હે’ શ્રી ભદ્રનાહુ સ્વામીજી મહારાજ ચૌદપૂવધર
હતા તેથી આ ઓધનિયુક્તિ શ્રદ્ધા પણ મહા
સૂત્ર કહેવાય

શ્રી ઓધનિયુક્તિ શ્રદ્ધા દીક્ષિત થનારને
દીક્ષાના પ્રથમ દિવસથી મળવાની શરૂઆત થઈ,
જેથી દીક્ષિતોને પોતાના આચારો પાળવાની
મુગ્ધતા ગ્હે આ ઉપરથી આ શ્રદ્ધા સાધુ-સાધ્વી
જીઓ માટે કેટલેક ઉપકારક તથા ઉપયોગી છે
તે મમજી શકાય એમ છે

શ્રી ભદ્રનાહુ સ્વામીજી મહારાજે આ શ્રદ્ધા
પાકૃત બાપામા ૮૧૨ ગાથા પ્રમાણ નિયુક્તિરૂપે

જનાવેલ છે, તેના ઉપર પૂર્વાચાર્ય રચિત પાકૃત
બાપામા કરેર ગાથાઓનું બાખ્ય છે, તેના ઉપર
નવાગી ટીકાના શુદ્ધિકારક નિવૃત્તિકુલભૂષણ પ્રકાશ
વિદ્યય શ્રીમદ્ ક્રોણાચાર્ય મહારાજે સંસ્કૃત
બાપામા ટીકા કરેલી છે જે ટીકા સહિત આખો
મથ હાલમા સાધુ-સાધ્વીજીઓના બજવા-વાચ
વાના ઉપયોગમા આવે ॥

સામાન્ય સંસ્કૃતજ્ઞાન હોય અથવા સંસ્કૃત
બાપાનો નિલકુલ અભ્યાસ કયો ન હોય તેવા
સાધ-સાધ્વીજીઓ પણ આ શ્રદ્ધાની સુવાસથી
વશિત રહી ન બધ અને પોતાના આચારો કેવા
હોવા જોઈએ તેનું જ્ઞાન પણ પ્રાપ્ત થાય તે હેતુથી
નિયુક્તિ બાખ્ય અને ટીકાના આધારે ‘ઓષ
નિયુક્તિપરાગ, નામનો આ શ્રદ્ધામા લખવા પ્રયત્ન
કરેલ ॥ જે કે ઓષનિયુક્તિ શ્રદ્ધાનું અસરક
બાપાતર કે દરેક ગાથાઓનો અર્થ લખ્યો નથી,
છતા જરૂરી બધા દારોનું વર્ણન આવી બધ અને
દરેક દારો સારી રીતે સમજી શકાય એ રીતે
શુજરાતી બાપામા સઠવના કરેલી ॥

આ શુજરાતી શ્રદ્ધ પ્રથમ બરાબર સ પૂર્ણ
વિચારી ગયા પછો મૂલ શ્રદ્ધ વાચવામા આવશે

તો મને લાગે છે કે સમ્પૂર્ણતા થોડા અભ્યાસીઓ
પણ મૂળઅથનું જ્ઞાન સારી રીતે પ્રાપ્ત કરી નાકશે

બીજું આ અથ શુભગમથી વાચવામાં આવશે
તો તેના રહસ્યો માં ગીતે જાણી શકાશે હરેક
અથનું જ્ઞાન શુભગમથી જ પ્રાપ્ત કરવું જોઈએ, જેથી
કોઈ અથનો અનર્થ થવા સંભવ રહે નહિ
શાસ્ત્રમાં જે વસ્તુનું નિરૂપણ કરવામાં આવ્યું હોય
છે તેમાં ઉત્તમ અપવાદ વગેરે વિષયનું જ્ઞાન
ગીતાથ મહાપુરુષોને જ હોય છે આ કારણથી જ
શાસ્ત્રમાં ગીતાથ મુનિવરોનો અથવા ગીતાથ
મુનિવરની નિશ્ચાનો, એમ બે પ્રકારના વિહારો જ
અનુભવ કરાવેલા છે શાસ્ત્રની આ આજ્ઞા પ્રમાણે
વર્તનારા મહાનુભાવો આરાધક બની શકે છે

પૂજ્યપાદ ગન્ધાધિપતિ સિદ્ધાન્તમહોદય
તત્ત્વસાહિત્યચિંતનશીલ આચાર્યદેવ શ્રી મદિજય
પ્રેમસંગીશ્વરજી મહારાજ સાહેબે માધુર્યોને શ્રી
ઓષનિયુક્તિની વાચના અનેકવાર આપી છે તથા
અનેકવાર અથના પદાથો અમળાવે છે તેઓશ્રીને
ગ્રીભ અથો ઉપરાત આ અથ માધ્યત્વ ક્રમ છે
અધારનવાર તેના પાઠ તેઓશ્રીને હજુ પણ ચાહુ
રું આ ઉપગ્રંથી મને લાગેલું કે ‘પૂજ્યપાદ પરમ

ગુરુદેવ આચાર્ય બગવત આ અથ માટે આદરો.
 બાર મૂક છે તેથી સાધુ-સાધ્વીજીઓ માટે આ
 અથ ઘણો ઉપયોગી છે ને આખા અથનું દ્વાર
 વાર પદાર્થો ને ગુજરાતી બોધામા તૈયાર કર્યા
 હોય તેા સસ્કૃત-પાકૃતભાષા નહિ બોલેલા પણ
 આ અથનું જ્ઞાન મેળવી શકે ' મારી આ ભાવ
 નાને વચ્ચે ઘણા વર્ષો પસાર થઈ ગયા સવત
 ૨૦૧ ની સાલનું આતુર્ભામ મારા પૂજ્ય ગુરુમહા
 રાજ આચાર્ય દેવ શ્રી મદિજય જ ખૂસરીચરજી
 મહારાજ સાહેબની આજ્ઞાથી પૂજ્ય ગુરુજાતા
 જયેતિર્વિં પંચાસજી મહારાજ શ્રી રેવતિનિજયજી
 ગણિવગની સાથે રસોઈ થયું હતું ત્યાં મારા
 પૂજ્ય ગુરુદેવના ઉપદેશથી ત્રણ દેરાસરોના જિજ્ઞા
 હારપૂવક એક ભવ્ય શ્રી જનભાદિનિજયતિવ
 નામે પ્રામાદનું નવ નિર્માણ થવા સાથે આચાર્ય
 શ્રી જૂસરામી જૈન મુક્તાબાર્ધ આગમ મદિર
 અને શ્રી આપ્તિનાથ જૈન અમળસમાધિ સ્તુપોના
 દિવ્ય નિર્માણ થયેલ છે આગમ મદિરમા હજારો
 રોની મળ્યામા મગૃહિત કરાએલા પ્રાચીન-
 અર્વાચીન અનેક મહાન કલાકૃતિઓનો અદ્ભુત
 માહિત્ય જનનાને વ્યવસ્થિત કરવાનો હતો તે
 માટે પૂજ્ય પંચાસજી મહારાજ સવારથી કામે

જાગી જતા, તે વખતે હું પણ સાથે મદદ કરાવતો. સાથે સાથે પૂજ્યપાદ ગુરુદેવના આશીર્વાદ લઈ આ ઓઘનિયુંજિત મૂલ અથ લપરથી થોડું થોડું ગુજરાતીમાં લખવાનું શરૂ કરેલું અને પૂજ્ય ગુરુ દેવની કૃપાથી તે કાંઈ ચોમાસામાં જ મૂળ્ય થયેલ તે વખતે પૂજ્યપાદ ગુરુદેવનું આતુર્ભાસ ખબાર જાણ્યામાં હતું ચોમાસુ પૂર્ણ થયે ખબારથી વિહાર કરી ડોહાઈ પધાર્યા હતા ત્યારે આ 'ઓઘનિયુંજિત પરાગ'નું લખાણ સામાન્ય દૃષ્ટિથી તપાસી ગયા હતા અને તે વખતે આ અથ મુદ્રિત કરવાનું નહીં થયેલ.

સવત ૨૦૧૭ની માલતી માર્ચ આતુર્ભાસ પૂજ્ય ગુરુદેવની આજ્ઞાથી ઓગમદ-દાશીપુત્રમાં થયું તે વખતે આખું લખાણ ફરીથી તપાસી જઈ પ્રેસકોપી તૈયાર કરી હતી તે પ્રેસકોપી તપાસી આપવા પૂજ્યપાદ ગન્ધાધિપતિ આચાર્યદેવ શ્રી મદિજીવ પ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજ સાહેબને (જેઓશ્રી પિંડવાડામાં આતુર્ભાસ જિરાજમાન હતા) વિનંતી કરતા તેઓશ્રીએ મારા પૂજ્ય ગુરુદેવશ્રી પાસે તપાસી લેવાની આજ્ઞા ફરમાવી (પૂજ્ય મારા ગુરુદેવે પણ અનેકવાર ઓઘનિયુંજિત

શ્રેયની વાચના આપેલી છે) જેના દ્વારા ૨૩૩૫
આ આખું લખાણ પૂજ્યપાદ ગુરુદેવ આચાર્યદેવ
શ્રી મહિન્દ્રજી જીજ્ઞાસુગીયરજી મહારાજને આતુર્માં
શ્રુતિમાં જોઈને જોવા મોકલી આપ્યું હતું તેઓશ્રીએ
પ્રેમકે પી સાચત તપાસી સુધારા-વધારા અને
સુસંગત કરી મને જોરસદ મોકલી આપી તેને
વ્યવસ્થિત કર્યા બાદ આરંભી જ સુસ્વામી જૈન
મુક્તાબાઈ આગમ મંદિર (ડોહ) વરદ્યો છપા
વવાનું શરૂ કરવામાં આવ્યું જે પ્રગટ થઈ રહેલ છે

આ શ્રેયમાં પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે જોએએ
લક્ષ્ય કરી કિમતી માનવચર્યા આપ્યું છે તે નીચે
કૃતજ્ઞ બાવે યાદ કરવાનું કેમ જવાબ ? વળી
વિદ્વદ્વાન શાસ્ત્રમૂર્તિ પ્રસિદ્ધ પ્રવચનકુશળ પૂજ્ય
પંડ્યાગજી મહારાજ શ્રી કનક વિન્દ્યજી મહિન્દ્રે
મુર મગજ વચન' લખી આપ્યું છે તેથી ધણી
આનંદ માથે આભાર લખાઈ રહે છે

આ 'આવનિર્ગુણિ પગલ' માધુ-માધવી
જીએ મનનપૂર્વક વાંચી યથાશક્ય પાલન કરવા
તત્પર બનશે એવી આશા રાખું છું પ્રાંતે આ
ગુજરાતી શ્રેય લખવામાં મતિમહત્તાકિના ડોહ
શ્રી જિનેશ્વર ભગવતની આનાથી વિદ્વદ્વા મારાથી

જે કાર્ડ લખાયુ હોય તે જાનલ ત્રિવિધે મિત્રામિ
 દુષ્કંડ અર્પું છું પ્રેમદોષ કે દષ્ટિ દોષથી રહી
 ગયેલ ભૂલો સુવાગીને વાચવા વિનાતિ છે અને
 મુશળને તેવી ભૂલો જતાવવા ઉદારતા દાખવશે
 આ અથરતન પૂજ્યપાદ ગંગાવિપતિ આચાર્યદેવ
 શ્રીમદ્વિજયજી સુસંગીશ્વરજી મહારાજને અમર્યાદ
 સ્ત્રી નિરમુ કુ

સ ૧૧ ૨૦૧૮ના
 અમર સુત્રી ૧૩
 (જમદારીના જાન
 ન મ કયાળ દિન)
 શ્રીવિજયદાનસુસંગીશ્વરજી
 જ્ઞાનમંત્રિ
 મગધુ રોડ અમદાવાદ

પૂજ્યપાદ આચાર્યગુરુદેવ
 શ્રીમદ્વિજયજી સુસંગીશ્વરજી
 પાદપદ્મપગગપિપામુ —
 નિત્યાનંદ

મગલ વચન

દેવાધિદેવ શ્રમણ ભગવાન શ્રી મહાવીર
 દેવના શાસનમા વિશ્વના-સમગ્ર ત્રણેય લોકના
 મવ જીવો પર પરમ ઉપકારક-આલબન શ્રી
 શ્રુતજ્ઞાન છે તીથ, પ્રવચન કે, શાસનનો આધાર
 ન્ય બા શ્રુતજ્ઞાન છે શ્રુતજ્ઞાનનો ઉપકાર નિરવધિ
 ૬ પાત્ર જ્ઞાનોમા શ્રુતજ્ઞાન ખરેખર સ્વ તથા પર
 મન્નેનું ઉપકારક છે શ્રી તીથ કર દેવો તીથની
 ન્યાયના પ્રીતિ મ્વન કૃતકૃત્ય બની લોકના અગ્ર
 બાગે જનારે વિશાળમાન બને છે તથા તેઓશ્રી
 જનારે આ રીતે વિશ્વના ત્રણેય ભુવનના આત્મા
 એની આમયાસથી દુર-મુદ્ધ હોવા છતાંય તેઓ
 શ્રીએ પ્રકટેલ શ્રુતજ્ઞાન વિશ્વપર ત્રણેય કાલ માટે
 અનંત ઉપકારોની અમીવૃદ્ધિ કરી રહેલ છે

આ શ્રુતજ્ઞાન ચાર વિભાગોમા વિભક્ત છે
 દ્રવ્યાનુયોગ, ગણિતાનુયોગ, ચરણકરણાનુયોગ તથા
 ધમકથાનુયોગ આ રીતે જૈન શાસનનું સમસ્ત
 શ્રુતજ્ઞાન ચાર પ્રકારે રહેલું છે જીવાગ્નિકાય અજી
 વાગ્નિકાય-ધર્મોસ્તિકાય, અધર્મોસ્તિકાય, આકારા

આદિ દ્રવ્યોની તાત્ત્વિક મુદ્દમતર વિચારણા મુખ્યત્વે દ્રવ્યાનુયોગમા હોય છે તેમજ ગ્રંથે લોકના પદાર્થોના ગણિતની વિચારણા ગણિતાનુયોગમા વિસ્તારપૂર્વક કરી હોય છે તદુપગત, આચારશુદ્ધિ—ચારિયશુદ્ધિ વિશે તત્ત્વપર્યાયી માસા અને માગદર્શન ચરણકરણાનુયોગમા પ્રરૂપિત થયેલ હોય છે આ રીતે જ્યારે દ્રવ્યાનુયોગનો જ્ઞાતા, ગણિતાનુયોગનો અભ્યાસક બનીને ચરણ-કરણાનુયોગની વ્યનીય આચરણાને—ચારિયશુદ્ધિને આરાધીને જે ગીતે મહામતિગામી બનીને પરપરાયે પરમપદને પામે છે, તેમજ જે આત્માઓ ચરણકરણાનુયોગમા ફરમાવેલ ચારિયધર્મની આરાધનાથી વિમુક્ત બને છે, તેઓ કઈ ગીતે મમાય પરિબ્રમણ કરે છે તે દર્શાવનાર માહિત્ય શ્રુતગાન ધર્મકથાનુયોગ છે.

ગણિતાનુયોગનું સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરનારને દ્રવ્યાનુયોગ પ્રત્યે શ્રદ્ધા પ્રગટે છે, એટલે તે આત્મા ચરણકરણાનુયોગ દ્વારા ઉપદેશેલ ચારિત્રધર્મની નાધના કરવા ઉજમાલ બને છે, પરિણામે તે આરાધક આત્મા ધર્મકથાનુયોગના માહિત્યમા અનુકરણીય પ્રશમનીય તરીકે પ્રસિદ્ધિને પામે છે, ને વિધિદ આત્મા હેતુ કોટિમા મુકાય છે.

દ્રવ્યાનુયોગ એ દ્રવ્યોનુ સ્વરૂપ ચધાર્થરૂપે દર્શાવે છે ગણિતનુયોગ તે તે દ્રવ્યોનુ વાન્નવિક ગણિત દર્શાવે છે ચરણકરણનુયોગ । આત્માને દેવ-ઉપાદેય સફીકરને પ્રશિત કરે છે ને ધમકયાનુ યોગ આદ્યને પામેતાઓનુ ઉદાહરણ જૂ કરે છે આ જીતે જૈન માજિરમા ચારે પ્રકારના અનુયોગો એમકનાપૂરક નયા પરસ્પ ના સમ ન્વયના મુદ્દર દ્રષ્ટાનરૂપ છે

આ ચારે અનુયોગોને જૈનશાસ્ત્રમા રત્નની ખાણ, મુવજની ખાણ રજત-આદીની ખાણ તથા હોખડની ખાણની ઉપમા આપી છે રત્ન, મુવજ કે ચાંદીની ખાણને ખોદવા માટે હોખડની તે જરૂરિયાત રહેવાની તે દ્રષ્ટિએ ચરણ કરણાનુ યોગને હોખડની ખાણની ઉપમા આપવામા આવી છે તેના યોગે જ — ચરણકરણાનુયોગના યોગે જ બાકીના ત્રણે અનુયોગો માયક તથા ઉપકારક બને છે

વિશ્વમા મારરૂપે શ્રી જૈન શાસન છે તેના સારરૂપે શ્રી યુગસાન છે, ને યુગસાનના સારરૂપે દ્વાદશાંગી છે, ને તેનો સાર આચાર છે એટલે ચરણકરણાનુયોગ આ દ્રષ્ટિએ સારનો સાર

શ્રેયનું શ્રવણ અને મગલનું પરમમગલ છે આ ચરણકરણાનુયોગના સાહિત્યમાં દશવૈકાલિક સૂત્ર પરમ શ્રેષ્ઠરૂપે સ્વીકાય છે પરમ પ્રભાવક નમર્યા શ્રુતધર અચિર ભગવત શ્રી શમ્ભુભવસૂરિજી મહાનજે પોતાના પુત્ર તથા ગિરિય મન્ના ભાગ્ય શાળી શ્રી મનઠ મુનિના શ્રેય કાળે સમન્ન શ્રુત નાનના મારડપે શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્રની રચના કરી છે આમે ચરણકરણાનુયોગ અદ્ય શબ્દ અને અથગબીર છે તેમાં શ્રી દશવૈકાલિક સૂત્ર ખરેખર અથગબીર મહાન્ મૂલવર છે આ સૂત્ર પર મમથ શ્રુતધર ભગવાન્ શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામીજી મહાનજે ચરણકરણાનુયોગથી સાર પ્રહણ કરીને, અદ્ય શબ્દ સુખ, અથગબીર ઓધનિયુક્તિની રચના કરી છે

નવમા પૂરમાં રહેલ ત્રીજી આચાર્ય વસ્તુના વીસમાં ઓધ પ્રાણુતમાં જોડી ત્રણ મામાચારી-ઓધ સામાચારી, પદ વિભાગ મામાચારીને ચક્ર વાલ મામાચારી આમાથી ઓધ મામાચારીની વસ્તુને નિરૂપણ કરનારી આ નિયુક્તિને ૫ શ્રી ભદ્રબાહુ સ્વામીજી મહારાજે શ્રી જૈન શાસનના ચારિત્ર ધનની આરાધનાના ખપી ગ્રાધુ-ગ્રાધી વગના અનુગ્રહ માટે રચી છે

ઔપનિયુક્તિના સાત વિભાગો છે

૧ પ્રતિજ્ઞના, ૨ પિંડ, ૩ ઉપધિપ્રમાણ, ૪ અનાયતન, ૫ પ્રતિનેવના, ૬ આલોચના, ૭ વિગુહિ આ સાત વિભાગોમા ઔપનિયુક્તિ સમગ્રનો સમાવેશ થઈ જાય છે આ સાતે વિભાગો રત્નત્રયી તેમાય સમ્યક્ ચારિત્રની આરાધનાને માટે અત્યુપકારક તથા ઉપયોગી છે

૧ પ્રતિજ્ઞના એ સયમી જીવને પ્રાણ યતના માટે આવશ્યક છે જેન શાસનનુ સૂત્ર છે કે ઉપયોગ-યતના એ ધર્મ છે એ યતનાની તથા ઉપયોગની રક્ષા માટે જીવદયાદૃષ્ટ ધમના હાકને જાગવવા માટે પ્રતિજ્ઞના ઉપકારક અનુકૂળ છે તે માટે પ્રથમ વિભાગમા તેની વિધિ તથા તેને અંગેનુ વિસ્તાર પૂર્વકનુ વિવેચન છે ૨ સયમી માધકને નયમના સાધના માટે આદારનુ ભાંડુ દેહને આપનુ આવશ્યક બને છે ત્યારે આદારની શુદ્ધિ જાણવી જરૂરી બને છે, તે માટે પિંડ દ્વારમા આહાર ગ્રહણાદિ શુદ્ધિનુ, નિરૂપણ છે ૩ સાધુ જીવનમા ધમની આરાધના માટે, શરીરને સાચ વણમા વસ્ત્ર તથા પાત્રની આવશ્યકતા રહે છે તેને અંગેની વિધિનુ નિરૂપણને ઉપધિનુ પ્રમાણ

ઇત્યાદિ ત્રીજા વિભાગમાં દર્શાવ્યું છે ૪ માધુને વસતિમાં રહેણું, મયમી જીવનની માધના માટે ત્યારે અનિવાર્ય બને છે, ત્યારે વસતિ સંબધી ત્યાજ્ય, ગ્રાહ્ય હુકીકતો ભાગવી જરૂરી બને છે આ ચોથા વિભાગમાં વસતિને અંગે નિયેધ્ય વસતિનું નિરૂપણ કરીને વિન્નાર દર્શાવ્યો છે ૫ મયમી જીવનમાં પ્રમાદાદિ કારણે દોષો, અપલનાઓ મળવિત જે તે દોષોનું નિરૂપણ પ્રતિજ્ઞેષના વિભાગમાં કરવામાં આવેલ છે ૬ યથેલા દોષોના પ્રાપ્તિચિત્તની આવશ્યકતાનું નિરૂપણ કરતો છઠ્ઠો વિભાગ છે ને ૭ તે દ્વારા શુદ્ધિનું નિરૂપણ માત્રમાં-છે લા વિભાગમાં છે

એક દે આ સાતે વિભાગો મયમી જીવનમાં રહી રત્નત્રયીની આરાધના કરનાર માધુ-માધ્વી વગને ખુબ જ ઉપકારક છે

(૨)

ઉપનાહા માતે વિભાગોનું સૂક્ષ્મ-સૂક્ષ્મતર નિરૂપણ કરનારો આ જય મયમી આત્માઓને અનેક રીતે માગદશક છે આવા અથરતનું જેઓ અધ્યયન અધ્યાયન કરે-કરાવે છે, તેઓ પોતાના ને પરના મયમી જીવનની શુદ્ધિ રક્ષા

કરી-કરાવીને લોકોતર શ્રી લેન સામનના
રત્નનથી માગની મુદર આરાધના કરી કન્યામનુ,
એપનુ તવા મગનનુ બલ પાયેય બાધી શકે છે,
તે દિયે બાવા ચરણકરણાનુયોગના મૌલિક
મહાન એ ચરતનનુ અધ્યયન-અધ્યાપન વતમાનકાલે
અતિ આવશ્યક છે સમિયાતી આત્માઓ માટે
ઓપનિયુમિ તથા તેના પર પૂર શ્રી દ્રોણાચાર્ય
મૂર્તિ મહારાજ ચિત વૃત્તિમયનુ અધ્યયન-અધ્યા
પન મનન, પરિશીવન તથા ચિનન પુબજ
ઉપકાર છે અને તે હજી રીતે ચાિ માગની
આરાધના માટે માગદયક છે

વતમાનકાલમા ચાગિનશુદ્ધિની પગમ આવ
ગમતા છે હગલે ને પગલે આરાધના માગનો
ખપ રાખવો જરૂરી છે આયુષ્ય કલબમુર છે,
સમારમા હિ સયોગો અચ્ચ છે, હવનમા હગલે
ને પગલે શાનીએ બાખેવ અસારની અસારતા
તજરે પડી રહી છે પૂવના મહાન પુરયોદયે
વતમાનકાલે માનવદેહ, આયદેશ, આયંબતિ,
આયંકુલ, તેમજ પાયે હિયોની અનુકૂળતા
વાજુ ચરીર ને ઉત્તમોત્તમ ધમસામમી પ્રાપ્ત
યર્જ છે, આ બધુ હૃદયમા લઈ અપકાલમા

ભગવાન શ્રી જિનેશ્વર દેવના રત્નત્રયીરૂપ મંગલ
માગની આરાધના માટે આજે વીજળી અમૂલ્યતા
મોતી પડેપડે જેવી ભગૃતિ રાખવી જરૂરી છે

, તે રત્નત્રયીમા નમ્ય શારિત્રી શુદ્ધિ મહત્વ
રખતી છે તેના દ્વારા મમ્યગુહ્યન તથા, નમ્યગુ
જ્ઞાન સફલ બને છે ને એ રીતે રત્નત્રયીની
આરાધના દ્વારા આત્મા અનંત જન્મ-મરણની
પરંપરાને તોડી શાશ્વત મુખધામ-મુક્તિ મુખના
મંદિરે પહોંચે છે

આ મોટે રત્નત્રયીની આરાધનાના પ્રાયરૂપ
શારિત્રશુદ્ધિન નિરૂપણ કરનારો આ મહાન ગ્રંથ
આજે બાલભોગ્ય શૈલીમા સ્વરસવાપૂર્વક ચૂજર
ભાષાતુવાદને પામે છે ને એ આવા ગંભીર
ગ્રંથરત્નની ચૂજ-ભાષામા અનુવાદ કરવો, એ
મોગરમા નાજર સમાવવા જેવું સાહુન્ય ગણી
શકાય, છતાં નયમી ભવનના ખપી આત્માર્થી
આત્માએને જ નાધુ-માધ્વી વગને તેવા પ્રકારતા
દુર્યોપશમની મદ્દતના કારણે, અથવા ધારણા
મુક્તિની અમતાના કારણે સૂણું નિયુક્તિમયને
સ્વાધ્યાય પઠન-પાઠન નહિ કરનારને માટે પ્રસ્તુત
પ્રકાશન, અનેક રીતે ઉપયોગી તથા ઉપકારક

પ્રસ્તુત ઋષયુ સયોજન-સપાદન, તેના અભ્યાસી અને તે વિષયના અધિકૃત વિદ્વાન મુનિવર શ્રી નિત્યાનંદ વિજયજીએ કાગજપૂર્વક કરીને જૈન સામનના ચગ્ગકરણાનુયોગના સાહિત્યમા પોતાનો મહત્વનો મહામુલ્ય ફાળો આપ્યો છે સન્વત્તરી, ભાવરપર્યા વિવેચન તથા મુખોધ પદ્ધતિપૂર્વક આ ઋયુ સયોજન-સપાદન કરીને સયોજક મુનિવરશ્રીએ ખરેખર પોતાની શક્તિ તથા સામગ્રી દ્વારા જૈન સાહિત્યની સુંદર સેવા કરી છે બહુ શ્રુત વિદ્વાનોની દૃષ્ટિથી થયેા પિત-સમાર્જિત થયેલી આ કૃતિ તે વિષયને પૂર્ણ ન્યાય આપનારી ખની છે તેમ નિશ્ચય કહી શકાય

ઓધનિયુક્તિ મટીકથય ગુન્ગમથી વાચના વિચારતા તેના સારરૂપે જે કાઇ દોહન સયોજક મુનિરાજશ્રીએ કરીને નોધમા દપકાવેલ તે આજે આ રીતે ‘ઓધનિયુક્તિ પરાગરૂપે’ અપી તથા અધિકારી આત્માએ માટેની અનુમદ જુદિથી પ્રકાશનને પામે છે, જે ખજ આનંદનો વિષય છે

પૂજ્યપાદ પરમકૃપાળુ પરમ શુરેદેવની શુભ નિશ્રામા રહી, પોતાના પૂજ્ય પરમોપકારી શુરે

દેવની કૃપાદિષ્ટી ગ્લનથીની આરાધનામા આત્મ
 શ્રેયના ઉદ્દેશથી પ્રગતિ ઠગી રહેવા પ્રત્યુત પ્રકા
 શનના લેખક-મયોજ- મુનિપ્રવર શ્રી નિત્યા
 નદ વિચયજી, તપસ્વી, ત્યાગી, અને આત્મનિષ્ઠ
 માહિત્યપ્રિય વિદ્વાન લેખક છે તેઓ મગ્લગૈત્રીયે
 મધુર ભાષામા સાર લખી ચક્ર છે તદુપરાત
 તેઓ ઉપદેશકવત્તા પણ છે વચોની સ્વયમ
 માધના ઠારા ગ્રામાનુષામ ગુ- આનાપૂવક
 વિચરીને તેઓએ અનેક બબ્બ છોડેને ધર્મ
 માગમા પ્રેરણા આપી છે

તેઓ અધ્યયન-અધ્યાપનનિષ્ઠ શ્રુતાધ્યાત્મી
 છે પરિશ્રમપૂવક આ શ્રેયરત્નનુ તેમણે ન પાદન-
 મયોજન નુ ડ આ પ્રકાશનને ભાગમા લેતા
 તેમણે આ પ્રાગન પાઠગ લીધેલા પરિશ્રમનો
 નવ ઠોઠ તે વિષયના અધ્યાત્મીને અવરજ ખ્યાત
 આવી જશે પ્રુધ્યનો સાર જેમ તેનો પરગ છે
 તેમ આ અથ સમગ્ર જ્ઞાનનિર્મુક્તિના સાર રૂપે છે
 પ્રત્યુત ત્રયને અભ્યનર દિષ્ટિએ મર્વાગનુદર
 જતાવવા ન પાદક મુનિશ્રીએ ગ્રામગિક અનેક
 વિધ વિષયોન મકલન પ્રવા અમુચિત પરિશ્રમ
 નીધો છે

ઔદ્યોગિક ક્ષિતિના વિષયોનું પરિશીલન, મનન, ચિંતન કરવા માટે આ અથ દરેક રીતે ઉપકારક તથા માગદશક બની શકશે તે નિશ્ચય છે પ્રસ્તુત અથના સ સાદક-સંયોજક વિદ્વાન મુનિ શ્રીનો પ્રયત્ન, પરિશ્રમ તથા પુરુષાર્થ અવશ્ય અભિનંદનને પાત્ર છે આવા અથરત્વનો સ્વાધ્યાય અધિકારી સાધુ-સાધ્વી સમૂહમાં વિસ્તરે તે માટેની તેમની ભાવના જરૂર મુત્ય છે

પ્રસ્તુત અથરત્વનું મંયોજન-સંપાદન બેક દરે દરેક ક્ષેત્રે સકલ બન્યું છે તે માટે ખરેખર આની પાળ જેઓએ પ્રેરણા, પ્રોત્સાહન તથા આત્મભ્રો. આપેલ છે તે દરે આપણા અભિનંદનના અધિકારી બને છે તેમજ વિશેષ રીતે આવા આત્યુત્તમ અથરત્વનું આપુ મુદર મંયોજન-સંપાદન કરવામાં સફલ બનનાર મુનિવર શ્રી નિત્યાનંદ વિજયશુની લાગણીપૂર્વકની ચીવટ આપણા અભિનંદનની અધિકારી છે

ન શાસનના પરમપાવની મહામ ગતમયી શ્રી રત્નચંદ્રીની આરાધનાના ખપી—અધિકારી આત્માર્થ આત્માઓ, આ અથના મનન, પરિશીલન ચિંતન દ્વારા મયમી જીવનની સુવિશુદ્ધ

સાધનાને અપૂર્વ આત્મવિદ્યામયૂષક નિરતિચાર
પણે માધી, જન્મ-મરણની અનંત પરપરાને
ટાળી કમલ શાશ્વત સુખધામને પામે । ને તે
રીતે મરં ફાઈ અત્યુત પ્રકાશનના સયોજક
વિદ્વાન મુનિવરશ્રીના પ્રયત્ન, પરિશ્રમ તથા
શ્રુતભક્તિના પુરુષારથને મફત બનાવે।

એ અભિવાદ્ય મહા હુ વિરમુ હુ

ગાવળ સુની ૧૦

ગનિવા

વીર સવળ ૨૮૮૮

વિક્રમ મવલ ૨૦૧૮

તા ૧૧-૮-૧૯૮૧

જેત તામ-૭ ઉતાત

ભુજ ૧૯૨૦)

૫૦ કનક વિજય ગણિવર

અનુક્રમણિકા

ક્રમાં	વિષય	પૃષ્ઠ
૧	પચ્ચપરમેષ્ઠિ મુતિ મુરુ મુનિ	૩
૨	મમપલ	૪
૩	પ્રગણકનુ નિવેન	૪
૪	પ્રાન્ન મિત્ર	૮
૫	મગલ વચન	૧૦

ભૂમિતિ	૧
ચરણનિતારી	૩
ક લમિતારી	૭
ચાન્ન અનુયોગ	૧૨
આધનિયુ કિના માન દારો	૧૬

પહેલુ પ્રતિલેખના કાર

૧૨૭) એમણીનાં માર્ગો	૧૭
૧ અશિન	૧૭
૭૫ વ કરનાર દેવતાના ચાર પ્રકાર	૧૮
૭૫ વચાળાની સારવાર કેવી રીતે કરવી ?	૨૦
મેવા કરનાર સાધુ	૨૧
મુલુ પછી	૨૧

ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ
૨	દુકાળ	૨૨
૩	રાજકાન	૨૪
૪	શુભિન	૨૬
૫	અનશન	૨૪
૬	ચિરંજીવ	૨૪
૭	ગુનાન	૨૫
૮	અતિગાન	૨૫
૯	દેવતા	૨૫
૧૦	આચાર્ય	૨૭
	વિદ્યાર વિધિ	૨૮
	પ્રમાજના નામ નહિ ન વાતો કોઈ	૩
	રસો દેવી રીતે પૂજવો	૩૧
	રસતામા મંત્રકાવની જયણ્ણ	૫૭
૧	પૃથ્વીકાવની જયણ્ણ	૬૫
૨	અપ્સકાવની	૬૮
૩	લેહિકાવની	૭૬
૪	વાયુકાવની	૮૭
૫	વનસ્પતિકાવની	૯૭
૬	વસકાવની	૧૮
	જે બાળુ આત્મચરિત્રના જાને બીજી બાળુ	
	સમયચરિત્રના હોય તે સુ કમ્પુ	૩૯
	આમના પ્રવેશ કરવાની વિધિ (સાત રો)	૪૨
૧	ગુનાન રિત દાઢ	૪૨
	ધર્મશાસ્ત્રિક મુજો	૪૨

ક્રમાં	વિષય	પૃષ્ઠ
	પાઠ્યબૌદ્ધિક ગુણો	૪૨
	અભિધિ દૃષ્ટાંત	૪૩
	વિધિ	૪૪
	જ્ઞાન પરિચયોદિ	૪૪
	જ્ઞાન વિષયના બીજી દાર	૪૮
	રાજ્ય અને મુખીનું દૃષ્ટાંત	૫૦
૩	આરંભ દાર	૫૨
૪	સાધુ દાર	૫૭
	માન્ય જ્યથી પરીક્ષા	૫૭
	ભાવથી	૫૮
	અન્યતર દ્રવ્યથી પરીક્ષા	૫૮
	ભાવથી	૫૯
૫	વસતિ દાર	૫૯
૬	સ્થાનચિત્ત દાર (કા બે)	૬૦
	(અન્યતર)	૬૦
	વિદાર મરનાર સાધુના પ્રકાર	૬૩
	માસના ૫ કે ચોમાસ પૂણ થયે આવ્યાર	
	આદિ બીજા ક્ષેત્રના કેવી રીતે જામ ?	૬૫
	સાધુ ક્ષેત્ર જામવા કેવી રીતે જામ ?	૬૬
	વસતિ કયા સ્થાને કરવી અને કયા સ્થાને ન કરવી	૬૬
	રાખ્યાતર સાથે વાતો-વાપ	૭૦
	ક્ષેત્રની તપાસ કર્યો પડી આવ્યાવ' પાસે	
	આવીને શું કરવું જોઈએ ?	૭૨
	સ કેત વગેરે ૭ દારો ૧ સ કેત	૭૪

ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ
૦	વસતિ મદ્ય	૭૬
૩	સરી	૮૦
૪	સાપર્મિક	૮૧
૫	વસતિ	૮૨
	પ્રમાણ્યુક્ત આદિ વસતિમાં કેવી રીતે ઉતરવું ?	૮૩
૬	સ્થાનરિથત	૮૫
	સ્થાપનાદિ કેવે સ્થાપવાનું શું મારાગ ?	૮૭
	દસ પ્રમાણના સાધુ આચાર્યના મેરા માટે	
	અપોચ	૮૮
	સપાટકે ગોચરી કેવી રીતે મદ્ય મે ?	૯૩
	પરિનેદણ	૯૪
	કેરગીનાં દબ પરિનેદણ	૯૬
	આવ	૯૪
	ધરથની દબ	૯૫
	આવ	૯૫
	સા શું પરિનેદણ કેવું જોઈએ ?	૯૫
૧	સ્થાન	૯૫
૨	ઉપકરણ	૯૫
	પરિનેદણ કેવી રીતે કરવી ?	૯૬
	સગરે પરિનેદણ દ્યારે કરવી ?	૯૭
	શં મેદણમાં પુખ્ત વિષયોસ	૯૮
	ઉપરિ	૯૮
	સા આ પાકે મેણ કેવેવા	૯૯
	ગોદિમીનું મત	૧૦૧

ક્રમાં	વિષય	પૃષ્ઠ
૩	સ્થિતિ	૧૦૦
	આપાતના પ્રકાર	૧૦૩
	પરપક્ષના આપાતના થતા હોવા	૧૦૪
	તિર્કચના	૧૦૪
	સંલોકમાં થતા હોવા	૧૦૪
	કાલ સંતા	૧૦૫
	અપાલ	૧૦૫
	સ્થિતિ નિમિત્તા હતા હોયો	૧૦૫
૪	અવપ્દભ	૧૦૭
૫	માત્ર	૧૭

બીજી પિઠ દ્વાર

	પિઠના પ્રકાર	૧૦૮
૧	જૂલીકાપ પિઠ	૧૦૯
	અમિત જૂલીકાપનો ઉપયોગ	૧૦૯
૨	અપકાપ પિઠ	૧૧૦
	અમિત અપકાપનો ઉપયોગ	૧૧૦
	કપકાપનો કાપ કેવી રીતે કરવો	૧૧૧
૩	અમિકાપ પિઠ	૧૧૨
	અમિત અમિકાપનો ઉપયોગ	૧૧૨
૪	વાયુકાપ પિઠ	૧૧૨
	અમિત વાયુકાપના પાંચ પ્રકાર	૧૧૨
	નો ઉપયોગ	૧૧૩
	ક્યા મુખી રહે	૧૧૩

ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ
૫	વનસ્પતિકાવ પિંડ	૧૧૪
	અચિત્ત વનસ્પતિકાવનો ઉપયોગ	૧૧૪
૬	૭-૮ મેઘન્દ્રિનાદિ પિંડ તેનો ઉપયોગ	૧૧૪
૬	૫ ચૈત્રિય પિંડ	૧૧૪
	નારકનો ઉપયોગ	૧૧૪
	તિપ્ત્યનો	૧૧૪
	મનુષ્યનો	૧૧૪
	દેવનો	૧૧૪
૧૦	સેવ પિંડ	૧૧૪
	નો ઉપયોગ	૧૬
	પાત્રા સાધનાના પ્રકાર	૧૧૭
	પિંડના એક અર્થનાર્થનામો	૧૧૭
	ભાવ પિંડના પ્રકાર	૧૧૮
	અંદાજ	૧૮
૧	ગરુડાના અંદાજના હાથ	૧૧૬
૧	નમાણુ	૧૧૬
૪	કાલ	૧૧૬
	આનંદ્યક	૧૨૦
૪	સધા ક	૧૦૮
૫	ઉપકરણ	૧૦૧
૬	નાત્ર	૧૦૧
૭	મહિરસગ	૧૦૧
૮	યોગ	૧૦૧
	અપવાદ	૧૧

ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ
	બિંદુ મહત્ત્વ કરતા પાંચ મહાત્મનોની ચતુરા	૧૨
	બિંદુવેળા થઈ છે કે નહિ ને	
	કેને કેવી રીતે રૂઝવી ?	૧૩
	બા ગવેશ્વાનુ દર્શાવ	૧૩૪
	ભાર	૧૩૫
૨	મહાત્મ એવા	૧૩૬
	૧ મહાત્મ એવશ્વાનુ દર્શાવ	૧૩૬
	ભાર મહત્ત્વ એવશ્વાના હાથે	૧૩૮
૧	સ્થાન	૧૩૮
	આ આત્મ કેવળાનિક સ્થાના	૧ /
૨	સ્થાન	૧૩૮
૩	સ્થાન	૧૩૮
	સ્થાન	૧૩૮
	સ્થાન	૧૩૮
૪	સ્થાન	૧૩૮
૫	સ્થાન	૧૩૮
૬	સ્થાન	૧૩૮
૭	સ્થાન	૧૩૦
૮	સ્થાન	૧૩૦
૯	સ્થાન	૧૩૦
૧૦	સ્થાન	૧૩૦
૧૧	સ્થાન	૧૩
	લૌકિક પ્રશસ્ત અપ્રશસ્ત ભાવનુ દર્શાવ	૧૩૨
	લૌકિક પ્રશસ્ત અપ્રશસ્ત	૧૩૪

ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ
	ગોચરીની આલોચના કેવી રીતે કરવી ?	૧૦૩
૩.	ગ્રાસ એવજ્ઞા	૧૩૬
	૬૦૫ ગ્રાસ એવજ્ઞા માહત્તાનું દર્શાવ	૧૩૬
	ભાવ ગ્રાસ એવજ્ઞા	૧૩૮
	૬૦૫ પ્રકાર	૧૩૮
	ભાવ પ્રકાર સાત પ્રકારે	૧૦૬
	માત્રી કરવાના કારણો	૧૪૦
	શિમાએ મથેલા સાધુ ઉપાગ્રયમા આવે ત્યારે	૧૮૨
	વસતિપાલક સાધુએ ત્યાં કરવું જોઈએ ?	૧૪૦
	સાધુઓને ગોચરી કાણુ વહેંચી આપે ?	૧૪૨
•	આહાર કેવી રીતે વાપરવો ?	૧૪૩
	આહાર વાપરવાના ૭ કારણો	૧૪૫
	આહાર નહિ વાપરવાના ૭ કારણો	૧૪૫
	આહાર વધે હોય તો શું કરવું ?	૧૪૫
	પાત્રાભાષી કેવો આહાર બીજાને આપી શકાય	૧૪૬
	અવધિ બોજન	૧૪૭
	નિમિ બોજન	૧૪૭
	વધેનો આહાર કેવી રીતે પરહવો ?	૧૪૭
	આચાર્યને પ્રાયોગ્ય મદ્ય કરનાથી થતા લાભો	૧૪૮
	પરહવના દમની કરવાનું કારણ	૧૫૦
	પડિનેદજ્ઞાના વિધિ	૧૫૦
	કાલમહજ્ઞ	૧૫૨
	બાધાત	૧૫૨
	અબાધાત	૧૫૨

ક્રમાંક	વિષય	પૃષ્ઠ
	કાલમહી ડેવા દેવા લોકોએ	૧૪૩
	કાલ આર નકારના	૧૪૩
	અપવાદ	૧૪૪

ત્રીલુ ઉપધિઅમાણુ દ્વાર

જોધ ઉપધિ	૧૪૫
ઉપમક ઉપધિ	૧૪૫
નિનકરિપની જોધ ઉપધિ	૧૪૫
સ્થવિર કરિપની	સ્થાપુ મારે
	સ્થાપી મારે
નિનકરિપમાં અપ-અધિ ઉપધિ	૧૪૭
સ્થવિર કરિપમાં	૧૪૮
જોધ ઉપધિનુ અમાણુ	૧૪૮
પાત્રના ધ્રુવુ ડેવા	૧૪૯
ઉપમક ઉપધિનુ અમાણુ	૧૫૦
વહિના લક્ષણ	૧૫૪

ચોથુ અનાયતન વર્ગન દ્વાર

દ્વય અનાયતન સ્થાન	૧૬૮
ત્રીકોણ કાવ અનાયતન સ્થાન	૧૬૮
સોમોતર	૧૬૯
કાવુકે દ્વયો	૧૭૦
અકાવુકે	૧૭૦
અનાયતન સ્થાનો	૧૭૦
દ્વય આયતન સ્થાન	૧૭૧
કાવ , ,	૧૭૧

ક્રમાંક	વિષય	પૃ
	પાત્રમુ પ્રતિસેવના દ્વાર	
મુખ ગ્રંથમાં ૭ પ્રકારે		૧૭૩
ઉત્તર ગ્રંથ		૧૭૩
પ્રતિસેવનાથી બચવાના માર્ગો		૧૭૩
દ્વય પ્રતિમથ		૧૭૪
દ્વેષ		૧૭૪
કાલ પ્રતિમથ		૧૭૪
ભાવ		૧૭૪
પ્રતિમથોને નિવારવા માટે વિચારણા		૧૭૬
અસવ્ય પાપ છે અને તે અનેક પ્રકારે		૧૭૭
	છંદુ આલોચના દ્વાર	
આલોચનાના નકા		૧૭૮
જ્ઞાનના પ્રકાર		૧૮૦
જ્ઞાનોદ્ધારનો ઉપાય		૧૮૦
શય એટલે શું ?		૧૮૩
મનના આઠ સ્થાનો		૧૮૩
કેવળી થવાના ભાવો		૧૮૪
	માતમુ વિશુદ્ધિ દ્વાર	
નવ્ય શુદ્ધિ		૧૮૧
ભાવ શુદ્ધિ		૧૮૧
દોષો કેવી રીતે ભાગે ?		૧૮૨
આલોચના કેવી રીતે કરવી ?		૧૮૩
આત્મશુદ્ધિ નહિ કરવાથી થતું નુકસાન		૧૮૪
આરાધના કરવાય થતો નાશ		૧૮૪
શુદ્ધિ પદક		૧૮૪
પરિશિષ્ટ કાઠા		૧૮૭

શ્રુતભક્તિમા લાભ લેનારની ગુણ નામાવલી

નામ

ગામ

- ૩૧ ૨૦૧ શ્રીકપુર-અમૃત દરિ જેન નાનમદિર
ના શા ગયથદબાઈ અબાલાલ, બોરમદ
- ૩૧ ૨૦૦ પૂન્ય પન્યામણ મહારાજ શ્રી જયત
વિજયણ ગણિવરના ઉપદેશથી,
શ્રી શાનિબુવન જેન ઉપાસ્ય, જામનગર
- ૩૧ ૧૫૧ ગા વીરચદબાઈ ઊગાલાલ
(વાદાસિનોન્વાળા), અમદાવાદ
- ૩૧ ૧૦૧ કોઠારી તાગીબાઈ મુળચદબાઈ,
બાઈ મળીલાવની દીક્ષા નિમિત્તે, અલાઈ
- ૩૧ ૧૦૦ પરીખ હોદાલાલ દરિલાલના સ્મરણાથે
ના મોતીબેન તરફથી, અમદાવાદ.
- ૩૧ ૫૧ જુદા જુદા બાઈઓ તરફથી,
હા દતારા માતર બોરમદ.
- ૩૧ ૫૧ શા મગણબાઈ રામદામ, બોરમદ.
- ૩૧ ૪૧ ઝવેરી રતિવાવ મળીલાલ કોઠારી, અમદાવાદ
- ૩૧ ૨૫ શાહ ચંદુલાલ વીરચદ, નાસિક સીટી.
- ૩૧ ૨૫ શાહ ખાતે, બોરમદ
- ૩૧ ૨૫ ચોઠમી મોહનલાલ લલ્લુબાઈના સ્મરણાથે,
હા ચોઠમી રમીકલાલ મોહનલાલ, બોરમદ.
- ૩૧ ૨૫ શાહ ચીમનલાલ દુલ્લચદ, અમદાવાદ.
- ૩૧ ૨૫ શાહ મગજદાસ હરગોવનદાસ
પોતે કરેલ જ્ઞાનપત્રથીના નપ નિમિત્તે, બેડા.
- ૩૧ ૨૫ આણુફ જેન સદ, આણુદ.
- ૩૧ ૨૫ શાહ નાનચદ પીનામ્બરદાસ, બોરમદ

પૂર્વાચાર્યકૃત હિતશિક્ષા

સમ્યક્ પ્રકારે શાસ્ત્રકારના હિતકારી વચ્ચેને યુરભુષે સાબળ્યા માયા તરીકે સદ્ગુણ વૈરાગ્યભાવથી મસારના બધનો દૂર કરી દીક્ષા લીધી શાસ્ત્રોનું અવગ્રહન કરીને વિવિધ પ્રકારના તપ કરીને શરીરને સૂકવી નાંખ્યું અને દ્રવે મર્મભ્યાન કરવા માટે અવસર આપે તૈયારી કરી ત્યાં મોહરાગની ધાડ પડી મોહની ઘેલ ડાંગે અને ભ્રમિત કુર્મો અરેરે ' મારા દુર્ભાગ્યની શી સાત કદ ' ક્યા જઈને પોકાર કરે ? ' ૧

કેડે ચોખપો અને ઉપર સફેદ પડેડાં ઝોડી, માયાના વાળનો લોચ મરી ખભે કાળજી નાખી ઝોધો બગમમા લઈ, મુકપતિ મોડે રાખી ધર્મસાક્ષ ના આસીવોંદ દેતા કેવળ વેદના આડબરની વિડબનાને બજતા મારા આ આત્માની શી દસા થશે ' -

શાસ્ત્રકારના વચન મુજબ એક પથ્થુ મહાવતની દેશથી કે ભવથી વિરાધના કે વાથી દુઃખતિમા જનારા મુનિને શ્રી તીર્થ'કર ભગવાન પથ્થુ બચાવી શકતા નથી, તે પછી પાચે મહાવતોની વિરાધના કરી નિર્ધ્વસ પરિભ્રમવાળા યજ્ઞન અમા જે નિશક દરીએ કીએ તે ખરેખર અનારે કેવી સખ બોમવતી પડશે ? તે તે કેવળી જાણ ૨

હે આત્મન ' જોયરી પુરતકે રમ્ય જાન મકાન, કાંઈસે આદિ મેમના માટે મુખજનો । ભગવાન જેટલો

ઉદ્ધમ કરીએ છીએ તેવો પ્રવ્રત્ત આત્મસ્વરૂપની પ્રાપ્તિ માટે
પ્રમાદને છોડીને એક ક્ષણવાર ઘર્ષ જાણ તો મર્વ અર્થની
સિદ્ધિ-પ્રેક્ષા થતાં વાર ન લાગે. ૪

અરેરે ! મેં આ જગતનાં છુવેને રાજી કરનાં માટે
દુનિયા પામ્યોડો ૨-૪ વજ્રા પ્રયોજીએ સોલ અને
અજાનદસામાં મુ' નનો વિવિધ પ્રમારની તપશ્ચાએ કરી
કનાક ક્વાક ઉજ્જડ ગામમાં એરમનાં પ્રધાનતા મુજબ
મુખકાસન તરીકે મનાં મિથ્યા અભિમાન હુ' સેથી
કર્મનાં વિપાકનાં નષ્ટનથી મુક્ત થઈ વધારિયત સુખ પામી
શકે રી નહિ. ૫

ખરેખર મારા આચરણો તો અહર ઈર્ષ્યા, દેવની
માનીય છરી રાખી બહારનાં દેખાવે સાંત મુ' ધારણ
મન્યાર તથા ધમનાં અચળા નીચે પ્રવ્રત્ત પાપ કર્મો
કરનાં નહીંમા સ્નાન કરી શુદ્ધ થયેસો દાર્દરીએ વધુદ
વૃત્તિવાળો પાપ ! નકરતિવાળો ટેમી પુતારાએનાં સરદાર
જેનાં હ આરાધનાનાં માર્ગે આવવા છતાં ભરકર પાપો
મેરી જાતે જ વિનાશ નોતરનાર એવી મારી થી દસા થયો ? ૬

ઉપર મ્હાં મુજબ સવમમાં મારી વિપરિત પ્રવૃત્તિ
હ જતાં એનાં પશુ મહામુનિએ ૭ કે જેમનાં દસન
વદન નમસ્કાર ચરણ સ્પર્શ તથા પ્રથ સાદિ કરવાથી
શુક્રપત્રમાં મ્હાં સત્તિની નિર્મળતાનાં જેમ પ્રાણી માન
પાપોથી મુક્ત થાય છે તેવા ઉત્તમ મુનિએનાં ૮ પાપનો
પશ્ચાત્તાપ કરતો નમસ્કાર કરે છુ ૭

ક્ષમાપના

આ અસાર સસારમા પોતપોતાના શુભ
શુભ ઝમના વિપાકવશ બટકતા બધા જીવોને હું
ખમાવું છું, ખમાવ્યા છે અને તેઓ પણ મને
માફ કરે, મારે કોઈની માથે વરભાવ નથી, નહું
જીવો માથે મેત્રીભાવ રાખું છું અને જે ડર
નમારી જીવો પ્રત્યે અશુભ સંકલ્પ, વચન,
ચોટાદિ કયા હોય તે બધાનું માન્યા બાવથી મિથ્યા
દુષ્ટન દઈ છું

ક

ક

ક

અપૂર્વ ભાવના

તે દિવસ મારા ક્યારે આવશે ? કે જ્યાં
હું નિર્મળ ચાન્દ્રિને પાળીશ અને પૂવના મહા
પુરોહિતે આચરેલ માગે ચાલવા ઉઘટ થઈશ,
તયા જન્મ-જરા-મરણના હું બસમુહથી મુક્ત
મની, હિતમ નવેગ, નિવેદ, જિનેશ્વર ભગવાનના
વચનો ઉપર અવિહક શ્રદ્ધા દયાળુતા અને
પ્રશમભાવને ધારણ કરનારો ક્યારે બનીશ ?

શ્રી ઓવાનિયુક્તિ-પરાજ

(આ મંથન આદિ-સાધનાઓ ૪૬)

ઑં નમઃ

શ્રી શુભેશ્વર પાર્શ્વનાથાય નમઃ

આચાર્ય શ્રી દાન-ત્રેમ જી બ્રહ્મગીશ્વર સુરજ્યો નમઃ

શ્રીઓધનિર્યુક્તિ-પરાંગ.

શ્રી શહેશ જિન નત્વા, જમ્મુશ્ચરિહસ્તયા ।

પરાગમોધનિર્યુક્તિ-વૈશ્વે દાદ્માનુસાર ॥

બૃમિમ

શ્રી ઓધનિર્યુક્તિના કર્તા ચૌદ પૂવધર શ્રી લંદ્રબાદુ
મ્વામીજી છે તેઓશ્રીએ સાધુ-માધ્વીઓના અનુગ્રહ મારે
તવમા પૂર્વમા ગહેવી, ત્રીજી આચાર્ય વસ્તુના વીસમા ઓધ
પ્રાબૃતમા રહેતી ૧ ઓધ સામાચારી, અને ૨ પદનિભાગ
મામાચારીને ઉધ્ધૃત કરી છે ત્રીજી દશવિધ સામાચારી છે

૧ દશવિધ સામાચારી - ઇચ્છા મિચ્છાદિત્વરૂપ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમા જણાવી છે

૨ ઓઘ સામાચારી — સાધ્વાચારાદિત્વરૂપ ઓઘ નિયુક્તિમા જણાવી છે

૩ પદવિભાગ સામાચારી — પ્રાયશ્ચિતાદિત્વરૂપ પૃથક્કરણ વ્યવહાર આદિમા જણાવી છે

પહેલા વીસ વર્ષનો દીક્ષા-પર્યાય થાય ત્યારે દંષ્ટિવાદ લખાવવામા આવતો, બ્યારે હાલમા આ સામાચારી (ઓઘ સામાચારી) દીક્ષાના પ્રથમ દિવસે પણ આપી શકાય છે

‘ઓઘ, પિંડ, અમાસ, સંક્ષેપ’ આ એક અર્થ જણાવનારા શબ્દો છે-એકાર્થિક નામો છે

શ્રી ભદ્રપાદુસ્વામીજીએ આ ઓઘનિયુક્તિની રચના કરતા કહ્યું છે, કે ‘હું સઘળા અરિહંત ભગવતોને, સઘળા ચૌદ પૂર્વધરોને સઘળા દશ પૂર્વધરોને સઘળા અગ્યાર અંગોને ધારણ કરનારાઓને, તથા સર્વ સાધુઓને નમસ્કાર કરીને, ચરણ - કરણાનુયોગમાથી અપ્પ અક્ષરવાળી અને મહાન અર્થવાળી એવી ‘ઓઘનિયુક્તિ’ સાધુઓના અનુગ્રહને માટે કહું છું’ આથી આ ઓઘનિયુક્તિમા શબ્દો ઘણા થોડા હોવા છતાં, અર્થથી મહાન છે અને સાધુ-સાધ્વી માટે ખૂબ ઉપકારક છે

સાધુ-સાધ્વી માટે ચરણ સિત્તરી અને કરણ સિત્તરીની આરાધના મુખ્ય છે

ચરણ સિતરીના સિત્તેર કોરા નીચે પ્રમાણે છે
 વય-સમણધર્મ-સજમ-વેપાવચ્ચ ચ વંમગુત્તીઓ ।
 નાણાદિતિય તન-કોદ્દનિગ્ગહાર્દ ચરણમેય ॥

૧—મત
 ૨—અમણધર્મ
 ૩—સયમ
 ૪—વેપાવચ્ચ
 ૫—પ્રહસ્યયર્થ
 ૬—જ્ઞાનાદિત્રિક
 ૭—તપ
 ૮—કોપાદિ નિમ્મલ

૧ મત પાચ છે — સવ થી ૧ પ્રાણા
 તિપાત વિરમણ મત ૨ મૃત્યાવાદ
 વિરમણ મત ૩ અહત્તાદાન વિરમણ
 મત ૪ મૈથુન વિરમણ મત ૫
 પરિમલ વિરમણ મત

૨ અમણધર્મ દશ છે — ૧ ક્ષમા,
 ૨ માર્દવતા, ૩ સરળતા, ૪ મુક્તિ
 (ખાદ્ય અભ્યતર આશસા ઇચ્છાને)

ત્યાગ-સતોપ) ૫ તપ, ૬ મયમ, ૭ સત્ય ૮ પવિત્રતા
 (મૈત્રી આદિ ભાવનાવાળું હૃદય) ૯ નિમ્પરિમલિતા
 ૧૦ પ્રહસ્યયર્થ

૩ સયમ સત્તર પ્રકારનું છે ૧ પૃથ્વી, ૨ અપ્, ૩
 તેજ, ૪ વાયુ, ૫ વનસ્પતિ, ૬ જોષન્દ્રિય, ૭ તેષન્દ્રિય,
 ૮ ચક્રિન્દ્રિય, ૯ પચેન્દ્રિય, આ નવે પ્રકારના છવોની,
 વિરાધના પરિતાપના, કિલામણા ન થાય તેમ વતર્ણ ૧૦
 અજીવ, (સુદર વસ્તુઓ જોષ તેમા ન લોભાવુ અથવા ઠોકર
 આદિ વાગતા તે નિર્જીવ વસ્તુ ઉપર રોષ નહિ કરવારૂપ
 સયમ રાખવો તથા લીલકુલ યર્થ ગમેલી વસ્તુ પ્રહણ ન
 કરવી) ૧૧ પ્રેક્ષા સયમ (અત્યેક કાર્ય કરતા અનુ આદિથી
 પડિલેલવાનો ઉપયોગ રાખવો) ૧૨ ઉપેક્ષા સયમ શક્તિ

નહિ' ૪ રસત્યાગ-છ શક્ય વિગઈમાથી જે ત્રણ કે છ એ વિગઈઓનો ત્યાગ કરવો ૫ મધકલેશ-કડી, ગરમી, લોચ આદિ સહન કરવા ૬ સલીનતા-ખીન જરૂરી-કામ સિવાય હરવુ કરવુ કે આટા મારવા નહિ

છ અન્ય તર તથા -પ્રાયશ્ચિત્ત-નાની કે મોટી જે કોઈ ભૂલો ભણતા કે અભણતા થઈ ગઈ હોય, તે આચાર્ય લગવ ત પાસે પ્રગટ કરી, પ્રાયશ્ચિત્ત લઈ આત્માની શુદ્ધિ કરવી ૨ વિનય-આચાર્ય આદિ વડિલોનો વિનય સાચવવો, એટલે આવે ત્યારે ઉભા થવુ, હાથ જોડવા, આસન આપવુ વગેરે ૩ વૈષાધમ્ય-ખાલ, વૃદ્ધ, તપસ્વી, આચાર્ય આદિની સેવા કરવી આહાર, પાણી, ઔષધ આદિ લાવી આપવા, અંગ દખાવવા, વગેરે સેવા કરવી, ૪ સ્વાધ્યાય-જે કાઈ કઠસ્થ કરેતુ હોય તેને યાદ કરવુ, નવો અભ્યાસ કરવો, વાચવુ, વચ્ચાવવુ, શકા પૂછવી, ધર્મ કથા કરવી, ચિતવન કરવુ, વગેરે ૫ ધ્યાન- એકાગ્ર મનથી શુભ ધ્યાન કરવુ- તત્ત્વઆદિની વિચારણા કરવી પિંડસ્થ પદ્મસ્થ આદિ ધ્યાન કરવુ ૬ કાઉસ્સગ્ગ-કર્મોના ક્ષય નિમિત્તે સ્થિરતા પૂવક એક સ્થાને રહી ચકિત પ્રમાણે શરીર વોસિરાવી મૌનપણે ધ્યાન કરવા ૭ કાઉસ્સગ્ગ કરવો

૮ કોધાદિ નિગ્રહ-૧ કોપનો નિગ્રહ સમાધી કરવો, ૨ માનનો નિગ્રહ નમ્રતાથી કરવો, ૩ માયાનો નિગ્રહ સરળતાથી કરવો, ૪ લોભનો નિગ્રહ સતોષથી કરવો .

૫+૧૦+૧૭+૧૦+૬+૩+૧૨+૪ = ૭૦ આ

પ્રમાણે સિત્તેર બેદો ચરણ સિત્તરીના છે આ ચરણ સિત્તરી
તે સાધુ સાધ્વીના મૂલ ગુણ ૩૫ છે

કરખ સિત્તરીના સિત્તેર બેદો નીચ પ્રમાણે છે

વિંડ વિસોદિ સમિદું, માયળા પઢિમા ય હદિયનિરોહો ।

પઢિલેદળગુત્તીઓ, અભિમાદા ચેર કરણ તુ ॥

૧—વિંડ વિશુદ્ધિ
૨—સમિતિ
૩—ભાવના
૪—પ્રતિમા
૫—ન્દિયનિરોધ
૬—પ્રતિરોધના
૭—ગુપ્તિ
૮—અભિમાદ

૧ વિ.વિશુદ્ધિચાર પ્રકારે —

૧ વચ્ચ, ૨ માન, ૩ વસતિ, ૪ આહાર
નિરોધ મેળવવા-કરવાની ગવેષણા
વગેરે કરવી

૨ સમિતિ પાંચ પ્રકારે — ૧

૭ર્વા સમિતિ-સાદા રણ હાથ પ્રમાણ
ભૂમિ ઉપર દષ્ટિ રાખી ચાલવું

૨ ભાષાસમિતિ—મુખ આગળ

મુઠપત્તિ રાખી, પાપરહિત, હિતકારી, જરૂર પૂરતી એવી
સત્ય ભાષા બોલવી ૩ અંધણા સમિતિ-ફળ સમય
યાત્રાના નિર્વાહ માટે બેતાલીસ દોષથી સહિત જયણા
પૂર્વક બોચરીની ગવેષણા વગેરે કરવી. ૪ આદાનભદમત-
નિરોધણા સમિતિ-વસ્ત્ર પાત્ર વગેરે કોઈ પણ વસ્તુ લેતા
કે મૂકતા દષ્ટિથી નોંધ પૂજી પ્રમાણ લેવું કે મૂકવું
જા ૫ દાડો લેવો હોય તો ન્યાયી પકડવો હોય તે ધ્યાન
દષ્ટિથી નોંધ પ્રમાણને પછી લેવો, મૂકવો હોય ત્યા તેની
ઉપરની અને નીચેની એટલે નીચેની જમીન અને મોગરો

ગ્હે તે બીજા આદિનો ખુણો દષ્ટિથી જોઈ, રજોહરણ
ઓઘાથી પૂજી પછી મૂકવો. આ રીતે દરેક વસ્તુમાં સમજી
લેવું. ૫ પારિભાષણિકા સમિતિ-સયમને અનુપયોગી થયેલી
વસ્તુઓ તુલેલ-કુલેલ પાતરા કપડા આદિ તથા કદ, મલ,
માત્રુ, કલો આદિ નિજીવ જગ્યાએ વિધિપૂર્વક પરકવવા
તેમજ પ્રવચનનો ઉકાહ ન થાય તેમ પરકવવા ઉપયોગ રાખવો.

૩ ભાવના બાર પ્રકારે—૧ અનિત્યભાવના—જગતના
પદાર્થો, અનિત્ય નાશવત છે ૨ અશરણભાવના—પાપના
ઉદયમાં કોઈ બચાવતું નથી ૩ સસારભાવના—ચોરાસી
લાખયોનિમય—ચારગતિરૂપ સસાર ભયકર છે, તેમાં શત્રુ,
મિત્ર થાય છે, મિત્ર, શત્રુ થાય છે ૪ એકત્વભાવના—જીવ
એકલો જન્મે છે, પોતાના કર્મ અનુસાર એકલો જ કર્મના
ફળ ભોગવે છે, મરીને એકલો જ પરલોકમાં જાય છે, માથે
કોઈ આવતું નથી ૫ અન્યત્વભાવના—ખીનત્વે કુટુંબ
ધન, માવત્ શરીર પણ પોતાનું નથી માફ કોઈ નથી સૌ
પોતપોતાના સ્વાર્થમાં ફોજેલા છે ૬ અશુચિત્વભાવના—
શરીરની ઉત્પત્તિ, સ્વરૂપ અને પરિણામ અપવિત્ર છે, સૌ
પુત્રપના શરીરમાંથી નિરતર અશુચિ બહાર કાઢે છે શરીર પણ
માસ, રૂધીર, મલ-મૂત્ર વગેરેથી ભરેલો દાહડો છે.
૭ આશ્રયભાવના—ઇન્દ્રિયાદિ આશ્રવો આત્માને કર્મથી
મતીન કરનારા છે ૮ સવર ભાવના—સમિતિ, ગુપ્તિ આદિના
પાલનથી કર્મનો બધ અટકે છે ૯ નિર્જરા ભાવના—કર્મને
છૂટા પાડવા તે અકામ નિર્જરા-અનિચ્છાએ અનેક પ્રકારના

દુ ખ સહન કરવાથી થાય છે સકામ નિર્જરા કેવળ કમ નો નાશ કરવાની ઇચ્છાથી બાહ્ય-અભ્યંતર તપ કરવાથી થાય છે.
 ૧૦ લોકસ્વરૂપ ભાવના-છવ, પુદ્ગલ વગેરેથી વ્યાપ્ત ચૌદ રાજલોકમા એકે પ્રદેશ છવે છોડ્યો નથી વગેરે સ્વરૂપનો વિચાર ૧૧ બોધિદુર્લભ ભાવના-દેવતાઈ મુખે મળવા મુશ્કેલ છે, પણ સમ્યક્ત્વ-શ્રી જિનેશ્વર ભગવતના વચન ઉપર શ્રદ્ધા થવી મુશ્કેલ છે ૧૨ ધર્મસ્વરૂપ ભાવના-અહો! શ્રી જિનેશ્વર દેવોએ દેવો સુદર આવકધર્મ અને સાધુ ધર્મ ઉપદેશ્યો છે

૪ પ્રતિમા બાગ પ્રમાણે -પહેલી પ્રતિમા એક માસ સુધી અલેખ લોજન કરે અને આહાર અને પાણીની એક એક હતો લે

બીજી પ્રતિમા બે માસની, તેમા બે હતી આહારની અને બે હતી પાણીની લેવી

ત્રીજી પ્રતિમા ત્રણ માસની, તેમા ત્રણ હતી આહારની અને ત્રણ હતી પાણીની લેવી

ચોથી પ્રતિમા ચાર માસની, તેમા ચાર હતી આહારની અને ચાર હતી પાણીની લેવી

પાંચમી પ્રતિમા પાંચ માસની, તેમા પાંચ હતી આહારની અને પાંચ હતી પાણીની લેવી

છઠ્ઠી પ્રતિમા છ માસની, તેમા છ હતી આહારની અને છ હતી પાણીની લેવી

સાતમી પ્રતિમા સાત માસની, તેમા સાત દત્તી આહાર
અને સાત દત્તી પાણીની લેવી

૮ આઠમી પ્રતિમા સાત આહારાત્રીની તેમા ચોવિહાર
ઉપવાસ કરી ગામ બહાર કાઉસ્સગ્ગ ધ્યાને રહે

નવમી પ્રતિમા સાત દિવસની, સાત ચોવિહાર ઉપવાસ
કરી, ઉત્તાનાદિ આસને ગામ બહાર કાઉસ્સગ્ગમા રહે, જે કે
ઉપસર્ગ આવે તે સહન કરે

દશમી પ્રતિમા સાત દિવસની, સાત ચોવિહાર ઉપવાસ
કરી ગામ બહાર ગોદોહિકા આમને રહે

અગિયારમી પ્રતિમા એક આહારાત્રીની, તેમા ચોવિહાર
છક્ર કરી, ગામ બહાર કાઉસ્સગ્ગ કરે ઉપસર્ગો આવે
સહન કરે

બારમી પ્રતિમા એક આહારાત્રીની, તેમા ચોવિહાર
અક્રમ કરી ઈષત્ પ્રાગભાર આસને (શરીર અને દષ્ટિ કદ
નમાવીને) ઉભા રહી એકાદ પુદ્ગલ ઉપર એકાદ દષ્ટિ
કાઉસ્સગ્ગ કરે ઉપસર્ગ આવે તે સહન કરે^૧

૫ ઇન્દ્રિય નિરોધ પાંચ પ્રકારે-૧ સ્પર્શનેન્દ્રિય, ૨ રસ
નેન્દ્રિય, ૩ શ્રોત્રેન્દ્રિય, ૪ ચક્ષુરિન્દ્રિય, ૫ શ્રોત્રેન્દ્રિય, આ પાંચ
ઇન્દ્રિયોના વિષયભૂત સ્પર્શ, રસ, ગંધ, રૂપ અને શબ્દ ઉપર
રાગ કે દેવનો ત્યાગ કરી, સમભાવ કેળવવામા ઉદ્યમશીલ
રહેવું

૧ વજ્રમજ્જાનીરાગ, મધવજ્રચળો, ધીરજ્જાળો, સત્તરશાળી નવ
પૂર્વની પ્રેક્ષા વસ્તુ સુધીનું જ્ઞાન હોય, તેવો સાધુ ગુરુ મહારાજ
આદ્યો મને આ પ્રતિમાઓ વદન કરી શકે

૬ પડિનેહણા પચ્ચીસ પ્રકારે-પચ્ચીસ બોલો બોલના
પૂર્વક વિધિ પૂર્વક સોળર દોષોથી રહિત પડિનેહણા કરવી ૨

૭ શુષ્ણિ ત્રણ પ્રકારે —૧ મન, ૨ વચન અને ૩
કાયાની અશુભ પ્રવૃત્તિઓ રોકવી

અભિચાર ચાર પ્રકારે —૧ દ્રવ્ય, ૨ ક્ષેત્ર, ૩ કાલ
અને ૪ લાવથી અભિચારો ધારણ કરવા

૪+૫+૧૨+૧૨+૫+૨૫+૩+૪=૭૦ અથવા

૧ નર્તન વચ્ચે ૩ શરીરને નચાવવું ૨ વચન વચ્ચે
૩ શરીર સીધું ને રાખવું ૩ અનુભવ અભોડપમોડા વધારે
કરવા ૪ માસલી કપડા જેમ તેમ ગમે તેમ ધમાધમ કરતા લેવા
મૂકવા ૫ આરભટ ઝટપટ ઉતાવળથી પડિનેહણ કરવી ૬ સા મહા
વચ્ચે પુરે બોલ્યા સિવાય પડિનેહણ કરવી ૭ પ્રસંગોદ્ભવ વચ્ચે
ઝાપટવા ૮ વિશેષ વસ્ત્ર એળંગુથી ફેંકતા જવું અથવા કપડાના છા
અધર કરવા ૯ વેદિકા મ ને દીયણ ઉપર મે હાથ રાખવા
ક બે દીયણ નીચે બે હાથ રાખવા ક બે હાથ વચ્ચે બે દીયણ
રાખવા હ બે હાથ વચ્ચે એક દીયણ ગાંધો આ રીતે પડિનેહણ
કરવાથી વેદિકા દોઢ લાગે છે બે દીયણ વચ્ચે બે હાથ રાખીને
પડિનેહણ કરવું જોઈએ ૧૦ પ્રશિષ્ઠિલ કપડું દીનું પકડવું ૧૧
પ્રવચ્ચ કપડું ઘટકા રાખવું ૧૨ લોચ કપડું જમીનને લગાડવું
૧૩ એમમરશ્વ એળંગુથી પકડી હાથોને નીચે મૂકી દેવું ૧૪
અનેકરૂપ ધૂનન અનેક કપડા બેગા કરી ખજેગવા ૧૫ શક્તિગણના
અભોડા પમોડા બૂની જવા ૧૬ વિનયકરણ પડિનેહણ કરતાં
પરસ્પર વાંતો કરવી વિકથા કરવી, વાંચના આપવી પચ્ચકબાણ
આપવું વગેરે

“ ૪૨+૫+૧૨+૧+૫+૧+૩+૧=૭૦, આ પ્રમાણે સિત્તર
 બેદો કરણ, સિત્તરીના છે, કરણસિત્તરી તે સાધુસાધ્વીના
 ઉત્તર ગુણ રૂપ છે

હું મેશાં જે કરવાનું-યાજવાનું હોય-મહાવ્રતો વગેરે
 ચરણ કહેવાય છે પ્રયોજન પડે એટલે જરૂર પડે ગોચરી
 વગેરે કરવાનું-કરણ કહેવાય છે વ્રતો કાયમજિંદગી પૈય તના
 હોય છે, ગોચરી વગેરે જરૂર પડે હોય છે, આ રીતે
 ૭૦+૭૦=૧૪૦મા વિતય આચરવાથી અતિચાર લાગે છે, માટે
 ૧૪૦માથી કોઈપણ દોષ ન લાગે તે માટે સાવધ રહેવું

અહીંયા શ્રી લક્ષ્મીનુ સ્વામીજીએ કહ્યું કે ‘ચરણકરણાનું
 યોગમાંથી હું ઓઘનિષ્ટુકિત કહીશ’ આથી ચરણકરણાનું યોગ
 સિવાય બીજા અનુયોગો પણ હોવા જોઈએ તે બીજા
 અનુયોગો ત્રણ આ પ્રમાણે છે અને તે ચારિત્રની રક્ષા માટે છે

૧ ચરણકરણાનુયોગ સાધુના આચારરૂપ આચારાગ વગેરે
 ૨ ધર્મકથાનુયોગ—કથાનક સ્વરૂપ જ્ઞાતાજ્ઞ-ઉત્તરાધ્યયન
 વગેરે

૩ ગણિતાનુયોગ—સૂર્ય-ચંદ્રની ગતિ વગેરે ગણિતસ્વરૂપ
 સૂર્ય પ્રશસ્તિ વગેરે

૪ દ્રવ્યાનુયોગ—જીવ જીવવાદિ પદાર્થ વિચારણા સ્વરૂપ
 દષ્ટિવાદ, સમ્મતિતક વગેરે

આ ચારે અનુયોગો એક એકથી ‘ચંદ્રીયાતા’ છે

— દર્શાવે —

એક શક્તિના પ્રદેશમાં ચાર જાણે હતી એક રત્નની,
 બીજી સોનાની, ત્રીજી ચાંદીની, ચોથી લોહાની આ ચારે

ખાણે આરે પુત્રને એક એક વહેલી આપી આપી જેના
 લાગમા લોદાની ખાણુ આવી તેને ચિંતા થઈ કે 'મારા
 ભાઈઓ' કિમતી ખાણે મળી, જ્યારે મને તો 'કિમત
 વિનાની' નકામી ખાણુ મળી' આ વિચારથી તે બહુ દુઃખી
 થવા લાગ્યો. કુમારને દુઃખી થતો જોઈને સુણુદિ નામના
 પ્રધાને તેને સમજાવ્યો કે 'તું દુઃખી શા માટે થાય છે ?
 આરે ખાણોમા કિમતીમા કિમતી ખાણુ તને મળી છે કેમકે
 બીજા ત્રણે ખાણો લોદા ઉપર આધાર રાખે છે, લોદા સિવાય
 તે રત્નો, સોનું કે રૂપ કાઢી શકાતું નથી માટે હાલ તું
 શહે જો જ્યારે તે બધા તારી પાસે લોડું માગેવા આવે
 ત્યારે તું રત્નો વગેરેના બનામા લોડું આપજો જેથી સૌથી
 ધનવાન બની શકીશ'

આ રીતે જો ચરણકરણાનુયોગ હોય, તો જ બીજા ત્રણે
 અનુયોગો છે, ચરણકરણાનુયોગમા અર્થ અક્ષરો હોવા છતાં
 અર્થથી મહાન્ વિસ્તૃત છે તે પહેલાં લગમા છે, તેનું
 દષ્ટાન્ત્ર આધનિસુક્તિ છે

ધર્મકથાનુયોગમા ઘણા અક્ષરો અને અર્થ થોડા તે
 બીજા લગમા છે જેમ જ્ઞાતાધર્મોદિ ;

દ્રવ્યાનુયોગમા ઘણા અક્ષરો અને ઘણો અર્થ છે,
 તે ત્રીજા લગમા છે જેમ દષ્ટિવાદ

ગણિતાનુયોગમા થોડા અક્ષરો અને થોડો અર્થ છે, તે
 ચોથો લગ છે જેમ લૌકિક વગેરે

સાધુસાધ્વીઓના અનુચ્છ માટે શ્રી લક્ષ્મીહસ્ત્યામીજીએ આ ઓઘનિયુક્તિની રચના કરેલી છે તેના મુખ્ય સાત દ્વારો પાડવામા આવ્યા છે

પહિલેહણ ચ પિંડ, ઉવહિપમાણ અણાયણવર્જ ।

પહિસેરણમાલોચન, અહ ય વિસોદી સુવિદિયાન ॥

૧ પ્રતિલેખના દ્વાર—પહિલેહણ કેમ કરવી તેનું નિરૂપણ

૨ પિંડદ્વાર—સિદ્ધા-ગોચરીની શુદ્ધિ કેમ કરવી તેનું નિરૂપણ

૩ ઉપત્રિપ્રમાણ દ્વાર—સખ્યા અને માપથી કેટલી અને કેટલા પ્રમાણવાળી વસ્તુ રાખવી તેનું નિરૂપણ

૪ અનાયતનવર્જન દ્વાર—કેવી વસતિમા ન રહેવું તેનું નિરૂપણ

૫ પ્રતિલેખના દ્વાર—સયમની સાધનામા પ્રમાણદિ દોષો થાય તેનું નિરૂપણ

૬ આલોચના દ્વાર—થયેલા દોષોનું પ્રાયશ્ચિત્ત લેવું તેનું નિરૂપણ

૭ વિશુદ્ધિ દ્વાર—પ્રાયશ્ચિત્ત કરી દોષોની શુદ્ધિ કરવી તેનું નિરૂપણ.

આ સાતેનો ક્રમ નીચેના હેતુપૂર્વક છે

સવધિયા પ્રતિલેખનાપૂર્વક કરવી જોઈએ માટે સૂત્રમા બતાવેલ વિધિપૂર્વક જોત્રાદિને જોવું, તે માટે સૌથી પ્રથમ

પ્રતિલેખના દ્વાર, પ્રતિલેખના કરતા શરીરને ભાડું આપવું
 પડે એટલે ગ્રીન્નુ પિંડ દ્વાર, પિંડ-આહાર અહણ કરવા
 માટે પાત્ર આદિ જોઈએ માટે ત્રીગુ ઉપધિદ્વાર આહાર
 લાગ્યા પછી વાપરવા માટે સ્થાનની જરૂર પડે એટલે કોઈ
 પણ પ્રકારના વ્યાધાત વિનાની-પશુપદકાદિથી રહિત વસતિ
 જોઈએ માટે ચોથું અનારતનવર્જનદ્વાર, આ બધું અહણ
 કરતા અવિધિ વગેરે થઈ હોય તે તપાસવારૂપ પાત્રમું
 પ્રતિલેખનાદ્વાર, તેમા જે જે દોરો લાગ્યા હોય તેની આલોચના
 કરવી, એટલે શુભ પાસે તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત કરવું, તે છઠું આલોચના
 દ્વાર, અને આલોચના આપી હોય તે પ્રમાણે તપશ્ચર્યાદિ
 કરી પાપની-દોષોની શુદ્ધિ કરવી તે સાતમું વિશુદ્ધિદ્વાર

પહેલું પ્રતિલેખનાદ્વાર

પ્રતિલેખનના એકાર્થિક^૧ નામો ૧ આલોગ, ૨ માર્ગણ, ૩ ગવેષણ, ૪ ઇષા, ૫ અપોહ, ૬ પ્રતિલેખના, ૭ પ્રેક્ષણ, ૮ નિરક્ષણ, ૯ આલોકના, ૧૦ પ્રલોકના

પ્રતિલેખના શબ્દથી ૧ પ્રતિલેખક = પડિલેહણ કરનાર સાધુ ૨ પ્રતિલેખના (આગળ કહેવામાં આવશે તે) બે પ્રકારની અને ૩ પ્રતિલેખિતવ્ય = પડિલેહણ કરવાની વસ્તુઓ આ ત્રણ વસ્તુ સમજવાની છે જેમ ઘડો કહેવાથી તેનો કર્તા કુબાર અને તેનું સાધન માટી વગેરે તથા તે બનાવવાની ક્રિયાનો મખધ પણ આવી જાય છે

કર્તા, કર્મ અને ક્રિયા આ ત્રણમાંથી કોઈ એકનો નિર્દેશ જ્યાં કરવામાં આવે ત્યાં બાકીના બે ફલિતાર્થથી સમજાય છે

પ્રતિલેખક—(પડિલેહણ કરનાર સાધુ) એક હોય અથવા અનેક હોય, તે કારણિક હોય અથવા નિષ્કારણિક હોય, વળી તે સાધર્મિક હોય કે વૈધર્મિક હોય

૧ કર્મક કર્મક અર્થબદ્ધ હોવા છતાં અથમા સંખ્યાપણ વધુ હોનાથી એકાર્થિક કહેવાય છે

અશિવાદિ કારણે એકલા થાય તે કારણિક
ધમચક્ર ચતુષ્, યાત્રાદિ જીવાના કારણે એકલા થાય

તે નિષ્કારણિક

એકલા હોય તે એક

એકલી વધારા હોય તે અનેક.

સમાન આચાર-ચલણવાળા તે આધ્યમિક

લુહા આચાર-નનહારવાળા તે વૈધમિક

નીચેના કારણોએ એકલા થાય તે કારણિક કહેવાય

૧ અશિન

૨ દુઃખ

૩ રાજનોભય

૪ ક્ષોભ-ત્રાસ

૫ અનશન

૬ માર્ગભૂલ્યો.

૭ નિમિત્ત

૮ અનિશ્ચય

૯ મેનતા

૧૦ આચાર્ય

૧ અશિવ— દેવતા આદિના

ઉપદ્રવ થવાથી બાર વર્ષ અગાઉ

ખબર પડે કે આ પ્રદેશમાં હુકાળ

આદિ થવાનો છે, તો સાધુઓ તે

વખતે ત્યાંથી વિહાર કરી, સૂનપોરિસી

અથ પોરિમી કરતા કરતા બીજા

મુકાળ પ્રદેશમાં જાય

હુકાળ વગેરે પડવાનું નીચેના

કારણો ખબર પડે

૧ અવધિજ્ઞાનના પ્રભાવે ૨ તપસ્વીના પ્રભાવે, કોઈ

દેવતા આત્મને કડી જાય ૩ આચાર્ય નિમિત્ત જાણતા

હોય તો તે કહે, અર્થાત્ ગિરિને વાચના આપતા હોય

તે વખતે જણાવે, અથવા કોઈ નૈમિત્તિકના કહેનાથી

ખબર પડે

બાર વર્ષ અગાઉ ખબર પડે તો બાર વર્ષ અગાઉ

વિહાર કરી જાય, તે ક્ષેત્ર છોડી દે કદાચ બાર વર્ષ

પહેલાં ખખર ન પડી પણ અગિયાર વર્ષ પહેલાં ખખર પડે તો ત્યારે, ચાવત દગ-નવ-આઠ-સાત-છ-પાચ-ચાર ત્રણ-બે એક વર્ષ અગાઉ ખખર પડે તો તે વખતે પણ તે ક્ષેત્રમાથી વિહાર કરી જાય છેવટે આશિવાદિ થયા પછી ખખર પડે તો તે વખતે વિહાર કરી, ખીજા સારા ક્ષેત્રમા જાય રસ્તામા જતા સૂત્રપોરિસી અર્થપોરિસી કરવાતું ચૂકે નહિ

ઉપદ્રવ કરનાર દેવતાદિ ચાર પ્રકારના હોય છે
૧ સાધુઓને ઉપદ્રવ ન કરે, પણ ગૃહસ્થને ઉપદ્રવ કરે

૨ ગૃહસ્થોને ઉપદ્રવ ન કરે, પણ સાધુઓને ઉપદ્રવ કરે

૩ સાધુઓને ઉપદ્રવ ન કરે તેમ ગૃહસ્થને પણ ઉપદ્રવ ન કરે

૪ ગૃહસ્થોને ઉપદ્રવ કરે તેમ સાધુઓને પણ ઉપદ્રવ કરે

ત્રીજા ભાગામા રહેલું જ્યારે બાકીના ત્રણ ભાગામા અવશ્ય નીકળી જવું જોઈ પહેલાં ભાગામા સાધુઓને ઉપદ્રવ કરનાર નથી, પરંતુ ગૃહસ્થને ઉપદ્રવ કરતા દેવતા કદાચ સાધુઓને પણ ઉપદ્રવ કરનાર થઈ જાય, માટે પહેલાં ભાગામા પણ નીકળી જાય

ગામમા ઉપદ્રવ થઈ ગયા પછી નીકળવાનું થાય તો તે ઉપદ્રવ કરનાર દેવતા આખા ગામને ઉપદ્રવ કરે તેમ હોય તો અર્ધા અર્ધા સાધુ થઈ જાય અર્ધોત્ અર્ધા અર્ધા થઈને વિહાર કરે, અર્ધા અર્ધા થવા છતાં ઉપદ્રવ કરે તો

તો તેથી ઓછા ઓછા થઇને વિહાર કરે, માવત છેવટે એક એક થઇને વિહાર કરે.

વિહાર કરતા જેવા પ્રકારનો ઉપદ્રવ કરનાર દેવતા હોય, તે પ્રમાણે સંકેત કરીને જ્યાં વિહાર કરે અને જ્યાં ભેગા થાય ત્યાં જે ગીતાર્થ હોય (નાનો હોય કે મોટો હોય) તેમની પામે આલોચના કરી લે^૧

હવે જો સૌમ્યમુખી^૨, દેવતા હોય તો તે તેજ ક્ષેત્રમાં ઉપદ્રવ કરે, માટે બીજા ક્ષેત્રમાં જયુ કાલમુખી^૩ દેવતા હોય તો તે ચારે દિશાના બીજા ક્ષેત્રમાં પણ ઉપદ્રવ કરે, માટે ત્રીજા ક્ષેત્રમાં જયુ રક્તાક્ષી^૪ વતા હોય તો ચારે દિશાના ત્રીજા ક્ષેત્રમાં પણ ઉપદ્રવ કરે માટે ત્રણ ક્ષેત્રને મૂકીને ચોથા ક્ષેત્રમાં જયુ

૧ ઉપદ્રવ વિનાના અમુક ક્ષેત્રમાં જ્યાં ભેગા થયુ આ પ્રમાણે સંકેત કરી જા. જુદા નીચલા હોય ગુપ્તામાં મજબમાં જે કાષ્ટ દોષ લાગ્યા હોય, તે દોષોની આલોચના બીજા સાધુ ભેગા થાય તે વખતે પ્રથમ આલોચના કરે. ૨. આદ્ય પાખી કરવાની વિધિ છે હાલમાં તો પોરોનાના આચાર્યશ્રી પામે કેટલાક પંખરાગીએ, ચાર મામે કે ચાર મામે ભેગી આલોચના લે છે

૨ એક જ ક્ષેત્રમાં ઉપદ્રવ કરનાર દેવતાને 'સૌમ્યમુખી' સંઘા શાસ્ત્રમાં આપવામાં આવી છે

૩ માધુ રક્ષા હોય તે ક્ષેત્રમાં અને ચારે બાજુ આવતા પહેલાં પહેલાં ક્ષેત્રમાં પણ ઉપદ્રવ કરનાર દેવતાને 'કાલમુખી' સંઘા આપવામાં આવી છે

૪ રક્ષા હોય તે ક્ષેત્રમાં તથા ચારે બાજુ આવેલા ત્રણ ત્રણ ક્ષેત્રમાં પણ ઉપદ્રવ કરનાર દેવતાને 'રક્તાક્ષી' સંઘા આપવામાં આવી છે

જો નીકળતા પહેલા કોઈ સાધુને મિથ્યાદષ્ટિ દેવતાએ ઉપદ્રવ કરેલો હોય તો તે સાધુને પૂછીને, શક્ય હોય તો ખીજા કોઈ ધારણસર રોકાયેલા સાધુને બલામણુ કરીને ખીજા સાધુઓ ઉપદ્રવથી ન ઘેગય તેટલા માટે વિહાર કરી જાય (વિરોધ બાણનાની ઈચ્છાવાળાએ મૂલ અથગાળેલુ)

ઉપદ્રવનાળાની મારવાર કેવી રીતે કરવી ?

હવે કોઈ ધારણસર (કોઈ ગ્વાન હોય, ચાલી શકવાની શક્તિ ન હોય તેથી) તેની સારવાગ્ના ધરો નીકળી શકાય એમ ન હોય એટલે સારવાર માટે ગેઠાણુ પડે તો, સારવાર માટે ગેઠાયેલા સાધુએ

૧ વિગઈઓ ન વાપરની

૨ મીઠુ ન વાપરવુ

૩ દર્શીવાણુ વસ્ત્ર ન વાપરવુ

૪ લોઢાને સ્પર્શ ન કરવો

૫ જે ઘરેમા દેવતાનો ઉપદ્રવ હોય તે ઘરેમા ગોગરીએ ન જવુ

૬ બધા જ ઘરેમા દેવતાનો ઉપદ્રવ હોય તો, આહાર અર્ધણુ કરતા ગૃહસ્થ મામી એક નજર ન કરવી એટલે આહાર આપનારની મામી દષ્ટિ મેળવવી નહિ, કેમકે એક દષ્ટિ ચવાથી તેનો ઉપદ્રવ સાધુમા સક્રમવાનો, સંભવ છે

જે સાધુને દેવતાઆદિનો ઉપદ્રવ હોય, તે સાધુને ખીજા ચોરડામા રાખવો ખીજા ચોરડા ન હોય તો વચમા પડદો કરવો અદર જવા આવવાનો રસ્તો જુઓ

રાખવો, એવે જે બાળુથી જાન તેનાથી વીણ બાળુથી
મટાવ આવે

આહારાદિ ત્રણ પદ્ધતિઓ આપે એવે અન્ય આપે
બીજો નહીં ક' અને ત્રીજો ઉપદ્રવવાળા સાધુને અના રહી
વાપરવા આપે આહાર આપ્યા પછી તેના દેખતા મારી રી
છાથ ઘોઈ નાખે કેમકે અનાદર ન વાચી ઉપદ્રવ ક'નાર
દેવતાદિ જાતી ચા યો જાય સાધુને ઉચા નીચા ક'ના
પડે, ફેરવવો પડે તો વચમા કપડું ગાળીને નાવતો દ

એવા ક'નાર સાધુ — ૧ બીકણ હોવા ન
જોઈએ તેમજ (મીઠું વિહાર, ઢગીવાગુ વચ્ચે વાપડે નહિ
તથા લોહાને અડ નહિ)

૨ તપશ્ચર્યામા વવાળા ક' એટલે નવકારથી ક'તો
હોય તો પોરિમી કર પાંચી કરતો હોય તો સાંપારિમી
કરે, સાદપોગિની કરતો હોય તો અંકાસણ ક' એમ જે
તપ કરતો હોય તમા ગણિ કરે એવે અધિક તપ ક'

મૃત્યુ પછી — ઉપદ્રવવાળો સાધુ કદાચ મારા કમી
જાન તો, તેની ઉપધિ પાતળા વગેરે પડડી દેવા તેની
કોઈ પણ વસ્તુ બીજા કોઈએ વાપરવી નહિ કેમકે જો
તે સાધુની ઉપધિ પાતળા આદિ કોઈ પણ વસ્તુ બીજા
સાધુ વાપરે, તો કદાચ તે દેવતાદિ તને પણ ઉપદ્રવ ક'

એવા કરતા તે હોય મૂકી દેવાનો અવસર આવે
(સારો થાન એમ ન હોય અથવા બીજા કોઈ કારણમર)
તો, તે ઉપદ્રવવાળા સાધુને ગામમા સેના માટે નાકાયેના
બીજા સાધુને સોપે તેની પામે મૂકે સાધુ ન હોય તો

પાસત્યાદિ પામે મૂકે, તે ન હોય તો ચૈત્યવાસી પાસે
મૂકે, તે ન હોય તો શમ્યાતરને સોપે, તે પણ ન હોય
તો છેવટે કોઈ યોગ્ય ઉપાય પૂર્વક પોતે નીકળી જાય

૨ દુકાળ — બાર વરસ પહેલાં બળગ પડે, તો
ત્યારે નીકળી જાય, યાવત્ દુકાળ પડે ત્યારે નીકળી જાય
જતા આખા ગરુડ પુર થાય એમ હોય તો બધા
સાથે નીકળે, બધાનું પુર થાય એમ ન હોય તો અર્ધા
અર્ધા થાય અર્ધાનું પણ પુર થાય એમ ન હોય તો
ત્રણ વિલાનમા થઈને જાય, યાવત્ બળગેનું પણ પુર થાય
એમ ન હોય, તો ડેન્ટે એક એક થઈને વિહાર કરે અને
સયમને નિર્બોધ રહે

ગાયેને ચાગે એક ઠેકાણે પુરો થાય એમ ન હોય
તો ગોવાગીઓ ગાયેને થોડી થોડી કરી જુદે જુદે ઠેકાણે
ચરાવે છે તેમ આચાર્ય પણ સાધુઓને નિર્બોધ થાય
એમ ન હોય તો યાવત્ એક એક સાધુને વિહાર કરાવે
આમા ગ્નાન સાધુને એકનો મૂદી ન દે, પણ સાથે લઈ લે

૩ રાજભય રાજ તરફથી જાય ત્યારે પ્રકારે થાય

૧ વસતિ ન આપે (રાજ્યભાથી કાઢી મૂકે)

૨ આહાર પાણી ન આપે

૩ વસ્ત્ર-પાત્રાદિ છીનવી લે

૪ મારી નાખે

વસ્ત્ર-પાત્રાદિ લઈ લે, ચારિત્રથી બ્રહ્મ કરે કે મારી
નાખવાનો સંભવ લાગે તો તે રાજ્યભાથી નીકળી જાય
બીજા નિરૂપદ્રવ-સારા ક્ષેત્રમા જાય

પ્રશ્ન—શા કારણથી રાજાને ભય આવે ? કેમકે સાધુઓ તો—

“યમ્ય હસ્તૌ ચ પાદૌ ચ, જિહ્વાય ચ સુપન્નિતમ્ ।
ઇન્દ્રિયાણિ ચ મુપ્તાનિ, તસ્ય રાજા કરોતિ કિમ્ ॥”

સાધુઓના તો હાથ, પગ અને જીભ કાબુમાં હોય છે, તેમજ ઇન્દ્રિયો પણ સ્વાધીન હોય છે, તો પછી તેમને રાજા શું કરે ?

ઉત્તર—આચાર્ય મહારાજ જવાબ આપે છે કે—

૧ તમારી વાત સાચી છે પણ કોઈ વખતે કોઈએ સાધુને વેપ લઈને રાજકુલમાં પેસી કોઈનું ખૂન કર્યું હોય, તેથી કોપાયમાન થયેલો રાજા જધા સાધુઓને જોતાંથીને મારી નાખે અથવા બીજાની પાસે મારી નખાવે

૨ અથવા કોઈ રાજા, સાધુઓનું દર્શન અપમગ્ન્ય માનતો હોય

૩ અથવા કોઈએ રાજાને ચઢા ચો હોય કે ‘આ સાધુ તમારું ખરાબ કરવાની પેરની કરી રહ્યા છે’

૪ રાજાનો નિષેધ હોવા છતાં કોઈને હીક્ષા આપી હોય, આથી રાજા કોપાયમાન થાય અને તેથી સાધુને હિરાન કરે

૫ કોઈ સાધુ વેપધારીએ અતપુરમાં પેમી અપૃત્ય સેવ્યુ હોય

૬ કોઈ વાદી સાધુએ અભિમાની રાજાનો પરાલવડ્યો હોય રાજા આ કારણથી કોપાયમાન થઈ વસ-પાન છીનવી લે, ચારિત્રથી બ્રહ્મ કરે કે મારી નાખે તેમ હોય

તો માણસો વિહાર કરી જન આગિનો નાશ કે જીવિતનો નાશ થવાના માર્ગો એકાગ્રી થાય

૪-કુબિલ—મુલિન એટલે બધ પામવો—નાસ પામવો જેમકે—ઉત્તરની નજીમી ઘણા ચોગ લોકો ગામના આવી આનીને ઘણા મનુષ્ય આદિનુ હણુ કરી જતા હતા એક વખતે કેટલાક માણસો ઢોધ બાઝ નીચે બેઠેલા હતા, ત્યારે ઢોધ માણસે કહ્યું કે ‘માલા પતિતા’ (ગટની માળા કુવામાં પડી ગઈ) બેઠેલા માણસો સમજ્યા કે ‘માલના પતિતા’ (માલવા દેશના ચોરો આવ્યા) ‘માથી ભાગ્યથી ત્યાં બેઠેલા માણસોએ નાશભાગ કરી મૂકી આની બીજે કાંઈ અકસ્માતથી કોઈ સાધુને ક્ષોભ વધારી એકલો થઈ જન

૫-અનશન — કોઈ સાધુને અનશન સ્વીકારવું છે, પણ માન્ય પાસે નિર્ભય કરાવી શકે એવો સાધુ નથી, બીજા મધાને નિર્ભય કરાવી શકે એવા સાધુ છે એટલે અનશન સ્વીકારવાની ઇચ્છાવાળો સાધુ બીજા મધાને જન ત્યારે રસ્તામાં એકલા થવું પડે

અથવા કોઈ માધુએ અનશન સ્વીકારેલું છે તે માધુ પામે જેવું અપૂર્વ જ્ઞાત-જ્ઞાન છે, તેવું બીજા પાસે નથી, અથવા શકાવાળું છે તેથી જ્ઞાન-સૂત્ર-અથ, અથવા સુત્ર અર્થ, ઉભય સ્વીકારવા માટે સઘાટકના અભાવે એકલો જાય

અથવા અનશન સ્વીકારેલા સાધુની સેવા કરવા માટે સઘાટકના અભાવે એકલો જાય

૬-સ્ફિટિત — ૧ માર્ગે જઈ રહ્યા છે, ત્યાં રસ્તામાં

જે રમતા આવે, ત્યા બૂલથી બીજા રમ્તે ચની જાય તેથી એકલા થઈ જાય

૨ ધીમે ધીમે ચાલવાના ચોમે પાછળ પડી જાય

૩ વચમા ડુંગર આદિનો કંઠલુ ચઢાવ આવે, ત્યા બીજા શક્તિનાગા સાધુ તે રસ્તે ચઢીને આગળ જાય, જ્યારે જ્ઞાન, બાળ કે વૃદ્ધ-આદિ સાધુ તે ડુંગર-આદિ ઉપર ચઢી શકે એમ ન હોય, તેથી તે ડુંગર ફરીને જાય જ્યાં સુધી ગરુડને ભેગા ન થાય ત્યાં સુધી એકાકી થાય

૭ જ્ઞાન — ૧ બીમાર સાધુ માટે ઔષધ આદિ લાવવા માટે બી ન ઠોઈ ન હોય તેથી એકલા જવું પડે

૨ અથવા બી ન ઠોઈ મથળે સાધુ બીમાર હોય, તેની સેવા કરનાર માઈ નથી તો તેની નેવા કરવા માટે એકલા જવું પડે

૮ અતિશય — ઠોઈ અતિશય સપન્ન આત્મા જ્ઞાનથી જાગે, અથવા એને ખબર પડે કે 'નવ દીક્ષિત-સાધુના સંગાવકાવા તેને પાછો લઈ જવા માટે આવે છે' આવા કારણે સદા કના અભાવે સાધુને એકલા વિહાર કરાવે એ સાધુને એકલો વિહાર ન કરાવે તો તેના સબધીઓ આવી કાચતા તેને ઘેર લઈ જાય-ઉપાડી જાય, માટે તેના રક્ષણ માટે એકલો વિહાર કરાવે

૯ દેવતા — દેવતાના કહેવાથી એકલા થવું પડે

દંડાત

ઠલિંગ દેશમા કચનપુર નામનું નગર છે, ત્યાં

ને રમતા આવે, ત્યા ભૂલથી બીજા રમ્તે ચીની ભય તેથી એકલા થઈ ભય

૨ ધીમે ધીમે ચાલવાના ચોજે પાછળ પડી ભય

૩ વચમા ડુંગર આદિનો કાલુ ચઢાવ આવે, ત્યા બીજા શક્તિવાળા સાધુ તે રસ્તે ચીને આ ૧૫ ભય, ત્યારે જ્ઞાન, જ્ઞાન દે વૃદ્ધઆદિ સાધુ તે ડુંગરનાદિ ઉપર ચઢી શકે એમ ન હોય, તેથી તે ડુંગર ફરીને ભય જ્યા સુધી ગંદને ભેગા ન થાય ત્યા સુધી એકાકી થાય

૭ જ્ઞાન — ૧ બીમાર સાધુ માટે બીજા આદિ લાવવા માટે ખી ૧ કોઈ ન હોય તેથી એકલા જવું પડે

૨ અથવા બીજા કેઈ મથળે સાધુ બીમાર હોય, તેની મેવા મનાર માં નથી તો તેની મેવા કરવા માટે એકલા જવું પડે

૮ અતિશય — કોઈ અતિશય તપન આત્મા જ્ઞાનથી ભરે અત્યંત એને ખબર પડે કે ‘નવ દીક્ષિત — સાધુના સમાવહાવા તેને પાછો લઈ જવા માટે આવે છે’ આવા કારણે સમાવહાવા અથવા સાધુને એમના પિત્તાર કરાવે બે સાધુને એકલો વિહાર ન કરાવે તો તેના સબધીએ આવી મુકોચતા તેને થોડું લઈ તથા-ઉપાડી ભય, માટે તેના રાજ માટે એમને વિદ્યાર કરાવે

૯ દેવતા — દેવતાના કહેવાથી એમના થવું પડે

દેશાત

કલિંગ દેશમા કેસવપુ નમન નાં છે ત્યા

પણા જ્ઞાની આચાર્ય લગવત ગહેલા હતા એક વખત
આચાર્ય લગવત ગિયોને પાક આપીને ગામ બહાર
અંદર ભૂમિ જતા હતા, ત્યાં ગ્રન્થામા એક ગાઠ નીચે
કોઈ સ્ત્રી સ્નાન કરી રહી હતી, તે આચાર્યના જોવામા
આવી ખીન્ને દિવને તથા આચાર્યે તે સ્ત્રીને જ્ઞાન કરતી
જોઈ, આથી આચાર્ય લગવતને રૂંધાઈ ગયા હતા.
શા માટે સ્નાન કરે છે ?' આપણા વળતા તે સ્ત્રીને પૂછી
જોઈ 'વળતા આચાર્યે તે સ્ત્રીને પૂછ્યું કે 'હે ધર્મશીલ !
તું શા માટે જ્ઞાન કરે છે ?'

તે સ્ત્રીએ કહ્યું કે મારે થોડું રડવાથી શું ?

આચાર્યે પૂછ્યું કે 'કેમ શા માટે રડન કરવું
પડે છે ?'

તે સ્ત્રીએ કહ્યું કે 'હું આ નગરી દેવતા છું,
આ નગરી જલપ્રલયથી ઢૂળી જવાની છે, વગી તમે જે
અહીંયા આ નાય ભૂમિમા આધ્યાય કરો છો તેના
વ્યાધાત થશે એટલે તમા અહીંથી ખીજે ચાલ્યા જશો,
તેથી હું જ્ઞાન કરું છું

આચાર્યે પૂછ્યું કે 'નગરીમા જલપ્રલય થશે તેની
જાણી ?'

દેવતાએ કહ્યું કે 'આવતી કાલે તમારા માના સાધુને
પારણામા દ્વંધ મળશે તે દ્વંધ પાતરામા પડના સુધ્ધિ
થઈ જશે જે એમ થાય તો' જાણીએ કે જલપ્રલય થશે
તે દ્વંધ (સુધ્ધિ થઈ જશે) ખીજા સાધુઓને પાતરામા
થોડું થોડું આપને અને ને પાતરા સાથે વિદાર કરાવશે

જે ક્ષેત્રમાં તે દૂધ સ્વાભાવિક થાય ત્યા જલપ્રવાહ નહિ થાય
 બીજે દિવસે દેવતાના કદ્યા મુજબ નાના સાધને
 પારણામાં દૂધ મળ્યું, તે રૂઢિ જેવું થઈ ગયું એટલે
 આચાર્યે તે દૂધ માધુઓને પાતરામાં ઘોડું ઘોડું આપીને
 વિહાર કરાવ્યો. જે ક્ષેત્રમાં તે દૂધ સ્વાભાવિક થયું ત્યા

૧૦ 'આચાર્ય' કોઈ કારણસર આગળ સાધુને એકના
 મોતે તેથી એકતા થયું પડે કોઈ કાર્ય પ્રસન્ન. આવે ત્યારે
 આચાર્ય ભગવત બધા સાધુઓને ભેગા કરી પૂછે કે 'અમુક કાર્ય'
 કે તો તે માટે કોણ જશે? ત્યારે બધા સાધુ કહે કે 'હું જઈશ
 હું જઈશ આચાર્ય' તે સામગ્રી બેધારમ્ય કરનાર યોગવન કરનાર
 જ્ઞાન, આજ વગેરેના કારણો જણાવાં તે કામ કરવા માટે સમય સાધુને
 આતા આપે તે સાધુ કહે કે માગ ઉપર આપે જ્ઞાન અનુબ્રહ્મ કર્યો'

હવે તે માધુને મવારમાં વહતું જવાનું હાય તા -
 સૂત્રપોરિસી (સ્વાધ્યાય) કરીને અથવા સ્વાધ્યાય કર્યા
 સિવાય સૂઈ જઈ સુની વખતે પણ આચાર્ય ભગવતને
 કહેતો જાય કે 'ભગવન ! આપે કહેલા કામ માટે સવારે
 હું જઈશ' ને આ પ્રમાણે ન કહે તો દોષ થાય કેમકે
 પુત્રાથી લાલ છે

૧ કદાચ આચાર્યને સ્મરણ થઈ આવે કે 'મારે
 અમુક કાર્ય કહેવાનું હતું અને કહ્યું બીજું'

૨ કોઈ સાધુ કે શ્રાવણ દ્વારા જણવામાં આવ્યું
 હોય કે 'જે કામ માટે સાધુને મોકલે છે, તે આચાર્ય
 ત્યા નથી અથવા ત્યાથી નીકળી ગયા છે

૧ અભિપ્રદક્ષાના સાધુ (એટલે આચાર્ય ભગવતના કાર્ય પ્રસન્ન જે
 જવાના અભિપ્રદક્ષ વાળે) ન હોય ત્યારે

૩ સઘાટકે સાધુ આચાર્યને કહી જાય કે ‘આપે અમુક સાધુને જવા માટે આજ્ઞા કરી, પણ તે સાધુ ગરબાથી નીકળી જવાની ઈચ્છાવાળો છે’

સાધુ પૂછવા આવે ત્યારે આચાર્ય ભગવત તે સાધુને કહે કે ‘જવાની જરૂર નથી,’ અથવા તો જે કામ માટે ભલામન કરવાની હોય, તે કરે અને કહે કે ‘મારૂં જજે’

સવારમા જવાવાળો સાધુ આચાર્ય પાસે આવે જો આચાર્ય ભગવત ઉદયતા હોય તો ગીતાયં સાધુ આચાર્યને જગાડે અથવા પગે સઘટ્ટના કરે એવે આચાર્ય જાગે સાધુ વદના કરીને કહે કે ‘આપે જે કામ બતાવ્યું હતું, તે કાર્ય માટે હું જઈ છું’

આચાર્ય ભગવત જાગેલા હોય અને વ્યાનાદિમા હોય તો જનાર સાધુ ત્યાં બેસો રહે, કેમકે વ્યાનાદિમા કોઈ કાર્ય સિદ્ધ થવાનું હોય તો તે અટકી જાય માટે વ્યાનાદિથી નિવૃત્ત થાય એટલે જ્ઞાન પુરૂં કરે ત્યારે વદના કરીને કહે કે ‘હું કાર્ય કરવા માટે જઈ છું’

જનાર સાધુ, રત્નાધિક-દીક્ષામા મોટા હોય તે બધા સાધુઓને વદના કરે, નાના સાધુ હોય તે જનાર સાધુને વદના કરે

આ રીતે એકાકી થનાર સાધુ વિહારમા શી વિધિ સાચવે?

(૧) વિહારવિધિ

ઘણું લાંબુ જવાનું હોય તો વહેલો વિહાર કરે નીકળતી વખતે ઘણું અધારું હોય કે ફતરા કે શિકારી

જનાવરનો ભય હોય તો, બીજો સાધુ તેની આગે અજવાળુ
થાય ત્યાં સુધી સાથે જાય

જના સાધુને કહ્યા માત્રાની શ્રદ્ધા હોય તો ગામની
નજીકે મકાન પાડીને આગળ વિહાર ખર (કેમકે ગામની
નજીકમાં જાયો વગેરે ચરતી-ચઢેતી હોવાથી તે જગ્યા
અદિલ માટે ગુપ્ત હોય) બીજો સાધુ પાછો વનતિમા જાય
વહેવા જવામાં ખાર આદિનો ભય હોય તો અજ
વાળુ થયા પછી વિહાર કરે

જનાર સાધુને વાપરીને જવાની દુનિયા હોય તો,
જીતાર્થે સાધુ પાંચડી કે આપનાકુલમાંથી ચોગ્ય વસ્તુ
લાવી આપ ત સાધુન વનતિમા વાપરવું હોય તો વસતિમાં
વાપરી લે, વનતિમા વાપરવું ન હોય તો વાપરવાની
વસ્તુ સાથે વળીને વિહાર કરે અને બે કોસની અંદર તે
આહાર વાપરી લે કેમકે બે કોસ (વગલ ૧ હાથના ૪૫
માઈલ) ઉપર આહાર પાટ્ટી લઈ જવામાં આવે તો તે
આહાર પાટ્ટી દોનાતિકમ દોપવાળું થઈ જાય છે માટે
સાધુ-સાધ્વીઓએ આહાર કે પાટ્ટી બે કોસની અંદર
વાપરી લેવું જોઈએ

ગામની દર પુરી થતા જંગલરક્ષણી પા પૂછે લે
કેમકે જો પગ ન પૂજે તો ગામની અચિત્ત જ પગને ઘાગી
હોય તે રજાથી જામ બહારની મિથ-સચિત પૂરીની

૧ દાહમાં દાહસનથી રમ પૂજવાની વિધિ કે વળ પૂજવામાં
રત્નેદરપૂ-ઓપાધી પગ પૂજવાની વિધિ હતી, તને અનુભવેલા આ
વિધિ જનાવરામાં આવી

વિનવતા થાત મારે લ્યા લ્યા મુદી મુદી ભૂમિ આવે
ત્યા ત્યા અવશ્ય પગ પૂજવા બેઠંએ (દાસમા દાસનગી
પગ પૂજવામા આવે છે)

૫૧ પૂજવાના વખતે ત્યા કોઈ ગૃહસ્થ બેતો હોય તો
પગ પૂજવામા ભજના રબેહરગુથી ન પૂજે પણ નિયત્રાધી
પૂજે અને તે નિયત્ર શરીરને ન અડે તેમ હાથમા લટકતું
લઈ । આગળ થોડું મુઘી લાય, તે ગૃહસ્થ હેખતો બધ
ધાય એવે તે નિય પાછુ ભગવમા મૂકી દે

પગ પૂજવાને વખતે ત્યા ગહેલા ગૃહસ્થો કોઈ ચવ,
નામિત દે અનુપયુક્ત હોય, તેમા—

ચવ એવે ચાલતો હોય

વ્યાધિસત્ત્વ વગેરે ચલાવતો હોય કે કોઈ
ગીત કામમા ચિત્તવાળો હોય

અનુપયુક્ત એવે માણુ શુ કર છે, તે તરફ
ન ન હોય

આ તબ પ્રકારના ગૃહસ્થ હોય તો રબેહરગુથી પગ
પૂજે આ ત્રણમા આઠ ભાગા ધાય છે તેમા કયા ભાગામા
પગ પૂજે અને કયા ભાગામા પગ ન પૂજે ? તે કહે છે

ભાગા	નામ	પ્રમાણના કરે, કે ન કરે
૧	ચવ-વ્યાધિસ-અનુપક્રા	પ્રમાણના કરે
૨	” ” ઉપયુક્ત	” ન કરે
૩	” અવ્યાધિપ્ત અનુપયુક્ત	” કરે
૪	” ” ઉપયુક્ત	” ન કરે

૫	સ્થિર - વ્યાક્ષિપ્ત અનુપયુક્ત	,	૨૨
૬	” ” ઉપયુક્ત	”	૨૩ કહે
૭	” અવ્યાક્ષિપ્ત અનુપયુક્ત	”	—
૮	” ” ઉપયુક્ત	”	૨૪ કહે

સ્થિર એવે હોય હોય

અવ્યાક્ષિપ્ત એટલે કાંઈ કામ કરતો ન હોય

ઉપયુક્ત એટલે સાધુ શુ કરે છે, તે તરફ ધ્યાન હોય

આ આઠ ભાગમાં પહેલા ભાગમાં અનરય પગની

પ્રમાણના રજોહરણથી કર, બાકીના સાત ભાગમાં બજના,
સાધુ તરફ બધા ઉપયોગ ન હોય ત્યાં પૂજે, ઉપયોગ
હોય ત્યાં ન પૂજે

વિહાર કરતા રસ્તો પૂછવો પડે તો કેવી
રીતે પૂછે ?

રસ્તો પૂછવામાં જુદા ત્રિક ધાય છે

બે જણને રસ્તો પૂછવો, જેથી બધા નુ પગાય

મુખ્ય રીતે બે તરફ આવકને રસ્તો પૂછવો, તે ન

હોય તો બે તરફ અન્યધાર્મિકને ધર્મભાજા આપીને
પ્રીતિપૂર્વક રસ્તો પૂછવો બાકીના આઠ ભાગમાં પૂજનાથી
દોષનો સંભવ છે

૧-વૃદ્ધ વિસ્મૃત થઈ ગઈ હોય, તો રસ્તો બંધાબર
બતાવી ન શકે

૨-બાલ કેવીપ્રિયત વાથી કદાચ ખોટા રસ્તે ચલાવી ?

૩-૪-ત્રી અને નપુ મકે મધ્યમ વયનાને પૂછવાથી

કોઈને શક વાય, કે ‘સાધુ મીની સાથે શુ વાત કરે છે ?
અથવા મા બેને કાંઈ ઠાય છે ?’ ઇત્યાદિ

અમરવતી

૫-૬-૭-૮ વૃદ્ધ નપુ. બાળ નપુમક, વૃદ્ધા સ્ત્રી,
બાલિકા આ ચારે માગથી અન્નણ હોય એ થવા બગબર
બગર ન હોય

નજીકમા રહેવાની પાસે જઈને રસ્તો પૂછે જો તે
માણસ સુગો રહે તો ન પૂછે જો દૂરથી જૂમ પાડીને
તો તેને કદાચ ચકા થાય કે આની પાને ક્ય
હશે અથવા બગદ આદિને લઈ જનાર હશે ?' અથવા
જો તે જોતો આવે તો રમ્તામા વનમ્પતિ વગેરે હોય
તેની વિરાધના થાય સાધુ જો દૂર સુધી તેની પાસે જાય
તો પૃથ્વીકાય, વનમ્પતિ આદિની વિરાધના થાય, કાટા
વગેરે હોય તો પગમા કાટા પેસી જાય આથી સયમ
વિરાધના અને આત્મવિરાધના થાય માટે નજીકમા ગ્રહેલા
હોય તેને પૂછે

મધ્યમવયના પુરુષ ન હોય તો દંડ સ્મૃતિવાળા વૃદ્ધને
પૂછે

દંડસ્મૃતિવાળ વૃદ્ધને ન હોય તો ભારિક તરૂણને પૂછે

સ્ત્રીમા પ્રથમ મધ્યમ વયવાળી સ્ત્રીને પૂછે
તે ન હોય તો દંડસ્મૃતિવાળી વૃદ્ધ સ્ત્રીને પૂછે

■ ■ તરૂણ સ્ત્રીને પૂછે

” ” સરલ બાળ ” ”

નપુસકમા પ્રથમ મધ્યમ વયના નપુસકને પૂછે
તે ન હોય તો દંડસ્મૃતિવાળા વૃદ્ધ ” ,

” ” સરળ બાલ ” ”

આ દરેકમા પરસ્પર સયોગી ભાગા એકનો છકોતેર થાય છે

સાધર્મિકમા ૪૫ ભાગા થાય છે

અન્યધાર્મિકમા ૪૫ " ,

સાધર્મિક અને અન્યધાર્મિક ઉભયમા (૬x૬) ૮૧ ભાગા થાય છે

કુલ ૧૭૧ ભાગા

(૨) ગ્રન્થામા પૃથ્વીકાયની જયણા

૧ પૃથ્વીકાયની જયણા, ૨, અપકાયની જયણા, ૩ તેજિકાયની જયણા, ૪ વાયુકાયની જયણા ૫ વન અપતિકાયની જયણા, ૬ ત્રમકાયની જયણા

૧ પૃથ્વીકાયની જયણા — પૃથ્વી પાચે વણની હોય છે કાળી, લીલી, લાલ, પીળી અને મરદ, તેમજ પૃથ્વીકાય સચિત્ત, મિશ્ર, અને અચિત્ત એમ ત્રણ પ્રકારે હોય છે

અચિત્ત પૃથ્વીમા જાય અચિત્ત પૃથ્વીમા, આદ્ર (ભીની) અને શુષ્ક હોય તો શુષ્કમા જાય શુષ્કમા પણ રેતીવાળો માગ અને રેતી વિનાનો માર્ગ હોય તો રેતી વિનાના માર્ગે જાય રેતી વિનાના માગમા પણ આકાત (અવર જવરવાળો) અને અનાકાત (અવર-જવર વિનાનો) એમ બે પ્રકારે હોય, તેમા આકાત માર્ગે જાય

મુખ્ય રીતે અચિત્ત, શુષ્ક, રેતી વિનાનો અને આકાત હોય તેવા રસ્તે જાય તેવો રસ્તો ન હોય તો આદ્ર માર્ગે જાય

આધ — ૫

આર્દ્ર માર્ગ નણ પ્રકારે હોય મધુસિક્કથ (પગની પાની મુઠી કાઢવ) પિડક (પગ મોઝ પહેર્યા જેવો થાય તેવો કાઢવ) ચિકિખલ્લ (ગરકી જવાય તેવો કાઢવ)

માનના જતા સયમવિરાધના અને આત્મ વિરાધના ન થાય તેવા પૃથ્વીકાયમા જાય મયમ વિરાધના-સજીવ પૃથ્વીકાયની વિરાધના થાય તે આત્મવિરાધના-કાટા આદિ વાગવાથી શરીરને પીગ થાય તે

રિયાળા અને ઉનાળામા રજોહરણથી પગ પૂજે, ચોમાસામા પાદલેખનિકાથી પૂજે (પાદલેખનિકાઉદુમ્બર વડ કે બાબલીના વૃક્ષની બાર આગળ લાણી, એક આગળ જાડી અને બન્ને બાજુ નખના જેવી અણીવાળી કોમળ દરેક સાધુએ જુદી જુદી રાખવાની હોય છે) એક બાજુથી સચિત્ત પૃથ્વી પગે લાગી હોય તે દૂર કરે અને બીજી બાજુથી અચિત્ત પૃથ્વી દૂર કરે

૨ અપૂકાયની જયણ્ણા-બેપ્રકારે પાણી જમીનમાથી નીકળતું અને આકાશમાથી પડતું

આકાશમાથી પડતું પાણી બે પ્રકારનું ૧-ધુમસનું ૨-વગ્સાદનું

ધુમસ પડતું હોય તો મકાનના બાગીબારણા બંધ કરી, કામગીરી આદીને મકાનમા એક બાજુ બેસી રહે પડિલેહણ આદિ ક્રિયાઓ ન કરે ઉંચે સાટે જોલે પણ નહિ એમ્બીજને જરૂર પડે ઇમારાથી વાત જણાવે

વગ્ગસાદ પ તો હોય તો મકાનમાંથી જગજગત નહિ
નીકળ્યા પછી જો વગ્ગસાદ પડે તો જગમાં જાડ બાદિ
નીચે ઉભો રહે ધણો વરનાદ પડતો દાય તો મુકા જાડ
ઉપર ચી જાય અથવા તો કોઈ એવા મ્યાને ગે કે
જગ શરીર ઉપર પાણી પડે નહિ

જો ત્યાં ઉભા ગહેવામાં કાંઈ બય જાન નો વપાવ્ય
આવીને જાય

જગમાં જગ ની આવેતા જો જીજો જગ્ગો હોય તો
દીને જાય, પુન દાય તો પુન ઉપર થઈને જાય કાચો
પુવ હાય અને આ નતા રેની વગેરે જગની હોય કે બયવાળો
હાય તો તેવા જગ ઉપ થી ન જાય

જો નદીમાં પાણી અર્ધો જગા જગ્ગુ હોય તેને
મધદ કહેવાય છે

નાભિ પ્રમાણ પાણી હોય તેને લેષ કહેવાય છે
નાભિથી વધારે પાણી હોય તેને લેષોપરી કહેવાય છે
સઘટ નદી ઉતરના એક પગ પાણીમાં અને જીજો
પગ પાણીથી ઉંચે અદ્ધર રાખવો તેમાંથી પાણી નીતરી
જાય, એટલે તે પગ આગળ પાણીમાં મૂકે અને પાણીમાં
ગહેલો પગ બહાર કાઢે, પાછો તે નીતરી જાય એટલે
આગળ પગ મૂકે આ રીતે સામા કિનાર જઈ ઉભોરહે,
પગનું પાણી નીતરીને કંઈક મુકાઈ જાય એટલે ત્યાં
ધરિયાવલિ દે રી આગળ જાય

નાભિ પ્રમાણ પાણીવાળી નદી જો નિર્ભય હોય તો
જો ગૃહસ્થ શ્રી વગેરે ઉતરના હોય તો તેમની પાછળ

લયવાળું પાણી હોય તો ચોલપટ્ટાને બરાબર ગાઠ બાધી માણુનોની વચમાં ઉતરે, કેમકે કદાચ પાણીમાં જે ચાય તો લોકો બચાવી લે સામે કિનારે ગયા પછી ચોલપટ્ટાનું પાણી નીતરી જાય ત્યાં સુધી ઉભો રહે, પછી ઈરિયાવહિ કરી આગળ જાય જો કઠિ શિકારી જનાવર કે ચોર આદિનો ભય હોય તો બીનો ચોલપટ્ટો શરીરને ન અડે એ રીતે લટકતો રાખી આગળ જાય

નહી ઉતરતી વખતે ત્યાં જો ગૃહસ્થ ન હોય તો નાહીકા (શરીરથી ચાર આગળ ઉચી લાકડી) થી પાણી માપી જૂએ, જો ઘણું પાણી હોય તો ઉપકરણો બેગા કરી બાધી લે અને મોટું પાતર ઉધું શરીર સાથે બાધીને તરીને સામે કઠિ જાય

નાવમાં બેઠીને ઉતરવું પડે તેમ હોય તો નાવમાં થોડા માણસો બેઠા પછી ચઢવું, એટલે મધ્યમાં ચઢે, નાવના મધ્ય ભાગમાં બેઠવું અને ઉતરતા પણ થોડા માણસો ઉતર્યા પછી ઉતરવું, છેલ્લા ન ઉતરવું નાવમાં બેસતા સામાનિક અનગન કરવું અને નવકારમંત્રનું મંત્રણ કરવું કાઠે ઉતરી ઈરિયાવહિ કરી આગળ જાય (કાઉન્સગ પરીસં શ્વાસોશ્વાસ પ્રમાણનો કરવો)

૩ તેઉકાયની જયણા — રમ્તામાં જતા વનદવ (વનમાં લાગેલો અગ્નિ) આગળ દોડ્યો તો પાછળ જવું મામો આવતો હોય તો સુકી જમીનમાં ઉભા રહેવું, સુકી જમીન ન હોય તો કામળી જાની કરીને ઓઢી લે,

જો ખૂબજ અગ્નિ હોય તો ચામડું ઓઢી લે, અથવા ઉપાનહથી બન

૪. વાયુકાયની જયણા — પવન ઘણો હોય તો પર્વતની ખીણમાં કે વૃક્ષના ઓઠે ઉભા રહેવું ત્યાં ઉભા રહેવામાં બન હોય તો છિન્ન વિનાની કામગી આદિ ઓળી લે, છેડા લટકે નહિ તેમ ઉપયોગ પૂર્વક બન

૫. વનસ્પતિકાયની જયણા — પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય અને સાધારણ વનસ્પતિકાય દરેકમાં અચિત્ત, મિથ્ય, સચિત્ત દરેકમાં ગ્થિર^૧, અગ્થિર^૨, તે દરેકમાં ચાર પ્રકાર,

૧ આકાત નિઃપ્રત્યપાય

૨ „ સપ્રત્યપાય

૩ અનાકાત નિઃપ્રત્યપાય

૪ „ સપ્રત્યપાય

આકાત એટલે કચરાએવી, નિઃપ્રત્યપાય એટલે ભયવિનાની

અનાકાત એટલે નહિ કચરાએવી, સપ્રત્યપાય એટલે ભયવાળી

આમાં જયણા કેવી રીતે ?

મુખ્ય રીતે —

૧ અચિત્ત, પ્રત્યેક, ગ્થિર, આકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમાં જવું તે ન હોય તો

૧ સ્થિર એટલે દૃઢ-મજબૂત સધનજીવાળી, ૨ અસ્થિર એટલે ગિયીન સધનજીવાળી

૨ અચિત્ત પ્રત્યેક, સ્થિર, આકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમા જુ પુ તે ન હોય તે।

૩ અચિત્ત, પ્રત્યેક, અસ્થિર આકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમા જુ પુ તે ન હોય તે।

૪ અચિત્ત, પ્રત્યેક અસ્થિર અનાકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમા જુ પુ તે ન હોય તે।

૫ અચિત્ત, અનતકાય, સ્થિર આકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમા જુ પુ તે ન હોય તે।

૬ અચિત્ત, અનતકાય, સ્થિર અનાકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમા જુ પુ તે ન હોય તે।

૭ અચિત્ત અનતકાય, અસ્થિર, આકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમા જુ પુ તે ન હોય તે।

૮ અચિત્ત અનતકાય, અસ્થિર, અનાકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમા જુ પુ તે ન હોય તે।

મિશ્ર, પ્રત્યેક, સ્થિર, આકાત અને ભયવિનાની વનસ્પતિમા જુ પુ તે ન હોય તે।

બાકીના સાત અચિત્ત મુજબ સમજી લેના તે ન હોય તે। સચિત્ત, પ્રત્યેક, સ્થિર આકાત અને ભયવિનાના માર્ગે જુ પુ

બાકીના સાત અચિત્ત પ્રમાણે સમજી લેવા,
ભયવિનાની વનસ્પતિમા જયણા પૂાક જુ પુ,

૬ ત્રસકાયની જયણા — બેઈન્દ્રિય, તેઈન્દ્રિય ચૈઈન્દ્રિય અને પચેઈન્દ્રિય દરેકમા અચિત્ત, મિશ્ર અને અચિત્ત દરેકમા સ્થિર સઘચક્ષુવાળા અને અસ્થિર

સ ધયણુવાળા તે દરેકમા ૧ આકાત, ૨ અનાકાત, ૩ સપ્રત્યપાય, ૪ નિષ્પ્રત્યપાય

અચિત્ત જીવતા બે ઈન્દ્રિયાદિ જીવોથી ભૂમિ વ્યાપ્ત હોય
અચિત્ત મરી ગયેલા " " "

મિથ્ય-ભૂમિ ઉપર કેટલાક બે ઈન્દ્રિયાદિ જીવો જીવતા
અને કેટલાક મરેલા હોય મુખ્ય રીતે અચિત્તમા જુવુ
નિજાતીયમા યતના કીધી હશે, વિજાતીયમા યતના
નીચે પ્રમાણે

૧ પૃથ્વીકાય અને અપકાય હોય તો પૃથ્વીપાયમા જુવું

૨ " વનસ્પતિકાય , " "

૩ " ત્રસકાય , ત્રમથી રહિત પૃથ્વીમા જુવુ

૧૧ ભાગા સચિત્તમા, ૧૧ અચિત્તમા અને ૧૧

મિથ્યમા કુલ ૩૩ ભાગા થાય છે તેમા જ્યાં જોઈ વિરા
ધના થની હોય તેમા જુવુ

પ્રશ્ન — આ રીતે જતા કદાચ એવું હોય કે એક
બાજુ આત્મવિરાધના (પડી જવું વાળવું આદિ થાય
એમ) હોય અને બીજું બાજુ સયમવિરાધના (જીવને
ધાત) થાય એમ હોય તો શું કરવું ?

આવા વખતે સયમવિરાધના ગૌણ કરી આત્મરક્ષા કરવી
ઉત્તર—સવ્યત્ય મનમ સજમાઝ અપ્યાણમેવ રન્નિરવજ્ઞા ।

મુચ્ચદ્ અગ્ન્યાગ્નો, પુણો વિસોહિ ન યાચિરદ્ ॥

બધે સયમ રક્ષા કરવી સયમથી પણ આત્માની
રક્ષા કરવી કેમકે જીવતો હશે તો થયેની જીવવિરાધનાદિથી
આત્માની શુદ્ધિ, તપ વગેરે દ્વારા કરી શકાશે

પ્રશ્ન — જીવની હસા થઈ તેથી પહેલા મટાવતનું
ખડન થયું વળી કહ્યું કે કે ‘અત્રતમન્નં મર્તત્રતમન્નં’
એક ત્રતના ખડનમા બધા નતનું ખડન થાય છે’

ઉત્તર—આશયશુદ્ધિ દોવાથી તવા ચિત્તના વિશુદ્ધ
પરિણામ હોનાથી તેને અવિરતિ થતી નથી, ‘વિશુદ્ધપરિ
ણામસ્ય મોક્ષહેતુત્વાત્’ વિશુદ્ધપરિણામ મોક્ષના હેતુ
ભૂત છે. અર્થાત્ વિશુદ્ધ પરિણામ એ મોક્ષનું કારણ છે

પ્રશ્ન—‘સાધુ શરીરને માચવે,’ એમ કહ્યું તો પછી
ગૃહસ્થ અને સાધુમા ફેર શો રહ્યો ? કેમકે ગૃહસ્થો પણ
કાઠવ, સિકારી જનાવગે, વાઘ, ધૂળવાળો રમ્તો, કાળાવાળો
રમ્તો, ઘણું પાણી વગેરે હોય તેવા રમ્તાનો ત્યાગ કરે
છે, અર્થાત્ તેવા રસ્તે જતા નથી

ઉત્તર—સાધુ અને ગૃહસ્થોમા ઘણો ફેર છે કેમકે
ગૃહસ્થો જયણા, અજયણા, સચિત્ત, મિથ્ય, પ્રત્યેક કે
સાધારણ આદિ જાણી રાકતા નથી તથા જીવવધ કરવાના
પચ્ચક્રખાણુ નવી એટલે જામે તેમ ચાલે, તેથી જીવોની
વિરાધના કરે છે જ્યારે સાધુ ઉપયોગપૂર્વક ચાલે છે, વળી
દયાના પરિણામવાળા છે, ઉપયોગપૂર્વક ચાલવા છતાં કદાચ
જીવની વિરાધના થઈ જાય તો પણ શુદ્ધ સાધુને હિસાજન્ય
કમ બધ થતો નથી કેમકે કહ્યું છે કે ‘જિ જતિઆ અ
દેઝ મમસ્મ તે ચેત તતિઆ મુક્સે’

જે અને જેટલા હેતુઓ સસારને માટે છે, તે અને
તેટલા જ હેતુઓ મોક્ષને માટે છે

રસ્તામાં જ્યણા પૂવક ચાલવામાં આવે તો તે ક્રિયા મોક્ષ માટેની થાય છે, જ્યારે જેમ તેમ ચાલવામાં આવે તો તે ક્રિયા કમળધ માટે થાય છે કમળધમાં અને કમની નિર્જરામાં પણ સાધુઓ ગૃહસ્થમાં ઘણા દરક પડે છે

આ પ્રમાણે ગૃહસ્થ અને સાધુમાં દરક જણાવ્યો. માધુ-સાધુમાં પણ કેટલીક વસ્તુઓમાં પરિણામવશે દરક પડે છે,

શ્રી જિનેશ્વર ભગવતોએ કાંઈ વસ્તુને એકાંતે નિષેધ પણ કયો નથી, તેમ એકાંતે વિધિ પણ કહ્યો નથી. યજ્ઞિને આશ્રીને નિષેધ અને વિધિ છે જેમ જ્વરવાગા તાવ આવેલા માણસને તાવ હોય ત્યારે ભોજનનો નિષેધ કરાય છે, પણ જો જીજ્ઞાસુ તાવ હોય તો તેને ભોજન ખાસ આપવામાં આવે છે તાવવાળો જો ખાવા માટે અને જીજ્ઞાસુ તાવવાળો ભોજનનો ત્યાગ કરે તો બન્નેને તુલ્યતાન કારક થાય છે તેમ સાધુને આશ્રીને શાસ્ત્રમાં ઉત્સર્ગ અને અપવાદ બન્ને સ્તેષા છે તેનો ઉપયોગ કેવી રીતે કર્યા અને ક્યારે કરવો તે ગીતાએ નિર્ણય કરેલો છે

પ્રશ્ન—‘જાણ વસ્તુને આશ્રીને કમળધ થતો નથી, પરંતુ જેવો આત્માનો પરિણામ તે પ્રમાણે કમળધ થાય છે,’ તો પછી પૃથ્વીકાય આદિની જ્યણા ગુ કામ કરવી ? માત્ર મન શુદ્ધ રાખવું

ઉત્તર—જો કે ‘જાણ વસ્તુને આશ્રીને કમળધ નથી,’ તો પણ મુનિઓ પરિણામની વિશુદ્ધિ માટે પૃથ્વીકાર્ય

આદિની યતના કરે છે જો પૃથ્વીકાય આદિની યતના ન કરે
તો, પરિણામની શુદ્ધિ રહી શકે નહિ, માટે મુનિઓએ
અવગ્ર્ય પૃથ્વીકાય આદિની યતના કરવી જોઈએ.

જે મુનિ જ્યણા વિના વર્તે છે, તેનાથી જીવહિંસા
ન ખાય તો પણ જીવહિંસા પ્રત્યેક કર્મળય થાય છે,
જ્યારે જે મુનિ જ્યણાપૂર્વક વર્તે છે, અને તેનાથી કદાચ
જીવહિંસા થઈ જાય, તો પણ તેને જીવહિંમાનો કર્મળય
થતો નથી કેમકે તેને પરિણામની શુદ્ધિ રહેલી છે.

રસ્તામા કોઈ ગામ વગેરે આવે તો તેમા
પ્રવેશ કરવાની વિધિ

સાત દ્વારો

૧-૨--નાનયતના

૩-આવક

૪-માધુ

૫-વસતિ

૬-સ્થાનસ્થિતિ

૭-મહાનિનાદ

૧ ગ્લાન વિષય - અહિં

હાગના પ્રાગભમા જ નિવેશ કરે શકે
કરે છે.

આચાર્યોદિના કાય માટે જલદી
જવાબ છે, તો પછી ગામમા પ્રવેશ
કરવાનું શુ પ્રયોજન? તેનું સમાધાન
કરતા તેઓજ જણાવે છે પ્રવેશ

કરવામા ઘણા ગુણો રહેલા છે (૧) ઇંદ્રલોકિક અને
(૨) પારલોકિક

૧. ઇંદ્રલોકિક ગુણો - જે કામ માટે સાધુ
નીકળેલો હોય તે કામની ગામમા કઈ ખબર મળે કે
તેઓ ત્યાંથી નીકળી ગયા છે, હાલ અમુક સ્થાને રહેલા
છે અથવા તો માસકલ્પાદિ કરીને કદાચ તેજ ગામમા
આવેલા હોય, તો તેથી, ત્યાંજ કામ પતી જાય આગળ

જવાની ૧૩૦ ગેરે નહિ અથવા ગામમા ગોચરી પાતી
કરીને અથવા તો મુકુ પાકુ લઈને જ્યાં જવું હોય ત્યાં
ગીધતાથી પહોંચી શકાય

(૨) પારલોકિકગુણો - કદાચ ગામમા ઠાંઈ (સાધુ
સાધ્વી) બીમાર હોય તો તેની સેવાનો સાબ મળે કેમકે
ભગવાને કહ્યું છે કે 'જે મિત્રાણ પઢિયરૂ સો મ પઢિયરૂ
જે મ પઢિયરૂ સે મિત્રાણ પઢિયરૂ' જે ગ્તાનની સેવા
કરે છે તે ભારી સેવા કરે છે જે ભારી સેવા કરે છે, તે
ગ્તાનની સેવા કરે છે

ગામમા જિભદિર હોય તો તેના દશન વદન
થાય, તેથી પુણ્યપ્રાપ્તિ થાય

ગામમા ઠાંઈ વાડી હોય કે મત્યનીક હોય અને
પોતે વાદવખિમ પન હોય તો તેને ચાલ કરી નકે, આથી
શાસનની પ્રભાવના થાય

પૃચ્છા- ગામમા પ્રવેશ કરતા પૃચ્છા જે પ્રકારે
થાય (૧) અવિધિપૃચ્છા, (૨) ત્રિધિપૃચ્છા.

૧. અવિધિપૃચ્છા- 'ગામમા સાધુઓ છે કે નહિ?'
ગામમા સાધ્વીઓ હોવા છતાં, પ્રશ્ન સાધુ વિષયક પછવાળી,
જવાબ આપનાર માણસ ના પાડે, કે 'સાધુઓ નથી'
જે પ્રશ્ન એમ પૂછે કે 'સાધ્વીઓ છે કે નહિ?' તો સાધુઓ
હોવા છતાં પ્રશ્ન સાધ્વી વિષયક હોઈ, જવાબ આપનાર
માણસ ના પાડે કે 'સાધ્વીઓ નથી' ઉપરાંત 'પાડા ઘાડી'
ન્યાયે શકા પણ થાય

શ્રાવક છે કે નહિ એમ પૂછે તો એને શમ થાય

કે 'આને ઝાહી આહાર કરવો હશે' ધ્રાવિકા વિષય પૂછે તો તે ૧ ગકા ધાય કે જરૂર આ ખરાબ આચારવાળા હશે' જિન મદિગુ પૂછે તો બીજા 'ચાર હોય તો પણ ન કહે એથી તદ્વિષયક લાભની હાનિ ધાય માટે વિધિ પૂરછા કરવી જોઈએ

૨ વિધિપૂરછા - ગામમા જવા આવવાના રસ્તામ ઉભા રહીને અથવા ગામની નજીકમા કે ફૂવા પાને માણુ સોને પૂછે કે 'ગામમા અમારો પક્ષ છે-સ પ્રદાય છે?' પેલો જણતો ન હોય તો પૂછે કે 'તમારો પક્ષ કયો?' ત્યારે સાધુ કહે કે 'જિન મદિર, માધુ, માધી, આવક, ધ્રાવિકા'

જો ગામમા જિન મદિર હોય તો પહેલા મદિરે દર્શન કરી પછી સાધુ પાસે જાય રસાભોગિક સાધુ હોય તો વદન કરીને સુખચાતા પૂછે બધા સુખચાતામા હોય, તો કહે કે 'આપના દર્શન કરવા ગામમા આ-આ છીએ હવે અમારા અમુક કામે જઈએ છીએ જો ત્યા રહેલા સાધુ એમ કહે કે 'અહા સાધુ ખિમાર છે, તેને ઔષધ કેવી રીતે આપવું, તે અમે જણતા નથી' આવેલ સાધુ જો જણતો હોય, તો ઔષધની મયોજના ખતાવે અને વ્યાધિ શાત પડે એટલે આગળ વિહાર કરે કોઈ કારણ ન હોય તો દર્શન, વદન કરી આગળ જાય

ગ્લાનપરિચર્યાદિ - ૧ ગમન, ૨ પ્રમાણ,

૧ સાધુ-મા ડી-આનક-ધ્રાવિકા

૨ મોચરી નદનાં બે વહારવાળા

૩ ઉપકરણ, ૪ શુકન, ૫ વ્યાપાર, ૬ સ્થાન,
૭ ઉપદેશ, ૮ લાવવું

૧. ગમન — જિમાર સાધુમા શમ્ભિ હોય તો વેત્રને ત્યાં લઈ જાય એ શક્તિ ન હોય તો બીજા સાધુ ઔષધ માટે વેત્રને ત્યાં જાય

૨. પ્રમાણ — વેત્રને ત્યાં એક સાધુએ ન જવું, પણ ત્રણ પાંચ કે સાત સાધુએ જવું

૩ ઉપકરણ — વેત્રને ત્યાં જતા સૌકખા કાપ કાઢેલા કપડા પહેરીને જવું

૪ શુકન — જલ્દી વખતે સારા શુકન બેઠાને જવું

૫ વ્યાપાર — ને વેંઘ લોજન કરતા હોય, ગ-ગુમડ કાપતો હોય તો તે વખતે ન પૂછવું

૬. સ્થાન — એ વેંઘ ઉકડા ઉપર ઉભો હાય કે કોતરા વગેરેના ઢગલા ઉપર હોય તો તે વખતે ન પૂછવું, પણ પવિત્ર જગ્યાએ બેઠા હોય ત્યારે પૂછવું

૭ ઉપદેશ — વેંઘને ચતનાપૂવક પૂઠના પછી વેત્ર જે કહે તે બનખર સાબળી લેવું, એટલે જિમાર માટે દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાવ અને લાવ મળધી જે કહે તે ધાત્રી લેવું અને તે મુજબ પરિચર્યા-સેવા કરવી

૮ લાવવું — એ વેંઘ એમ કહે કે 'જિમારને જેવો પડશે' તો જિમારને ઉપાડી વેંઘને ત્યાં લઈ ન જવો, પણ વેત્રને ઉપાશ્રયમા લાવવા વેંઘ ઉપાશ્રયમા આવે તે પહોં જિમાર સાધુને ગદ્યોકથી વાસિત કપડા પહેગવવા, માટી, પાળી આદિ વેંઘને હાથ ધોવા માટે તૈયાર રાખવું

ઘેઘ આવવાને થોડીવાર હોય એન્હો આચાર્ય લગવ ત ઉપાશ્રયમા આટા મારતા રહે કેમકે આચાર્ય લગવ ત બેઠેલા હોય અને વૈ આવે તે વખતે ઉઠે તો લાઘવતા થાય અને ન ઉઠે તો વૈઘને કોપ થાય, માટે વૈઘના આવતા પહેલા ઉપાશ્રયમા ફરતા હોય તો તેથી કોઈ જાતનો દોષ થાય નહિ

ગ્લાન સાધુ નવકારશી લાવતો થઈ જાય કે ગામ બહાર ઠંલે જતો થઈ જાય, ત્યાં સુધી વૈયાવચ્ચ કરે, પછી ત્યાં રહેલા સાધુ જો સહાય આપે તો તેમની સાથે આગળ વિહાર કરે, નહિતર એકલા આગળ વિહાર કરે

અન્યસામોગિક સાધુ હોય તો, બીજા સાધુને મામાચારી જોતા વિપરીત પરિણામ ન થાય તે માટે, પોતાની ઉપધિ આદિ ઉપાશ્રયની બહાર મૂકીને અદર જાય જો બિમાર અથવા રોગાધુ પડે તો, બીજી વસતીમા રહીને ગ્લાનની સેવા કરે

ગામની પાસેથી જતા કોઈ માણસ એમ કહે કે 'તમે ગ્લાનની સેવા કરશો ?' સાધુ કહે 'હા, કરીશ' પેલો કહે કે 'ગામમા સાધુ ઠહલા, માત્રાથી લેપાયેલા છે,' તો સાધુ પાછી લઈને ગ્લાન સાધુ પાસે જાય, અને લોકો જુએ એ રીતે બગડેલા વસ્ત્ર આદિ ધૂએ કોઈ પૂછે કે, તમે કયા મળધથી આની સેવા કરો છો ?' સાધુ કહે કે 'ધર્મ મળધથી' આ સાલળી લોકોને થાય કે 'અહો ! ધર્મની સફળતા છે, કે નહિ જોએલા એવાની પણ

બાધવથી ચે અધિક સેવા કરે છે'

સાધુ વૈધિકનું જાણતો હોય તો તે ગીતે ઔષધાદિ કરે, ન જાણતો હોય તો વૈદની સલાહ મુજબ દ્રવ્ય, ક્ષેન, કાલ અને ભાવથી વૈરાવચ્ચ કરે

દ્રવ્યથી- પ્રાસુક આહાર, પાણી, ઔષધઆદિથી ન મળે તો અપ્રાસુકથી પણ

ક્ષેત્રથી- વસતી નહિ કરેલી, નહિ કરાવેલી વગેરે તેથી ન મળે તો કરાવેલી પણ

કાલથી- પહેલી ચોરિત્રીમા પ્રાસુક ન મળે તો પછી અપ્રાસુક કરીને પણ આપે

ભાવથી- જ્વાનને જેમ સમાધિ રહે તે રીતે પ્રાસુક અપ્રાસુક આપવું

જ્વાન કારણે એકાદી થયો હોય તો સારૂ થયે તેની અનુકુળતા પ્રમાણે સાથે વિહાર કરે નિષ્કારણે એકાદી થયો હોય તો શાસ્ત્રમા કહ્યા મુજબ તેને ઠપકો આપે

સાલોગિક, અન્ય માલોગિક એક કે અનેક કારણિક, નિષ્કારણિક સાધ્વીની યતના—

ગામમા સા વી રહેલા હોય તો ઉપાશ્રય પાસે આવી બહારથી નિસીદ્ધિ કહે જો સાધ્વીઓ સ્વાધ્યાયઆદિમા લીન હોય તો બીજા પાસે કહેવરાવે કે 'સાધુ આવ્યા છે' આ સામળી, સાધ્વીઓમા મુખ્ય સાધ્વી સ્થનિરા વૃદ્ધ હોય તો બીજા એક અથવા તે સાધ્વી માથે બહાર આવે જો તરુણી હોય તો બીજા નજીકે ચાલુ વૃદ્ધ સાધ્વીઓ

સાથે બહાર આવે સાધુને આસન આદિ નિમત્રણા કરે પછી સાધુ સાધ્વીજીઓની મુખગાતા પૂછે કોઈ જાતની બાધા હોય તો સાધ્વીજી જણાવે તે સાધુ સમર્થ હોય તો પ્રત્યનીક આદિનો નિશ્ચય કરે પોતે સમર્થ ન હોય, તો બીજા મમથ સાધુને મોકલી આપે

કોઈ સાધ્વી જિમાર હોય તો તેને ઔષધિ આગ્નિ બલામળ કરે પોતે ઔષધનું જાણતો ન હોય તો વૈદ્યને ત્યાં જઈ નિદિપૂર્વક પૂછી લાવે અને સાધ્વીને તે પ્રમાણે બધું કરે સાધુને ગેઠાવું પડે એમ હોય તો બીજા ઉપાશ્રયમા ગંગાન સાધ્વીને માંડ થાય એટલે વિહાર કરે

કદાચ સાધ્વી એકલી હોય અને તે જિમાર હોય અને બીજા ઉપાશ્રયમા ગળીને બરહામ થઈ શકે એમ ન હોય તો તેજ ન્યાનમા (સાથે ગૃહસ્થો ગળીને) વચ્ચે પડેલા રાખી શુશ્રુષા કર માંડ થાય એટલે જો તે સાધ્વી નિ કારણે એકલી થઈ હોય તો ઠપકો આપીને ગરજમા લેગી કરાવે કારણે એકલી થઈ હોય તો ચતના પૂર્વક ન્યાને પહોંચાડે

ગંગાનનિપયનું બીજું દ્વાર — ગામમા જિનમહિરમા દર્શન કરી, બહાર આવી, થાવકને પૂછે કે ‘ગામમા સાધુ છે કે નહિ?’ થાવક કહે કે ‘અહીં સાધુ નથી પણ બાણુના ગામમા છે અને તે જિમાર છે’ તો સાધુ તે ગામમા જાય થાવક વાપરીને જવા માટે આશ્રય કરે તો નવકારથી કરીને અથવા મુકુપાકુ લઈને જાય ત્યાં જઈને જિમાર સાધુની સેવા કરે

સામોગિક, અન્ય સામોગિક, અને ગ્તાનની સેવા કરે તે મુજબ પાસ થો, ઓસન, કુશીલ, સસકત, નિત્યવાસી ગ્તાનની પણ સેવા કરે, પરંતુ તેમની સેવા પ્રામુક આદાર પાત્રી ઔપધ આદિથી કરે

- કોઈ એવા ગામમાં જઈ ચડે કે જ્યાં ગ્તાનને યોગ્ય વસ્તુ મળી પછી આ ગામમાં ગયો, ત્યાં ગ્તાન માધુના નમાનાર મળ્યા તો તે ગામમાં જઈ આચાર્યોદિ હોય તો તેમને બતાવે, આચાર્ય કહે કે-‘ગ્તાનને આપો.’ તો ગ્તાનને આપે, પણ એમ કહે કે-‘ગ્તાનને યોગ્ય બીજું ઘડ છે, માટે તમેજ વાપરો,’ તો પોતે વાપરે જાણવામાં આવે કે- ‘આચાર્ય ગડ છે’ તો ત્યાં રોકાય નહિ

વેશવારી કોઈ ગ્તાન હોય તો, તે સામે થાય અટકે કહે કે- ‘ધમ મા ઉપમ કરો, જેથી સધમમાં દોષ ન લાગે, શાસનની હીવના ન થાય તેમ વતો, ઇન્દ્રિય પ્રકારે સમજાવે

આ રીતે ગ્તાનાદિની સેવા કરતો આગળ વિદ્યાર કરે

૧૧ કા- આવી રીતે બધે સેવા આદિ કરતો વિદ્યાર કરે તો આચાર્યની આજ્ઞાનો લોપ કર્યો ન કરેવાય કે કેમકે જે કામે આચાર્યે મોકલ્યો છે, તે ગ્તાને તો તે ઘણા કાલ પહોંચે

મમાધાન- શ્રી તીથ કર બગવતની આજ્ઞા ૥ કે- ‘ગ્તાનની સેવા કરવી’ આથી વચમાં રાખાય, તેમાં આચાર્યની આજ્ઞાનો લોપ કર્યો ન કરેવાય પણ આજ્ઞાનું પાલન

જ કહેવાય પકારણ કે તીર્થ કરની આજ્ઞા આચાર્યની આજ્ઞા કરતા બલવાન છે તે સબધી અહીં રાજા મુખીનું દબ્બાવ છે

રાજા અને મુખીનું દબ્બાવ.

એક રાજા હતો તે એક વખતે યાત્રાએ નીકળ્યો, સિપાઈને આજ્ઞા કરી કે-‘અમુક ગામે મુકામ કરીશુ ત્યાં એક આવાસ (મકાન) ડગવો’ સિપાઈ ગયો અને તે ગામવાળાઓને કહ્યું કે-‘ગળા આવવાના છે માટે રાજા માટે એક આવાસ તૈયાર કરજો’ આ વાત માલગી મુખીએ પણ ગામ લોકોને કહ્યું કે-‘મારા માટે પણ એક આવાસ બનાવજો’

ગામ લોકોએ વિચાર કયો કે-‘રાજા તો એક નિવસ રહીને જતા રહેવાના, બ્યારે મુખી તો કાયમ અહીં રહેવાના છે, માટે રાજા માટે સામાન્ય મકાન

૧ અહીં એમ સમજાય , કે- આચાર્ય ભગવતે જે કાર્ય માટે સાધુને મોકલે છે તે મમ એવું નિશ્ચિત્તમ ન હોય તો આ રીતે ગ્લાનાદિની પરિત્યાગ માટે રોકાય, પરંતુ બ્યા આચાર્ય ભગવતનું કામ પ્રવચન પ્રબોધના કે પ્રવચનની રહા અગેનું નિશ્ચિત્ત હોય તો સાધુએ નહીં ન રોકાયુ જોઈએ કેમકે- જો વચ્ચે નહીં ગ્લાનાદિ માર્ય અમે રોકાતો રોકાતા બલ તો પ્રવચન નિરાધના થાય, ન રોકાતો સુધર્મિ ધિના કે આવા પ્રમતે પ્રવચન નિરાધના થાય તેમ વર્તવું જોઈએ, એવી સાચી આજ્ઞા છે સર્વત્ર તીર્થ કર ભગવાની આજ્ઞા બજવતી છે એટલે આચાર્યની આજ્ઞા એમા સમાર્થ જ્યેષ્ઠ ૩ માટે કાર્ય કરનાર કાર્યના બધાનસનો વિવેક કરી વતવુ, એ તાત્પર્ય છે

બનાવીએ અને મુખી માટે સુદર મકાન બનાવીએ' આવી વિચાર કરીને ગામ લોકોએ રાજા માટે ઘાસના માડવા જેવું મકાન બનાવ્યું, જ્યારે મુખી માટે સુદર મહેલ જેવું મકાન બનાવ્યું અને અદર બહાર સુદર-મનોહર ચિત્રકામ-રંગ વગેરે કરાવ્યો.

રાજા તે ગામમાં આવ્યો, ત્યારે તેમને સામાન્ય મકાનમાં ઉતારો આપ્યો. સુદર મકાન રાજાના જોવામાં આવતા પૂછ્યું કે- 'આ મકાન કોનું છે ?' માણસોએ કહ્યું કે- 'મુખી માટે બનાવ્યું છે.'

આ સાંભળતા રાજા એકદમ ગુસ્સે થઈ ગયા અને મુખીને ઠાઠી મઠી ગામ લોકોનો દડ કયો.

અહીં મુખીની જગ્યાએ આચાર્ય છે, રાજાની જગ્યાએ શ્રી તીર્થેશ્વર ભગવત ગામ લોકોની જગ્યાએ માધુ શ્રી તીર્થેશ્વર ભગવતની આજ્ઞાનો લોપ કરવાથી આચાર્ય અને સાધુને સસાર રૂપી દડ થાય છે અર્થાત્ સસાર વધે છે.

ખીલ ગામના લોકોએ વિચાર્યું કે- 'રાજા માટે સુદરમાં સુદર મહેલ જેવું બનાવીએ, કેમકે રાજાના ગયા પછી મુખીના કામમાં જ આવશે' આમ વિચાર કરી સુદર મકાન રાજા માટે બનાવ્યું. મુખી માટે ઘાસનો માડવો કયો રાજા આવ્યો, તે મકાન જોઈ ખુશ ખુશ થઈ ગયો, અને ગામ લોકોનો કર માફ કયો અને મુખીનો દરજ્જો વધારી, ખીલ ગામનો પણ સ્થાનિ બનાવ્યો.

આ પ્રમાણે જ શ્રી તીર્થેશ્વર ભગવતની આજ્ઞા

પ્રમાણે વતે છે તે સ સાર સમુદ્ર તરી જાય છે તીર્થ કબ્ની આસામા આચાર્યની આસા આવી જાય છે

૩ શ્રાવકદ્વાર— જ્ઞાનને માટે રસ્તામા રોકાય, પણ લિક્ષા માટે વિહારમા વિલબ ન કરવો તેના દ્વારે -

૧ ગોકુલ, ૨ ગામ, ૩ સખડી, ૪ સહી, ૫ દાન ૬ ભદ્રક, ૭ મહાનિનાદ આ બધાના કારણે જવામા વિલબ થાય

૧. ગોકુલ— રસ્તામા જતા ગોકુલ આવે ત્યા દૂધ વગેરે વાપરીને તુરત ચાલવામા આવે તો રસ્તામા ઠંડા વગેરે થાય, તથા કાણુ સાથે દૂધ વિરોધી છે તેથી સયમ વિરાધના થાય અને શકા રોકે તો મરણ થાય વળી ગોકુલમા ગોચરી જવામા આત્મવિરાધના અને પ્રવચન વિરાધના— નિદા થાય આગળ જવામા વિલબ પણ થાય માટે ગોકુલમા લિક્ષા માટે ન જવું

૨ ગામ— ગામ સમૃદ્ધ હોય તેમા લિક્ષાનો ટાઈમ થયો ન હોય, એટલે દૂધ વગેરે ગ્રહણ કરે તો ઠંડા આદિના દોષો થાન

૩ સુખડી— (જમણ વગેરે) ટાઈમ ન હોય તો રાહ જુએ તેમા સી આદિના સઘટ્ટાદિ દોષો થાય, ટાઈમ થયે આહાર લાવે ઘણું વાપરે તો બિમારી આવે ઠંડા

૧ પૂર્વઋતુમા દૂધ ચોકળુ આવણુ દોવાથી તે વાપરીને તુરત ચાલવામા ઠંડા જઈ જાય વર્તમાનમા દૂધ પાણીવાળુ બેળસેળ આવે છે તેવું પણ એક વાપરીને ચાલવા લાગે તો ઠંડા થવાને સર્વ જાય

વગે- યાય તેમા આત્મવિરાધના-સયમવિરાધના યાય
વા-વાર હોયે જુ પડે તેમા પાછી ખલામ થઈ નાય
વિહારમા વિલખ યાય

૪ મ ઝી- સજો (આવક) આવક કરે, જોયરીનો
દાઈમ ન થયો હોય તેથી કપ આદિ ચડણ કર તેમા
ક વા આદિના દોષો યાવ

૫ દાન આવક- (ધણ વહોગવનાર ઉગર) થી
વજેર ખૂબ વહોરાયી હે, ને વાપડે તો ખિમારી, ક લા
વગેરેના દોષો યાય પરકવે તો સયમવિરાધના

૬ ભદ્રક- કાંઈ સ્વભાવથી સાધુ તરફ આવવાગો
બદ્રક હોય, તેની પામે જવા માટે વિલખ કરે પછી તે
લાવા આદિ વહોગવે, તે વાપડે તો ખિમારી ક લા આદિ
દોષો યાય પરકવે તો સયમવિરાધના

૭. મહાનિનાદ- (વસતિવાળા પ્રસિદ્ધ ધર) ત્યા
જવા માટે જોયરીનો નાહમ થયો ન હોય, જોયે શક
જુએ દાઈમ થયે તેવા ધરમા જાય, ત્યાથી મિત્ર
આહાર મળે તે વાપડે, તેમા ઉપર મુજબ દોષો યાય
જોયી રીતે માગમા અનુકુળ જોકુળ ગામ-જમણ-ઉમવ
મના વજેર આવક ધરમા બિદા માટે ફરવાથી થને
મમન-વિદાત વજેરે હોય બનાવ્યો, ત્યાથી મિત્ર માટે
મારૂં લાવી વધારે આહાર વાપર્યો હોય તેથી ઉપ આવે
ઉગી જાય તો સુત્ર અને અથનો પાઠ ન યાય, તેથી સુત્ર
અને અથ, વિસ્મરણ થઈ જાય ન ઉધે તો અજરણ
યાય, માંગી આવે

આ ગાંધી દોરોથી બચવા માટે માર્ગમાં આવતા
ગોધુલ આદિમાંથી ઝાડ ભાત ગ્રહણ કરે તો ઉપલા
ગ્રહાનત્વાદિ અને આજ્ઞા લગાદિ દોષોનો ત્યાગ કર્યો ગણાય

પોતે જે ગામ પાસે આવ્યો, તે ગામમાં ભિક્ષાવેલા
થઈ ન હોય અંતે જીભુ ગામ દૂર હોય અથવા નજીક
ગહેતુ ગામ નવું વસેતુ હોય, ખાસી થઈ ગયું હોય,
ખીપાઈબા આવ્યા હોય, બળી ગયું હોય, કે-પ્રત્યનીકો
હોય તો, આવા કારણે ગામ બહાર રાહ પશુ જીવ્યે
ભિક્ષાવેળા થાય એટલે ઉપર કહેલ ગામ ગોધુલ-સખરી
આવક વગેરેને ત્યાં જઈ કંઈ વગેરે પશુ લાવી વાપરીને
આગળ વિદ્યા કરે તથેવા હોદ્દા ઉપર જેમ પાળી વગેરેનો
ફાય થઈ જાય છે તેમ સાધુ રૂક્ષ સ્વભાવના હોઈ તેમના
કોઠામાં ધુત-ડુંવ આદિ ક્ષીણ થઈ જાય છે આ પ્રમાણે
ઠારણે દોષો ગુણ રૂપ થાય છે

હવે ગામમાં ગયા પછી બગર પડે કે-‘હજી
ભિક્ષાવેળા થઈ નથી’ તો ત્યાં ગઈ જીવ્યે અને ઉગ્રમાદિ
ગેવોની તપાસ કરે, ગૃહસ્થ ન કહે તો બાળકોને પૂછે
તપાસ કર્યા પછી ભિક્ષા ગ્રહણ કરે

ગામમાં ગાયરી વાપરી શકાય એવું કોઈ સ્થાન ન
હોય તો, ગામ બહાર જાય, ગૃહસ્થો હોય તો આગળ
જાય અને દેવકુલાદિ-શૂન્યગૃહ આદિમ જ્યાં ગૃહસ્થ આદિ
ન હોય, ત્યાં જઈને ગોચરી વાપરે

શૂન્યગૃહમાં પ્રવેશ કરતા પહેલાં લાકડી ઠપકારે,
ખાસી વગેરે કરે, જેથી કદાચ કોઈ અદર હોય, તો બહાર

નીકળી જાય, પછી અદર જઈ ઇરિનાવહિ આદિ કરી,
ગોચરી વાપરે

ગોચરી વાપરતા કદાચ અદરથી કોઈ ગૃહસ્થ આવી
જાય તો ગભરાયા સિવાય ‘પિંડો તુજ્ઞ વિ ઇમોતિ
સ્વાહા, અય યમાય પિંડ અય ઋણાયપિંડ અય
ઘનદાય પિંડ અય તુજ્ઞ વિ સ્વાહા’
આ પ્રમાણે બોલવા માટે પિંડાચે નહિયું કયેા હોય તેવું
મુખ ક’ બાધી પેલો માણસ જાય પાત્રી ત્યાંથી નીકળી જાય

કદાચ કોઈ માણસ બહારથી, છીંદ્રમાથી કે બારીમાથી
કે ઉપરથી જોઈ જાય અને તે માણસ ખૂબ પાત્રીને બીજા
માણસોને કહે કે-‘અહીં આવો, અહીં આવો, આ સાધુ
પાત્રમા ભોજન કરે છે’ આવું બને તો સાધુએ શું કરવું ?

ગૃહસ્થો દર હોય તો થોડું વારે અને વધારે ત્યા
ગહેલા ખાડા વગેરેમા નાખી દે-સતાડી દે અથવા ધૂળથી
ઢાંધી દે અને તે માણસો આવતા પહેલા પાત્ર સ્વચ્છ
કરી નાખે અને સ્વાધ્યાય કરવા લાગી જાય

તે માણસો પામે આવીને પૂછે કે-‘તમે બિક્ષા
ક’ના કરી, જો તે માણસો ગામમા ગોચરી ફરતા જોઈ
ક’ના હોય તો કહે કે-‘આવક આદિના ઘેર વાપરીને અહીં
આ યો છુ’ તે માણસોએ બિક્ષાએ ફરતા જોયા ન હોય
તો, તેમને આમ પૂછે કે-‘શું બિક્ષા વેળા થઈ છે ?’ જો
તેઓ પાત્ર જોવા માટે આવ્યું કરે તો પાત્ર બતાવે પાત્ર
ચાકળા જોતા, પેલા આવેલા માણસો કહેનારનો તિરસ્કાર
કર આથી શાસનનો ઉજાડ થાય નહિ

ગામની નજીકમાં સ્થાન ન મળે અને કદાચ દૂર જવું પડે, તો ત્યાં ગયા પછી ધરિયાવહી કરી થોડીનાજ સ્વાધ્યાય કરી શાંત થયા પછી શિક્ષા વાપરે

કોઈ ભદ્રક વૈદ્ય સાધુને શિક્ષા લઈ જતા જુઓ અને તને લાગે કે આ સાધુને ધાતુવૃ વૈષમ્ય થયેલું છે, જે આ આહાર તુરત વાપરશે તો અવશ્ય મગજ થશે આથી વૈદ્યને નિવાર આવે કે- હું આ સાધુની પાછળ જાઉં, જે તુરત આહાર વાપરવા બેસે તો હું ગેાકુ ' આથી વૈદ્ય સાધુની પાછળ જાય અને સાધુજ્યા બેને ત્યાં તેમની નજીકમાં વૈદ્ય છુપાઈ રહે પણ જ્યારે વૈદ્યના જોવામાં આવે કે- 'આ સાધુ એકદમ ખાવા લાગતા નથી પણ ક્રિયા કરે છે

ક્રિયા કરવાના ટાઈમમાં શરીરની ધાતુ સમ-સરખી થઈ જાય છે મમથ'તુ થયા પછી વાપરવામાં કોઈ જાતનો દોષ લાગતા નથી '

આવું બધું જોઈને વૈદ્યસાધુ પાસે આવીને પૂછે કે- 'શું તમે વદિકશાસ્ત્ર ભગ્યા છો? કે જોથી તમે આવીને તુરત શિક્ષા ન વાપરી?'

સાધુ કહે કે- 'અમારા સર્વજ્ઞ ભગવાનનો આ ઉપદેશ છે, કે- 'સ્વાધ્યાય કર્યા પછી વાપરવું ' પછી સાધુ વૈદ્યને ધર્મોપદેશ આપે આથી તે વૈદ્ય કદાચ દીક્ષા ગ્રહણ કરે અથવા તો આવકે થાય આમ વિધિ સાચવવામાં અનેક લાભો રહેલા છે

નણુ જાદિ (સાડા ચાર માર્ગલ) જવા છતાં ગોચરી વાપરવાનું સ્થાન ન મળે, તો અને નજીકના ગામમાં

આહાર મળે તેમ હોય નથા ગર્હમ પહોંતો હોય, તો સાથે સાથેજ આહાર પગડવી દે, પણ જો સામે પહોંચતા અને આહાર લાવીને વાપરતા મૂય અન્ન થઈ જાય તેમ હોય તો ત્યાં જ (માડા ચાર માર્ગવની) અદર ઉવે ધર્મશ્રિષ્ઠ માદિની કલ્પના કરી ચલતા પૂર્વક આહાર વાપરી લે (કમકે આ ૧૫ લઈ જવામાં રોનાતિદમ પામનો હોય છાએ છે સરિદાર પુત્ર યજુ દેવે માધર્મિક-સાધુદાર કહે છે

૪ આધુ- જે પ્રકારના જોએલા અને નહિ જોએલા તેમાં પાછા પરિવર્તથી ગુણ જાણેલા અને ગુણ નહિ જાણેલા નહિ જોએલામાં સાતળયા ગુણવાળા અને નહિ સાતળેલા ગુણવાળા તેમાં પ્રશસ્ત ગુણવાળા અને અપ્રશસ્ત ગુણવાળા તેમાં પણ માત્રાજિક અને અન્ય સામાજિક

૭૧ કા- સાધુ જોયેલા હોય તો પછી તે અસાત ગુણવાળા કંમ હોઈ શકે ?

અમાધાન- અમવમગ્ન-મહોત્તમ આદિ સ્થાનમાં જોએલા હોય, પણ પરિવર્ત નહિ થવાથી ગુણ જાણવામાં આવ્યા ન હોય, કેટલાક જોએલા ન હોય પણ ગુણ જાણેલા હોય

જે સાધુ ગુણ આચારવાળા હોય, તેની સાથે નિવાન કરવો

અપ્રશસ્ત (અગુણ) સાધુની પરીક્ષા જે પ્રકારે ૧ બાહ્ય ૨ અવ્યત્ત જન્મેમાં પાછી દ્રવ્યથી અને ભાવથી ૧. બાહ્ય-દ્રવ્યથી પરીક્ષા- જ્યાં આદિ સાધુ

આદિથી સાફ કરે બેઠા રાખે, રગબેરગી લાકડી રાખે, માંનીની માફક માવે કપડું ઝોડે, એક બીજા સાધુ પી સાથે હાથ મીલાવીને ચાલે, ડાફાળીયા મારતા ચાલે, દિશા આદિના ઉપયોગ વગર ચ્ચ ડિલ જેસે (પવનની સામે, ગામની સામે, સૂર્યની સામે ન જેસે પણ પ્રુ ઠ દર્શને જેમે) ઘણા પાણીથી પ્રક્ષાલન કરે વગેરે

૨. બાહ્ય-ભાવથી પરીક્ષા— સ્ત્રી વા, લોજન કયા, દેશ કયા, ચોર કયા કરતા જતા હોય, રમતામા ગાયન કરતા જાય, મૈથુન સંબધી વાતો કરતા જાય, કેન્દ્રકુહડી કરતા જાય, મનુષ્ય તિર્યંચો આવતા હોય ત્યા માત્રુ ચ્ચ ડીલ જાય, આગળી કરીને કઈ બાચરણુ-ચાળા કરતા હોય—ખતાવતા હોય

કદાચ બાહ્ય પ્રેક્ષણમા અશુદ્ધ હોય તો પણ વસિતમા જુલુ અને ગુરુની પરીક્ષા કરવી કેમકે કદાચ તે માધુ ગુરુની મના હોવા છતા તેલુ આચરણુ કરતા હોય બાહ્ય પરીક્ષામા શુદ્ધ હોય, છતા અભ્ય તર પરીક્ષા કરવી તે અભ્ય તર પરીક્ષા બે પ્રકારની છે

૩ અભ્ય તર દ્રવ્ય પરીક્ષા— જિજ્ઞા આદિ માટે બહાર ગયા હોય, ત્યા કોઈ ગૃહસ્થ આદિ નિમિત્ત આદિ પૂછે તો તે ન કહેતો હોય, અશુદ્ધ આહારાદિનો નિપેધ કરતો હોય અને શુદ્ધ આહાર ગ્રહણ કરતો હોય વેશ્યા-દાસી આદિના ચ્ચાન નજીક રહેતા ન હોય, તો તેવા સાધુ શુદ્ધ જાણવા

ઉપાશ્રયની બદર ચેષકાલમા પીઠકૂલક-પાટપાટલા

વાપરે છે કે કેમ? માનુ આદિ ગૃહસ્થની સાથે કરે છે કે જુદુ, શ્વેભ-ખજખા આદિ આગણામા નાખે છે કે રાખવાગી કુડીમા નાખે છે? આ બધુ જુએ જો શેષકાલમા પીઠકલક આદિ વાપરતા ન હોય, માનુ આદિ ગૃહસ્થથી જુદુ કરતા હોય, શ્વેભ આદિ રાખવાગી કુડીમા નાખતા હોય તો તે શુદ્ધ જાણવા

૪. અખ્ય તરલાવ પરીક્ષા— બીભત્સ-ખરાખ ગીત ગાતા હોય કે બીભત્સ કથા કરતા હોય, પાસા-કોડી આદિ રમતા હોય તો અશુદ્ધ જાણવા

શુભ્રાથી મુક્ત સમનોશ સાધુ સાથે રહેવુ, તેવા ન હોય, તો અમનોશ શુભ્રાજા સાથે રહેવુ

ઉપાશ્રયમા પ્રવેશ કરી ઉપકરણો એક બાજુએ મૂકી વદનાદિ કરી સ્થાપના આદિ કુલો પૂછીને પછી ગોચરીએ જાય

૫. વસતિદ્વાર— સવિશ સમનોશ સાધુ સાથે વસતિ શોધવી, તેવી ન હોય તો, નિત્યવાસી, અમનોશ, પાર્શ્વસ્થ આદિ ત્યા રહેલા હોય તો, તેમની સાથે નહિ વસતા તેમને જણાવીને જુદા સ્થાનમા એટલે

૧ નિત્યવાસી બે પ્રકરના હોય છ એક સાન્વીસદિત અને બીજામાન્વીઓ મહિત, સાન્વી સદિતમા બે પ્રકારે એક કલચારિણી (પાશ્વિક ખામણા અને વ્યાધ્યાય માટે આવતી) સાધ્વી સદિત અને બીજા અકલચારિણી (જિમે ત્યારે આવનારીથી) સદિત કલચારિણી સાન્વીસદિત નિત્યવાસીમાં ઉતરી ચકે તેવા ન હોય તો તેઓને કડીને બીજી વસતિમા ઉતરે

શ્રી સહિત શ્રાવકના ઘરમા રહેતુ તેવુ ન હોય તો,
 શ્રી સહિત ભદ્રકના ઘરમા રહેતુ તેવુ ન હોય તો,
 શ્રી સહિત ભદ્રકના ઘરમા જુદા જોડા કે ડેઝીમા રહેતુ,
 તેવુ ન હોય તો, શ્રી સહિત ભદ્રકના ઘરમા વચ્ચે
 પડેલો બાદિ કરીને રહેતુ તેવુ પણ ન દો। તો

હવે વગેરેથી સહિત, મજબૂત, તથા બારણાનાળા શૂન્ય
 ગૃહમા રહેતુ, અને પોતાની ખબર ગણવા નિત્યવાસીઓ
 વગેરેને જણાવતુ

શૂન્યગૃહ પણ ન હોય તો ઉપયુક્ત કાલચારિ
 નિત્યવાસી પાશ્વર્યાદિ રહ્યા હોય ત્યાં તેમણે ન વાપરેલા
 પ્રદેશમા ઉતરે, ઉપધિ વગેરે પોતાની પાને રાખીને પ્રતિ
 ક્રમણુઆદિ ક્રિયા કરીને કાર્યો ચૂકવે તે જગવાની
 સહિત ન હોય તો ચતનાપૂર્વક સુવે, તેવુ ધ્યાન પણ
 ન હોય તો યથાગ્રહ આદિની વસતિનો પણ ઉપયોગ
 કરે તેની વિશેષ વિધિ આ છે-તે ખોટી પ્રરુપણ કરતા
 દોષ, તેનો વ્યાધાત કરે, એ વ્યાધાત કરવા સમયે ન
 હોય તો, ધ્યાન કરે, ધ્યાન ન કરી શકે તો બીજેથી ભણવા
 માટે, ભણી ન શકે તો પોતાના કાનમા આગળીઓ
 નાખવી, આથી પેલાને લાગે કે 'આ સાબળયો નહિ'
 એટલે એની ધર્મકથા બધ કરે, નમકોરા વગેરેના મોટા
 અવાજ પૂર્વક ઉઘરાનો ડાળ કરે, જેથી પેલો થાકી-કટાળી
 બન એમ ન થાય તો, પોતાના ઉપકરણો પાને રાખીને
 ચતનાપૂર્વક સુવે

૬. સ્થાનસ્થિત- (કારણે) ૧ વિહાર કરતા

વપામલ (ચામાસુ) આવી જાય, તો વચમા રોકાવું પડે
 ૨ જે રહે જવાનું હોય તે ગામમાં અશિવ
 આદિનો ઉપદ્રવ હોય, દુકાગ હોય, નદીમાં પુર આ યુ
 હોય તેની ખબર પડે તો વચમા રોકાવું પડે

બીજા રહેતે ફરીને જવા સમય હોય, તો તે રહેતે
 ફરીને જાય નહિતર જ્યાં સુધી ઉપદ્રવ આદિની શાંતિ
 ન થાય ત્યાં સુધી તે વચવા ગામમાં રોકાય

૩ રહેતામાં ખબર પડે કે જે કામ માટે જે આશાય
 પાને જવા નીકળ્યો છે 'તે આશાય તે ગામમાંથી વિહાર
 કરી ગયા છે' તો જ્યાં સુધી તે આગાઈ કંઈ તરફ કયા
 ગામમાં ગયા છે, તે ખબર ન પડે ત્યાં સુધી તે ગામમાં
 રોકાય અને ખબર પડે એટલે તે તરફ વિહાર કરે

૪ તે આશાય મહારાજ ગણધર્મ પાળનાર
 સાવજીવામાં આવે, તો જ્યાં સુધી ચોક્કસ મમાવાર ન
 મળે ત્યાં સુધી વચલા ગામમાં રોકાઈ જાય

૫ પાતે જ બિમાર પડી જાય તો રોકાઈ જાય
 ગામમાં રોકાતા પહેલાં ગામમાં બધને અને ગામના
 મુખી (મુખી)ને વાત કરીને રોકાય કેમકે બધને વાત
 કરી હોય તો બિમારીમાં ઔષધ મારી રીતે કરે અને
 મુખીને વાત કરી હોય તો રક્ષણ કરે

ગામમાં મુખ્ય માણસ હોય તેમના સ્થાનમાં રહે,
 અથવા ચો થ વસતિમાં રોકાય ત્યાં રહેતા દરેક આદિની
 પોતાના આશાય તરીકેની સ્થાપના કરે, એટલે સ્થાપનાયા
 યંની આગ સઘડી ક્રિયાઓ કરે આ રીતે કારણિક હોય

તે પ્રમાદ છોડીને વિચરે છે હવે અકારણિક કહે છે

સ્થાનસ્થિત ૧અકારણે- ૧ ગચ્છમા સારણા, વારણા, ચોયલા, પડિચોયણા થતા હોય, તેથી દુભાઈને એકલો થઈ જાય, તો તે પોતાના આત્માને તુકશાન કરે છે, જેમ સમુદ્રમા નાના મોટા અનેક માછલા હોય છે તે એક ખીજને અથડાતા હોય, તેથી કોઈ માછલુ તે દુ ખચી પીડા પામી મુખી થવા માટે અજાધ જલમાથી છીછરાજલમા જાય તો તે માછલુ કેટલુ મુખી થાય? અર્થાત્ માત્રીની જલ કે ખજલાની ચાચ વગેરેમા મપડાઈ જઈ તે માછલુ ઉવટુ જલ્લી નાગ પામે છે તેમ સાધુ જો ગચ્છમાથી વટાણીને નીકળીજાયતો ઉલ્લેગે માધુતાથી બ્રહ્મ થઈ જતા તેને વાર લાગતી નથી, માટે ગચ્છમા પ્રતિકૂળતાઓ પડવા છતાં પણ ગચ્છમા જ રહેવું જોઈએ,

૨ જે સાધુ ચક્ર, સ્તૂપ પ્રતિમા, કલ્યાણકાદિ બુદ્ધિ, સખડી (જમણવાર) આદિ માટે વિહાર કરે

૩ પોતે જ્યાં રહ્યા હોય તે મ્થાન સારુ ન હોય- પોતાની ગમતુ ન હોય એટલે બીજે સારા મ્થાન હોય ત્યાં વિહાર કરે

૪ સારી સારી ઉપધિ-વસ્ત્ર-ખાન તથા ગોચરી સાગી ન મળતી હોય તેથી બીજે વિહાર કરે

આ નિષ્કારણુ વિહાર કહેવાય છે, પણ જો ગીતાય^૧ સાધુ સુત્ર અર્થ ઉણયને કરતા સમ્યગ દશન આદિ સ્થિર કરવા માટે વિહાર કરે તો તે કારણિક વિહાર કહેવાય છે

શાસ્ત્રકાગેએ એક ગીતાથ અને બીજે ગીતાથ નિશ્ચિત એન્લે પોતે ગીતાર્થ ન હોય પણ ગીતાથ ની નિશ્ચા હેઝળ રહ્યો, હોય એવા બે વિહારની અનુજ્ઞા-રજા આપી છે

અગીનાથ એકલો વિચરે અથવા જેમા બધાજ સાધુ અગીતાથ વિચરતા હોય તેા તે સયમ વિરાધના, આત્મવિરાધના, અને જ્ઞાનદર્શનચારિત્રની વિરાધના કરનારા થાય છે, તથા શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનની આજ્ઞાના લોપ કરનારા થાય છે અને તેથી મસાર વધારે છે

આ રીતે વિહાર કરનારા- ચાર પ્રકારના છે તે-

૧ જયમાના ૨ વિહરમાના ૩ અવધાનમાના
૪ આદિ વ્રા

૧. જયમાના- ત્રણ પ્રકારે ૧ જ્ઞાનમા તત્પર
૨ દર્શનમા તત્પર, ૩ ચારિત્રમા તત્પર

જ્ઞાનમા તત્પર- બીજા આચાર્ય આદિ પામે અપૂર્વ-શુદ્ધ-જ્ઞાન હોય તે મેળવવા માટે વિહાર કરે તે
દર્શનમા તત્પર- જૈનશાસનની પ્રભાવના માટે વિહાર કરે તે

ચારિત્રમા તત્પર- વિહાર કરતા જતા હોય ત્યા રમ્તામા-વચમા પૃથ્વીકાય આદિની ઘણી વિરાધના વાય એવી છે, તેથી તે વિરાધનાથી જયવા માટે પાછો ફરે તે

૨. વિહરમાના- બે પ્રકારે ૧ અચ્છગતા,
૨ અચ્છનિર્ગતા

૧. ગચ્છગત- ગચ્છમા ગયેલા સાધુ

આચાર્ય- આચાર્ય પદને ધારણ કરનાર, ગચ્છનાયક

સ્થવિર- જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રની આગધનમા કોઈ

ને કંઈ તકલીફ હોય તો તે હર કરાવનાર, અથવા
જ્ઞાનાદિમા સ્થિર કરનાર

વૃષભ- વૈયાનસ્ય કૃષ્ણમા અમથ

ભિષ્મુ- જોયરી લાવનારા

શુદ્ધલક- નાના જાળ સાધુ

૨. ગચ્છનિગેતા- ગચ્છમા નહિ રહેતા સાધુ

પ્રત્યેકબુદ્ધ- જાતિભરણ કે જીભ કોઈ નિમિત્ત

જોષ પામીને સાધુ બનેલા (પ્રત્યેક બુદ્ધ સાધુ જીભ કોઈને
દીક્ષા આપતા નથી, કેમકે જિનશાસનનો એ કાયદો છે
કે જેઓએ શુરુ કયા ન હોય તે શુરુ થઈ શકતા નથી)

જિનકલ્પસ્વીકારવા- શ્રી જિનમાળમા પ્રથમ

સઘમણી સાકાનન પૂનથી અધિક અને દશપૂર્વથી ન્યૂન
જ્ઞાનનાળા સાધુઓ જિનક પ સ્વીકારી શકે છે, જિનકલ્પનો
આચાર પણ જુદો હોય છે

પ્રતિમાધારી- સાધુની બાર પ્રતિમાઓને વહન

કરનારા ૬ મા પૃષ્ઠ ઉપર પ્રતિમાનું નવત્રય જણાવેલું છે

૩ અવધાવમાન- એ પ્રકારે ૦ લિંગથી

૦ વિહારથી

૧ સાધુવેષ રાખવા પૂર્વક ગૃહસ્થ થયેલા એટલે

ગૃહસ્થની માફક વતનારા પણ સાધુવેષ રાખેલા છે તેવા

૨ વિહાર- પાર્શ્વસ્થ-કુશીલ આદિ થઈ ગયેલા

૪ આહિ ઠકા- બે પ્રકારે ૧ ઉપદેશ આહિ ઠકા,
૨ અનુપદેશ આહિ ઠકા

(૧) ઉપદેશ આહિ ઠકા- આશા મુજબ વિહાર કરનારા સૂત્ર અને અથ બ્રહ્મણ કયા બાદ દેશ-આમ આદિને અનુભવ લેવા માટે બાર વર્ષ વિચરે.

(૨) અનુપદેશ આહિ ઠકા- કારણ બિના વિચ-
નારા સૂત્ર આદિ બેવા માટે વિહાર કરનારા

માસકલ્પ કે ચોમાસુ પૂર્ણ થયે આચાર્ય
આદિ બીજા ક્ષેત્રમાં કેવી રીતે જાય ?

માસકલ્પ કે ચોમાસુ પૂર્ણ થયે, બીજા ક્ષેત્રમાં જવાનું હોય ત્યારે ક્ષેત્ર પ્રત્યુપેક્ષકો આવી ગયા પછી આચાર્ય બધા સાધુઓને ભેગા કરે અને પૂછી જૂઓ કે 'કોને કયું ક્ષેત્ર ઠીક લાગ્યું ?' બધાનો મત લઈને સૂત્ર અથની હાનિ ન થાય તે રીતે વિહાર કરે

ચારે દિશા શુદ્ધ હોય (અનુકૂળ હોય) તો ચારે દિશામાં, ત્રણ દિશા શુદ્ધ હોય તો ત્રણ દિશામાં, બે દિશા શુદ્ધ હોય તો બે દિશામાં, સાત સાત, પાંચ પાંચ કે ત્રણ ત્રણ સાધુઓને વિહાર કરાવે

જે ક્ષેત્રમાં જવાનું હોય તે ક્ષેત્ર કેવું છે તે પહેલેથી જાણી લેવું જોઈએ જાણ્યા પછી વિહાર કરવો બે તપાસ કર્યા સિવાય તે ક્ષેત્રમાં જાય તો કદાચ

૧ ઉતરવા માટે વસતિ ન મળે

૨ ભિક્ષા દુલભ હોય

૩ જાલ, ગ્લાન આદિને મોઝ્ય ભિક્ષા ન મળે

૪ માત્ર ઉધિર આદિથી અસંખ્યાય રહેતી હોય તેથી સ્વાધ્યાય થઈ શકે નહિ માટે પ્રથમથી તપાસ કર્યા પછી ચતુર્થ પૂર્વક વિહાર કરવો.

ક્ષેત્રની તપાસ કરવા માટે બધાની સલાહ લેવી અને ગળને પૂછીને જેને મોકલવાનો હોય તેને મોકલવો ખાસ અભિગ્રહવાળા સાધુ હોય તો તેમને મોકલે તે ન હોય તો બીજા મમર્થ દોય તેને મોકલે પણ ખાલ, વૃદ્ધ અગીતાર્થ, યોગી, વંશાવચ્ચ કરનાર, તપસ્વી આદિને ન મોકલે, કેમકે તેમને મોકલવામા દોષો રહેલા છે.

ખાલ સાધુને- મોકલે તો સ્વેચ્છા આદિ સાધુને ઉપાડી જાય અથવા તો રમતનો સ્વભાવ હોવાથી રસ્તામા રમવા લાગી જાય કર્તવ્ય અર્ત્ત ય સમજી શકે નહિ તથા જે ક્ષેત્રમા જાય, ત્યા ખાલસાધુ હોવાથી લોકો અનુક્રાથી વધુ આપે આથી સાધુ આવીને આચાર્ય ને કહે કે 'ત્યા બધુ મળે છે' આથી આચાર્ય બધા સાધુને લઈને તે ક્ષેત્રમા જાય ત્યારે કાંઈ ન મળે માટે ખાલસાધુને ન મોકલે.

વૃદ્ધસાધુને- મોકલે તો વૃદ્ધાવસ્થાને લીધે મગીર કપત્તુ હોય તેથી લાખા કાળે યોગ્ય સ્થાને પહોંચે વળી મંદિરો શિવિલ થઈ ગઈ હોય એટલે રસ્તો ખરાબર નેઈ ન શકે, અકિલબૂમિ પણ ખરાબર તપાસી ન શકે વૃદ્ધ હોય એટલે લોકો અનુક્રાથી વધુ આપે માટે વૃદ્ધ સાધુને ન મોકલે.

અગીતાર્થને- મોકલે તો તે માસ કલ્પ, વર્ષાકલ્પ,

પ્રાદિ વિધિ જાણતો ન હોય, વસતિની પરીક્ષા કરી ન શકે સમ્યાનર પૂછે કે તને ક્યારે આવશે ? અગીતાય જોવા લી કહે કે ‘અમુક દિવસમા આવીશુ’ આ પ્રમાણે અવિધિથી જોવવાનો દોર લાગે માટે અગીતાય સાધુને ન મોકલે

ચોગીને- મોકલે તો તે જલ્દી જ ની કામ પુરુ કરવાની ઈચ્છાવાળો તે ન, એને જલ્દી જ ની જાય, તેથી માગ લી બાબત પ્રત્યુપેક્ષા થઈ શકે નહિ, વગી પાઠ-સ્વાધ્યાયનો અર્થો હોય, તેથી નિશ્ચય માટે બહુ ફરે નહિ કપ દત્તી આદિ મગતુ હોય તો પણ ચલણ કર નહિ માટે ચોગી-મૂત્રોદ્દેશ આદિનાયોગ કરતા સાધુને ન મોકલે

વૃષભને- મોકલે તો તે વૃષભ સાધુ તપશ્ચર્યાપના કુલો કહે નહિ, અથવા કદં ખરે પણ બીજા સાધુને ત્યા જવા ન દે, અથવા સ્થાપના કુલો તેના જ પરિચિત હોય, તેથી બીજા સાધુને પ્રાયોગ્ય આદારાદિ ન મળે, તેથી જ્ઞાનાદિ સાધુ મીઠા ના માટે વૃષભ સાધુને ન મોકલે

તપસ્વીને- મોકલે તો તપસ્વી કુ બી થાય, અથવા તો તપસ્વી જાણીને લોભે પાદારાદિ વધુ આપે, અથવા નિયમ વારનિશ્ચય જવા અસનય દોર માટે તપસ્વી સાધુને ન મોકલે

બીજા કોઈ સમય સાધુ જાય એમ ન હોય તો અપવાદ ઉપર કહેવામાથી સાધુને યતના પૂર્વક મોકલે

બાલસાધુને મોકલે તો તેની સાથે ગણાવચ્છેદક ને મોકલે, તે ન હોય તો બીજા ગીતાય સાધુ મોકલે, તે ન હોય તો બીજા અગીતાય સાધુને સામાન્યારી કહીને મોકલે

યોગીને મોકલે તો અનાગાદ યોગી હોય તો યોગમાથી
 તટ્ટીને મોકલે તે ન હોય તો તપસ્વીને પારણુ કરાવીને
 મોકલે તે ન હોય તો વૈયાવચ્ચ કરનારને મોકલે તે ન
 હોય તો વૃદ્ધ અને તરૂણ અથવા બાલ અને તરૂણને
 મોકલે માગે જતા ચાર પ્રકારની પ્રત્યુપેક્ષણા
 કરતા જાય

૧ રસ્તામા ક'લા માત્રાની ભૂમિ જોતો જાય

૨ પાણીના સ્થાન જોતો જાય રસ્તામા ખાલસાધુ
 આદિને જરૂર પડે તો પ્રાસુક પાણી લાવીને આપી શકાય

૩ ભિક્ષાના સ્થાન જોતો જાય

૪. વસતિ-રહેવા માટેના સ્થાન જોતો જાય

૫ લાયવાળા સ્થાન હોય તે પણ જોતો જાય

ક્રમ, ક્ષેત્ર, કાલ અને ભાવ એમ ચાર પ્રકારે
 પ્રત્યુપેક્ષણા કરે

દ્રવ્યથી પ્રત્યુપેક્ષણા— રસ્તામા કાટા, ચોર, શિકારી
 પગુ, પ્રત્યનીક કૃતરા આદિ

ક્ષેત્રથી પ્રત્યુપેક્ષણા— ઉચી, નીચી, ખાડા ટેકરા,
 પાણીવાળા સ્થાન આદિ

કાલથી પ્રત્યુપેક્ષણા— જ્યાંમા જ્યાં રાત્રે આપત્તિ
 હોય કે દિવસે આપત્તિ હોય તે જાણી લે અથવા દિવસે
 રસ્તા સારો છે કે ખરાબ, રાત્રે રસ્તા સારો છે કે ખરાબ
 તે ઠી તપાસ કરે

ભાવપ્રત્યુપેક્ષણા— તે ક્ષેત્રમા નિદ્રાવ, ચરક,
 ખરિવાજક વગેરે વારવાર આવતા હોય તેથી લોકોની

દાનની રૂચિ ગ્રહી ન હોય, તે તપાસે

સાધુ ક્ષેત્ર જોવા કર્ત્તૃ ગીતે જાય ?

જ્યાં મુખી હિંમત મ્યાને ન પહોંચે ત્યાં મુખી મૂન પોરિમી, અર્થ પોરિમી ન કરે તે ક્ષેત્રની નજીક આવી જાય ત્યારે નજીકના ગામમાં કે ગામ બહાર ગોચરી પાપરીને, સાજના વખતે (ઉત્તર પહાગમાં) ગામમાં પ્રવેશ કરે અને વસતિ હોય વસતિ મળી જાય એટલે ઠાણમદણ લઈ બીજે દિવસે કંઈક ન્યૂન પોરિમી મુખી સ્વાધ્યાય કરે પછી સઘાટક ઘઈ ગોચરીએ જાય

ક્ષેત્ર (ગામ)ના ત્રણ ભાગ કરે એક ભાગમાં સુવા- ગોચરી જાય, બીજા ભાગમાં બપોરે (મધ્યાહને) ગોચરી જાય અને ત્રીજા ભાગમાં રાત્રે ગોચરી જાય બધમી થોડું થોડું મડણ કરે, તથા દૂધ, દહીં, ઘી વગેરે માંડે કેમકે માગવાથી લોકો દાનમીલ છે કે કેવા કે તેની ખબર પડી જાય ત્રણે વખત ગોચરી જઈને પરીક્ષા કરે

આ રીતે નજીકમાં રહેલા આલુખાલુના ગામમાં પણ પરીક્ષા કરે બધી વસ્તુ આરી રીતે મળતી હોય તો તે ક્ષેત્ર ઉત્તમ કહેવાય. કોઈ સાધુ કદાચ કાલ કરે તો તેને પરઠવી શકાય તે માટે મહારથકિલબૂમિ પણ જોઈ રાખે

વસતિ કયા સ્થાને કરવી અને કયા સ્થાને ન કરવી તે માટે જે વસતિ હોય તેમાં ઠાણા પડજે પૂર્વોબિમુખ તૃપ્ત બેઠેલો હોય તેવી કદવના કરવી તેના ફરક અગના લાભાલાભ નીચે મુજબ છે

ગીઝડાના સ્થાને વસતિ કરે તો મ્લહ થાય
પગના સ્થાને વસતિ કરે તો પટના રોગ થાય
ગુદાના સ્થાને વસતિ કરે તો ”

પુછડાના સ્થાને વસતિ કરે તો નીકળી જવું પડે
મુખના સ્થાને વસતિ કરે તો ગોચરી સારી મળે
શીઝડાના મધ્યમા વસતિ કરે તો પૂજ સત્કાર થાય
ખાધના સ્થાને વસતિ કરે તો ”

મ્કધ અને પીઠના સ્થાને વસતિ કરે તો ભાર થાય
(ધણા સાધુ આવવાથી વસતિમા સકડામણુ થાય)

પેટના સ્થાને વસતિ કરે તો નિત્ય તૃપ્ત રહે
શય્યાતર માથે વાર્તાલાપ.

શય્યાતર પાસેથી દ્રવ્ય, ફોન, કાલ અને ભાવથી
પ્રાયોગની અનુશા મેળવે

દ્રવ્યથી- ધાસ, ડગલ, રાખ આદિની અનુશા

ક્ષેત્રથી- ફોનની મર્યાદા આદિ (મુખપૂતક સ્વાધ્યાય,
પાન પ્રસાવન આદિ માટે)

કાલથી- રાત્રે કે દિવસે હત્યા માત્રુ પરદવવા
માટેની અનુશા

ભાવથી- ગ્લાન આદિ માટે પવન રહિત આદિ
પ્રદેશની અનુશા

શય્યાતર કહે કે હું તો તમોને આટલું મ્થાન આપું
હું, વધારે નહિ ત્યાગે સાધુએ કહેવું કે જે લોજન
આપે તે પાણી વગેરે પણ આપે, એવી રીતે અમોને
વસતિ-સ્થાન આપતા તમોએ મ્થલિ-માત્રાદિ ભૂમિ

મગેરે પણ આપીજ છે

શબ્દાતર પૂછે કે 'તમે કેટલો દાર્દ્રમ અહીં રહેશો?'

સાધુએ કહેવું બોધ્યું કે 'બધા મુખી અનુકૂળ હશે ત્યાં સુધી રહીશું '

શબ્દાતર પૂછે કે 'તમે કેટલા સાધુ અહીં રહેશો?'

સાધુ કહે કે 'સાગરની ઉપમાએ મમુદ્રમા કેઈ વખતે ઘાક પાણી હોય, કેઈ વખતે મર્યાદિત પાણી હોય છે, તેમ ગમ્મમા કેઈ વખતે વચારે માધુ હોય, કેઈ વખતે પરિમિત સાધુ હોય

શબ્દાતર પૂછે કે 'તમે ક્યારે આવશો?'

સાધુ કહે કે 'અમારા બીબા સાધુ બીજે મ્થાને ફેર નેવા ગયેલા છે, તેથી વિચાર કરીને જો આ ફેર ફીક લાગશે તો આવીશું,

જો શબ્દાતર એમ કહે કે 'તમારે આત્માજ ફેરમા અને આટલી સખ્યામા રહેતું તો તે ફેરમા સાધુને માસ કલ્પ આદિ કરવો કપે નહિ જો બીજે વસતિ ન મળે તો ત્યાં નિવાસ કરે

જે વસતિમા પોતે રહેલા હોય તે વસતિ જો પરિમિત હોય અને ત્યાં બીબા સાધુઓ આવે તો તેમને વદનાદિ કરવા, ઉભા થવું, પાદપ્રક્ષાલન કરવું, શિક્ષા લાવી આપવી, ઇત્યાદિ વિધિ સાચવવી પછી તે સાધુને કહેવું કે 'અમેને આ વસતિ પરિમિત મળી છે, એટલે બીબા વધુ ગ્રહી શકે એમ નથી, માટે, બીજી વસતિની તપાસ કરવી બોધ્યું '

શી ગડાના સ્થાને વસતિ કરે તો મ્લહ થાય
પગના સ્થાને વસતિ કરે તો પેટના રોગ થાય
શુદ્ધાના સ્થાને વસતિ કરે તો

પુષ્પાના સ્થાને વસતિ કરે તો નીકળી જવું પડે
મુખના સ્થાને વસતિ કરે તો જોત્યરી સારી મળે
શી ગડાના મધ્યમા વસતિ કરે તો પૂજા સત્કાર થાય
ખાંધના સ્થાને વસતિ કરે તો

અકથ અને પીઠના સ્થાને વસતિ કરે તો ભાર થાય
(ઘણા સાધુ આવવાથી વસતિમા સકડામણ થાય) ,

પેટના સ્થાને વસતિ કરે તો નિત્ય તૃપ્ત રહે
શય્યાતર માથે વાર્તાલાપ.

શય્યાતર પાનેથી દ્રવ્ય, ફોન, કાવ અને લાવથી
પ્રાયોગ્યની અનુશા મેળવે

દ્રવ્યથી- ઘાસ, ડગલ, રાખ આદિની અનુશા)

ક્ષેત્રથી- ક્ષેત્રની મર્યાદા આદિ (મુખપૂવક સ્વાધ્યાય,
પાન પ્રક્ષાલન આદિ નાટે)

કાલથી- રાત્રે કે દિવસે કંતા માત્રુ પરઠવવા
માટેની અનુશા

ભાવથી- ગ્લાન જાદિ માટે પાન રહિત આદિ
પ્રદેશની અનુશા

શય્યાતર કહે કે હું તો તમોને આટલું સ્થાન આપું
હું, વધારે નહિ ત્યાં સાધુએ કરેલું કે જે જોજન
આપે તે પાણી વગેરે પણ આપે, એવી રીતે અમોને
વસતિ-સ્થાન આપતા તમોએ સ્થિતિ-માત્રાદિ ભૂમિ

ધર્મેરે પણ આપીજ છે

શબ્દાતર પૂછે કે 'તમે કેટલો ટાઈમ અહીં રહેશો?'

સાધુએ કહેવું જોઈએ કે 'જ્યાં મુખી અનુકૂળ હશે ત્યાં મુખી રહીશુ'

શબ્દાતર પૂછે કે 'તમે કેટલા સાધુ અહીં રહેશો?'

સાધુ કહે કે 'સાગરની ઉપમાએ' સમુદ્રમાં કોઈ વળતે ઘણા પાણી હોય, કોઈ વળતે મનાદિત પાણી હોય છે, તેમ જગતમાં કોઈ વળતે વધારે માધુ હોય, કોઈ વળતે પરિમિત માધુ હોય

શબ્દાતર પૂછે કે 'તમે કયારે આવશો?'

સાધુ કહે કે 'અમાળ જીભ સાધુ જીભે ધ્યાને ફેરવે જોવા ગયેલા છે, તેથી વિચાર કરીને જો આ ફેરફાર લાગશે તો આવીશુ,

જો શબ્દાતર એમ કહે કે 'તમારે આજ્ઞાજ મેં માં અને આજ્ઞી સંજ્યામાં રહેવું તો તે સનમાં માધુને માત્ર કદપ આદિ કરવો કદપે નહિ જો જાજો વસતિ ન મળે તો ત્યાં નિવાસ કરે

જો વસતિમાં પાતે રહેલા હોય તે વસતિ જો પરિમિત હોય અને ત્યાં જીભ સાધુઓ આવે તો તેમને વનાદિ કરવા, ઉભા થવું, પાદપ્રક્ષાલન કરવું, શિશ્ના લાવી આપવી, ઇત્યાદિ વિધિ સાચવવી પછી તે સાધુને કહેવું કે 'અમેને આ વસતિ પરિમિત મળી છે, એટલે જીભ વધુ રહી શકે એમ નથી, માટે જીભ વસતિની તપાસ કરી જોઈએ'

ક્ષેત્રની તપાસ કર્યા પછી આચાર્ય પાસે
આવીને શુ કરવું જોઈએ ?

ક્ષેત્રની તપાસ કરી પાછા આવતા બીજા રસ્તે થઈને
આવવું કેમકે કદાચ જે ક્ષેત્ર જોયું હતું, તેના કરતા
બીજું સારું ક્ષેત્ર હોય તો ખબર પડે

પાછા વળતા પણ સુનપોરિસી અર્થપોરિસી કરે નહિ
કેમકે જેટલા મોડા આવે તેટલો ટાઈમ આચાર્યને રોકાવું
પડે માસકલ્પથી જેટલું વધારે રોકાણ થાય તેટલો
નિત્યવાસ ગણાય

આચાર્ય ભગવત પાસે આવી, ઇશિયાવહિ કરી,
અતિથાર આદિની આલોચના કરીને આચાર્યને ક્ષેત્રના
ગુણો વગેરે કહે

આચાર્ય રાત્રે બધા સાધુઓને ભેગા કરી ક્ષેત્રની
વાત કરે બધાનો અભિપ્રાય લઈ પોતાને યોગ્ય લાગે
ત ક્ષેત્ર તરફ વિહાર કરે આચાર્યનો મત પ્રમાણ ગણાય

તે ક્ષેત્રમાંથી વિહાર કરત વિધિપૂર્વક શમ્યાતરને
જણાવે અવિધિથી કહેવામાં અનેક દોષો રહેલા છે

શમ્યાતરને કદા સિવાય વિહાર કરે તો, શમ્યાતરને
થાય કે ‘આ ભિક્ષુઓ લોકધર્મને જાણતા નથી જે
પ્રત્યક્ષ જોવા લોકધર્મને જાણતા નથી તે અદ્ભુતને કેવી
રીતે જાણતા હોય ?’ આથી કદાચ જૈનધર્મને મૂકી દે

બીજા વાર કોઈ સાધુને વસતિ આપે નહિ

કોઈ આવક આદિ આચાર્યને મળવા આવ્યા હોય
અથવા દીક્ષા લેવા માટે આવ્યા હોય, તે શમ્યાતરને

પૂછે કે ‘આચાર્ય’ કયા છે ?’ રાધાચમાન થયેલો શમ્યાતર કહે કે ‘અમને શી ખબર ? કહીને ગયા હોય તો ખબર પડેને ! આ તો કદાચ વિના જતા રહ્યા છે’ ઇત્યાદિ

આવેા જવાબ સાલળી આવક આદિને યાય કે ‘લોકલ્યવહારનુ પશુ જ્ઞાન નથી તો પછી પરલોકનુ શુ જ્ઞાન હશે ?’ આથી દર્શનનો ત્યાગ કરે, ઇત્યાદિ દોષો ન યાય તે માટે વિધિપૂર્વક શમ્યાતરને પૂછીને વિહાર કરે

નજીકના ગામમા જવાનુ હોય તો સૂત્ર પોરિસો, અર્થ પોરિસી કરીને વિહાર કરે બહુ દૂર જવાનુ હોય તો પોત્ર પડિલેહણા કયાં સિવાય વહેલા નીકળે

ખાલ, વૃદ્ધ આદિ પોતાથી ઉપડે તેટલી ઉપધિ ઉપાડે, બાકીની ઉપધિ તરૂણ આદિ સમર્થ હોય તે ઉપાડે

કોઇ ખગ્ગુડ જેવા વહેલા ન નીકળે તો તેમને લેગા થવા માટે જતા ત્ર કેત કરતા જાય, વહેલા જવી વખતે અવાજ ન કરે, અવાજ કરે તો લોકો ઉધતા હોય તે જાગી જાય તેથી અધિકરણ આદિ દોષો લાગે બધા સાથે નીકળે, જેથી કોઈ સાધુને રસ્તો પૂછવા માટે અવાજ વગેરે કરવો ન પડે

સારી તિથિ, મુહૂર્ત જોઇને સારા શકુન જોઇને વિહાર કરે

અપશકુનો— મલીન શરીરવાળો, ફાટેલા તૂટેલા કપડાવાળો, શરીરે તેલ ચોળેલો, કુખડો, વામન, દૂતરો આઠ નવ મહિનાના ગર્ભવાળી સ્ત્રી, મોટી ઉંમરની કન્યા, લાકડાનો ભારો ખાવો, સન્યાસી, લાળી દાદી મૂછાવાળો,

છુદાર, પાંડુરાગવાળો, ઝીઢભિંમુ, દિગમ્બર ઇત્યાદિ
 સારારાકુનો— નદી, વાછત્ર, પાણીથી ભરેલો ઘડો,
 રાખ, પડકનો ચળદ, ઝારી, છત્ર, ચામર, ધ્વજ, પતાકા,
 શ્રમણ, (લિંગમાત્રધારી) સાધુ, જીતેન્દ્રિય, પુણ્ય ઇત્યાદિ
 હવે સ કેત વગેરે દ્વારો કહે છે.

૧ સ કેત
 ૨ વસતિમંડળ
 ૩ સ ફી
 ૪ સાધમિત્ત
 ૫ વસતિ
 ૬ સ્થાનચિંત

૧. સ કેત—મદોષ, (સ ધ્યા)
 વખતે આચાર્ય જધા સાધુઓ
 લેગા કરી કહે, 'કે અમુક ટાઈમ
 નીકળશુ અમુક અમુક સ્થાને
 વિશ્રામ કરીશુ, અમુક સ્થાને રોકા
 ઇશુ, અમુક ગામે ભિક્ષાએ જઈશુ'
 વગેરે કોઈ અગુડપ્રાય સાથે આવવા

તેયાર ન થાય તો તેને માટે પણ અમુક સ્થાને લેગા
 થવાનો સ કેત આપે તે એકલો બે સુધં નામ કે ગોકુલ
 વગેરેમાં ફરતો આવે તો પ્રમાદ દોષથી તેને નુકસાન થાય

દેવ

કેટલાક ગરબની

મધ્યમા

પા . ચાલે

કેમકે

લિક્ષા

તે ગા

કોઈ સાધુ અસહિષ્ણુ હોય તો ગોચરી માટે ત્યા મૂકતા જાય અને સાથે માર્ગને જાણનાર સાધુ મૂકે જેથી જે ગામ જવાનું છે ત્યા સુગપૂર્વક આવી શકે

જે ગામમા મુકામ કરવાનો છે, તે ગામમા કોઈ કારણસર ફેરફાર થઈ ગયો હોય અર્થાત્ તે ગામમા રહી શકાય એમ ન હોય, તો પાછળ રહેલા સાધુ લોગા થઈ શકે તે માટે ત્યા જે સાધુને રોકતા જાય જે સાધુ ન હોય તો એક સાધુને રોકે, અથવા ત્યા કોઈ હુહાર આદિ માણુમને કહે કે ‘અમે અમુક ગામ જઈએ છીએ પાછળ અમારા માધુ આવે છે, તેમને કહેવું કે તમારા સાધુ આ રહે તે અમુક ગામ ગયા છે’

તે ગામ જે શૂન્ય હોય તો જે રહેતે જવાનું હોય તે રસ્તા ઉપર લાખી રેખા દર્શવી જેથી પાછળ આવતા સાધુઓને માર્ગની ખબર પડે

ગામમા પ્રવેશ કરે તેમા જો વસતિનો વ્યાઘાત થયો હોય, તો બીજી વસતિની તપાસ કરીને ઉતરે

રસ્તામા બિલા માટે રોકેલા સાધુ બિલા લઈને આવે, ત્યા ખબર પડે કે ‘જગ્ગ તો આગળના ગામે ગયેલા છે’ તો જો તે ગામ જે ગાઉથી વધારે હોય, તો એક સાધુને જગ્ગ પાસે મોકલે, તે સાધુ જગ્ગમા ખબર આપે કે ‘બિલા લાખીને વચમા રોકાયા છીએ’ આ સિંસાળી જગ્ગમા રહેલા સાધુઓમા ભૂખ્યા હોય તે સાધુઓ (બિલા લઈને રોકાયા છે ત્યા) પાછા આવે પછી ગોચરી વાપરીને તે ગામમા જાય

હુહાર, પાડુરોગવાળો, બૌદ્ધલિપુ, દિગમ્બર ઇત્યાદિ

મારાગકુનો-- નદી, વાણત્ર, પાણીથી ભરેલો ઘડો,
શખ, પડદનો શબ્દ, ઝારી, છત્ર, ચામર, ધ્વજ, પતાકા,
શ્રમણ, (સિંગમાત્રધારી) સાધુ, જીતેન્દ્રિય, પુરુષ ઇત્યાદિ
હવે મ કેત વગેરે દ્વારો કહે છે.

	૧. સ કેત-પ્રદોષ, (સ ધ્યા)
૧ સ કેત	વળતે આચાર્ય બધા સાધુઓને
૨ વસતિમંડળ	લેગા કરી કહે, 'કે અમુક ટાંધમે
૩ સ ફી	નીકળશુ અમુક અમુક સ્થાને
૪ સાધમિત્તિ	વિશ્રામ કરીશુ, અમુક સ્થાને રોકા
૫ વસતિ	ઈશુ, અમુક ગામે લિક્ષાએ જઈશુ '
૬ સ્થાનચિંત	વગેરે કોઈ અગુડપ્રાય સાથે આવવા

તૈયાર ન થાય તો તેને માટે પણ અમુક સ્થાને લેગા
થવાનો સ કેત આપે તે એકલો જો મુઠ જાય કે ગોકુલ
વગેરેમા ફરતો આવે તો પ્રમાદ દોષથી તેની ઉપધિ હુણાય

ક્ષેત્ર મત્સુપેક્ષકો કેટલાક ગચ્છની આગળ, કેટલાક
મંપમા ને કેટલાક પાછળ ચાલે રસ્તામા સ્વડિલ,
માત્રા આદિ ની જગ્યા બતાવે, કેમકે કોઈને અતિ શકા
થઈ હોય તો ટાળી શકે

રસ્તામા ગામ આવે ત્યાં લિક્ષા મળી શકે એવી
હોય અને જો ગામમા રોકાવાનું છે, તે ગામ નાનું હોય,
તો તરફજ સાધુને ગામમા લિક્ષા લેવા મોકલે અને તેમની
ઉપધિ આદિ બીજા સાધુ લઈ લે

કેઈ સાધુ અસહિષ્ણુ હોય તો ગોચરી માટે ત્યા મૂકતા જાય અને સાથે માર્ગને જાણનાર સાધુ મૂકે જેથી જે ગામ જવાનું છે ત્યા સુખપૂર્વક આવી શકે

જે ગામમા મુકામ કરવાનો છે, તે ગામમા કેઈ કારણસર ફેરફાર થઈ ગયો હોય અર્થાત્ તે ગામમા રહી શકાય એમ ન હોય, તો પાછળ રહેલા સાધુ લેગા થઈ શકે તે માટે ત્યા જે સાધુને રોકતા જાય જે સાધુ ન હોય તો એક સાધુને રોકે, અથવા ત્યા કેઈ લુહાર આદિ માણસને કહે કે ‘અમે અમુક ગામ જઈએ છીએ પાછળ અમારા સાધુ આવે છે, તેમને કહેવું કે વમારા સાધુ આ રસ્તે અમુક ગામ ગયા છે’

તે ગામ જે શૂન્ય હોય તો જે રસ્તે જવાનું હોય તે રસ્તા ઉપર લાખી રેખા કરવી જેથી પાછળ આવતા સાધુઓને માર્ગની ખબર પડે

ગામમા પ્રવેશ કરે તેમા જે વસતિનો વ્યાધાત થયો હોય, તો બીજી વસતિની તપાસ કરીને ઉતરે

રસ્તામા બિહા માટે રોકેલા સાધુ બિહા લઈને આવે, ત્યા ખબર પડે કે ‘ગચ્છ તો આગમના ગામે ગયેલા છે’ તો જે તે ગામ જે ગાઉથી વધારે હોય, તો એક સાધુને ગચ્છ પાસે મોકલે, તે સાધુ ગચ્છમા ખબર આપે કે ‘બિહા લાવીને વચમા રોકાયા છીએ’ આ સાબળી ગચ્છમા રહેલા સાધુઓમાં જૂજ્યા હોય તે સાધુઓ (બિહા લઈને રોકાયા છે ત્યા) પાછા આવે પછી ગોચરી વાપરીને તે ગામમા જાય

ગામમા રહેવા સાધુઓએ જો ગોચરી વાપરી લીધી હોય, તો કહેવરાવે કે ‘અમે વાપર્યું’ છે, તમે ત્યાં ગોચરી વાપરીને આવજો’

૨. વસતિ ગ્રહણ- ગામમા પ્રવેશ કરી ઉપાશ્રય પાસે આવે, પછી વૃષભ સાધુ વસતિમા પ્રવેશ કરી કાળે લે, ત્યાં મુખી બીજા સાધુ ઉપાશ્રયની બહાર ઉભા રહે કાળે લેવાઈ જાય એટલે બધા સાધુઓ વસતિમાં પ્રવેશ કરે

જો તે વખતે ગોચરી વેળા થઈ હોય, તો એક સઘાટક કાળે લે અને બીજા ગોચરી માટે જાય પૂર્વે નક્કી કરેલી વસતિનો કોઈ કારણસર બ્યાધાત થયો હોય, તો બીજી વસતિની તપાસ કરી, બધા સાધુઓ તે વસતિમા જાય

૨૧ કા- ગામબહાર ગોચરી વાપરીને પછી વસતિમા પ્રવેશ કરવો કેમકે જૂખ્યા અને તરસ્યા હોવાથી ઇર્ષ્યાપિદ્ધિ શોધી ન શકાય, તેથી સયમ વિરાધના થાય ઉપધિના ભારથી પગમા કાટા વગેરે વાગ્યા હોય, તે જોઈ ન શકાય, તેથી આત્મ વિરાધના થાય, માટે બહાર વિકાલે આહાર કરીને પ્રવેશ કરવો

સમાધાન- બહાર વાપરવામા આત્મવિરાધના, સયમવિરાધનાના દોષો છે કેમકે જો બહાર ગોચરી કરે તો ત્યાં જૂઠ્ઠાઓ હોય તેમને દૂર જવાનું કહે અને તે દૂર જાય તેમાં સયમવિરાધના થાય એમા કદાચ તે ‘જૂઠ્ઠાઓ ત્યાંથી ખસે નહિ અને ઉલ્લાસામા કહે કે ‘તમે આ જગ્યાના માલિક નથી’ કદાચ પરસ્પર કલહ થાય

માધુઓ મડવીજદ વાપરતા હોય, એટલે ગૃહસ્થો કૌતુકથી ત્યા આવે, તેથી સક્ષોલ થાય આહાર ગળે ન ઉતરે કલહ થાય આથી ગૃહસ્થ કૌપાયમાન થાય અને ફરીથી વસતિ ન આપે

બીજા ગામમાં જઈને વાપરે તો ઉપધિ અને બિજાના ભારથી, તથા કુધાને લીધે, ઇર્ષાપચિકી ભેઈ ન શકે તેથી પગમાં કાટા વાગે એટલે આત્મવિરાધના આહારાદિ નીચે પડી જાય કે વેરાય તેમાં છકાયની વિરાધના થાય એટલે સયમવિરાધના

વિકાલે પ્રવેશ કરે તો વસતિ ભેદા વિનાની હોય તો દોષ થાય ગામમાં પ્રવેશ કરતા કૂતરા વગેરે કરડી જાય ચોર હોય તો માર મારે અથવા ઉપધિ ઉપાડી જાય ચોકીદાર કઠાચ પકડે કે મારે બગદ આખલા વગેરે કઠાચ રીંગડુ મારે ભૂલા પડી જવાય વેશ્યા આદિ નિંદના ઘરો હોય તેની ખબર ન પડે વસતિમાં કાટા વગેરે પડ્યા હોય તો વાગી જાય સપ આદિના દર હોય તો કઠાચ સર્પ આદિ ઠંશ કે આથી આત્મવિરાધના થાય

નહિ ભેયેલી-પ્રમાર્જન નહિ કરેલી વસતિમાં સમારો કરવાથી ઠીડી વગેરે છવજ તુની વિરાધના થાય, તેથી સયમવિરાધના થાય

નહિ ભેયેલી વસતિમાં કાલર્ચકણ લીધા સિવાય આધ્યાય કરે તો દોષ થાય અને જો સ્વાધ્યાય ન કરે તો

સૂત્ર અર્થની હાની થાય

સ્થડિલ માત્રુ નહિ જોયેલી જગ્યાએ પરકવતા સયમવિરાધના તથા આત્મવિરાધના થાય, જો સ્થડિલ વગેરે રોકે તો - સ્થડિલ રોકવાથી મરણ થાય, માત્રુ રોકવાથી ચક્ષુનું તેજ ઘટે, ઓડકાર રોકવાથી કોઈ રોગ થાય

ઉપર મુજબના દોષો ન થાય તે માટે અને ત્યાં મુખી સવારમા જાય ઉપાશ્રય ન મળે તો શૂન્યગૃહ, દેવકુલિકા અથવા ઉદ્યાનમા રહે શૂન્યગૃહ આદિમા ગૃહસ્થો આવતા હોય તો વચ્ચમા પડદો કરીને રહે

કોષક (ગાયો લેસો વગેરે રાખવાનો વાડો અથવા ગોશાળા) સભા, આદિ મળી હોય તો ત્યાં કાલભૂમિ જોઈને ત્યાં કાલ'મહલુ કરે, તથા ઠંડલા માત્રાની જગ્યા જોઈ આવે

અપવાદે વિકાલે પ્રવેશ કરે

ઠંડાય આવતા રાત્રિ પડી જાય તો રાત્રે પણ પ્રવેશ કરે રસ્તામા પહેરેગીર આદિ મળે તો કહે કે 'અમે સાધુઓ છીએ, ચોર નથી'

વસતિમા પ્રવેશ કરતા જો તે શૂન્યગૃહ હોય તો વૃષભ સાધુ દાડાથી ઉપર નીચે ઠપકારે, ઠંડાય અદર સર્પ આદિ હોય તો જતા રહે, અથવા બીજું કોઈ અદર હોય તો ખબર પડે ત્યારબાદ ગચ્છ પ્રવેશ કરે

આચાર્ય માટે: ત્રણ સયારા ભૂમિ રાખે એક પવનવાળી, બીજી પવન વિનાની અને ત્રીજી સયારા માટે

વસતિ મોટી હોય તો બીજા સાધુઓ માટે છૂટાછૂટા સથારા કરવા, જેથી ગૃહસ્થને માટે જગ્યા ન રહે વસતિ નાની હોય તો લઈનસર સથારા કરી વચ્ચે પાત્રા આદિ મૂકે
સ્થવિર સાધુ બીજા સાધુઓને સથારાની જગ્યા બહેચી આપે

જો આવતા રાત્રિ પડી ગઈ હોય તો કાલઘડણ ન કરે, પણ નિયુક્તિ સઘડણી આદિની ગાથાઓ ધીમા સ્વરે ગળે પહેલી પોરિસી કરીને શુરુ પાસે જઈ સથારા પોરિસી બણાવે પછી માત્રા આદિની શકા ટાળીને સથારા ઉપર ઉત્તરપટો પાથરી, આખુ તરીર (નાભિ ઉપરનું મુઠપત્તિથી અને નીચેનું ઓઘાથી પડિલેલી) શુરુ મહારાજ પાસે સથારાની આશા માગી, હાથનું ઓમીકુ કરી, પગ ઉઘા રાખી સૂવે પગ ઉઘા રાખી ન થકે તો પગ સથારા ઉપર રાખીને સૂઈ જાય પગ લાખા ટુકા કરતા કે પડખુ ફેરવતા ઓઘાથી પ્રમાજના કરે

રાત્રે માત્રા આદિના કારણે ઉઠે તો, ઉઠીને પહેલા દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને ભાવનો ઉપયોગ કરે દ્રવ્યથી હું કાણુ છું, ઈદિત છું કે અદીક્ષિત? ક્ષેત્રથી નીચે છું કે માળ ઉપર? કાલથી રાત્રિ છે કે દિવસ? ભાવથી કાયિકાદિની શકા છે કે કેમ? આખમા ઉઘ હોય તો શ્વાસને રૂધે, ઉઘ ઉડી જાય એટલે સથારામા ઉભો થઈ પ્રમાજના કરતા દ્વાર પાસે આવે જંહાર ચોર આદિનો ભય હોય તો એક સાધુને ઉઠાડે, તે દ્વાર પાસે ઉભો રહે, અને પોતે કાયિકાદિ શકા ટાળી આવે ફૂતરા આદિ જાનવરનો

જાય હોય તો બે સાધુને ઉઠાડે, એક સાધુ દ્વાર પાસે ઉભો રહે પોતે કાચિકાદિ વેસિરાવે, ત્રીજો રક્ષણ કરે પછી પાછા આવી ઘરિયાવાહી કરી પોતે સૂક્ષ્મઆનપ્રાણ લઘિવાળો હોય, તો ચૌદેપૂર્વ ગળી જાય લઘિયુક્ત ન હોય, તો પરિહાણી કરતા ચાવત્ છેવટે જઘન્યથી ત્રણગાયા ગળીને પાછો સૂઈ જાય આ પ્રમાણે વિધિ કરવાથી નિદ્રાના પ્રમાદનો દોષ દૂર થઈ જાય છે

ઉત્સર્ગથી શરીર ઉપર વસ્ત્ર ઝોઢ્યા વગર સૂવે ઠંડી આદિ લાગતી હોય તો એક બે કે ત્રણ કપડા ઝોઢે તેનાથી પછુ ઠંડી દૂર ન થાય તો બહાર જઈ કાઉસસંગ કરે, પછી અંદર આવે, છતાં ઠંડી લાગતી હોય તો બધા કપડા કાઢી નાખે પછી એક એક વસ્ત્ર ઝોઢે આ માટે ગધેડાનું છાતા બાણુ અપવાદે જેમ સમાધિ રહે તેમ કરવું

૩. સંજી— આ પ્રમાણે વિહાર કરતા વચ્ચેમાં કોઈ ગામ આવે તે ગામ સાધુઓના વિહારવાણુ હોય અથવા સાધુઓના વિહાર વિનાણુ હોય, તેમાં આવકોના ઘર હોય પછુ ખરા અગર ન પછુ હોય.

જે તે ગામ સંવિજ સાધુઓના વિહારવાણુ હોય તો ગામમાં પ્રવેશ કરે પાર્શ્વસ્થ આદિનું હોય તો પ્રવેશ ન કરે, દહેરાસર હોય તો દર્શન કરવા જાય

ગામમાં સંજોગિક સંધુ હોય તો, તે આવેલા માટે ગોચરી પાણી લાવી આપે કદાચ કોઈ આવક નવા આવેલા સાધુને ગોચરી માટે ખૂબ આમહ કરે, તો ત્યાં રહેલા એક સાધુની સાથે નવા આવેલા સાધુને મોકલે

ઉપાશ્રય નાનો હોય તો નવા આવેલા સાધુ બીજા
મધાનમા ઉપરે ત્યા ગામમા રહેવા સાધુ તેમને ગોચર
લાવી આપે

સાલોગિક સાધુ ન હોય તો આવેલા સાધુ ગોચર
લાવી આઆથ આદિને પ્રાયોગ્ય આપી બાકીનું બીજા વાપરે

૪. માધર્મિક— આહાર આદિનું કામ પતાવ
તથા કદલા મારાની શકા ટાળીને સાજના ટાઈમે માધર્મિક
માધુ પામે જાય, કેમકે સાજે જવાથી ત્યા રહેવા સાધુઓને
લિલા આદિ કાર્ય માટે આકુલપણ ન થાય

સાધુ આવેલા જોઈને ત્યા રહેલા સાધુ ઉભા થઈ
જાય અને સામા જઈ દાડો પાગાદિ લઈ લે તે ન આપે
તો ખેચતાણુ ન કચી, કેમકે ખેચતાણુ કરવામા કદાચ
નીચે પડી જાય તો ભાગી જાય

જે ગામમા રહેવા છે તે ગામ નાનું હોય, બિસ્ત્ર
મળી શકે એમ ન હોય, તથા જપોરે જવામા રસ્તામા
ચોર આદિનો ભય હોય, તો સવારમા જ બીજે ગામ જાય

ઉપાશ્રયમા પેમતા નિસીદ્ધિ કહે ત્યા રહેના સાધુ
નિમ્નીલિ સાબળી સામા આવે વાપરતા હોય તો ગ્રામ
મૂકેલો કેાગીયો વાપરી લે, હાથમા લીધેલો કેાગીયો
પાત્રમા પાડો મૂકી દે, સામે આવી આવેલા સાધુનું
સન્માન કરે

આવેલા સાધુ સક્ષેપવી આલોચના કરી, તેમની
સાથે આહાર વાપરે

જો આવેલા સાધુઓએ વાપરેલું હોય તો ત્યા

રહેવા સાધુઓને કહે કે ‘અમે વાપર્યું છે, તમે વાપરો’ આવેલા સાધુઓને વાપરવાનું હોય તો ને ત્યાં લાવેલો આહાર પૂરતો હોય તો બધા સાથે વાપરે, ઓછો હોય તો તે આહાર આવેલા સાધુઓને આપી દે અને પોતાના માટે બીજો આહાર લાવીને વાપરે

આવેલા સાધુઓની ત્રણ દિવસ આહાર પાળી આદિથી ભક્તિ કરવી શક્તિ ન હોય તો બાલ વૃદ્ધ આદિની ત્રણ દિવસ ભક્તિ કરવી

આવેલા સાધુ તે ગામમાં ગોચરીએ જાય અને ત્યાં રહેલા સાધુમાં તરૂણ સાધુઓ બીજા ગામમાં ગોચરીએ જાય

૫. વસતિ- ત્રણ પ્રકારની હોય ૧ મોટી, ૨ નાની, ૩ પ્રમાણયુક્ત સૌથી પહેલા પ્રમાણયુક્ત વસતિ શ્રદ્ધ કરવી, તેથી ન હોય તો નાની વસતિ શ્રદ્ધ કરવી, નાની પણ ન હોય તો મોટી વસતિ શ્રદ્ધ કરવી ।

ને મોટી વસતિમાં ઉતર્યા હોય તો ત્યાં બીજા લોકો પોલિસ, પારદારિકા, બાવા આદિ આવીને સૂઈ જાય, તેથી ત્યાં પ્રતિક્રમણ, સૂત્ર પોરિમી અર્થપોરિમી કરતા, તથા જતા આવતા, લોકોમાં કોઈ અસહિષ્ણુ હોય તો તે જુમાજુમ કરી મૂકે, તેથી અગડો થાય, પાત્ર આદિ તૂટી જાય, કદલા માત્રાની શકા રોકે તો રાગ આદિ થાય દૂર જઈ નહિ જોએલી જગ્યામાં શકા ટાળે તો સયમ-આત્મવિરાધના થાય, બધાના દેખતા શકા ટાળે

તો પ્રવચનની લઘુતા થાય

રાત્રે વસતિમા પૂજતા પૂજતા જાય, તો તે જોઈને
કોઈને ચોગ્ની શકા થાય, અને કદાચ મારી નાખે

સાગાગિક-ગૃહસ્થને સ્પર્શ થઈ જાય અને તે જાગી
જાય તો, તેને શકા થાય કે 'આ નપુસક હશે'

કોઈ સ્ત્રીને સ્પર્શ થઈ જાય તો તે સ્ત્રીને થાય કે
'આ મારી ઇચ્છા કરે છે,' તેથી બીજાને કહે કે 'આ
મારી ઇચ્છા કરે છે' સાલળી લોકો કોપાયમાન થાય સાધુને
મારપીટ આદિ કરે

દિવસે કોઈ સ્ત્રી મુદરકપ જોઈને સાધુ ઉપર સગવાળી
થઈ હોય, તેથી રાત્રે ત્યાં સૂઈ જાય અને સાધુને બગાડકારે
મહાળ કરે ઇત્યાદિ હોયો મોટી વસતિમા ઉતરવામા
રહેલા છે માટે મોટી વસતિમા ન ઉતરવું

નાની વસતિમા ઉતરવાથી રાત્રે જતા આવતા કોઈના
ઉપર પડી જવાય, જાગી જતા તેને ચોરની શકા થાય
રાત્રે નહિ દેખી શકવાથી મુદ્દ થાય, તેમા પાન આદિ
તૂટી જાય તેથી સયમ-આત્મવિગમના થાય, માટે નાની
વસતિમા ન ઉતરવું

પ્રમાણુચુક્રા વસતિમા કેવી રીતે ઉતરવું ?

એક એક સાધુ માટે ત્રણ હાથ પહોળી જગ્યા
રાખવી એક હાથને ચાર આગળ પહોળો સ ચારો, પછી
વીસ આગળ જગ્યા ખાલી પછી એક હાથ જગ્યામા પાત્રાદિ
મૂકવા, ત્યાર પછી બીજા સાધુના આસન આદિ કરવા
, પાત્રાદિ બહુ દૂર મૂકે તો ખિલાડી, ઉદર આદિથી

રક્ષણ ન થઈ શકે બહુ નજીક પાત્રાદિ રાખે તો શરીર
ફેવતા ઉચ્ચનીચ કરતા પાત્રાદિને ધક્કો લાગે તો પાત્રાદિ
તૂટી જાય માટે વીસ આગળનું અતર રાખવું જોઈએ

જે હાથ કગ્તા વધારે અતર હોય તો, કોઈ ગૃહસ્થ
આદિ જોર કરીને વચમાં સૂઈ જાય, તો બીજા દોષો આવી
પડે તો તેવા સ્થાન માટે વસતિનું પ્રમાણ આ રીતે
જાણવું એક હાથ શરીર, વીસ આગળ ખાતી, આઠ
આગળમાં પાત્રા, પછી વીસ આગળ ખાતી પછી બીજા
સાધુ આ પ્રમાણે ત્રણ હાથે એક સાધુથી બીજા સાધુ
આવે વચમાં જે હાથનું આતર રહે, એક સાધુથી બીજા
સાધુની વચમાં જે હાથની જગ્યા રાખવી જોઈએ

જે હાથથી ઓછું આતર હોય તો, બીજાને સાધુનો
સ્પર્શ થઈ જાય તો ભુક્તભોગી (સ સાર લોગવેલા)ને પૂવ
કીડાનું સ્પર્શ થઈ આવે કુમાર અવસ્થામાં હીક્ષા લીધી
હોય, તેને સાધુનો સ્પર્શ થતા, સ્ત્રીનો સ્પર્શ કેવો હશે ?
એનું કુતૂહલ થાય માટે વચમાં જે હાથનું અતર રાખવું
તેથી એક બીજાને કલહ આદિ પણ ન થાય

ભીતથી એક હાથ દૂર સંચાર કરવો પગ નીચે
પણ જવા આવવાનો માર્ગ રાખવો માટી વસતિ હોય
તો ભીતથી ત્રણ હાથ દૂર સંચાર કરવો

પ્રમાણયુક્ત વસતિ ન	ની વસતિમાં
રાત્રે	પરામર્શ
પૂર્વે જવું આવવું	તે
પણ પાત્રા	
તો દોરી	

મોટી વમતિમા ઉતરવું પડ્યું હોય, તો સાધુઓએ છગાછગા સૂઈ જવું કહાય ત્યાં હોઈ લોકો આવીને કહે કે ‘એક બાલુમા આટલી જગ્યામા થઈ જાય’ તો સાધુઓ એક બાલુ થઈ જાય, ત્યાં પડેા અથવા ખડીથી નીશાની કરી લે

ત્યાં ખીલા ગૃહ-ઓ આદિ રહેલા હોય, તો જતા આવતા પ્રમાણના આદિ ન કરે તથા ‘આસન્નત આમન્નત’ પણ ન કરે પરંતુ ખામી આદિથી ખીનને જણાવે

૬. સ્થાનચિન્હ— ગામમા પ્રવેશ કરવાનો હોય, તે દિવસે સવારનું પ્રતિક્રમણ આદિ કરી, સ્થાપના કુલ, પ્રત્યનીક કુલ, પ્રાન્ત કુલ, આદિનો વિભાગ કરે, એટલે અમુક ઘરેમા ગોચરી જવું, અમુક ઘરેમા ગોચરી ન જવું પછી સારા શકુન જોઈને ગામમા પ્રવેશ કરે

વમતિમા પ્રવેશ કરતા પહેલા પ્રથમ કથાલબ્ધિમ પન્ન સાધુને મોકલે તે સાધુ ગામમા જઈ શય્યાતરની આગળ કથા (વાર્તાલાપ) કરે પછી આચાર્ય મહારાજ પધાઈ ત્યારે હિલા થઈ વિનય સાચવે અને શય્યાતરને કહે કે ‘આ અમારા આચાર્ય ભગવત છે’ આચાર્ય ભગવતને કહે કે ‘આ મહાનુભાવે આપણને વસતિ આપી છે’ જો શય્યાતર આચાર્ય સાથે વાતચીત કરે તો ઠીક, ન કરે તો આચાર્ય તેની સાથે વાતચીત કરે કેમકે જો આચાર્ય શય્યાતર સાથે વાત ન કરે, તો શય્યાતરને થાય કે ‘આ લોકો દચિત પણ જણતા નથી’

વસતિમા આચાર્ય માટે નણુ જગ્યા રાખી સ્થવિરસાધુ

રક્ષણ ન થઈ શકે બહુ નજીક પાત્રાદિ રાખે તો શરીર ફરવતા ઉચું નીચું કરતા પાત્રાદિને ધક્કો લાગે તો પાત્રાદિ તૂટી જાય માટે વીસ આગળનું અંતર રાખવું જોઈએ

જે હાથ દરતા વધારે અંતર હોય તો, કાંઈ ગૃહસ્થ આદિ જોઈ કરીને વચમાં સૂઈ જાય, તો બીજા દોષો આવી પડે તો તેવા સ્થાન માટે વસતિનું પ્રમાણ આ રીતે જાણવું એક હાથ ગરીબ, વીમ આગળ ખાવી, આઠ આગળમાં ખાના, પછી વીમ આગળ ખાવી પછી બીજા સાધુ આ પ્રમાણે ત્રણ હાથે એક સાધુથી બીજા સાધુ આવે વચમાં જે હાથનું આતર રહે, એવું સાધુથી બીજા સાધુની વચમાં જે હાથની જગ્યા રાખવી જોઈએ

જે હાથથી એણે આતર હોય તો, બીજાને સાધુનો સ્પર્શ થઈ જાય તો ભુક્તભોગી (સ સાર ભોગવેલા)ને પૂર્વ કીર્ણનું અમરણ થઈ આવે કુમાર અવસ્થામાં દીક્ષા લીધી હોય, તેને સાધુનો સ્પર્શ થતા, સ્ત્રીનો સ્પર્શ કેવો હરો? એનું કુતૂહલ થાય માટે વચમાં જે હાથનું અંતર રાખવું તેથી એક બીજાને કલહ આદિ પણ ન થાય

બીજાથી એક હાથ દૂર સંચારો કરવો પણ નીચે પણ જવા આવવાનો માર્ગ રાખવો યોગી વસતિ હોય તો બીજાથી નહું હાથ દૂર સંચારો કરવો

પ્રમાણયુક્ત વસતિ ન હોય તો નાની વસતિમાં રાત્રે યતના પૂર્વક જવું આવવું પહેલા હાથથી પરામર્શ કરીને બહાર નીજવું પાત્રાદિ ખાટો હોય તો તેમાં મૂકવા ખાટો ન હોય તો દોરી બાધી ઉચે લટકાવી દેવા

મોટી વનતિમા ઉતરવું પડ્યું હોય, તો માધુઓએ છગાછગા સૂઈ જવું કદાચ ત્યાં દેઈ લોકો આવીને કહે કે 'એક ખાલુમા આટલી જગ્યામા થઈ જાવ' તો સાધુઓ એક ખાલુ થઈ જાય, ત્યાં પડેલો અથવા ખડીથી નીચાની કરી લે

ત્યાં બીજા ગૃહ્યો આદિ રહેલા હોય, તો જના આવતા પ્રમાણ ના આદિ ન કરે તથા 'આસન્નત આસન્નત' પણ ન કરે પરંતુ ખામી આદિથી બીજાને જણાવે

૬ સ્થાનસ્થિત— ગામમા પ્રવેશ કરવાનો હોય, તે દિવસે અવાગ્નુ પ્રતિક્રમણ આદિ કરી, ધ્યાનના કુવ, પ્રત્યનીક કુવ, પ્રાન્ત કુવ, આદિનો વિભાગ કરે, એટલે અમુક ઘરોમા ગોચરી જવું, અમુક ઘરોમા ગોચરી ન જવું પડી સારા મનુષ્ય જોઈને ગામમા પ્રવેશ કરે

વનતિમા પ્રવેશ કરતા પહેલાં પ્રથમ કથાવિધિમ પાળ સાધુને મોકલે તે સાધુ ગામમા જઈ શય્યાતરની આગળ કથા (વાતાલાપ) કરે પછી આચાર્ય મહારાજ પધાઈ ત્યારે ઉભા થઈ વિનય સાચવે અને શય્યાતરને કહે કે 'આ અમારા આચાર્ય ભગવત છે' આચાર્ય ભગવતને કહે કે 'આ મહાતુલાવે આપણને વસતિ આપી છે' જો શય્યાતર આચાર્ય સાથે વાતચીત કરે તો ઠીક, ન કરે તો આચાર્ય તેની સાથે વાતચીત કરે કેમકે જો આચાર્ય 'શય્યાતર સાથે વાત ન કરે, તો શય્યાતરને થાય કે 'આ લોકો ઉચિત પણ લજ્જતા નથી'

વસતિમા આચાર્ય માટે ત્રણ જગ્યા રાખી અવિરસાધુ

ખીજ સાધુઓ માટે રત્નાધિકના કામે યોગ્ય જગ્યા વહેચી
આપે ક્ષેત્રપ્રત્યુપેક્ષકો આવેલા સાધુઓને ઠવા, માનની ભૂમિ
પાત્રા રગવાની ભૂમિ સ્વાધ્યાય ભૂમિ આદિ બતાવે તથા
સાધુઓમા કોઈ તપસ્વી હોય, કોઈને વાપરવાનું
હોય, તો દહેરાસરે દર્શન કરવા જતા સ્થાપના કુલો,
શ્રાવકના ઘરો વગેરે બતાવે પ્રવેશદિને કાંઈને ઉપવાસ
હોય તો તે મગલ જ છે

દહેરાસરજતી વખતે આચાર્ય સાથે એક બે સાધુઓ
પાત્રા લઈને જવું કેમકે ત્યાં કોઈ ગૃહસ્થને ગોચરી આપવાની
ભાવના થાય તો તુરત લઈ શકાય તે પાત્રા ન હોય
તો ગૃહસ્થની ભાવનાનો ભગ થાય અથવા સાધુ એમ
કહે કે ‘પાત્રા લઈને આવીશું’ તો ગૃહસ્થ તે વસ્તુ રાખી
મૂકે, તેથી સ્થાપના નામનો દોષ લાગે

બધા સાધુઓએ સાથે જવું નહિ, બે બધા સાથે
જાય તો ગૃહસ્થને એમ થાય કે ‘કોને આપુ અને કોને
ન આપુ’ આથી સાધુને જોઈ ભય પામે અથવા તો એમ
થાય કે ‘આ બધા પ્રાણજ્વલદ જોવા ખાઉંધરા છે માટે
આચાર્યની સાથે ત્રણ, બે કે એક સાધુઓ પાત્રા લઈને
જવું અને ગૃહસ્થ વિનતિ કરે તો મૃત વગેરે વહોરવું

બે તે ક્ષેત્રમા પહેલા માસકલ્પ કરેલો ન હોય,
અર્થાત્ પ્રથમ આવેલા હોય, તો જાણકાર સાધુ દહેરાસરે
દર્શન કરવા જાય, ત્યારે અથવા ગોચરીએ જાય, ત્યારે
દાન આપનાર આદિના કુળો બતાવે કાતો પ્રતિક્રમણ કર્યા
પછી દાનાદિ કુલો કહે

પ્રતિક્રમણ કયાં પછી આચાર્ય શેનપ્રત્યુપેક્ષકોને
જોલાવી સ્થાપનાદિ કુલો પૂઠે શેનપ્રત્યુપેક્ષકો તે જણાવે

શેનપ્રત્યુપેક્ષકોને પૂછ્યા સિવાય સાધુઓ સ્થાપનાદિ
કુળોમા જાય, તો સયમ વિરાધના આત્મ વિરાધના
આદિ દોષો થાય સ્થાપના કુલોમા ગીતાર્થ જાઘાટક જાન

આવી રીતે સ્થાપનાદિકુળો સ્થાપવાનું શુ
કારણ ? સ્થાપનાદિ કુળો સ્થાપવાનું કારણ એ છે કે
આચાર્ય જ્ઞાન પ્રાપ્ત્યુક આદિને ચોખ્ખી ભિક્ષા મળી શકે
જે બધા જ સાધુઓ મ્યાપના કુળમા ભિક્ષા લેવા જાય,
તો ગૃહસ્થોને કદ્યના થાય અને આચાર્ય આદિના પ્રાયોગ્ય
દ્રવ્યનો ક્ષય થાય જેથી જોઈએ ત્યારે વસ્તુ ન મળે,

જેમ કોઈ માણસ પરાક્રમી શિકારી કૂતરાને
છૂ છૂ કરીને કરીને મોર પોપટ આદિ પક્ષી પકડાવે
પછી મોર આદિ ન હોય તો પણ છૂ છૂ કરીને કૂતરાને
દોડાવે પણ ત્યાં કોઈ ન જોતા કૂતરો પાછો આવે વારવાર
એ પ્રમાણે કરવાથી કૂતરો કંટાળ્યો, પછી જ્યારે મોર
આદિને પકડાવવાની જરૂર પડી ત્યારે કૂતરાને છૂ છૂ
કરવા છતાં કૂતરો દોડ્યો નહિ અને કાર્યકર્તુ નહિ આ
રીતે વારવાર વિના કારણે મ્યાપનાદિ કુળોમાથી આહાર
વગેરે ગ્રહણ કરવાથી જ્યારે જ્ઞાન, પ્રાપ્ત્યુક આદિ માટે
જરૂર પડે છે ત્યારે આહારાદિ મળી શકતા નથી કેમકે તેણે
ધણા સાધુઓને ધૂતાદિ આખ્યા હોવાથી ધૂત આદિ
ખલાસ થઈ જાય

પ્રાત-વિરોધી ગૃહસ્થ હોય તો (સાધુઓને ધી વગેરે

આપી દીધેલું હોવાથી) સ્ત્રીને માર મારે અથવા મારી પછુ નાખે અથવા તો ઠપકો આપે કે' તે સાધુઓને ધૃતાદિ આચ્યુ એટલે ખલાસ થઈ ગયું, ભદ્રક હોય તો નવું લાવે અથવા ઠરાવે

સ્થાપના કુળો રાખવાથી ગ્તાન, આચાર્ય બાળ, વૃદ્ધ, તપસ્વી પ્રાધૃલ્લોક આદિની યથાયોગ્ય ભક્તિ કરી શકાય છે, માટે સ્થાપના કુળો રાખવા જોઈએ, ત્યાં અમુકગીતાર્થ સિવાય બધા સાધુઓએ જુ નહિ કહ્યું છે કે આચાર્યની અનુકપાભક્તિથી ગન્ધની અનુકપા થાય છે ગરબની અનુકપાથી તીર્થની પરપરા ચાલુ રહે છે

આ સ્થાપનાદિ કુળોમા થોડા થોડા દિવસના આતરે કારણ વિના પણ જવાનું ચાલુ રાખવું જોઈએ કેમકે તેમને ખબર રહે કે 'અહીં સાધુ આદિ રહેલા છે

આ માટે ગાય અને બગીચાનું દંપટાત બાંધવું, ગાયને દોહતા રહે અને બગીચામાથી રોજ ફુલ લેતા રહે તો રોજ દુધ, ફુલ મળવા ચાલુ રહે એ, ન લે તો ઉલટા સૂકાઈ જવા પામે છે

દશ પ્રકારના માધુ આચાર્યની વૈયાવચ્ચ-સેવા માટે અયોગ્ય છે

૧. આજમુ	૧ આજમુ-પ્રમાદી હોવાથી
૨ ઘસિર	ટાઈમસર ગોચરી નય નટિ
૩ ઉધજસી	૨ ઘમિર- બહુ ખાનારો
૪ તપસ્વી	હોવાથી પોતાનો જ આદાર પહેલા
૫ ક્રોધી	પૂરે કર, એટલામા બિદાનો ટાઈમ
૬ માની	પુરે થઈ નય
૭ માથી	૩ ઉધજમી- ઉધ્યા કરે,
૮ લોલી	ત્યા ગોચરીનો ટાઈમ પુરે થઈ
૯ કૃત્તુક્ષી	નય કદાચ વહેવો નય, ત્યાં
૧૦ પ્રતિબદ્ધ	બિદાની વાર હોય, એટલે પાછો
	આવીને સુઈ નય એટલામા

બિદાનો ટાઈમ ઉધમા ચાલ્યો નય

૪ તપસ્વી- ગોચરી નય તો તપસ્વી હોવાથી વાર લાગે તેથી આચાર્યને પરિતાપનાદિ થાય તપસ્વી ને પહેલી આચાર્યની ગોચરી લાવે તો તપસ્વીને પરિતાપનાદિ થાય

૫ ક્રોધી- ગોચરીએ નય ત્યા ક્રોધ કરે.

૬. માની- ગૃહગ્ય સત્કાર ન કરે એટલે તેને ત્યા ગોચરી ન નય

૭ માથી- સાનસાન એકાતમા વાપરીને ચુકુ પાકુ વસતિમા લાવે

૮. લોલી- જેટલું મળે તેટલું બધું વહોગી હે

૯. કુતૂહલી- રસ્તામા નટ આદિ રમતા હોય તો બેવા ઉભો રહે

૧૦. પ્રતિબદ્ધ- સૂન અથવા એટલો બધો ત લીન રહે કે ગોચરી વેળા પુરી થઈ જાય

ઉપર જણાવ્યા તે સિવાયના જે ગીતાર્થ પ્રિયધર્મી સાધુ હોય તે આચારની ભક્તિ માટે ચોગ્ય છે, તેમને ગોચરીએ મોકલવા, કેમકે ગીતાર્થ હોવાથી તેઓ ગૃહસ્થને ત્યાં ગોચરી વગેરે કેટલા પ્રમાણમાં છે? ઇત્યાદિ વિવેક રાખીને ભિક્ષા શ્રદ્ધા કરે, પરિધારી ધૃતાદિ દ્રવ્યોની નિરતર પ્રાપ્તિએ કરીને બાવની વૃદ્ધિ કરનારા થાય છે

સ્થાપુના કુળોમા એક સઘાટક જાય અને બીજા કુળોમા બાલ, વૃદ્ધ, તપસ્વી આદિ જાય શક્તિવાળા તરુણ સાધુ હોય તે બીજા ગામમા ગોચરીએ જાય

૨૧ કા- જે ગામમા ગચ્છ રહ્યો છે તે ગામમા પહેલા તપાસ કરીને આવેલા છે, તો પછી તરુણ સાધુને બીજા ગામમા ગોચરીએ મોકલવાનું શું પ્રયોજન?

મમાધાન- બહારગામ મોકલવાનું કારણ એ છે કે 'ગામમા રહેલા ગૃહસ્થોને એમ થાય કે 'આ સાધુઓ બહારગામ ગોચરીએ જાય છે, નવા સાધુ આવે ત્યારે આપણા ત્યાં આવે છે, માટે બાલ, વૃદ્ધ આદિને ઘણું આપો'

'આ પ્રમાણે ગોચરીએ જત આચાર્ય આદિને પૂછીને નીકળવું બેઠાં પૂછ્યા વિના જાય, તો નીચે પ્રમાણે દોષો થાય

૧ રસ્તામા ચોર આદિ હોય, તે ઉપધિને કે પોતાને ઉપાડી જાય તો તેમને શોધવામા ઘણી મુશ્કેલી પડે

૨ પ્રાધુણ્ય આપ્યા હોય તેમને યોગ્ય કાંઈ લાવવાનું હોય, તેની ખબર ન પડે

૩ જ્ઞાનને યોગ્ય અથવા આચાર્યને યોગ્ય કાંઈ લાવવાનું હોય તેની ખબર ન પડે

૪ રસ્તામા કૃતરા આદિનો ભય હોય તો તે કરડી જાય

૫ કોઈ ગામમા સ્ત્રી કે નપુંસકના દોષો હોય તેની ખબર ન પડે

૬ કદાચ શિક્ષાએ ગયા ત્યા મૂઝાં આવી જાય, તો કયા તપાસ કરે ?

માટે જતી વખતે આચાર્યને કહે કે ‘હું અમુક ગામમા ગોચરીએ જાઉં છું, ત્યાં ગોચરી પુરી નહિ થાય તો ત્યાંથી અમુક બીજા ગામમા જઈશ’ આચાર્ય ન હોય તો, આચાર્યે જે કોઈને નીમેલા હોય, તેને કહીને જાય

કદાચ નીકળતી વખતે કહેવું ભૂલી જાય અને થોડે દૂર ગયા પછી યાદ આવે, તો પાછો આવીને કહી જાય, પાછો આવીને કહી જવાનો ટાઇમ પહોંચતો ન હોય તો રસ્તામા ઠંલે, માત્રે કે ગોચરી પાછી માટે નીકળેલા સાધુને કહે ‘હું અમુક ગામ ગોચરીએ જાઉં છું, તમે આચાર્ય ભગવતને કહી દેજો’

જે ગામમા ગોચરી ગયો છે તે ગામ કોઈ કારણસર

દૂર હોય, નાનું હોય કે ખાલી થઈ ગયું હોય, તે કોઈની સાથે કહેનરાવે અને બીજા ગામમા ગોચરીએ જાય

ચોર આદિ સાધુને ઉપાડી જાય, તે સાધુ રસ્તામા અક્ષરો લખતો જાય અથવા વસ્ત્ર ફાડીને તેના ટૂકડા રસ્તામા નાખતો જાય જેથી તપાસ કરનારને ખબર પડી શકે કે ‘આ રસ્તે સાધુને ઉપાડી ગયા હાગે છે’

ગોચરી આદિ માટે ગયેલા કોઈ સાધુને આવતા ઘણી વાર લાગે તે વસતિમા રહેવા સાધુઓ નહિ આવેવા સાધુ માટે વિશિષ્ટ વસ્તુ રાખીને બીજા વાપરી લે ત્યારપછી આહાર લઈને જે દિશામા તે સાધુ ગયેલા હોય, તે દિશામા તપાસ કરવા જાય નહિ આવેલો સાધુ કદાચ વિના ગયેલા હોય, તે ચારે દિશામા તપાસ કરે રસ્તામા કોઈ ચિહ્ન ન મળે, તે ગામમા જઈને પૂછવા છતાં ખબર ન પડે તે ગામમા ભેગા થયેલા લોકોને કહે કે ‘અમારા સાધુ આ ગામમા લિહ્યા માટે આવ્યા હતા તેમના કાંઈ સમાચાર મળતા નથી’ આ રીતે કાંઈ મમાચાર ન મળે તે બીજા ગામમા જઈને એ રીતે તપાસ કરે

બીજા ગામમા ગોચરીએ જવાથી -

(અ) આધાકમોદિ દોપોથી ખચાય છે,

(આ) આહારાદિ વધુ મળે છે

(ઇ) અપમાન આદિ થાય નહિ

(ઈ) મોહ થાય નહિ

(ઉ) વીર્યાચારતુ પાલન થાય છે

શ કા— વૃષભ-વૈયાવચ્ચી સાધુને બહારગામ

મોકલે તેમા આચાર્ય પોતાના આત્માનીજ અનુકંપા કરીને ?

મમાધાન— આચાર્ય વૃષભ સાધુને મોકલે તેમા શિષ્ય ઉપર અનુકંપા થાય છે, પરબોક સારો થાય છે, અને આલોકમા પ્રશંસા થાય છે

શ કા— શિષ્યની ગી અનુકંપા થઈ ? ઉલટો સાધુ ભૂખ અને તરસથી પીડાઈ કાંઈ કાળ કરી જાય તો ?

મમાધાન— જો ભૂખ અને તરસ સહન કરી શકે એમ ન હોય, ઉનાળો હોય, તપસ્વી હોય, તો નવકાગ્ની વગેરે કરીને જાય

શ કા— નવકાગ્ની કરે તો આચાર્યાદિનો આહાર ઉલટો તેનાથી સંસૃષ્ટ થાય તેણે શું ?

મમાધાન— હુણ્ણુચુક વાપરીને અથવા ચતના પૂવક વાપરીને જાય જ્યન્ય નહીં કેવલ અથવા ત્રણ ભિક્ષા, ઉત્કૃષ્ટથી પાચ કેવલ અથવા પાચ ભિક્ષા

સહિષ્ણુ હોય તો નવકાગ્ની કયાં મિવાય જાય સઘાટક ગોચરી વગેરે કેવી રીતે ગ્રહણ કરે ?

એક પાત્રમા આહાર, બીજા પાત્રમા પાણી, એકમા આચાર્યાદિને પ્રાયોગ્ય આહાર, બીજામા જીવ સંસૃષ્ટાદિ હોય તેવો આહાર કે પાણી ગ્રહણ કરે

પડિલેહણાદ્વાર જે પ્રકારે એક કેવળીની બીજી છન્દનથી બંને બાહ્યથી અને અણ્ણતરથી બાહ્ય એટલે દ્રવ્ય અને અણ્ણતર એટલે સાવ

કેવળીની પડિલેહણા પ્રાણીથી સંસૃષ્ટ દ્રવ્ય વિષયની

હોય છે અર્થાત્ કપડા વગેરે ઉપર જીવજંતુ હોય તો પડિલેહણા કરે (પોતે જ્ઞાનથી બધું જાણે છે)

છદ્મસ્થની પડિલેહણા ગ્રાણીથી સંસકૃત કે અસંસકૃત દ્રવ્ય વિષયની હોય છે અર્થાત્ કપડા આદિ ઉપર જીવજંતુ હોય કે ન હોય, તો પણ પડિલેહણા કરવાની હોય છે

કેલળીની દ્રવ્ય પડિલેહણા— વસ્ત્ર વગેરે જીવજંતુથી સંસકૃત હોય તો પડિલેહણા કરે છે તથા જ્યારે તે વસ્ત્ર આદિ વાપરવાનું હોય ત્યારે જો સંસકૃત હોય તો પડિલેહણા કરે છે પરંતુ જીવથી સંસકૃત ન હોય તો પડિલેહણા હોતી નથી

કેવળીની ભાવ પડિલેહણા— વેદનીય કર્મ ઘણું ભોગવવાનું હોય અને આયુષ્યકર્મ ઓછું હોય તો કેવળી ભગવતો કેવળી સમુદ્ધાત કરે છે

૧ શરીરમાં રહેના આત્મપ્રદેશોને ચૌદરાજક્ષોક વ્યાપી બનાવના આઠ સમયની આ ક્રિયા દોષ છે

પહેલા સમયે—શરીરમાંથી આત્મ પ્રદેશ બહાર ફેલાવી પોતાના શરીર પ્રમાણે જગજીવાગો દગમરે ઉપર નીચે સોફના છડા સુધી લખાવે બીજા સમયે જમણી અને ડાબી બાજુ સોફના ડેડા સુધી લખાવે જેથી કપાટામગ્ન-ભીત થાય ત્રીજા સમયે બામી બે બાજુ તિરછાં સોફના છેડા સુધી લખાવે એટલે મચળાકાર થાય ચોથા સમયે વચલા ભાગ ભરી દે એટલે સમગ્ર લોક વ્યાપી આત્મ પ્રદેશો યત્ર જાય છે પાંચમા સમયે વચના ભાગ મદરે, છઠ્ઠા સમયે મચનાકાર સદરે સાતમા સમયે કપાટામગ્ન સદગ અને આઠમા સમયે દગજગ્ન સદરી શરીરગ્ન આત્મપ્રદેશો કરે આ આઠ સમયની ક્રિયાને કેનકી સમુદ્ધાત કહેવાય છે

છમ્રસ્થની દ્રવ્ય પડિલેહણા— સસકત કે અમસકત વચ્ચે આદિની પડિલેહણા કરવી તે

છમ્રસ્થની ભાવ પડિલેહણા— રાત્રે બાગે ત્યારે વિચાર કે 'મેં શું કયું, માં શું કરવાનું બાકી છે, કરવા યોગ્ય તપ વગેરે શું હતો નથી? ઇત્યાદિ વિચાર કરે

શું શું પડિલેહણું કરવું જોઈએ?

૧ સ્થાન

૨ ઉપદ્રવ

૩ અવસ્થિ

૪ અનુભવ

૫ માર્ગ

૧ સ્થાન— ત્રણ પ્રકારે

૧ કાયોત્સર્ગ ૨ બેસવું ૩ સુતું

૧ કાયોત્સર્ગ કરવા માટે જઈને શુરુ પાસે આવી ધરિયાવહી કરતા કાઉન્સગ્ગ ૬૦ યોગ્ય ધ્યાને ચતુર્થી જોઈ પ્રમાણના કરી પછી

કાઉન્સગ્ગ કરે કાઉન્સગ્ગ ગુન્ની મામે કે જે બાબુએ કે પાછળ ન કરવો, તથા જવા-આવવાનો માર્ગ શક્તિને ન કરવો.

૨ બેસવું બેસતી વખતે જઘા અને સાથળનો વચ્ચેનો ભાગ પ્રમાણ પછી ઉત્કટક આસને રહી, જમીન પ્રમાણને બેસવું

૩ સુતું સુતા હોય ત્યારે પડખું ફેરવતા પ્રમાણને પડખું ફેરવવું સુતી વખતે પણ પૂજને સુતું

૨. ઉપદ્રવ—જે પ્રકાર ૧ વચ્ચે ૨ પાત્રનું બધી સવારે અને સાંજે હમેશાં જે દાઈમ પડિલેહણા કરવી પહેલાં મુહુર્ત પડિલેહી પછી બીજા વચ્ચે આદિની પડિલેહણા કરવી

વસ્ત્રની પડિલેહણા કેવી રીતે કરવી ? પહેલા આખા વસ્ત્રના ત્રણ ભાગ યુદ્ધિથી કરીને જોવા, પછી પાછળની બાજુ ત્રણ ભાગ કરીને જોવા ત્રણ વાર છ છ પુરિમા કરવા

ઉત્કલ્પક આસને (શરીરે ચ દન આદિનો લેપ લગાડેલો હોય તેવો મનુષ્ય અગને અગ ન અડે તે રીતે) જેમી વિધિપૂર્વક પડિલેહણા કરે, પડિલેહણા કરતા નીચે મુજબ કાગળ રાખવી

૧ પડિલેહણ કરતા વસ્ત્ર કે શરીરને નચાવવું નહિ

૨ સામેલાની માફક વસ્ત્રને ઉચું ન કરવું

૩ વસ્ત્રના નવ અખોડા પખોડા અને છ વાર પ્રસ્ફોટન કરવું

૪ પડિલેહણ કરતા વસ્ત્ર કે શરીરને ઉંચે છત કે છાપરાને તથા ભીત કે જમીનને ન લગાડવું

૫ પડિલેહણ કરતા ઉતાવળ ન કરવી

૬ વેદિકા હોય વર્ણવો ૧ ઉર્ધ્વવેદિકા દીવ્યશ્વ ઉપર હાથ રાખવા ૨. અર્ધોવેદિકા દીવ્યશ્વની નીચે હાથ રાખવા ૩. તિર્થક વેદિકા સડાસાની વચ્ચે હાથ રાખવા ૪. દ્વિધાતો વેદિકા બે હાથની વચ્ચે પગ રાખવા ૫. ઐગતો વેદિકા એક હાથ બે પગની અદર ખીજે હાથ બહાર રાખવો

૭ વસ્ત્ર અને શરીર બરાબર સીધું રાખવું

૮ વસ્ત્ર લાંબું ન રાખવું

૯ વસ્ત્રને લટકવું ન રાખવું

૧૦ વસ્ત્રના બરાબર ત્રણ ભાગ કરવા

૧૧ એક પછી એક વસ્ત્રની પડિલેહણ કરવી એ-
સાથે વધારે વસ્ત્ર ન એવાં

૧૨ બરાબર ઉપયોગ પૂર્વક પડિલેહણ કરી અખોજ
પખોજની ગણતરી બરાબર રાખવી

મવારે પડિલેહણ કયાં કરે ?

લુદા લુદા ગતો —

૧ અરુણોદય-પ્રભા કાળે ત્યાર પડિલેહણ કરવી

૨ અરુણોદય-પ્રભા કાળે ત્યારે આવશ્યક-પ્રતિક્રમણ
કરી પછી પડિલેહણ કરવી

૩ એક બીજાના મુખ જોઈ શકાય, ત્યારે પડિલેહણ
કરવી

૪ દાઢીની રેખા દેખાય ત્યારે પડિલેહણ કરવી

સિદ્ધાન્તવાદી કહે છે કે ‘આ બધા આદેશો બરાબર
નથી કેમકે ઉપાશ્રયમા અધારૂ હોય, તે સૂચ ઉગ્ર્યો
હોય તે પશુ દાઢી રેખા ન દેખાય બાકીના નણમા
તે અધારૂ રોય છે,

પડિલેહણનો ટાઈમ- ઉત્તમ રીતે પ્રતિક્રમણ
પુરૂ થયા પછી મુહુરત્તિ, રજોહરણ, જે નિષ્ઠા ચોલપટો
નણ કપડા સધારો અને ઉન પટ્ટો આ દશની પડિલેહણ
પુરી થતા સૂર્યોદય થાય ત રીતે પડિલેહણ શરૂ કરવી
અપવાદે જોયો અમય તે રીતે પડિલેહણ કરે

પડિલેહણમા વિષયોમ કરવો નહિ અપવાદે કરે

વિષયોમ બે પ્રકારે પુરુષ વિષયોમ અને ઉપધિવિષયોમ

૧. પુરુષ વિપર્યાસ- મુખ્ય રીતે આચાર્ય આદિની પડિલેહણ કરનાર અલિંગહવાળા સાધુ પહોચી વળે તેમ હોય, તો ગુરુને પૃષ્ઠીને પોતાની અથવા જ્ઞાન આદિની ઉપધિ પડિલેહે જે અલિંગહવાળા ન હોય અને પોતાની ઉપધિ પડિલેહે તો અનાચાર થાય

તથા પડિલેહણ કરતા પચ્ચર મૈયુન સખધી કથા આદિ વાતો કરે, શ્રાવક આદિને પચ્ચકખાણ કરાવે, સાધુને પાઠ આપે અથવા પોતે પાઠ ગ્રહણ કરે, તો પણ અનાચાર થાય, છકાય જીવની વિરાધના કર્યાનો દોષ લાગે

કોઈ વાર સાધુ કુલાર આદિની વસતિમા ઉતર્યા હોય, ત્યાં પડિલેહણ કરતા વાતચીત કરતા ઉપયોગ નહિ રહેવાથી, પાણીનો ઘડો આદિ કુટી જાય, તેથી તે પાણી, માટી, અગ્નિ, જી, કુશુવા આદિ ઉપર જાય, તેથી તે જીવોની વિરાધના થાય જ્યાં અગ્નિ ત્યાં વાયુ અવશ્ય હોય છે આ રીતે જીવો કાયજીવની વિરાધના થાય માટે ઉપયોગ પૂર્વક પડિલેહણ કરવી જોઈએ

૨. ઉપધિ વિપર્યાસ- કોઈ ચોર આદિ આવેલા હોય, તો પહેલા પાત્રાની પડિલેહણ કરી, પછી વસ્ત્રોની પડિલેહણ કરે આ પ્રમાણે વિકાલે સાગારિક (ગૃહસ્થ) આવી જાય તો પણ પડિલેહણમા વિપર્યાસ કરે (સાજનીવિધિ આગળ બતાવાશે)

પડિલેહણ તથા જીજ્ઞા પણ જે જે અનુષ્ઠાનો ભગવાને જણાવ્યા છે, તે બધા એક જીજ્ઞાને બાધા ન પહોચે તે રીતે બધા અનુષ્ઠાનો કરવાથી હું ખુબ દુઃખ થાય છે

અર્થાત્ કર્મની નિર્જરા કરવામા સમર્થ બને છે

શ્રી જિનેશ્વર ભગવાને બતાવેલા યોગોમાથી એક એક યોગની સમ્યક્રીતે આરાધના કરતા અનતા આત્માઓ કેવળી બન્યા છે એ પ્રમાણે પડિલેહણ કરતા પશુ ભૂતકાળમા અનતા આત્માઓ કેવળી થઈ મોક્ષે ગયેલા છે

પ્રશ્ન- આ પ્રમાણે સાબળી શિષ્ય કહે છે કે 'પડિલેહણ કરના અનતા આત્માઓ મોક્ષે ગયા છે, તો પછી અમે એકલીજ પડિલેહણ કયાં કરીએ, બીજા અનુષ્ઠાનો કરવાથી શું ? અર્થાત્ બીજા અનુષ્ઠાનો કરવાની જરૂર નથી

ઉત્તર- આમ કરવું તે ભરાબર નથી કેમકે બીજા અનુષ્ઠાનો ન કરે આ માત્ર પડિલેહણ કયાં કરે તો તે આત્મા સંપૂર્ણ આરાધક થઈ શકતો નથી માત્ર દેશથી જ આરાધક થાય માટે બધાજ અનુષ્ઠાનો આચરવા જોઈએ

સર્વ આરાધક કૌણ કહેવાય ?

પર્વિદિણિ ગુત્તો મળમાર્ગિતિનિહકરણમાત્તો ।

તવનિયમસંજમમિ અ, ગુત્તો આરાધ્યો હોઈ ॥

પાચે ઇન્દ્રિયોથી ગુપ્ત, મન વચન અને કાયાના યોગોથી યુક્ત, બાર પ્રકારના તપોનું આચરણ, ઇન્દ્રિય અને મનનો કાળુ, સત્તર પ્રકારના સયમનું પાલન કરનાર સંપૂર્ણ આરાધક થાય છે

પાચે ઇન્દ્રિયોથી ગુપ્ત- એટલે પાચે ઇન્દ્રિયોના વિષયો શબ્દ, રૂપ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ મેળવવાની ઇચ્છા નહિ કરવી, તથા પ્રાપ્ત થયેલા વિષયો પ્રત્યે સારા

હોય-અનુકુળ હોય તેમા રાગ નહિ કરવો, ખરાબ-પ્રતિકુળ હોય તેમા દ્વેષ નહિ કરવો

મન, વચન અને કાયાના યોગોથી યુક્ત—
એટલે મન, વચન અને કાયાને અશુભ કર્મબંધ થાય એવા વ્યાપારથી રોકવા અને શુભ કર્મબંધ થાય તેમા પ્રવૃત્ત કરવા મનથી સારા વિચારો કરવા, વચનથી સારા નિરવધ વચન બોલવા અને કાયાને અયમના યોગોમા રોકી રાખવી ખરાબ વિચારો વગેરે આવે તો તેને રોકીને મારા વિચારોમા મન વગેરેને લઈ જવું

તપ- છ બ્રાહ્મ અને છ અભ્યતર, એમ બાર પ્રકારનો તપ કરવો

નિયમ- એટલે ઇન્દ્રિયો અને મનને કાબુમા રાખવા તથા ક્રોધ માન માયા અને લોભ ન કરવો

અયમ- સત્તર પ્રકારે છે પૃથ્વીકાય, અપૃકાય, તેજકાય, વાયુકાય, વનસ્પતિકાય, બેઇન્દ્રિય, તેઇન્દ્રિય, ચૈરિન્દ્રિય પચેન્દ્રિય સયમ આ છવેની વિરાધના ન થાય તેમ વતવું આજીવ અયમ- લોકડું, વસ્ત્ર, પુસ્તક આદિ ઉપર લીલકુલ-નિગોદ વગેરે લાગેલી હોય તો તે ગ્રહણ ન કરવું પ્રેક્ષાસયમ વસ્તુ બેઇ પૂજા પ્રમાણેને લેની મૂકવી તથા ચાલવું, બેસવું, શરીર ફેરવવું વગેરે કાર્ય કરતા બેવું, પ્રમાણેવું પ્રત્યેક કાર્ય કરતા અધુ આદિથી પડિલેલું કરવી

ઉપેક્ષાસયમ- જે પ્રકારે સાધુ સખધી, ગૃહસ્થ સખધી સાધુ સયમમા ખરાબર વર્તેતો ન હોય તો તેને

સ ચમમા પ્રવત વવા પ્રેરણા કરવી, ગૃહસ્થને પાપકારી વ્યાપારમા પ્રેરણા ન કરવી ^૧

આ રીતે આરાધના કરનાર સંપૂર્ણ આરાધક થઈ શકે છે

સવારે પઠિલેહણ કરી પછી સ્વાધ્યાય કરવો પાદોન પોરિસી થાય ત્યારે પાત્રાની પઠિલેહણ કરવી નોંધએ પછી સાંજે પાદોન પોરિસી-ચમ પોરિમીમા ખીજ વાર પઠિલેહણ કરવી

પોરિમીનુ યત્ર

મહિના	પોરિસી પગલા-આગળ	ચમમ પોરિમી પગલા-આગળ
આશાઢ સુ ૧૫	૨—૦	૨—૬
આવશ્ય સુ ૧૫	૨—૪	૨—૧૦
ભાદરવા સુ ૧૫	૨—૮	૩—૪
આસો સુ ૧૫	૩—૦	૩—૮
કારતક સુ ૧૫	૩—૪	૪—૦
માગમર સુ ૧૫	૩—૮	૪—૬
પોષ સુ ૧૫	૪—૦	૪—૧૦
મહા સુ ૧૫	૩—૮	૪—૬
રાગણ સુ ૧૫	૩—૮	૪—૦
મેઘ સુ ૧૫	૩—૦	૩—૮
જૈશાખ સુ ૧૫	૨—૮	૩—૪
જ્યેષ્ઠ સુ ૧૫	૨—૪	૨—૧૦

પાત્રની પઠિલેહણ વખતે પાંચે ઇન્દ્રિયોનો ઉપયોગ ખરાબર રાખવો પાત્રા જમીનથી ચાર ઓગળ ઉચા

૧ સક્રિય હોવા છતાં સચમમાં વીર્ય (મમજનના છતાં) ન ફેં નતા હોય તેવા આત્માઓ તથા સારથ વ્યાપારમા પ્રવર્તતા ગૃહસ્થો તરફ ઉપેક્ષા જાણ ફેળવવો આ પશુ ઉપેક્ષા સચમ

રાખવા પાત્રાદિ ઉપર બ્રમર આદિ હોય, તો યતના પૂર્વક દ્વર મૂકવા પ્રથમ પાત્રા પછી ગુચ્છા અને ત્યાર પછી પડલાની પડિલેહણ કરવી પડિલેહણનો ટાઈમ પસાર થઈ જાય, તો એક કલ્યાણકનું પ્રાયશ્ચિત્ત આવે છે

જો પાત્રાને ગૃહકોકિલા આદિનું ઘર લાગ્યું હોય તો તે પાત્રાને ત્રણ પ્રહર સુધી એક બાજુ મૂકી રાખવું એટલામા ઘર ખરી પડે તો ઠીક નહિતર જો બીજું હોય, તો આજુ પાત્રુ મૂકી દે બીજુ પાત્રુ ન હોય, તો પાત્રાને તેટલો ભાગ કાપી નાખી એક બાજુ મૂકી દે જો સુકી માટીનું ઘર થયું હોય અને તેમા જો કીડા ન હોય તો તે માટી દ્વર કરી નાખે

ઋતુબદ્ધકાળમા-શિયાળા અને ઉનાળામા પાત્રાદિ પડિલેહણ કરીને બાધીને રાખવા કેમકે અગ્નિ, ચોર આદિના ભય વખતે, એકદમ બધી ઉપધિ આદિ લઈને સુખેથી નીકળી શકાય જો બાધી રાખ્યા ન હોય તો અગ્નિમા બળી જાય ઉતાવળથી લેવા જતા પાત્રાદિ તૂટી જાય ચોમાસામા આ ભય હોતો નથી

૩. સ્થ ડિલ- અનાપાત અને અસલોક શુદ્ધ છે

અનાપાત- એટલે સ્વપક્ષ (સાધુ) પરપક્ષ (બીજા) માથી કોઈનું ત્યા આવાગમન ન હોય અસલોક એટલે સ્થ ડિલ એકા હોય, ત્યા કોઈ જોઈ ન શકે

સ્થ ડિલભૂમિ નીચે પ્રકારે હોય

૧. અનાપાત અને અસલોક- કોઈની અવર જવર ન હોય, તેમ કોઈ જાએ નહિ

૨ અનાપાત અને સ લોક આપાત ન જાય, પણ જોઈ શકાતુ હોય તે જોઈએ

૩ આપાત અને અમ ના અને અ ન જાય, પણ જોઈ જોઈ ન શકે, પરિણામ સ્થિતિ આકૃતિ આતર હોય

આપાત અને અ લોક- આપાત ન જાય, તેમ જોઈ શકાતુ હોય

આપાત જે પ્રકારે અવધાનમાં પછી સ્થિતિમાં વર્ગ પદ્યમાં મુદ્ધા આદિ અવધાન આપાત ને ૧ સાધુ અને ૨ સાધી

સાધુમાં સવિત અને અસવિત

સવિતમાં પમિ અને નિધમિ

પરમ આપાતમાં જે પ્રકાર- મુખ્ય આપાત અને તિથિ આપાત

મુખ્ય આપાત ત્રણ પ્રકારે- પુરુષ, સ્ત્રી અને નપુ સક

તિથિ આપાત ત્રણ પ્રકારે- પુરુષ સ્ત્રી અને નપુ સક

તેમાં મુખ્ય આપાત ત્રણ પ્રકારે- સંભવ શક્તિ અને અને મામા ય પાછા શૈલવાદી અને અશૈલવાદી આ પ્રમાણે સ્ત્રી અને નપુ સકમાં પણ ત્રણ જોડ જાણવા

ઉપર કહ તિથિ આપાત પાછા જે પ્રકારે- મારકણા અને નહિ મારકણા તે પાછા જ્યન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ રકમાં પુરુષ, સ્ત્રી અને નપુ સક જાતિના, તેમાં નિદનીય અને અનિદનીય આ બધાની તાલીકા પરિશિષ્ટમાં જુઓ

મુખ્ય રીતે અનાપાત અને અસ લોકમાં સ્થિતિ જણ

મનોરુને પાત્રાદિ ઉપર સ્થિત જઈ શકાય સાધ્વીનો આપાત
એકાતે મૂકવા પ્રથમ પડિવેઠણ કરવી પાતમા થતા દોષો.

૧ એક કલ્યાણકનુ, 'અમે જે દિશામા સ્થિત
જઈએ છીએ તે જણ પ્રહંશવા અમારી શ્રીઓનો અભિલાપ
અપમાન કરે તે વળી પડે એ અથવા કોઈ શ્રીએ મ કેત
હશે માટે આ શ્રી પડે એ અથવા કોઈ શ્રીએ મ કેત
કરી રાખ્યો હશે, માત્ર મૂકા દિશામા જાય છે આથી
શાસનનો ઉઠાહ થાય છે.

૨ કદાચ પાત્રાદિ હોય, તો તેથી ઉઠાહ થાય

૩ કોઈ મોટા માણસ માધુને તે દિશામા સ્થિત
જતા જોઈ લિક્ષા આદિનો નિષેધ કરે

૪ શાયક આદિને ચારિત્ર સખધી શકા થાય

૫ કદાચ કોઈ શ્રી આદિ બલાતકારે શ્રેય કરે

તિર્થ ચના આપાતમા થતા દોષો.

૧ મારકણા હોય તો શી ગડુ આદિ મારે કરી, જાય

૨ હિંસક હોય તો લક્ષણ કરી જાય

૩ ગર્વથી આદિ હોય તો મૈથુનની શકા થઈ આવે

સ લોકમા થતા દોષો.

તિર્થ ચના સ લોકમા કોઈ દોષ થતા નથી મનુષ્યના
સ લોકમા ઉઠાહ આદિ દોષો થાય સ્ત્રી આદિના સ લોકમા
મૂર્છા કે અનુરાગ થાય માટે સ્ત્રી આદિનો સ લોક હોય
ત્યા સ્થિતિ ન જણ

આપાત અને સ લોકના દોષો થાય એમ ન હોય

ત્યા સ્થડિલ જુ સધીજીએ, આપાત હોય પણ
સલોક ન હોય, ત્યા સ્થડિલ જુ જોઈએ

સ્થડિલ જવા માટે કાલમ ના અને અકાલસ ના
કાલમ ના— ત્રીજી પોરિમીમા સ્થડિલ જુ તે
અકાલસ ના— ત્રીજી પોરિમી મિવાયના વખતે
સ્થડિલ જુ તે

અથવા જોયરી વાપરી પછી સ્થડિલ જુ તે કાલમ ના
અથવા અર્ધ પોરિમી ક્યાં પછી સ્થડિલ જુ તે કાલસ ના
ચોમાસા સિવાયના કાળમા ડગવ (ધંટ આદિનો
ટુકડો) લઈ તેનાથી સાફ કરી પછી ત્રણ વાર પાણીથી
આથમન—સાફ કરવું

સાપ, વિછી આદિના દર ન હોય, કીડા, છુનજી
કે વનસ્પતિ ન હોય, તથા પ્રામુક સમ—સરખી ભૂમિમા
છાયો હોય ત્યા સ્થડિલ જુ

પ્રામુક ભૂમિ ઉત્કૃષ્ઠી ખાર યોજનની, જથ્થાથી એક
હાથ લાખી પહોળી, આગાદ કારણે જથ્થાથી ચાર આગળ લાખી
પહોળી અને દશ દોષોથી રહિત જગ્યામાં ઉપયોગ કરવો

૧. આત્મ ઉપધાત—ખગીયા આદિમા જતા

૨. અવચન ઉપધાત—ખરાબ સ્થાન—વિષ્ટા આદિ
હોય ત્યા જતા

૩. સયમ ઉપધાત—અગ્નિ, વનસ્પતિ આદિ
હોય, જ્યા જવાથી પરજીવનિકાયની પ્રિરામના થાય

૪ વિષમ જગ્યાએ જતા પડી જવાય, તેથી
આત્મ વિરાધના, માન આદિનો કેવો ઉતરે તેમા
ત્રસ આદિ છવોની વિરાધના થાય તેથી સયમ વિરાધના.

૫. પોલાણવાળી જગ્યાએ જતા, તેમાં વીછી આદિ હોય તો કરવી જાય તેથી આત્મ વિરાધના પોલાણમાં પાણી આદિ જતા ત્રસ આદિ જીવોની વિરાધના થાય, તેથી મયમ વિરાધના.

૬ મકાનોની નજીકમાં જાય, તો સયમ વિરાધના અને આત્મવિરાધના

૭ ખીલવાળી જગ્યામાં જાય તો સયમ વિરાધના અને આત્મવિરાધના

૮ ખીજ, ત્રસાદિ જીવો હોય ત્યાં જાય તો સયમ વિરાધના અને આત્મવિરાધના

૯ સચિત્ત જમિમાં જાય તો સયમ વિરાધના અને આત્મવિરાધના.

૧૦ એક હાથથી જોઈ અચિત્ત જમિમાં જાય તો મયમ વિરાધના, આત્મવિરાધના આ દશના એકાદિ સાયોગિક ભાગા ૧૦૨૪ થાય છે

સ્થડિલ બેસના 'અણુનણુહ જસ્સુમ્મહો' અને ઉઠતા 'વોસિરે વોસિરે વોસિરે' કહેડું

પૂર્વ દિશા અને ઉત્તર દિશાને પીઠ કરીને બેસવું નહિ, કેમકે તે બે દિગાઓ પૂજ્ય ગણાય છે, રાત્રે દક્ષિણ દિશાએ પીઠ કરવી નહિ, કેમકે રાત્રે પિંચાયાદિ આવતા હોય છે, પવનને પીઠ ન કરવી, કેમકે દુગ્ધ નાકમાં જાય તો તેથી મસા થાય સૂર્ય તથા ચાંદને પીઠ ન કરવી કેમકે તેથી અપવશ થાય

૧૧ પેટમાં કુખી થયેલા હોય અને છાયો ન મળે તો વોસિરાવીને બે ઘડી સુધી ત્યાં થરીશની છાયા કરીને

ઉશા-રહેણુ, જેથી જે ઘડીમા કૃત્રી સ્વય પરિણમન
પામી જાય

રહેણુ, દોડો હાથી સાથેના ઉપર રાખવો અને
પાત્ર જમણા હાથમા રાખી રણુ વાર આચમન કરી ગુદિ કરવી
કુશીલ, સવિશ્વાસિક આદિનુ જણુ આવણુ હોય
તો વધારે પાણીથી ગુદિ કરવી

૪ આદિ-૫-૬- લીપેવી બીત યાજતા આદિને
ટેકો ન દેવો કેમકે ત્યા નિરતર વ્રત જીવે
રહેલા હોય છે પુણે પણુ ટેકો ન દેવો ટેકો દેવાની
જરૂર પડે તો ડો આદિ લગાવેલી બીત આદિ હોય તો
પુણે ટેકો દેવો

૫. માર્ગ-રસ્તામા આવતા ચાર હાથ પ્રમાણુ જુમિ
જોધને ચાલુ કેમકે ચાર હાથની અદર દષ્ટિ રાખી હોય
તો જીવ આદિ જોના જોકેમ પગ મૂકાતો રોકી શકાય
નહિ, ચાર હાથથી દૂર નજર રાખી હોય, તો નજીક
રહેવા જીવોની રક્ષા થઈ શકે નહિ, જોયા વગર ચાલે
તો રસ્તામા ખાટો આદિ આવે, તો પડી જવાય, તેથી
પગમા કાટા આદિ વાગે કે પગ ઉતરી જાય, તથા જીવોની
વિરાધના આદિ થાય, માટે ચાર હાથ પ્રમાણુ જુમિ ઉપર
નજર રાખીને ઉપયોગ પૂવક ચાલુ

આ પ્રમાણે પંક્તિહૃદની વિધિ શ્રી ગણુધન જગવ તોએ
કહે રી છે આ પંક્તિહૃદ વિધિને આચરતા ચરણુકરણુનું
યોગવાજા સાધુઓ અનેક ભવમા બાપેલા અનતા કર્મોને
ખપાવે છે

બીજું પિંડ દ્વાર

હવે પિંડ અને એવણાનું સ્વરૂપ કહેવામાં આવે છે.

પિંડની એવણા ત્રણ પ્રકારે — ૧. ગવેપણા,
૨. ગદણુ એવણા, ૩ ગ્રાસ એવણા.

પિંડ ત્રણ પ્રકારે— સચિત્ત, અચિત્ત, અને મિશ્ર તેમાં
અચિત્તપિંડ દશ પ્રકારે— ૧ પૃથ્વીકાય પિંડ,
૨ અપ્કાય પિંડ, ૩ તેજસ્કાય પિંડ, ૪ વાયુકાય પિંડ,
૫ વનસ્પતિકાય પિંડ ૬ બેઈન્દ્રિય પિંડ, ૭ તેઈન્દ્રિય
પિંડ, ૮ ચઠ્ઠિન્દ્રિય પિંડ, ૯ પચેન્દ્રિય પિંડ, અને
૧૦ પાત્ર માટે લેપ પિંડ

સચિત્ત પિંડ અને મિશ્રપિંડ— લેપ પિંડ
સિવાય નવ નવ પ્રકારે

પૃથ્વીકાયથી પચેન્દ્રિય સુધીના પિંડ ત્રણ પ્રકારે
સચિત્ત હવવાળો મિશ્ર હવસહિત અને હવરહિત
અચિત્ત હવરહિત

૧ પૃથ્વીકાય પિંડ— સચિત્ત, મિશ્ર, અચિત્ત
સચિત્ત બે પ્રકાર નિશ્ચયથી સચિત્ત અને વ્યવહારથી
સચિત્ત નિશ્ચયથી મચિત્ત—રત્નપ્રભા, શકંરાપ્રભા આદિ
પૃથ્વી, હિમવત આદિ મહાપર્વતોના મધ્ય ભાગ આદિ
વ્યવહારથી મચિત્ત— બ્યા ગોમય—છાણુ વગેરે
પડયા ન હોય સૂર્યનો તાપ કે મનુષ્ય વગેરેની અવર—જવર

ન હોય તેવા જગત આદિ

મિશ્રપૃથ્વીકાય- ક્ષીસ્વૃક્ષ, વડ, ઉદુમ્બર આદિ
વૃક્ષોની નીચેનો ભાગ, એટલે આડ નીચેનો છાયાવાળો
જેસવાનો ભાગ મિશ્ર પૃથ્વીકાય હોય છે, હજીથી જેડેલી
જમીન આદ્ર હોય ત્યાં સુધી, ભીની માટી એક જે ત્રણ
પ્રહર સુધી મિશ્ર હોય છે

ઉપન ઘણું હોય પૃથ્વી થોડી હોય તો એક પ્રહર
સુધી મિશ્ર

ઉપન થોડું હોય પૃથ્વી ઘણી હોય તો ત્રણ પ્રહર
સુધી મિશ્ર

બન્ને સરખા હોય તો જે પ્રહર સુધી મિશ્ર

અચિત્ત પૃથ્વીકાય- શીત શસ્ત્ર, ઉષ્ણશસ્ત્ર, તેન,
ક્ષાર, બકરીની લીડી, અગ્નિ, લવણ, કાષ્ઠ, ઘી આદિથી
હજીયાલેલ પૃથ્વી, અચિત્ત કાય છે

અચિત્ત પૃથ્વીકાયનો ઉપયોગ- લૂતા રફેાટથી
થયેલા ઢાહને શમાવવા માટે ચોક કરવા, સર્પદશ ઉપર
ચોક વગેરે કરવા માટે, (દશ કે ઝેર ચઢ્યું હોય ત્યાં
અચિત્ત માટીનો પાટો બધાય છે) અચિત્ત મીઠાનો તેમજ
બીમારી આદિમા અને કાઉસ્સગ કરવા માટે, જેસવા
ઉઠવા, ચાલવા વગેરે કાર્યોમા તેનો ઉપયોગ થાય છે

૨ અપૃકાયપિંડ- સચિત્ત, મિશ્ર, અચિત્ત

સચિત્ત જે પ્રકારે- નિશ્ચયથી અને વ્યવહારથી

નિશ્ચયથી સચિત્ત- ઘનોદધિ આદિ, કરા, ડહ-

સમુદ્રના મધ્ય ભાગ આદિનું પાણી

વ્યવહારથી સચિત્ત— કુવા, તળાવ, વરસાદ
આદિનું પાણી

મિથ્ર અપૂકાય— જરાજર નહિ ઉકળેતું પાણી,
જ્યાં સુધી ત્રણ ઉકાળા આવે નહિ ત્યાં સુધી મિથ્ર,
જરઆદનું પાણી પ્રથમવાર ભૂમિ ઉપર પડતા મિથ્ર હોય છે

અચિત્ત અપૂકાય— ત્રણ ઉકાળા આવેલું પાણી
તથા બીજાં શસ્ત્ર આદિથી હળુાયેલું પાણી અચિત્ત થઈ
જાય છે

અચિત્ત અપૂકાયનો ઉપયોગ— શેક કરવો
તૃષા છીપાવવી, હાથ પગ, વસ્ત્ર, પાત્ર આદિ ધોવા વગેરેમાં
ઉપયોગ થાય છે

વર્ષાઋતુની શરૂઆતમાં વસ્ત્રનો કાપ કાઢવો જોઈએ
તે મિવાય શિયાળા અને ઉનાળામાં વસ્ત્રનો કાપ કાઢે તો
ખડકશ ચારિત્રવાળો, વિભૂષણશીલ થાય અને તેથી પ્રજ્ઞાચંદનો
વિનાશ થાય લોકોને શકા થાય કે ‘ઉજળા વસ્ત્ર ઝોઢે
છે, માટે નક્કી કામી હશે’

કપડા ધોવામાં સંપાતિત જીવો તથા વાયુકાય
જીવોની વિરાધના થાય

પ્રશ્ન— જો વસ્ત્રનો કાપ કાઢવામાં દોષ રહેલા છે
તો પછી વસ્ત્રનો કાપ જ ન કાઢવો, જેથી ઠોઠ જાતના
દોષ ન લાગે

ઉત્તર— વર્ષાકાલ પહેલાં કાપ કાઢવો જોઈએ, ન
કાઢે તો દોષો થાય કપડાં મેલા થવાથી ભારે થાય,
લીલ કુલ થાય, બૂ આદિ પડે, મેલા કપડાં ઝોઢવાથી અજીણ

આદિ થાય, તેથી માદગી આવે, માટે વર્ષાઋતુની શરૂઆત થાય તે પહેલા પહર દિવસ અગાઉ અવશ્ય કપડાનો કાપ કાઢવો જોઈએ પાણી વધારે ન હોય તો છેવટે ઝોલી પડવાનો તો અવશ્ય કાપ કાઢવો, જેથી ગૃહસ્થોમા જુગુપ્સા ન થાય

પ્રશ્ન- તો શું જપાનો બાર મહિને કાપ કાઢવો ?

ઉત્તર- ના આચાર્ય તથા ગ્લાન આદિના મેલા થતા વસ્ત્ર ધોઈ નાખવા જેથી લોકમા નીદા કે ગ્લાન આદિને અણુજીવો વગેરે ન થાય

કપડાનો કાપ કેવી રીતે કાઢવો ? કપડામા જૂ આદિની પરીક્ષા કર્યો બાદ કાપ કાઢવો જૂ આદિ હોય તો તેને જ્યણા પૂર્વક દૂર કરીને પછી કાપ કાઢવો

સૌથી પહેલા શુરૂની ઉપધિ, પછી અનશન કચેવા સાધુની ઉપધિ પછી ગ્લાનની ઉપધિ, પછી નવ દીક્ષિત સાધુની ઉપધિ, ત્યાર પછી પોતાની ઉપધિનો કાપ કાઢવો

ધોખીની માફક કપડા પછાડીને ન ધોવા, સીની માફક ધોકા મારીને કપડા ન ધોવા, પણ જ્યણા પૂર્વક બે હાથથી મસળીને કાપ કાઢવો કાપ કાઢ્યા પછી કપડા છાયડે સુકવવા પણ તડકે સુકવવો નહિ, એક વાર કાપ કાઢ્યાનું એક કલ્યાણક પ્રાયશ્ચિત્ત આવે છે

૩. અગ્નિકાય પિંડ— સચિત્ત, મિશ્ર, અચિત્ત સચિત્ત બે પ્રકારે નિશ્ચયથી અને વ્યવહારથી

નિશ્ચયથી સચિત્ત— ઇંટના નીલાડાના મધ્ય ભાગનો તથા વિજળી વગેરેનો અગ્નિ

વ્યવહારથી સચિત્ત- અગારા આદિનો અગ્નિ

મિશ્ર- તણખા, મુર્ચરાદિનો અગ્નિ

અચિત્ત અગ્નિ- ભાત, ફૂર, શાક, ઓસામણ,

ઉકાળેલું પાણી આદિ અગ્નિથી પરિપક્વ થયેલ

અચિત્ત અગ્નિકાયનો ઉપયોગ- ઇંટના દુકડા,

રાખ, અસા આદિનો ઉપયોગ કરાય છે, તથા આહાર

પાણી આદિનો વાપરવામા ઉપયોગ કરાય છે

અગ્નિકાયના શરીર બે પ્રકારના હોય છે બહેલક

અને મુકેલક

બહેલક- એટલે અગ્નિ સાથે સંબંધિત હોય તેવા

મુકેલક- અગ્નિરૂપ બનીને છુટા પડી ગયા હોય તેવ

આહાર આદિ મુકેલક અગ્નિકાય કહેવાય છે અને

તેનો ઉપયોગ વાપરવામા થાય છે

૪. વાયુકાયપિ ક- સચિત્ત, મિશ્ર, અચિત્ત

સચિત્ત બે પ્રકારે નિશ્ચયથી અને વ્યવહારથી

નિશ્ચયથી સચિત્ત રત્નપ્રભાદિ પૃથ્વીઓની નીચે

વલયાકારે રહેલો ઘનવાત, તનવાત, અતિ ઠંડીમા જે વાયુ

વાય તે અતિ દુર્દિનમા વાતો વાયુ આદિ

વ્યવહારથી સચિત્ત- પૂર્વ આદિ દિશાનો પવન

અતિ ઠંડી અને અતિ દુર્દિન સિવાયનો વાતો વાયુ

મિશ્ર- દત્તિ આદિમા ભરેલો વાયુ અમુક ટાઇમ

પછી મિશ્ર

અચિત્ત- પાંચ પ્રકારે — ૧. આકાશ — કાદવ

આદિ દબાવાથી નીકળતો વાયુ

૫ વનસ્પતિકાય પિંડ—સચિત્ત, મિશ્ર, અચિત્ત
સચિત્ત બે પ્રકારે— નિશ્ચયથી અને વ્યવહારથી
નિશ્ચયથી સચિત્ત—અનતકાય વનસ્પતિ
વ્યવહારથી મચિત્ત—પ્રત્યેક વનસ્પતિ

મિશ્ર— ચીમળાએલા ફળ, પદ, પુષ્પ આદિ, ચાળ્યા
વિનાનો લોટ, ખાડેલી ડાગર આદિ

અચિત્ત— રાસ આદિથી પરિણત થયેલ વનસ્પતિ

અચિત્ત વનસ્પતિનો ઉપયોગ— સ્થાવરો, કપડા,
ઔષધ આદિમા ઉપયોગ થાય છે

૬. બેધન્દ્રિય પિંડ	} આ બધા એક સાથે પોત પોતાના સમૂહરૂપ હોય ત્યાં પિંડ કહેવાય છે તે પણ મચિત્ત, મિશ્ર, અને અચિત્ત ત્રણ પ્રકારે હોય છે
૭. તેધન્દ્રિય પિંડ	
૮. અઉરિન્દ્રિય પિંડ	

અચિત્તનું પ્રયોજન— બેધન્દ્રિય અદનક, શખ
છીપ આદિ સ્થાપના ઔષધ વગેરે કાર્યોમા

તેધન્દ્રિય— ઉધેહીની માટી આદિ

અઉરિન્દ્રિય— રાસ આરોગ્ય માટે ઉંટી વગેરે
કાયમા માખીની અધાર વગેરે

૯. ૫ એન્દ્રિયપિંડ— ચાર પ્રકારે નારદી, તીર્થંચ,
મનુષ્ય, દેવતા

૧. નારદીનો— વ્યવહાર કોઈ રીતે થઈ શકતો
નથી

૨. તીર્થંચ ૫ એન્દ્રિયનો ઉપયોગ— ચામડું,
હાડકા, વાળ, દાંત, નખ, રોમ, ગીગડા, વિદ્યા મુત્ર આદિનો

કારણ પ્રસંગે ઉપયોગ કરાય છે તથા વસ્ત્ર, દૂધ, દહીં, ઘી, આદિનો ઉપયોગ કરાય છે

મનુષ્યનો ઉપયોગ— સચિત્ત મનુષ્યનો ઉપયોગ દીક્ષા આપવામાં તથા માર્ગ પૂછવા માટે થાય છે

અચિત્ત મનુષ્યની જોપરી વેશ ચરિત્તન આદિ કરવા માટે કામ પડે, તથા ઘમીને ઉપદ્રવ શાત કરવા માટે

મિશ્ર મનુષ્યનો ઉપયોગ રમ્તો આદિ પૂછવા માટે દેવનો ઉપયોગ— તપસ્વી કે આચાર્ય પોતાનું

મૃત્યુ આદિ પૂછવા માટે તથા શુભાશુભ પૂછવા માટે કે સઘ સહધી કોઈ કામ માટે દેવનો ઉપયોગ કરે આ

પ્રમાણે સચિત્ત-અચિત્ત-મિશ્ર નવ પ્રકારના પિંડોની ઉકીકત થઈ, હવે દશમે અચિત્તલેપ પિંડ કહે છે

૧૦ લેપ પિંડ— પૃથ્વીકાયથી મનુષ્ય સુધી આવેના મયોગથી ઉત્પન્ન થયેલો લેપ પિંડ હોય છે કેવી રીતે ?

ગાડાના અક્ષમાં પૃથ્વીની ૨૪ લાગેલ હોય તેથી પૃથ્વીકાય

ગાડું ની ઉત્તરતા પાટી લાગેલુ હોય તેથી અપ્કાય ગાડાનું લોડું ઘસાતા અગ્નિ ઉત્પન્ન થાય તેથી તેઉકાય જ્યાં અગ્નિ હોય ત્યાં વાયુકાય છે તેથી વાયુકાય

૧ કેવળ લેપ પિંડને અર્વાચ્છાલિન મ્હીને અયોગ્ય કરાવે છે તેઓને શાસ્ત્રમરે ઉત્તર આપ્યા છે કે ભગવાને પાત્રેપાત્રની સાથે લેપેલુ મ્હીન લેપો અનિર્વાર્થ ગણાવ્યો છે એટલે તે યોગ્ય અને શાસ્ત્રીય છે

અક્ષ લાકડાનો હોય તેથી વનસ્પતિકાય

મળીમા મ પાતિમ જીવ પડ્યા હોય તેથી બેઈન્દ્રિય,
તેઈન્દ્રિય, ચૈરિન્દ્રિય, અને દોઢુ ઘસાય છે તેથી પ ચેન્દ્રિય

લેપ પિડનો ઉપયોગ- લેપનું ગ્રહણ પાત્રાદિ
રગવા માટે કરાય છે લેપ ચતના પૂર્વક ગ્રહણ કરવો.
ગાઝા પાસે જઈ તેના માલિકને પૂછીને લેપ ગ્રહણ કરવો.
રાધ્યાતરના ગાડાનો લેપ ગ્રહણ કરવામા રાધ્યાતર પિડનો
લેપ લાગતો નથી

લેપની દોઢી સૂઘીને પરીક્ષા કરવી મીઠો હોય તો
ગ્રહણ કરવો

લેપ લેવા જતા ગુરુમહારાજને વહન કરી પૂછીને જઈ
પ્રથમ નવા પાત્રાને લેપ કરવો પછી જુના
પાત્રાને લેપ કરવો જુના પાત્રા ઉખડી ગયા હોય તો
તે ગુરુમહારાજને બતાવીને પછી લેપ કરવો, પૂછવાનું
કારણ એ છે કે કોઈ નવા સાધુ સૂત્ર અર્થ ગ્રહણ કરવા
માટે આવવાના હોય તો પાત્રાને લેપ કરવાનો નિષેધ
કરી શકે અથવા તો કોઈ માયાવી હોય તો તેની
વારણા કરી શકાય

સવારમા લેપ લગાવી પાત્રને સુકાવા દેવું શક્તિ
હોય તો ઉપવાસ કરીને લેપ કરવો ઉપવાસની શક્તિ
ન હોય તો લેપ કરેવું પાત્ર બીજાને સાચવવા સોપીને
વાપરવા બાય બીજાને ન સોપે અને એમને એમ મૂકીને
બાય તો સ પાતિમ જીવોની વિરાધના થાય લેપની પોટલી
બનાવી પાત્રાને રંગે, પછી બાગળી વડે સુવાળા બનાવે

લેપ બે ાણુ કે પાંચ વાર લગાવવો

પાનાનો લેપ વિનૂના માટે ન કરે પણ સયમને માટે કરે વધેલા લેપ ૩ વગેરે સાથે રાખમા મસળીને પગની દેવો

લેપ બે પ્રકારના છે એક યુક્તિ લેપ, બીજો ખજન લેપ અનેક વસ્તુ મેળવીને થતા યુક્તિ લેપ નિખિધ છે, કારણ કે તેમા સનિધિ દરની પટે છે

શિયાળામા પહેલા અને ચોથા પ્રહરમા લેપ લગાવેલા પાના તડકામા ન સૂકવવા

ઉનાળામા પડેના અથ પ્રહર અને છેડો અથ પ્રહરમા લેપ લગાવેલા પાના તડકામા ન સૂકવવા

આ કાગ મિગ્ધ દેનાથી લેપનો વિનાશ થાય માટે ન સૂકવવા પાના ઘણા તાપમા સુકવવાથી લેપ જાડી સુકાઈ જાય

પાત્ર તૂટેલુ હોય મુદ્રિકાખધથી તથા નાવાખધથી સાધવુ પણ સ્તેનખધથી ન સાધવુ

મુદ્રિકાખધ નાવાખધ બે પ્રકારે સ્તેન

ખધમા બેય બાણુ સાધા ન દેખાય તે રીતે પાનાને અદરથી સાધવુ, આથી પાત્ર નિર્જળ બને છે

પિંડના એક અર્થવાળા નામો- પિં, નિકાય, સમૃહ સપિંડન, પિંડના, સમવાય, સમવગરણ, નિચય, ઉપચય, નય, જુગ્મ અને રાશી આ રીતે ૬ અપિંડ કહ્યો હવે ભાવપિંડ કહે છે

ભાવપિંડ- જે પ્રકારે પ્રશસ્ત અને અપ્રશસ્ત
અપ્રશસ્ત ભાવપિંડ- જે પ્રકારે, સાત પ્રકારે,
આઠપ્રકારે, અને ચાર પ્રકારે

જે પ્રકારે- રાજથી અને દેવથી

સાત પ્રકારે ૧ ઈહલોકલય ૨ પરલોકલય, ૩
આદાનલય, ૪ અકસ્માત્લય, ૫ આજીવિકાલય ૬ મરણ
લય અને ૭ અપયશલય

આઠપ્રકારે-આઠ મદના સ્થાનથી ૧ જાતિ ૨ કુલ
૩ બળ, ૪ રૂપ, ૫ તપ ૬ સત્તા, ૭ શ્રુત અને ૮
લાભથી તથા આઠ કર્મના ઉદયથી

ચારપ્રકારે- ક્રોધ, માન, માયા, અને લોભથી પિંડ
અહંજા કરવો તે અપ્રશસ્ત પિંડ

અપ્રશસ્ત પિંડથી આત્મા કર્મે કરીને બધાય છે

પ્રશસ્ત ભાવ પિંડ- ત્રણ પ્રકારે ૧ જ્ઞાન વિષય
૨ દર્શન વિષય, ૩ ચારિત્ર વિષય, એટલે જે પિંડથી
જ્ઞાનની વૃદ્ધિ થાય, તે જ્ઞાનપિંડ

જે પિંડથી દગનની વૃદ્ધિ થાય તે દર્શનપિંડ

જે પિંડથી ચારિત્રની વૃદ્ધિ થાય, તે ચારિત્રપિંડ

જ્ઞાન દર્શન અને ચારિત્રની વૃદ્ધિ થાય, તે માટે
શુદ્ધ અહાર આદિ અહંજા કરવા લેખ કરેલા પાત્રમાં
આહારાદિ અહંજા કરાય, છે તે એપણા યુક્ત હોવો જોઈએ,
એટલે હવે એપણાનું સ્વરૂપ કહીએ છીએ

એપણા

એપણા ત્રણ પ્રકારે- ૧. ગવેપણા એપણા, ૨
અહંજા એપણા, ૩ ગ્રાસ એપણા.

(૧) ગવેપણા એવણા

કાર
૧ પ્રમાણ
૨ કાલ
૩. આનંદયક
૪ સંસારક
૫ ઉપકરણ
૬ માત્ર
૭ કારિકાગ
૮ યોગ
અપરાધ

૧. પ્રમાણ— ભિક્ષા માટે
ગૃહસ્થોના ઘેર જે વાર જવું ૧
અકાલે દરલાની શકા થઈ હોય તો
તે વખતે પાણી લેવા ૨ ભિક્ષા
વખતે ગોચરી અને પાણી લેવા
૨ કાલ— જે જામમાં ભિક્ષાનો
જે વખત હોય તે ટાઈમે જવું
ટાઈમ પહેલાં જાય તો જે પ્રાન્ત
દેવવાળા ગૃહસ્થ હોય તો નીચે
પ્રમાણે ટાપે થાય

૧ જે તે સાધુનું દર્શન અમંગલ માનતો હોય તો
સાધુ જેવામાં આવતા પરાક્ષવ-અપમાન કરે નિંદા
કરે, માટે

૨ આ સાધુડા પેટ બરવામાં સમજ્યા છે, અત્યારમાં
નીકળી પડ્યા વગેરે

૩ ભિક્ષા ટાઈમ થયા પછી ગોચરી જાય તો જે ગૃહસ્થ
સરળ હોય તો ઘરમાં કહે કે હવેથી આ ટાઈમે રમોઈ
તૈયાર થાય તેમ કરજો, આથી ઉદ્વેગમ આધાક્રમ આદિ ટાપે
થાય અથવા સાધુ માટે આહારાદિ રાખી મૂકે

૪ ગૃહસ્થ પ્રાન્ત હોય તો નિંદા કરે કે, શુ આ
ભિક્ષાનો ટાઈમ છે ? નહિ સવારનો નહિ બપોરનો ?

૫ ટાઈમ સિવાય ભિક્ષાએ જવાથી ઘણું ફરવું પડે
તેથી શરીરને કલેશ થાય

૬ શિક્ષાના ટાઇમ પહેલા જાય તો, જો બડા હોય તો રસોઈ વહેવી કરે, પ્રાન્ત હોય તો લીલના આદિ કરે માટ જ્યાં જ્યાં શિક્ષાના ટાઇમ થતો હોય ત્યાં તે ટાઇમે શિક્ષાએ જવું

૩. આનંદ્યક- હાલા માનદિનીશકા ફર કરીને શિક્ષાએ જવું ઉપાશ્રયની ખજાર નીકળતા 'આવશ્યક' કહેવી

૪ મ ઘાટક- જે સાધુએ સાચે શિક્ષાએ જવું એકલા જવામાં અનેક દોષાનો સભવ છે સ્ત્રીનો ઉપદ્રવ થાય અથવા કૃતરા, પ્રત્યનીક આદિથી ઉપધાત વાય

માધુ એકલો શિક્ષાએ કેમ જાય ?

૧ હું લુપ્થિમાન છું એટલે એકલો જાય,

૨ શિક્ષા માટે જાય ત્યાં ધમકયા કરવા માટે તેથી તેની સાથે ખીજા માધુ જાય નહિ

૩ માયાળી હોવાથી એકલો જાય સાડ સાડ ખહાર વાપરી લે અને સામાન્ય ગોચરી વસ્તિમાં લાવે તેથી સાથે ખીજા સાધુને લઈ ન જાય

૪ આજસુ હોવાથી એકલો ગોચરી લાવીને વાપરે

૫ લુપ્થ હોવાથી ખીજો સાધુ સાથે હોય તો ભગઈ આદિ માગી ન શકે માટે એકલો જાય

૬ નિધર્મિ હોવાથી અનેપણીય ગ્રહણ કરે, તેથી એકલો જાય

૭ દુકાળ આદિ કારણે જુગા જુદા જાય તો શિક્ષા મળી શકે માટે એકલા જાય

૮ આત્માધિષ્ઠિત એટલે પોતાને જે મળે તે જ

વાપરવું તેથી એકલો જાય

૮ વહકલો હોય તેથી તેની સાથે કોઈ ન જાય

૫ ઉપકરણ— ઉત્સર્ગથી સધળા ઉપકરણો માટે લઈને બિલાએ જાય જ્યાં ઉપકરણ સાથે લઈને બિલા ફરવા સમર્થ ન હોય તો પાત્રા, પડલા રજોહરણ, જે વગર (એક મુતરાઉ બીજુ બિનનું) અને દાડો લઈને ગોચરી જાય

૬ માત્રક— પાત્રાની સાથે બીજુ માત્રક લઈને બિલાએ જાય

૭ કાઉસ્સગ્ગ— ‘ઉપયોગ કરાગણિય’ નો આક્રમણો આસોઆસનો કાઉસ્સગ્ગ કરીને આદેશ માગે ‘સદિસહ’ આચાર્ય કહે ‘લામ’, સાધુ કહે ‘કહ’તિ (કહલેસુ), આચાર્ય કહે ‘તહત્તિ’ (જહા ગદિજ પુલ્લ સાહદિ)

૮ યોગ— પછી કહે કે ‘આગસ્મિયાએ જસ્મ જોગો જે જે સધમને ઉપયોગી હશે તે તં ગ્રહણ કરીશ

અપવાદો— ૧ આચાર્ય, ગ્વાન, બાલ, તપસ્વી આદિ માટે બેવી વધુ વાર ગોચરી જાય ગયા પછી કંવા માત્રાની શકા થઈ આવે તો ચતના પૂલક ગૃહસ્થની રજા લઈને શકા દૂર કર

૨ સાથે ગોચરી ફરતા દાર્ધમ પટોએ એમ ન હોય તો બન્ને જુદા જુદા થઈ જાય

૩ એકાદ્રી ગોચરી ગયા હોય અને કાચ આ, લોગ માટે પ્રાર્થના કરે, તો તેને મર્મ નવે કે ‘મૈથુન મેવવાથી આત્મા નગ્નમા જાય છે’ ઇત્યાદિ સમજાવના છતાં ન છોડે તો કહે કે ‘મારા મહાનતો ગુરુ પાને મૃદીને

આવું' આમ કહીને ઘરની બહાર નીકળી જાય તે જવા ન દે તો કહે કે 'એક ઝોરડામા મારા મતો મૂકી દઉ' પછી ઝોરડામા જઈ ગળે ફાસો નાખે આ બેઠને ભયથી તે સ્ત્રીનો મોહોદય શમી જાય અને છોડી મૂકે આમ કરવા છતાં કદાચ તે સ્ત્રીનો મોહોદય ન શમે તો ગળે ફાસો ખઈને મરી જાય પણ મતોનું ખડન ન કરે આ રીતે સ્ત્રીની યતના કરે

૪ કૂતરા, ગાય આદિની દાડાવતી યતના કરે

૫ પ્રત્યનીક વિરોધીના ઘરમા જવું નહિ, કદાચ તેના ઘરમા પ્રવેશ થઈ જાય અને પ્રત્યનીક પકડ તો જુમાખૂમ કરવી નેથી હોડો ભેગા થઈ જાય, એટલે ત્યાંથી નીકળી જાય

શિક્ષા ગ્રહણ કરતા પાચ મહાવ્રતની યતના

૧. પ્રાણાતિપાત વિરમણુવ્રત યતના- શિક્ષા મંડળ કરતા કોઈ જીવની વિશયના ન થાય તેનો ઉપયોગ રાખવો

૨. મૃધાવાદ વિરમણુવ્રત યતના-કોઈ નિમિત્તાદિ પૂછે તો કહે કે હું જાણતો નથી

૩. અદત્તાદાન વિરમણુવ્રત યતના- હિંસ્રણ, ધન, આદિ રહેલું હોય ત્યાં જવું નહિ

૪. મૈથુન વિરમણુવ્રત યતના- ઉપર કહ્યા મુજબ પ્રદાયર્થવ્રતનું રક્ષણ કરવું

૫. પરિગ્રહ વિરમણુવ્રત યતના- ઉદગમાદિ દોષોથી રહિત આહાર આદિની ગવેષણા કરવી અશુદ્ધ સમન્ન આહાર પાણી આવી જાય તો ખજર પડતા તુરંત

પરંતુ દેવા

બીજા ગામમાં ગોચરી જાય ત્યાં શિક્ષારેણા થઈ છે કે નહિ ? તે કોને કેવી રીતે પૂછવું ? તરૂણ મધ્યમ અને સ્થવિર દરેકમાં સ્ત્રી, પુરુષ અને નપુસક આ બધામાં પહેલા પૂછે છે ઉપર કની ગયા છીએ તે પ્રમાણે યતના પૂરક પૂછવું

શિક્ષા વાત વર્ધ ગયે હોય તો પા પૂછને ગામમાં પ્રવેશ કરે ગામમાં એક સામાચારીવાળા માધુ હોય તો ઉપજીત બહાર મૂકી અદર જઈ ઠાણાવત વહન કરે પછી આપનાદિ કુળો પૂત્રીને ગોચરી જાય

બિન સામાચારીવાળા સાધુ સામા મળે, તો યોગવદન (બે હાથ જોડીને 'મયણ વદામિ') કરે

છ જીવનિકાયની જ્ઞા કરવાવાળો માધુ પણ ને આ યતનાથી આહાર, નિહાર કરે કે જીવનિકાય તથા ગેરજ, ચડાદિ કુળમાંથી શિક્ષા શ્રવણ કરે તો તે બોધિ દુલભ કરે છે

શ્રીજિનશાસનમાં દીક્ષા આપવામાં, વસતિ કરવામાં કે આહાર પાણી શ્રદ્ધા કરવામાં જેનો નિરોધ કયો છે, તેનું પ્રયત્ન પૂરક પાલન કરવું અર્થાત્ તવા નિષિધ્ધ મનુષ્યોને દીક્ષા ન આપવી નિષિધ્ધ સ્થાનોમાં વસતિ ન કરવી, તેવા નિષિધ્ધ ઘરોમાંથી શિક્ષા શ્રદ્ધા ન કરવી

‘જો જહ પ તદ્દ લદ્ધ, ગિણ્દહ જાદારડગદિમાદ્ય ।

સમગગુણમુક્તેના મસાગ્પગર્જો મણિગો ॥”

જે સાધુ જેમ તેમ જે મળે તે દોષિત આહાર ઉપધિ આદિ શ્રદ્ધા કરે છે તે શ્રમજીવણથી સંહિત થઈ

સ સારને વધારે છે

તે પ્રવચનથી નિરપેક્ષ, આહાર આદિમા નિ શુક
તુલ્ય અને મોહવાળો થાય છે તેનો અનંત મસાર શ્રી
નિનેશ્વર ભગવતોએ કહ્યો છે માટે વિધિ પૂર્વક નિહોપ
આહાર આદિની ગવેષણા કરવી

ગવેષણા બે પ્રકારની છે એક દ્રવ્ય ગવેષણા, બીજી
ભાવ ગવેષણા

દ્રવ્યગવેષણાનું દૃષ્ટાન્ત.

વસ તપુઃ નામના નગરમા જિતશત્રુ ગણને ધારિણી
નામનો રાણી હતી તે એક વાર ચિત્રસભામા ગઈ, તેમા
મુવર્ણપીઠવાણુ હરણુ ભેટુ તે રાણી ગભવાળી હતી આથી
તેને મુવર્ણપીઠવાળા મૃગનુ માસ ખાવાનો દોહલો
(ધંધા) થયો તે ધંધા પૂર્ણ નહિ થવાથી રાણી સુકાવા લાગી

રાણીને દુખ જ થતી ભેઈ રાજાએ પૂછયું કે 'તું
કેમ સુકાય છે, તારે શું દુખ છે' રાણીએ મુવર્ણમૃગનુ
માસ ખાવાની ધંધા થવાની વાત કરી

રાજાએ પોતાના માણસોને મુવર્ણમૃગને પકડી લાવવા
દુઠમ કયો માણસોએ વિચાર કયો કે મુવર્ણમૃગને શ્રીપર્ણી
ફળ (એક જાતના ફળ) ઘણા પ્રિય હોય છે પણ અત્યાદે
તે ફળોની ઋતુ નથી માટે બનાવટી તેવા ફળો બનાવીને
જ ગલમા ગયા અને ત્યાં તે બનાવટી ફળોના છુટા છુટા
દગલા કરીને ઝાડની નીચે રાખ્યા

હરણીઆઓએ તે ફળો ભેંયા, નાયકને વાત કરી,
બધા ત્યાં આ-ત્યા, નાયકે તે ફળો ભેંયા અને બધા

હરણીઆઓને કહ્યું કે 'કોઈ ધૂતે' આપણને પકડવા માટે
આ પ્રમાણે કરેનું છે કેમકે અત્યારે આ ફોજોની જગ્યા
નથી' કદાચ તમે એમ કહો કે 'અકાલે પણ ફોજો આવે
તો પણ પહેલા કોઈ વખત આ રીતે ઢગલા થયા ન હતા
જો પવનથી આ રીતે ઢગલા થઈ ગયા હશે એમ લાગતું
હોય તો પૂર્વે પણ પવન વાતો હતો પણ આ રીતે ઢગલા
થયા નથી' માટે તે ફોજો ખાવા માટે કોઈએ જયુ નહિ

આ પ્રમાણે નાયકની વાત સાંભળી કેટલાક હરણીયાઓ
તે ફોજો ખાવા માટે ગયા નહિ જ્યારે કેટલાક હરણીયાઓ
નાયકની વાત ગણકાર્યા સિવાય તે ફોજો ખાવા ગયા
જ્યાં ફોજો ખાવા લાગ્યા ત્યાં તો રાતના માણસોએ
હરણીયાઓને પકડી લીધા આથી તે હરણીયાઓમાંથી કેટલા
ખધાયા અને કેટલાક હરણીયા મગલ પામ્યા જે હરણીયાઓ
તે ફોજો ખાધા નહિ તે મુખી થયા, ઇન્જા પ્રમાણે વનમાં
વિચરવા લાગ્યા

ભાવગવેપણાનું દષ્ટાંત

કોઈ મહોત્સવ પ્રસંગે ઘણા સાધુઓ આવ્યા હતા
કોઈ શ્રાવકે અથવા તો કોઈ ભટ્ટિક માણસે સાધુઓને માટે
(આધાકર્મિ) લોજન તૈયાર કરાવ્યું અને બીજા અનેક
બોલાવીને લોજન આપવા માડ્યું તેના મનમાં એમ
હતું કે 'આ જોઈને સાધુઓ આહાર લેવા આવશે'

આચાર્યને આ વાતની કોઈ રીતે ખબર પડી ગઈ
તેથી સાધુઓને કહ્યું કે 'ત્યાં આહાર લેવા જ્યો નહિ
'કેમકે તે આહાર આધાકર્મિ છે'

કેટલાક સાધુઓ ત્યા આહાર લેવા ન ગયા, પણ જે તે કુલોમાથી ગોચરી લઈ આવ્યા, જ્યારે કેટલાક સાધુઓએ આચાર્યનું વચન ગણકાર્યું નહિ અને તે આહાર લાવીને વાપર્યો

જે સાધુઓએ આચાર્ય ભગવતનું વચન સાંભળી, તે આધાકર્મિ આહાર લીધો નહિ, તે સાધુઓ શ્રીતીર્થ કર ભગવતની આજ્ઞાના આરાધક થયા અને પરલોકમાં મટા મુખને મેળવનારા થયા. જ્યારે જે સાધુઓએ આધાકર્મિ આહાર વાપર્યો તે સાધુઓ શ્રી જિનેશ્વર ભગવતની આજ્ઞાના વિરાધક થયા અને શ્વસાર વધારનારા થયા

માટે સાધુઓએ નિર્દોષ આહાર પાણી આદિની ગવેષણા કરવી જોઈએ. દોષિત આહાર પાણી આદિનો ત્યાગ કરવો જોઈએ કેમકે નિર્દોષ આહાર આદિના પ્રહણથી સમારનો અત રીપ્ત થાય છે

(૨) પ્રહણ એપણા.

પ્રહણ એપણા જે પ્રકારે— એક દ્રવ્ય પ્રહણ એપણા, ખીજી ભાવ પ્રહણ એપણા

દ્રવ્ય પ્રહણ એપણાનું દષ્ટાંત.

એક વનમાં કેટલાક વાનરો રહેતા હતા એક વખતે ઉનાળામાં તે વનના ફળ, પાન વગેરે મુકાઈ ગયેલા જોઈ મુખ્ય વાનરે વિચાર્યું કે ‘ખીજા વનમાં જઈએ’ ખીજા સારા વનની તપાસ કરવા જુદી જુદી દિશામાં કેટલાક વાનરોને મોકલ્યા તે વાનરો તપાસ કરીને આવ્યા પછી એક સુંદર વનમાં બધા વાનરો ગયા

તે વનમાં એક મોટો દ્રહ હતો. આ જોઈને વાનરો ખુશ ખુશ થઈ ગયા. મુખ્ય વાનરે તે દ્રહની ચારે તરફ ફરીને તપાસ કરી, તો તે દ્રહમાં જવાના પગલા દેખાતા હતા, પણ બહાર આ-ચાના પગલા દેખાતા ન હતા. આથી મુખ્ય વાનરે બધા વાનરોને ભેગા કરીને કહ્યું કે ‘આ દ્રહથી સાવચેતી રાખવી કીનારેથી કે તેમાં જઈને પાણી પીવું નહિ, પણ પોલી નગી વાટે પાણી પીવું.’

જે વાનરો મુખ્ય વાનરના કહેવા પ્રમાણે વત્યા તે મુખી થયા અને જેઓ દ્રહમાં જઈને પાણી પીવા ગયા તે મરણ પામ્યા.

આ પ્રમાણે આચાર્ય ભગવત ત મહોત્સવ વગેરેમાં આધ્યાત્મિક ઉરેસિક આદિ દોષવાળા આપાર આદિનો ત્યાગ કરાવે છે તથા શુદ્ધ આહાર ચંદણ કરાવે છે.

જે સાધુઓ આચાર્ય ભગવતના કહ્યા પ્રમાણે વતે છે, તે ઘોડા જે ઠાગમાં સપાળા કર્મોનો સ્થ કરે છે જેઓ આચાર્ય ભગવતના વચન પ્રમાણે વતતા નથી તેઓ અનેક ભવમાં જન્મ, જરા, મરણના ડુ ખો પામે છે.

ભાવગ્રહણ એપણા.

- દાંગે
- ૧ મ્થાન
 - ૨ કાયક
 - ૩ ગમન
 - ૪ ગ્રહણ
 - ૫ આગમન
 - ૬ પ્રાપ્ત
 - ૭ પરાવૃત્ત
 - ૮ પતિન
 - ૯ ગુરુક
 - ૧૦ ત્રિવિધ
 - ૧૧ ભાવ

૧ સ્થાન— ત્રણ પ્રકારના
૧ આત્મ ઉપધાતિક, ૨ પ્રવચન
ઉપધાતિક, ૩ સયમ ઉપધાતિક

(અ) આત્મ ઉપધાતિક
સ્થાન— ગાય, ભેસ આદિ જ્યા
હોય, ત્યા ઉભા રહીને ભિક્ષા ગ્રહણ
કરવામા તે ગાય, ભેસ આદિ
શીંગડુ કે લાત મારે, તેથી પડી
જવાય, વાગે, અથવા પાત્ર લાગી
જાય તેથી છકાય જીવની વિરાધના
થાય તેથી તેવા મ્થાનો તથા જ્યા
જીવું ભીંત, કાટા, દર આદિ હોય
ત્યા પણ ઉભા રહીને ભિક્ષા ગ્રહણ
કરવી નહિ

પ્રવચન ઉપધાતિક સ્થાન ઠલેલા માનના, મ્થાન ગૃહસ્થને
સ્નાન કરવાનાં સ્થાન, ખાળ આદિ અશુચિવાળા સ્થાન, આવા,
સ્થાને ઉભા રહી ભિક્ષા ગ્રહણ કરતા પ્રવચનની હીલના
થાય, માટે આવા સ્થાને ઉભા રહી ભિક્ષા ગ્રહણ
કરવી નહી

૩ મયમ ઉપધાતિક સ્થાન— પૃથ્વી, પાણી,
અગ્નિ, બીજ આદિ જ્યા હોય ત્યા ઉભા રહીને ભિક્ષા
ગ્રહણ કરતા તે જીવોની વિરાધના થાય, માટે તેવા સ્થાને
ઉભા રહી ભિક્ષા ગ્રહણ કરવી નહિ

૨. દાચક- આઠ વયથી ઓઢી ઉમરનું બાળક, નોકર, શૂદ્ર, નપુસક મત્ત (દારૂ આદિ પીધે) ગાટો, કોધાયમાન, જૂતઆદિના વળગાડવાળો, હાથ વિનાનો, પા, વિનાનો, આધળો, બેડીવાળા, કોઠરોગનાળો, ગર્ભવાળી સ્ત્રી, ખાડતી, દગતી, રૂ પીંજતી, આદિ પારેથી ભિક્ષા ગ્રહણ ન કરવી

અપવાદે કોઈ જાતનો દોષ વાચ એમ ન હોય તો ઉપરે ૧ પૂનઃ ભિક્ષા ગ્રહણ કરે

૩. ગમન- ભિક્ષા આપનાર, ભિક્ષા લેવા માટે જઈ જાય, તો તેની ઉપર નીચેની જમીન તથા આજુ બાજુ પણ જોવા જે તે જતા પૃથ્વી, પાણી અગ્નિ આદિનો સંઘટ્ટો કરતા હોય તો ભિક્ષા ગ્રહણ કરવી નહિ કેમકે તેવી ભિક્ષા ગ્રહણ કરતા સયમ વિરાધના થાય, અથવા આપનારને અંરના ભાગમાં જતા કદાચ સપ આદિ કરે, તો ગૃહસ્થ આદિ મિથ્યાત્વ પામે

૪ ગ્રહણ- નાનું-નીચું દ્વાર હોય, બ્યા બરાબર જોઈ શકાતું ન હોય, કબાટ વાસેલું હોય, બારણ બંધ હોય, ઘણા માણસો આવજાવ કરતા હોય, ગાજા વગેરે આડા પડેલા હોય, ત્યાં ભિક્ષા ગ્રહણ કરવી નહિ જે બરાબર ઉપયોગ ગ્રહી શકે એમ હોય, તો ભિક્ષા ગ્રહણ કરવી

૫ આગમન- ભિક્ષા લઈને આવતા ગૃહસ્થ પૃથ્વી આદિની વિરાધના કરતા આવતો દોષ તો ભિક્ષા ગ્રહણ કરવી નહિ

૬ આસ- આપનારનો હાથ કાચા પાટીવાળો છે

કે કેમ ? તે જોવું આહાર આદિ સંસકૃત છે કે કેમ ? તે જોવું, ભાજન લીનું છે કે કેમ ? તે જોવું કાચુ પાણી સંસકૃત કે લીનું હોય, તો ભિક્ષા ગ્રહણ કરવી નહિ

૭. ખરેખર— આહાર આદિ બીજા વાસણમાં નાખે તો તે વાસણને કાચુ પાણી આદિ લાગેલું છે કે નહિ તે તપાસવું જો પાણી આદિ લાગેલું હોય તો તે વાસણમાંનો આહાર ગ્રહણ કરવો નહિ

૮ પતિત— આહાર પાનમાં ગ્રહણ કર્યા પછી તપાસવો યોગવાળો પિંડ છે કે અવાલાવિક છે તે જોવું જો યોગવાળો કે કૃત્રિમ લેજસેજ વગેરે લાગે તો તોડીને તપાસવો ન તપાસે તો કદાચ તેમાં ઝેર લેજવેલું હોય કે કંઈ કામણ કળેલું હોય, અથવા સુવર્ણ આદિ નાખેલું હોય, કાટા આદિ હોય તો સયમ વિરાધના અને આત્મ વિરાધના થાય સુવર્ણ આદિ હોય તો તે પાછું આપે

૯ ગુરુક— મોટા પથ્થર વગેરેથી ઢાકેલું હોય, તે ખસેડવા જતા ગૃહસ્થને કદાચ ઈજા થાય આપવાનું ભાજન ઘણું મોટું હોય કે ભારે વજનદાર હોય, તે ઉપાડીને આપવા જતા કદાચ હાથમાથી પડી જાય, તો ગૃહસ્થ દાઝી જાય અથવા પગે ઈજા થાય તથા તેમાં રહેલી વસ્તુ નીચે ઢોળાય તો તેમાં છકાય જીવની વિરાધના થાય, માટે તેવા મોટા કે ભારે ભાજનથી ભિક્ષા ગ્રહણ કરવી નહિ

૧૦. ત્રિવિધ— તેમાં કાલ ત્રણ પ્રકારે ૧ શ્રીભ્રમ ૨ હેમન્ત અને ૩ વર્ષાકાલ તથા આપનાર ત્રણ પ્રકારે ૧ સ્ત્રી, ૨ પુરુષ, અને ૩ નપુસક, તે દરેક તરફ, મધ્યમ અને સ્વલિપ્ત નપુસક શીત હોય છે, સ્ત્રી ઉર્ધ્વાવાળી હોય છે

પુરુષ શીતોષ્ણ હોય છે તેઓમા પુરુષ કમ, ૬ કાર્ડ, સન્નિગ્ધ
ત્રણ હોય છે તે દરેક અચિત્ત, અચિત્ત અને મિથ્ય ત્રણ
પ્રકારે છે (તાલિકા માટે પરિશિષ્ટ જુઓ)

પુરુષ કમ અને ઉત્કાર્દ્રમા નિસા પ્રહણ ન કરવી

સન્નિધમા એટલે મિથ્ય અને સચિત્ત પાણીવાળા
હાય હોય તે હાયના આગળા, રેખા અને, હથેળીને આશ્રી
સાત ભાગ કરવા તેમા કાળ અને વ્યક્તિએદે નીચે મુજબ
ભાગ ને મુખ્યેલા હોય, તે નિસા પ્રહણ દસય

નામ	નાળામા	શિયાળામા	ચામાસામા
તરણુ ઓના	૧ લાગ	૨ લા ૧	૩ લાગ
મધ્યમ ઓના	૨ ,	૩ ,	૪ ,
દૃઢ ઓના	૩	૪ ,	૫ ,
તરણુ પુરુષના	૨ ,	૩	૪ ,
મધ્યમ પુરુષના	૩	૪ ,	૫ ,
દૃઢ પુરુષના	૪	૫ ,	૬
તરણુ નપુસક	૩ ,	૪ ,	૫
મધ્યમ નપુસક	૪ ,	૫ ,	૬
દૃઢ નપુસક	૫ ,	૬ ,	૭

૧૧. ભાવ- લૌકિક અને લોકોત્તર, બન્નેમા પ્રશન્ત અને અપ્રશન્ત

લૌકિક એટલે સામાન્ય માણુમોમા પ્રચલિત
લોકોત્તર એટલે શ્રીજિનેશ્વર ભગવતના શાસનમા પ્રચલિત

પ્રશન્ત એટલે મોક્ષમાર્ગમા સહાયક
અપ્રશન્ત એટલે મોક્ષમાર્ગમા સહાયક નહિ
લૌકિક દૃષ્ટાન્ત- કોઈ ગામમા જે બાઈઓ જુઠા જુઠા રહેતા હતા બન્ને જેતી કરીને નિર્વાહ કરતા એકને સારી સ્ત્રી હતી, બીજાને ખરાબ સ્ત્રી હતી

જે ખરાબ સ્ત્રી હતી, તે સવારમા વહેલી ઉઠીને હાથ, મો વગેરે ધોઈ પોતાની ઠાગણ કરતી, પણ નોકરો વગેરેની કંઈ બબર આદિ પૂછે નહિ, તેમજ તેમની સાથે કંઈક કરતી હતી આથી નોકરો વગેરે બધા આદ્યા ગયા ઘરમા રહેલુ દ્રવ્ય વગેરે ખલાસ થઈ ગયુ આ લૌકિક અપ્રશન્ત ભાવ

જ્યારે બીજાની સ્ત્રી હતી, તે નોકરો વગેરેની બબર રાખતી, દાઈમસર ખાવા વગેરે આપતી પછી પોતે જમતી કામકાજ કરવામા પ્રેરણા કરતી આથી નોકરો સારી રીતે કામ કરતા અનાજ ઘણુ પાકયુ અને ઘર ધન ધાન્યથી સમૃદ્ધ બન્યુ આ લૌકિક પ્રશન્ત ભાવ

લોકોત્તર-પ્રશન્ત-અપ્રશન્ત-જે સાધુ સયમના પાલન માટે આહાર આદિ બહુ કરે છે, પણ પોતાના રૂપ બલ, કે શરીરની પુષ્ટિ માટે આહાર બહુ કરતો નથી

તથા જે આહાર વગેરે લાવે તેનાથી આચાર્ય, બ્રાહ્મણ, વ્રાજન, વૃદ્ધ આદિને આપીને પછી પોતે વાપરે છે, તે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રનો આરાધક થાય છે આ લોકોત્તર પ્રશસ્તભાવ

જે સાધુ પોતાના વર્ણ માટે જવ માટે કે શરીરની પુષ્ટિ માટે આહાર મેલણ કરે, આચાર્ય આદિની બક્ષિત ન કરે તે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રનો આરાધક થઈ શકતો નથી આ લોકોત્તર અપ્રશસ્તભાવ

જે તાત્તીસ દોપોથી રહિત શુદ્ધ આહાર મેલણ કર્યા પછી, તે આહાર ભોઈ તપાસી લેવો તેમા કાના, મસજા આદિ હોય, તો તે કાની નાખી-પરકવીને ઉપાશ્રયમા આવે

ઉપાશ્રયમાં પ્રવેગ કરતા પગ પૂછને વ્રણ વાર નિસીદિ કહી, 'નમો રમણમણાણ' કહી માથુ નમાવીને નમસ્કાર કરવા પછી જો કંઈ માત્રાની શકા હોય, તો પાના બીજને નોખીને શકા ફર કરી આડીને કાઢીસગ કરવો કાઢીસગમા ગોચરીમા જે કેઈ દોષ લાગ્યા હોય તેનું ચિતવન કરવું ઉપાશ્રયમાંથી નીકળ્યા ત્યાંથી માઠી ઉપાશ્રયમાં પ્રવેશ કરે ત્યાં સુધીના દોષો મનમાં વિચારી લે પછી શરૂને કટી સબળાવે જો શરૂ સ્વાધ્યાય કરતા હોય, સૂતેલા હોય, વ્યાસિપ્તચિત્તવાળા હોય, આહાર કે નિહાર કરતા હોય તો આવોચના ન કરે પણ શરૂ શાત હોય વ્યાસિપ્ત ચિત્તવાળા ન હોય તો ગોચરીના બધા દોષોની આલોચના કર

ગોચરીની આલોચના કેવી રીતે કરવી ?

આલોચના કરતા નીચેના છ દોષો લગાડવા નહિ -

૧. નદ - ગોચરી આલોચતા હાથ, પગ, ભુકુટી, માથુ, આખ આદિના વિકાર કરવા તે

૨. વલ - હાથ અને શરીરને વાળવા તે

૩. ચલ - આગસ મરડતા આલોચના કરવી, અથવા ખેંચી કચું હોય તેનાથી વિપરીત આલોચના કરવી તે

૪ ભાસ - ગૃહસ્થની ભાષાથી આલોચના કરવી તે

૫ મૂક - મુગા મુગા આલોચના કરવી તે

૬ ઢઢૂર - મોટા અવાજે આલોચના કરવી તે

ઉપર મુજબ દોષો લાગે નહિ એ રીતે આચાર્યની પાસે અથવા નીમણૂક કરી હોય તેમની પાસે આલોચના કરવી ટાઈમ થોડો હોય, તો સંક્ષેપથી આલોચના કરવી પછી ગોચરી બતાવતા પહેલા પોતાનું મુખ, માથુ પ્રમાણે અને ઉપર, નીચે તેમજ આનુબાનુ નજર કરીને પછી ગોચરી બતાવવી કેમકે ઉદાન-ખાગ આદિમાં ઉતર્યા હોય ત્યાં ઉપરથી ફગ, પુખ, આદિ ન પડે, નીચે ફળ, આદિ હોય, તેની જ્યણા કરી ગકાય, આનુબાનુમાં બિલાડી કૂતરો હોય તો ત્રાપ મારી ન જાય

ગોચરી બતાવીને અજાણતા લાગેલા દોષની શુદ્ધિ માટે આઠ આસોઅષ્વાસ (એક નવકારનો) કાઉસ્સમ કરે અથવા નીચેની બે ગાથા ચિતવે ૧

વિસમતો ઇમ ચિંતે, હિયમદ્ લામમટ્ઠિઓ ।

જદ મે અણુમ્મહ કુજ્જા, સાદ્ હુજ્જામિ તારિઓ ॥૧॥

૧ હાલમાં અહો ત્રિપિહિ ભયાવજ્જા* ગાથા ગણવામાં આવે છે

સાદ્યો તો ચિયત્તેણ, નિમત્તિજ્જ જહકમ્મ ।

જહ તત્થ વેદ્દ ઇચ્છિજ્જા, તેહિ સંધિ તુ ભુજણ ॥૨॥

(દ. ધં અ ૫ ગાથા ૧૪-૧૫)

પછી મૃદુતમાત્ર સ્વાધ્યાય કરીને પછી શુભ પાસે જઈને કહે કે, પ્રાધુણ્ય, તપશ્વી, બાળ આદિને આપ ગોચરી આપો' શુભહારાજ આપે અથવા કહે કે 'તમે જ તેઓને આપો' તો પોતે પ્રાધુણ્ય આદિને તથા બીજા સાધુને પણ નિમત્રણા કરે જો તેઓ ગ્રહણ કરે, તો નિર્જરાનો લાભ મળે અને ન ગ્રહણ કરે તો પણ વિશુદ્ધ પરિણામથી નિર્જરા થાય જો અવગણી નિમત્રણ કરે તો કમબધ કરે

“ભરહેરવયનિદેહે, પન્નસ્સ વિ કમ્મભૂમિગા સાહુ ।

एकमि हीलियमी, सव्वे ते हीलिया ह्रुति ॥१॥

भरहेरवयनिदेहे, पन्नस्स वि कम्मभूमिगा साहू ।

एकमि पृथयमी, सव्वे ते पृथया ह्रुति ॥२॥”

પાત્ર ભરત ક્ષેત્રો, પાત્ર ઐશ્વર્ય ક્ષેત્રો, અને પાત્ર મહાવિદેહ ક્ષેત્રો આ પન્નાર કમભૂમિમા રહેલા સાધુમાથી એક સાધુની પણ હીલના કરવાથી બધા સાધુની હીલના થાય છે એક સાધુની પણ લક્ષિત કરવાથી સઘળા સાધુની લક્ષિત થાય છે

૨૧ કા- એકની હીલનાથી સઘળાની હીલના અને એકની લક્ષિતથી સઘળાની લક્ષિત કેમ થાય ? યશદત્ત ખાય તેમા દેવદત્તન પેટ કેવી રીતે ભરાય ?

સમાધાન- જ્ઞાન, દર્શન, તપ, તથા સયમ એ સાધુના ગુણો છે આ ગુણો જેમ એક સાધુમા છે, તેમ સઘળાએ સાધુમા છે માટે એક સાધુની નિંદા કરવાથી સઘળા સાધુના ગુણોની નિંદા થાય છે અને એક સાધુની ભક્તિ, પૂજા, બહુમાન કરવાથી પદરે કર્મભૂમિમા રહેલા સઘળાએ સાધુની ભક્તિ, પૂજા, બહુમાન થાય છે

ઉત્તમ ગુણવાન સાધુની હ મેશા વૈયાવચ્ચ આદિ કરવાથી, પોતાને સવ પ્રકારે સમાધિ મળે છે વૈયાવચ્ચ કરનારને એકાંતે કર્મ નિજ રાનો લાભ મળે છે

સાધુ બે પ્રકરના હોય, કેટલાક માડલીમા વાપરનારા હોય અને કેટલાક જુદા જુદા વાપરનારા હોય જે માડલીમા વાપરનારા હોય, તે ભિક્ષા ગચેલા સાધુ આવી જાય એટલે બધા સાથે વાપરે તપસ્વી, નવદીક્ષિત, બાળ, વૃદ્ધ આદિ હોય તે, ગુરુની આજ્ઞા મેળવી જુદુ વાપરી લે

(૩) ગ્રાસ એવણા.

ગ્રાસ એવણા બે પ્રકારે— ૧ દ્રવ્યગ્રાસ એવણા, ૨ ભાવગ્રાસ એવણા

દ્રવ્યગ્રામ એવણા-માછલાનુ દષ્ટાત.

એક માછીમાર માછલા પકડવા માટેના ગલ-કાટામા માસપિંડ ભરાવીને દ્રહમા નાખતો હતો તે વાત એક માછલુ જાણે છે, તેથી તે માછલુ કાટા પરનો માસપિંડ આનુબાનુથી ખાઈ વ્તય છે, પછી તે ગલ હવાવે છે, તેથી માછીમાર માછલુ તેમા ફસાએલુ જાણી, તે બહાર કાઢે છે, તો ઠઈ હોતુ નથી આ પ્રમાણે વારંવાર

પેલુ માછલુ મસ ખાઈ જાય છે, પણ ગવમા મપડાતુ નથી આ જોઈને માછીમાર વિચારમા પડી જાય છે

વિચારમા પડેલા તે માછીમારને માછલુ કહવા લાગ્યુ કે 'એક વાર હું પ્રમાદમા હતો, ત્યાં એક ખાવાએ મને પકડ્યો 'ખગલો ભણુ ઠાળીને પછી ગળી જાય છે' તેથી તે ખગલાએ મને ઠાળ્યો એવે હું વાકો યાદને તેના મોઢામા પડ્યો આ ગીતે ત્રણ વાર હું વાકો પડ્યો એવે ખગલાએ મને મૂકી દીધો

એકવાર હું સમુદ્રમા ગયો, ત્યાં માછીમારોએ વડ યમુખની સાદડી માછલા પકડના માટે રાખેલી હતી ભરતી આવે એટલે તેમા માછલા ભરાઈ જાય એકનાર હું તેમા સપડાઈ ગયો ત્યારે સાદડીના આધારે બહાર નીકળી ગયો આ પ્રમાણે હું ત્રણવાર તેમાથી છટકી ગયો એક વીસવાર જાળમા સપડાતા હું જમીન ઉપર લપાઈ જતો હતો એટલે છુટી જતો હતો

એકવાર હું ખાળોન્નીયાના પાણીમા રહેતો હતો, તે વખતે પાણી મુકાઈ ગયુ માછલા જમીન ઉપર ફરી શક્તા નથી, એટલે તે ખાળોન્નીયાના ઘણા માછલા મરી ગયા કેટલાક જીવતા હતા, તેમા હું પણ જીવતો હતો ત્યાં કોઈ માછીમાર આવ્યો અને હાથથી પકડી પકડીને માછલા સોયામા પડેલા લાગ્યો ત્યારે મને થયુ કે 'હવે નાસ્તી મરી જવાશે' જ્યાં સુધી વીધાયો નથી, ત્યાં સુધીમા કોઈ ઉપાય કરે જેથી બચી જવાય' આમ વિચાર કરીને પડેલાયેલા માછલાની વચમા જઈ તે સોયો માર્યો

પકડીને હું વળગી ગયો. માછીમારે જાણ્યું કે બધા
મ છલા પરોવાઈ ગયા છે, એટલે તે સોયો લઈને મ છલા
ને ધોવા માટે બીજા દ્રઢમા ગયો. એટલે હું પાણીમા
જતો રહ્યો' આણુ માફ પરાક્રમ છે તો પણ તું મને
પકડવાની ઇચ્છા કે છે ? અહો ! તારૂં કેવું નિર્લજ્જપણું ?

આ રીતે માછલો સાવચેતીથી આહાર મેળવતો
હતો. તેથી ઠરી છળાતો ન હતો.

લાવગ્રામ એપણા.

આ પ્રમાણે કોઈ દોષોમા ન છલાય તે રીતે નિર્દોષ
આહાર પાણીની ગવેપણા ઠરી, સયમના નિર્વાહ માટે
જ આહાર વાપરવો. આહાર વાપરતા પણ આત્માને
સિખામણ આપવી કે હે જીવ ! તું જેતાલીસ દોષોથી
નહિત આહાર લાભ્યો છે, તો હવે વાપરવામા મૂઝાઈ
વશ થઈશ નહિ, રાગ દ્વેષ ઠરીશ નહિ'

આહાર વધારે પણ ન વાપરવો, તેમ ઝોછો પણ
ન વાપરવો જેટલા આહારથી શરીર ટકી રહે, તેટલા
પ્રમાણમા આહાર વાપરવો.

આ ગાદયોગ વહન કરનાર- જુદા વાપરે

અમનોજ- માટલી બહાર રાજેલા હોય તે જુદા

વાપરે

આત્માર્થિક- પોતાની લાખીથી લાવીને વાપરતા

હોય તે જુદા વાપરે

પ્રાધુર્ણિક- મેમાન આવેલા હોય તેમને પહેલેથી

પુરેપુર આપનામા આવે એટલે જુદા વાપરે

નવદીક્ષિત- ઉપધ્યાપના (વડી દીક્ષા)હજી થઈ નથી
એટલે હજી ગૃહસ્થવત્ હોય જેથી તેમને જીડુ આપી દે
પ્રાયશ્ચિત્તતાળા દોષશુદ્ધિ માટે પ્રાયશ્ચિત્ત કરતા
હોય તે શબ્દ જાણ્યો આસ્ત્રીઓ જીડા વાપરે

ખાત, વૃદ્ધ- અસહિષ્ણુ હોવાથી જીડુ વાપરે
આ રીતે જીડુ વાપરનારા અસમુદિશક કહેવાય છે
તથા કોઈ આદિ રોગ થયેલા હોય તે જીડુ વાપરે
આહાર પ્રકાશમા કરવો જોઈએ પ્રકાશ બે પ્રકારનો
દ્રવ્ય પ્રકાશ અને ભાવ પ્રકાશ,

દ્રવ્ય પ્રકાશ- દીપક, રત્ન આદિનો

ભાવ પ્રકાશ- માત પ્રકારે

૧ સ્થાન

૨ દિશા

૩ પ્રકાશ

૪ ભાજન

૫ પ્રદેશ

૬ ગુરુ

૭ ભાવ

૧ સ્થાન-માડનીમા સધા
જોને જવા આવવાનો ભાગ મૃગીને
તથા ગૃહસ્થ આવતા ન હોય તેવા
શ્વાનમા પોતાના પર્ચાય પ્રમાણે
બેસીને આહાર કરવો

૨ દિશા-આચાર્ય ભગવ
તની સામા, પાછળ, તેમ પરાડ
મુખ ન બેમણુ, પણ માડલી પ્રમાણુ

ગુરુથી અગ્નિ કે ઇશાન દિશામા બેસીને આહાર કરવો

૩ પ્રકાશ- અજવાળું હોય, તેવા સ્થાને બેસીને
આહાર કરવો કેમકે માખી, કાગે, વાળ, આદિ હોય તો
ખબર પડે અધારામા આહાર કરતા માખી આદિ આહાર
સાથે પેટમા જાય, તો ઉવડી, વ્યાધિ આદિ થાય

૪. ભાજન- અધારામા ભોજન કરતા જે દોષો લાગે તે દોષો સાકડા મુખવાળા પાત્રમા વાપરતા લાગે, ઉપરાત નીચે વેરાય, વઝ્ર આદિ બગડે ઇત્યાદિ દોષો લાગે માટે પહોળા પાત્રમા આહાર વાપરવો.

૫. પ્રક્ષેપ- ફૂકડીના ઇંડા પ્રમાણ કોળીયો લઈને મુખમા મૂકવો અથવા મો વિકૃત ન થાય તેટલા પ્રમાણનો કોળીયો મુખમા મૂકવો.

૬. શુરુ- શુરુ મહારાજ જોઈ શકે એમ વાપરવું જે એમ ન વાપરે તો કદાચ કોઈ સાધુ ઘણું વાપરે, અથવા અપશ્ય વાપરે તો ગેગ આદિ થાય, અથવા ગોથરીમા ગ્નિગ્ધ દ્રવ્ય મળ્યું હોય, તો તે શુરુને બતાવ્યા સિવાય વાપરી લે માટે શુરુ મહારાજ જોઈ શકે તે રીતે આહાર વાપરવો.

૭. ભાવ- જ્ઞાન, દર્શન, આગ્નિની આરાધના સારી રીતે થઈ શકે તે માટે વાપરવું પણ વર્ણ, બલ, રૂપ, આદિ માટે આહાર ન વાપરવો.

જે સાધુ શુરુને બતાવીને, વિધિપૂર્વક વાપરે છે તે સાધુ ગવેપણા, ગ્રહણ એપણા અને ગ્રાસ એપણાથી શુદ્ધ વાપરે છે.

આ રીતે એક સાધુને વાપરવાનો વિધિ સંક્ષેપથી કહ્યો તેજ રીતે અનેક સાધુને વાપરવાનો વિધિ સમજી લેવો પરંતુ અનેક સાધુએ માડલીબદ્ધ વાપરવું, માડલી કરવાના કારણે.

૧. અતિગ્જ્ઞાનના કારણે- ગ્જ્ઞાન સાધુની એક

સાધુ વૈયાવચ્ચ કરે તો તેને સૂત્ર, અથની હાનિ થાય
જો મહાલિખદ્દ ટાય તો જુદુ જુદુ કાચું જુદા જુદા
માધુ કરી લે, તેથી કોઈ સાધુને સૂત્ર, અથની હાનિ થાય
નહિ અને જ્વાનની સારી રીતે સેવા થઈ શકે,

૨-૩. બાળ, વૃદ્ધના કારણે- બાળ સાધુ ભિક્ષા
લાવવા માટે અસમર્થ હોય, તેમ વૃદ્ધ સાધુ પણ ભિક્ષા
લાવવા માટે અસમર્થ હોય તેથી જો માડનીબધ્વ હોય,
તો બીજા સાધુઓ ગોચરી આદિ લાવી આપનારા હોય,
એટલે બાળ અને વૃદ્ધ સાધુ સુખપૂર્વક આરાવના કરી શકે

૪. મૈક્ષિકના કારણે- નવ દીક્ષિત ગોચરીની
વિશુદ્ધિ જાતો નહિ, તેથી બીજા સાધુ લાવીને આપે

૫. પ્રાધુષ્યકના કારણે- વિહાર કરીને આવેના
સાધુની જગ્યા મળીને ભક્તિ કરી શકે તે માટે

૬. અસમર્થના કારણે- રાજપુત્ર આદિ મુકુમાર
હોવાથી ભિક્ષા લાવવા માટે કરી શકે નહિ, તેથી બીજા
સાધુઓ આહાર લાવીને તેમને આપે

૭. જગ્યા સાધુઓને આહાર આદિ આપવાથી લાભ
મળી શકે

૮. કોઈ સાધુ અનર્થિવાળો હોય, એટલે તેને
આહાર આદિ મળતા ન હોય તો બીજા સાધુ આહાર
આદિ લાવીને આપે

આ કારણોથી માડની કરવામાં આવે છે માડની
કરવાથી જોને લાભ મળી શકે તથા સુખપૂર્વક સૌ સયમની
આનંદના કરી શકે

લિક્ષાએ ગયેલા માધુ ઉપાશ્રયમા આવે ત્યારે ઉપાશ્રયમા વસતિપાલકે સાધુએ શું કરવું જોઈએ ?

લિક્ષાએ ગયેલા સાધુઓને આવવાનો ટાઈમ થાય એટલે વસતિપાલકે નદીપાત્ર, મોટું પાત્ર, પડિલેહણુ ઢરીને તૈયાર રાખે, સાધુ આવીને તેમા પાણી નાખે પછી પાણી સ્વચ્છ વર્ષ જાય એટલે ખીજા પાત્રમા ગાળી લેવાય ગમ્મમા સાધુઓ હોય તે પ્રમાણે પાત્ર રાખવું ગમ્મ મોટો હોય તો બે ત્રણ કે પાંચ નદીપાત્ર રાખે

વસતિપાલક નદીપાત્ર રાખવા સમર્થ ન હોય, અથવા નદીપાત્ર ન હોય, તો સાધુ પોતાના પાત્રમા ચાર આંગળાં ઓછું પાણી લાવે, જેથી એક ખીજામા નાખીને પાણી સ્વચ્છ કરી શકાય પાણીમા ઢીડી, મઠોડા કચરો આદિ હોય તો પાણી ગાળતા જ્યલ્લાપૂર્વક ઢીડી આદિને ફર કરે ગૃહસ્થ આગળ પાણી સુખેથી વાપરી શકાય, આચાર્ય આદિના ઉપયોગમા આવી શકે, જીવદયા પજાય વગેરે કારણે પણ પાણી ગાળવું જોઈએ

સાધુઓએ માડલીમા યથામ્થાને જોસીનેબવા સાધુઓ આવી ન જાય ત્યાં સુધી સ્વાધ્યાય કરવો કેઈ અસહિષ્ણુ હોય તો તેને પહેલા વાપરવા આપી દે

સાધુઓને ગોચરી કેાણુ વહેચી આપે ?

ગીતાયર્થ, રત્નાધિક અને અતુલ્ય એવા મડલી

અધિર આચાર્ય મહારાજની રજા લઈને માડલીમા આવે

ગીતાયર્થ રત્નાધિક અને અતુલ્ય આ ત્રણ પદના

આઠ ભાગા થાય

૧	ગીતાર્થ,	૨ નાધિક,	અતુલ્ય
૨,	"	"	લુપ્ત
૩	"	લઘુપર્યાય,	અતુલ્ય
૪	"	"	લુપ્ત
૫	અગીતાર્થ,	૨ નાધિક,	અતુલ્ય,
૬	"	"	લુપ્ત,
૭	"	લઘુપર્યાય	અતુલ્ય
૮	"	"	લુપ્ત

આમા ૨-૪-૬-૮ ભાગા દુષ્ટ છે ૫-૭ અપવાદે શુદ્ધ
૧-૩ શુદ્ધ છે

શુદ્ધ મહત્ત્વસ્થવિર બધા સાધુઓને આહાર આદિ
વહેંચી આપે

૨નાધિક સાધુ પૂર્વાભિમુખ બેસે, બાકીના સાધુ
યથાયોગ્ય પર્યાય પ્રમાણે માહત્ત્વસ્થ બેસે

ગોચરી વાપરવા બેસતી વખતે દરેક સાધુઓ સાથે
રાખની કુડી રાખે કેમકે વાપરના કદાચ કાગે, ઠળીયો
આદિ આવે તો કુડીમા નાખી શકાય

વાપરતા હોય, ત્યારે ગૃહસ્થ આદિ અહર ન આવી
બય, તે માટે એક સાધુ (ઉપવાસી હોય, કે જન્મી
વાપરી લીધુ હોય તે) ખબર રાખવા નાકા ઉપર બેસે

આહાર કેવી રીતે વાપરવો?

પ્રથમ મિત્રગ્રંથ અને મધુર આહાર વાપરવો કેમકે
તેથી બુદ્ધિ અને બળ વધે છે તથા પિત્ત શમી બય છે

ખળ-શક્તિ હોય, તો વૈયાવચ્ચ સારી રીતે કરી શકાય વળી મિનગ્ધ આહાર છેલો વાપરવાનો રાખ્યો હોય અને પરકવવો પડે તો અસયમ થાય માટે પ્રથમ મિનગ્ધ અને મધુર આહાર વાપરવો.

આહાર કટકછેદ, મતરછેદ, અથવા સિહલક્ષિત રીતે વાપરવો.

કટકછેદ- એટલે કટકા કરી કરીને વાપરવો.

મતરછેદ- એટલે ઉપરથી વાપરતા જવું (પુસ્તકના પાના ફેરવીએ તેમ)

મિહલક્ષિત- એટલે એક ખાળુથી શરૂ કરી બધા આહાર ક્રમસર વાપરવો.

આહાર વાપરતા- ૧ સખડકા ન બોલાવવા ૨ ચખચખ ન કરવું ૩ ઉતાવળ ન કરવી ૪ ખડું ધીમે ધીમે પણ ન વાપરવું ૫ વાપરતા નીચે વેરવું નહિ ૬ રાગ દ્રવ્ય કરવો નહિ.

મન, વચન અને કાયાથી ગુપ્ત થઈને જ્ઞાત ચિત્તે આહાર વાપરવો.

ઉદગમ ઉત્પાદના દોષોથી ગુધ્ધ, એપણા દોષ વિનાનો એવો પણ ગુડ આદિ આહાર દુષ્ટભાવથી અધિક થઈ જી કરવાથી સાધુ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રથી અસાર થાય છે જ્યારે ગુધ્ધ ભાવથી પ્રમાણુમર આહાર થઈ જી કરવાથી સાધુ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના સારરૂપ (કર્મનિર્જરા કરનાર) થાય છે.

આહાર વાપરવાના છ કાગળો:-

વેયળ વેયાનચે, ઠસિયઢ્ઠાણ ય સજમઢ્ઠાણ ।

તહ પાણરત્તિયાણ, છઢ્ઠ પુણધમ્મચિંતાણ ॥

૧ છુધા વેદનાચમાવવા, ૨ વૈયાવચ્ચ કરવા ૩ ઇયાંપચિકી ચોધવા, ૪ સયમ પાળવા ૫ શરીર ટકાવવા, ૬ સ્વાધ્યાય કરવા

આહાર નહિ વાપરવાના છ કાગળો:-

આપક ડમમ્મે તિતિમ્મવા ચમમેસુત્તીણ ।

પાણદયાતરહડ સરીમ્મેચ્છેયણઢ્ઠાણ ॥

૧ તાવઆદિ હોય, ૨ રાત્ર, અવજન આદિનો ઉપદ્રવ હોય, ૩ પ્રહાયનનું રક્ષણ કરવા, ૪ હવડયા માટે (વગમાદ, ધુમસ આદિ હોય) ૫. ઉપવાસ આદિ તપશ્ચર્યા કરી હોય, ૬ શરીરનો ત્યાગ કરવા, અનશન સ્વીકાર્યું હોય

આહાર વાપર્યા પછી પાત્રા ત્રણ વાર પાણીથી ધોવાં જોઈએ

આહાર વધ્યો હોય તો શુ કરવું ?- વાપરવા છતાં આહાર વધ્યો હોય તો રત્નાધિક સાધુ વધેલો આહાર આચાર્ય મહારાજને બતાવે આચાર્ય મહારાજ કહે કે 'આય બીલ ઉપવાસવાળા સાધુને બોલાવે।

મોહની ચિકિત્સા માટે જેમણે ઉપવાસ કર્યો હોય, જેમણે અક્રમ કે તેથી વધુ ઉપવાસ કર્યો હોય, જે ગ્વાન હોય, તાવવાળા હોય, જે આત્મબળધિક હોય, તે મિત્રાચના સાધુઓને રત્નાધિક માધુ કહે કે 'તમને આચાર્ય ભગવત બોલાવે છે'

તે સાધુઓ તુરતજ આચાર્ય મહારાજ પાસે જઈ વદન કરીને કહે કે ‘કૃપાવાં લગવતાં ગી આરા છે?’ આચાર્ય મહારાજ કહે કે ‘આ આહાર વધ્યો છે, તે વાપરી જાઓ. આ સાલળી સાધુ કહે કે, વપરાશે એટલું વાપરી જઈશ’ એમ કહીને પોતાનાથી વપરાય એટલો આહાર વાપરે છતાં પણ વધે તો જેનું પાત્ર હોય તે સાધુ આહાર પરઠવી દે જો વાપરનાર સાધુ ‘વપરાશે એટલું વાપરીશ’ એવું ન જાતલો હોય તો વધેલું એમ્મે પોતે જ પરઠવી દેવું

પાત્રાભાથી કેવો આહાર ખીજાને આપી શકાય— વિધિ પૂર્વક લાવેલો અને વિધિ પૂર્વક વાપરેલો આહાર ખીજાને આપી શકાય તેના ચાર ભાગા થાય
૧ વિધિ પૂર્વક ગ્રહણ કરેલો અને વિધિ પૂર્વક વાપરેલો

૨ વિધિ પૂર્વક ગ્રહણ કરેલો અને અવિધિથી વાપરેલો

૩ અવિધિથી ગ્રહણ કરેલો અને વિધિ પૂર્વક વાપરેલો

૪ અવિધિથી ગ્રહણ કરેલો અને અવિધિથી વાપરેલો
વિધિ પૂર્વક ગ્રહણ કરેલો એટલે ઉદ્ધમાદિ દોષોથી રહિત ગૃહસ્થે જેવો આપ્યો હોય તેવો જ ગ્રહણ કરીને લાવેલો આહાર વિધિ ગૃહિત હોય છે, એ સિવાય ગ્રહણ કરેલો આહાર અવિધિ ગ્રહણ કરેલાય

વિધિ-અવિધિ ભોજન સ્વરૂપ —

અવિધિ ભોજન- ૧ કાકભુજા, ૨ શૂ ૥૧૫ભુજા,
૩ દ્રાવિતગ્ન, ૪ પરામૃષ્ટ

૧ કાકભુજા-એટલે જેમ કા ડોલિષ્ટા આદિમાથી
વાય, ચણા આદિ કાનીને ખાય છે, તેમ પાત્રામાથી સારી
સારી કે અમુક અમુક વસ્તુ કાઢીને વાપરે તે અથવા
ખાતા ખાતા વેરે, તથા મોમા કેાગીચો નાખીને કાગડાની
માફક આજીબાજી ભુવે

૨. શૂગાલભુજા- શીયાગીયાની જેમ ભુદેભુદેથી
લઈને ખાય

૩ દ્રાવિતરમ- એટલે ભાત એમામન ભેગા
કરેલામા પાણી કે પ્રવાહી નાખીને એક રમરૂપ થયેલું
પી લય

૪ પરામૃષ્ટ- એટલે ફેરફાર ઉધુલુ-તળેલું
ઉપર અને ઉપરતું તળે કરીને વાપરે

વિધિ ભોજન- પ્રથમ ઉત્કૃષ્ટ દ્રવ્ય, પછી અનુત્કૃષ્ટ
દ્રવ્ય, પછી સમીકૃતરસ વાપરવું એ વિધિ ભોજન

અવિધિથી શ્રદ્ધા કરવું અને અવિધિથી વાપરવું
ખીતને આપે કે લે, તેા આચાર્યે જન્મેને (આપનારને
અને લેનારને) ઠપકો આપવો, તથા એક ક-ચાણક પ્રાયશ્ચિત્ત
આપવું આ પ્રમાણે શાસ્ર એવણા કહી, હવે પારિદ્યા પનિકા
વિધિ કહે છે

વધેલો આહાર કેવી રીતે પરઠવવો ? પરિદ્યાપના
બે પ્રકારે - ૧ જાત, ૨ અજાત

૧ જાત- એટલે પ્રાણાતિપાતાદિ દોષોથી મુક્ત,
અથવા આધાકર્મોદિ દોષવાળું, અથવા લોભથી લીધેલું

તથા મલિયોગકૃત, વશીકરણકૃત, મત્ર, ચૂર્ણ આદિ
મિશ્રકૃત, એવ વિષમિશ્રિત આહારો પણ અશુદ્ધ હોઈ
પરઠવવામા જતા પ્રકારના છે

૨. અજ્ઞાત- એટલે શુદ્ધ આહાર

જાપારિધાપનિકા- મૂલ શુભે ઠગી અશુદ્ધ
જનહિ સાદિ દોષ વાળો આહાર, એકાત મધ્યમા, જ્યા
લોકોત્તુ જવુ આવવુ ન હોય, તેવી સરળી જમીન ઉપર
જ્યા પ્રાધુર્ણ્ય આદિ મુખ્ય પૂવક જોઈ શકે, ત્યા એક
ઢગલી ઠરીને પરઠવવો

મૃગી કે લોભથી ગ્રહપ કરેલો અથવા ઉત્તર શુભે કરી
અશુદ્ધ આધારમિ વગેરે દોષ વાળો હોય, તો તે આહારના
એ ઢગલી કરી પરઠવવો

અભિયોગાદિ કે મત્ર ત નવાળો હોય તો તેવા આહારને
રાખમા એકમેક કરીને પરઠવવો ત્રણ વાર વોસિરે વોસિરે
વોસિરે કહેવુ

અજ્ઞાતા પારિધાપનિકા- શુદ્ધ આહાર વધેલો
હોય તેની પારિધાપનિકા અજ્ઞાતા કહેવાય છે, તે આહારને
સાધુઓને ખજર પડ તે રીતે ત્રણ ઢગલી કરી પરઠવવો
પરઠગીને ત્રણ વાર વોસિરે વોસિરે વોમિરે કહેવુ

આ પ્રમાણે વિધિ પૂર્વક પરઠવવાથી સાધુ કર્મથી
મુકાય છે

૩ કા- શુદ્ધ અને વિધિ પૂર્વક લાવેલો આહાર
શી રીતે વધે ?

મમાધાન- જે ક્ષેત્રમા રહેલા હોય ત્યા આચાર્ય

આદિને પ્રાયોગ્ય ડ્ર ય ફલ લ હોવાથી બહાર બીજે ॥મ
 ઝાચરી ગયેલા બધા સાધુઓને પ્રાયોગ્ય ડ્ર ય મળી જતા
 તેઓ મંદુક ક, અથવા વૃદ્ધ્ય વધાએ વહોરાવી દે તેથી
 વધી આથી શુદ્ધ એવો પણ આદાર પરંપરા પડે આવા
 શુદ્ધ આદારની ત્રણ દગરી ક, જેથી જરૂરી-આવવાગા
 સાધુ સમજીને મંદુક કરી શકે

આચાર્યને માટે પ્રાયોગ્ય મહત્ત્વ કરવાથી
 વતા લાભો

‘મુત્તત્તયધિરીક્ષણ, વિણત્રો ગુરુસ્વ સેહચદુમાણો ।

દાણમતિમદ્વૃદ્ધો વૃધિસ્તરણ ચેર’ ॥

—‘આચાર્યને પ્રાયોગ્ય મહત્ત્વ કરવાથી ગુરુને સૂત્ર
 અને અર્થ સિધ્ધ થાય છે, મનોરથ આદારથી સૂત્ર અને
 અર્થનું મુખ્ય પૂવક ચિત્તવન કરી શકે છે આથી
 આચાર્યનો વિનય થાય છે, ગુરુની પૂજ થાય છે નવની
 મિત્રને આચાર્ય પ્રતિબુધ્ધાન થાય છે, પ્રાયોગ્ય આપનાર
 વૃદ્ધ્યને શ્રદ્ધાની વૃદ્ધિ થાય છે આચાર્યની બુદ્ધિ અને
 બલ વૃદ્ધિ પામે છે આ રી શિષ્યને ઘણી નિર્જરા થાય છે’

આ કાગ્જેથી પ્રાયોગ્ય મહત્ત્વ કરવાથી આચાર્યની
 અનુક પા-સમિત થાય છે

આચાર્યની અનુક પાથી ગરુડની અનુક પા થાય છે
 ગરુડની અનુક પાથી તીર્થની અનુક પા થાય છે,
 માટે પ્રાયોગ્ય મહત્ત્વ કરવું

આચાર્યને પ્રાયોગ્ય જો મળતુ હોય, તો ડ્ર્ય,

શેર, કાલ અને લાવથી ઉત્કૃષ્ટ દ્રવ્ય પ્રથમ ગ્રહણ કરવું,
ઉત્કૃષ્ટ ન મળતું હોય તો યથાયોગ્ય ગ્રહણ કરવું

ગ્નાન માટે નિયમા પ્રાયોગ્ય ગ્રહણ કરવું માગણી
કરીને પણ પ્રાયોગ્ય ગ્રહણ કરવું

પરઠવતા એક, બે, ત્રણ ઢગલી કરવાનું
કારણ- ગોચરી આદિ ગયેલા મોટા માર્ગ- અધ્વાનાદિ
કૃપ વિહારોમા રહેલા સાધુઓને શુદ્ધ અશુદ્ધ આદિ
આહારની ખબર પડી શકે અથવા કદાચીત ગામમા રહેલા
સાધુને પણ જરૂર પડે માટે એક બે ત્રણ ઢગની કરવી

વાપર્યા પછી ઠંડા આદિની શકા હોય તો દૂર
અનાપાતાદિ મ્યહિલમા જઈ વેસિરાવે કારણે શાસ્ત્રમા
ખતાવ્યા પ્રમાણે પચ્ચ કરી આવે કારણ કેવાતાદિ ત્રણ
શયો દુધર છે પછી પડિલેહણનો દાર્ઘમ થાય ત્યા
સુધી મ્વાધ્યાય કરે

પડિલેહણની વિધિ.

ચોથી પોરિસી [મહર]ની શરૂઆત થાય, એટલે
ઉપવાસી પ્રથમ મુહપત્તિ અને શરીર પડિલેહીને આચાર્યની
ઉપધિ પડિલેહે, ત્યાર પછી અનશન કરેલાની, નવ દીક્ષિતની,
વૃદ્ધ આદિની કેમશ પડિલેહણુ કરે પછી આચાર્ય પાસે
જઈને 'ઉપધિ પડિલેહુ ?' આદેશ માગીને પાત્રાની
પડિલેહણુ કરે, પછી માત્રક અને પોતાની ઉપધિ પડિલેહી
છેલ્લે ચોલપટ્ટો પડિલેહે

વાપરેલું હોય તેણે પ્રથમ મુહપત્તિ, શરીર, ચોલપટ્ટો
પડિલેહી, પછી કેમશ, ગચ્છા, જોળી પડેલા, રજસાણ,

પડી ખાવી પાત્રા, ભરેલા પાત્રા પડિલેહે પછી આચાર્ય
આદિની ઉપધિ પડિલેહે પછી આદેશ માગી, ગરુ સાધારણ
પાત્રા, વસ્ત્ર અપરિભોગ્ય [નહિ વપરાતા] પડિલેહે ત્યાર
પછી પોતાની ઉપધિ પડિલેહે છે ને રજ્જેહુ પડિલેહુ
કરીને બાધે

પડિલેહુ કયા પછી સ્વાધ્યાય કરવો અથવા સીવવા
આદિનું કાર્ય હોય તો તે કરવું આ પ્રમાણે સ્વાધ્યાય
આદિ કરીને છેલ્લી પોરિસીનો યોગો લાગ બાકી રહે
ત્યારે કાલપ્રતિક્રમી યોગીસ માડલા કરે એટલામા સૂર
અસ્ત પામે પછી બધા સાથે પ્રતિક્રમણ કરે આચાર્ય
મહારાજ ધર્મકથાદિ કરતા હોય, તો બધા સાધુ આવ
શ્યકબૃમિ માડલીમા પોતપોતાના યથાર્થો અધ્યાને કાઉસ
ગામા રહી સ્વાધ્યાય કરે

કોઈ એમ કહે છે કે ‘સાધુઓ સામાયિક સૂત્ર કહી
કાઉસગામા યથના અથનો પાક કરેલ્યા મુધી આચાર્ય
ન આવે, ત્યાં મુધી ચિતવન કરે આચાર્ય આવી સામાયિક
સૂત્ર કહી, દૈવસિક અતિથાર ચિતવે, ત્યારે સાધુઓ પણ
મનમા ‘વસિક અતિથાર ચિતવે’

બીજા એમ કહે છે કે ‘આચાર્ય આવે એટલે
સ્વાધ્યાય કરતા સાધુઓ પણ આચાર્યની સાથે સામાયિક

૧ આમા આ રીતે પડિનેહુનો ક્રમ જતા યો છે હાતમા
ઉપવાસી પ્રથમ ત્રણ અને વાપરેલા પ્રથમ પાત્રવાના પડિસેદી પડી
આચાર્ય આની પડિનેહુ પછી પોતાની ઉપધિ છે ને રજ્જેહુ
અને પડી પાત્રાની પડિનેહુ કરવામા આવે છે

સૂત્ર ચિતવી પડી અતિચાર ચિતવે આચાર્ય પોતાના અતિચાર બે વાર ચિતવે, સાધુઓ એક વાર ચિતવે કેમકે સાધુઓ ગોચરી આદિ ગયેલા હોય એટલે તેટલી વારમા ચિતવી ન શકે

ઉભા ઉભા કાઠમ્સગ્ગ કરવા અસમર્થ હોય, તેવા ખાલ, વૃદ્ધ, ગ્લાન આદિ સાધુઓ બેસીને કાયોત્સર્ગ કરે આ રીતે આવશ્યક પૂર્ણ કરી, ઉચ્ચ વધતા અવસ્થા ત્રણ સ્તુતિ મગલ માટે બોલે, ત્યારે કાલની ગ્રહણવેળા થઇ છે કે નહિ તે તપાસે

૧ કાલગ્રહણ

કાલ બે પ્રકારના છે— વ્યાધાત અને અવ્યાધાત

વ્યાધાત— અનાથ મહાપમા જ્યાં વૈદેશિકો સાથે અથવા ધાલણ વગેરે સાથે જતા આવતા સઘટ્ટો ધાય, તથા આચાર્ય શ્રાવક આદિની સાથે ધર્મકથા કરતા હોય તો કાલગ્રહણ કરે નહિ

અવ્યાધાત— કોઈ જાતનો વ્યાધાત ન હોય તો કાલગ્રહણ અને દાગધર આચાર્ય મહારાજ પાસે જઈને આજ્ઞા માગે કે ‘અમે કાલગ્રહણ કરીએ ?’ પછી પછુ જો નીચે મુજબના વ્યાધાતો હોય તો કાલગ્રહણ ન કરે

૧ આચાર્યને પૂછ્યું ન હોય, ૨ અથવા અવિનયથી પૂછ્યું હોય, ૩ વદન કર્યું ન હોય, ૪ આવસ્સહી કહી ન હોય, ૫ અવિનયથી કહી હોય, ૬ પડી જવાય,

૧ અહીં સામાન્ય વિધિ બતાવી છે, વિશેષ વિધિ ત્રયાતરથી જાણી

■ ઈન્દ્રિયોના વિષયો પ્રતિકૂલ હોય, ખરાબ હોય, ૮ દિગ્ભોલ થાય, ૯ તારા પડે કે ખરે, ૧૦ અમ્બાધ્યાય હોય, ૧૧ છીક થાય, ૧૨ ઉગ્રેહી લાગે ઇત્યાદિ વ્યાધાત-વિધ્ન વગેરે હોય તો કાલચક્રણ કર્યા સિવાય પાછા ફરે શુદ્ધ હોય, તો કાલચક્રણ કરે ખીજ સાધુઓ ઉપયોગ પૂર્વક ધ્યાન રાખે

કાલચક્રી કેવો હોવો જોઈએ ?— પ્રિયધમી, દહધમી, ગ્રાક્ષમુખનો અભિલાષી, પાપખીર, ગીતાય, સત્વશીલ હોય તેવો સાધુ કાલચક્રણ કરે

કાલ ચાર મકારેના—૧ પ્રાદોષિક, ૨ અધરાત્રિક, ૩ ગૈરાત્રિક, ૪ પ્રાભાતિક પ્રાદોષિક કાલમા બધા સાથે સન્નિધિ રથાપે, બાકીના ત્રણમા સાથે અથવા જુદા જુદા રથાપે

ગ્રીષ્મકાલમા ત્રણ તારા ખરે તો કાલ હણાય છે
શિશિરકાલમા પાચ તારા ખરે તો કાલ હણાય છે
વર્ષાકાલમા સાત તારા ખરે તો કાલ હણાય છે
વર્ષાકાલમા ત્રણે દિશા ખુલ્લી હોય તો પ્રાભાતિક કાલચક્રણ કરાય

વર્ષાકાલમા ચારે દિશા ખુલ્લી હોય તો ત્રણે કાલચક્રણ કરાય

વર્ષાકાલમા આકાશમા તારા ન દેખાય તો પપ્પ કાલચક્રણ કરાય

પ્રાદોષિક અને અધરાત્રિક કાલ ઉત્તર દિશામા લેવાય
(પહેલો કાલચક્ર કરાય)

સૂત્ર ચિતવી પછી અતિયાર ચિતવે આચાર્ય પોતાના અતિયાર જે વાર ચિતવે, સાધુઓ એક વાર ચિતવે કેમકે સાધુઓ ગોચરી આદિ ગયેલા હોય એટલે તેટલી વારમા ચિતવી ન શકે

ભા. ભા. કાઉન્સગ કરવા અસમર્થ હોય, તેવા ખાલ, વૃદ્ધ, ગ્લાન આદિ સાધુઓ જેસીને કાયોત્પર્ગ કર

આ રીતે આવશ્યક પૂર્ણ કરી, ઉચ્ચ વધતા અવસ્થા પ્રાપ્તિ મગલ માટે જાણે, ત્યારે કાલની અહણવેળા થઇ છે કે નહિ તે તપાસે

૧ કાલઅહણ

કાલ જે પ્રકારના છે— વ્યાધાત અને અવ્યાધાત
વ્યાધાત— અનાથ મહાપ્રભા ન્યા વૈદેશિકો સાથે અથવા થાભલા વગેરે સાથે જતા આવતા સંઘટ્ટો થાય, તથા આચાર્ય આવક આદિની સાથે ધર્મકથા કરતા હોય તો કાલઅહણ કરે નહિ

અવ્યાધાત— કોઈ જાતનો વ્યાધાત ન હોય તો કાલઅહી અને દાહીધર આચાર્ય મહારાજ પાસે જઈને બ્રાહ્મ માગે કે ‘અમે કાલઅહણ કરીએ ?’ પછી પણ જો નીચે મુજબના વ્યાધાતો હોય તો કાલઅહણ ન કરે

૧ આચાર્યને પૂછયુ ન હોય, ૨ અથવા અવિનયથી પૂછયુ હોય, ૩ વદન કર્યું ન હોય, ૪ આવરસહી કહી ન હોય, ૫ અવિનયથી કહી હોય, ૬ પડી જવાય,

૧ અહી આમાન્ય નિધિ બતાવી કે, વિશેષ નિધિ અર્થાતરથી બાબતી

૭ ઈન્દ્રિયોના વિષયો પ્રતિકૂલ હોય, ખરાબ હોય, ૮ દિગ્ભ્રમો હોય, ૯ તારા પડે કે ખરે, ૧૦ અમ્વાધ્યાય હોય, ૧૧ છીક થાય, ૧૨ ઉજેહી લાગે ઈત્યાદિ વ્યાધાત-વિધન વગેરે હોય તો કાલચંદ્રણ કર્યા સિવાય પાછા ફરે શુદ્ધ હોય, તો કાલચંદ્રણ કરે બીજા સાધુઓ ઉપયોગ પૂર્વક ધ્યાન રાખે

કાલચંદ્રણ કેવો હોવો જોઈએ ?- પ્રિયધમી, દદધમી, મોક્ષસુખનો અભિલાષી, પાપબીર, ગીતાથ, સત્વશીલ હોય તેવો સાધુ કાલચંદ્રણ કરે

કાલ ચાર પ્રકારના-૧ પ્રાદોષિક, ૨ અધરત્રિક, ૩ વૈરાત્રિક, ૪ ત્રાતાત્રિક પ્રાદોષિક કાલમા બધા સાથે સજ્જાય સ્થાપે, બાકીના ત્રણમા સાથે અથવા જુદા જુદા સ્થાપે

ગ્રીષ્મકાલમા ત્રણ તારા ખરે તો કાલ હણાય છે
શિશિરકાલમા પાચ તારા ખરે તો કાલ હણાય છે
વર્ષાકાલમા સાત તારા ખરે તો કાલ હણાય છે
વર્ષાકાલમા ત્રણે દિશા ખુલ્લી હોય તો ત્રાતાત્રિક કાલચંદ્રણ કરાય

વર્ષાકાલમા ચારે દિશા ખુલ્લી હોય તો ત્રતો કાલચંદ્રણ કરાય

વર્ષાકાલમા આકાશમા તારા ન દેખાય તો પચ્ચ કાલચંદ્રણ કરાય

પ્રાદોષિક અને અર્ધરાત્રિક કાલ ઉત્તર દિશામા લેવાય,
(પહેલો કાર્તિકસગ્ગ કરાય)

વૈરાત્રિકકાલ ઉત્તર કે પૂર્વમાં લેવાય,
 પ્રાણાતિકકાલ પૂર્વ દિશામાં લેવાય
 પ્રાદોષિક કાલ શુધ્ધ હોય, તો સ્વાધ્યાય કરીને
 પહેલી બીજી ચોરિસી ભગરણ કરે, કાલ શુધ્ધ ન આવે
 તો ઉત્કાલિક સૂત્રનો સ્વાધ્યાય કરે, સાંભળે કે ગણે

અપવાદ- પ્રાદોષિક કાલ શુધ્ધ હોય, પણ અર્ધરાત્રિક
 શુધ્ધ ન હોય તો પ્રવેદન કરીને સ્વાધ્યાય કરે આ
 પ્રમાણે વૈરાત્રિક શુધ્ધ ન હોય, પણ અર્ધરાત્રિક શુધ્ધ
 હોય તો અનુબ્રહ્મ માટે પ્રવેદન કરીને સ્વાધ્યાય કરે એ
 પ્રમાણે વૈરાત્રિક શુધ્ધ હોય અને પ્રાણાતિક શુધ્ધ ન હોય
 તો પ્રવેદન કરીને સ્વાધ્યાય કરે

સ્વાધ્યાય કર્યા બાદ સાધુ સુવે

== श्रीलु' ઉપધિ પ્રમાણુ દ્વાર. ==

उपदधातीन्युपधि । द्रव्यत, ग्रहीर भावनां ज्ञान-
दर्शनचारित्र्याणि उपदधाति ।

ઉપકાર કરે તે ઉપધિ કહેવાય છે તે દ્રવ્યથી
ચરોરને ઉપકાર કર છે અને સાવથી જ્ઞાન, દગ્ધ ન આદિત્તને
ઉપકાર કરે છે

આ ઉપધિ જે પ્રકારની છે એક ઔધ ઉપધિ
એક બીજી ઉપગ્રહ ઉપધિ તે બંને પાછી સખ્યા
પ્રમાણ અને માપ પ્રમાણથી બંને પ્રકારની આગળ
કહેવાયે તે પ્રમાણની નમૂની

આધ ઉપધિ- એટલે જે નિત્ય વારણ કરાય

ઉપગ્રહ ઉપર- જોડે જે કારણે મ થમના માટે
ધારણ કરાય

જિનકલ્પિની ઓઘ હિપધિ— ઉત્કૃષ્ટ બાણ
પ્રકારે ૧ પાંખા, ૨ ઝોળી, ૩ નીચેનો ગુરુઓ, ૪
પાત્રકેસરિકા પાત્ર પડિવેળવાની મુદ્દપત્તિ, ૫ પડલા,
૬ રજઆણ, ૭ ગુરુઓ, ૮-૯-૧૦ ત્રણ કપડા, ૧૧
ઝોળો, અને ૧૨ મુદ્દપત્તિ હોય છે બાકી ૧૧૧૦-૬-૫૪૩
અને જાન્ય જે પ્રકારથી પણ હોય છે

જે પ્રકારમા ઝોઘો, મુહપત્તિ, તેા અવશ્ય દરેકને હોય જ

ત્રણ પ્રકારમા ઝોઘો, મુહપત્તિ, એક વસ્ત્ર

ચાલ પ્રકારમા ઝોઘો, મુહપત્તિ, જે વસ્ત્ર

પાત્ર " " " ત્રણ વસ્ત્ર

નવ " " " પાત્ર, ઝોળી, નીચેનો

ગુચ્છો, પાત્રકેસરિકા, પડલા, રજસાણુ અને ગુચ્છો

દશ પ્રકારમા ઝોઘો, મુહપત્તિ પાત્ર, ઝોળી, નીચેનો

ગુચ્છો, પાત્રકેસરિકા, પડલા, રજસાણુ, ગુચ્છો, અને એક વસ્ત્ર

અગીઆર પ્રકારમા ઝોઘો, મુહપત્તિ, પાત્ર, ઝોળી, નીચેનો ગુચ્છો, પાત્રકેસરિકા પડલા, રજસાણુ ગુચ્છો અને જે વસ્ત્ર

બાર પ્રકારમા ઝોઘો, મુહપત્તિ, પાત્ર, ઝોળી, નીચેનો ગુચ્છો, પાત્રકેસરિકા પડલા, રજસાણુ ગુચ્છો અને ત્રણ વસ્ત્ર

સ્થવિર કુટિયની ઝોઘ ઉપધિ.

સાધુ માટે ચોદ પ્રકારની- ઉપર મુજબની

બાર ઉપરાત ૧૩ માત્રક, ૧૪ ચોલપટ્ટો

સાધવી માટે પચીસ પ્રકારની- ૧ પાત્ર, ૨ ઝોળી, ૩ નીચેનો ગુચ્છો, ૪ પાત્રકેસરિકા, ૫ પડલા, ૬ રજસાણુ, ૭ ગુચ્છો, ૮-૯-૧૦ ત્રણ કપડા, ૧૧, ઝોઘો, ૧૨ મુહપત્તિ, ૧૩ માત્રક, ૧૪ કમ્બક

(વાપરવા માટેનું જુદું પાત્ર) ૧૫ અવશ્યહાનન્તક [શુદ્ધભાગનું રક્ષણ કરવા માટે કૌમળ અને મજબૂત નાવ સરખું] ૧૬ પટ્ટો (શરીર પ્રમાણ કટીબધ) ૧૭ અદોરૂગ (અધી સાયળ સુધી સીન્ધ્યા વિનાનું ચટ્ટી જેવું) ૧૮ ચલણી (ભવ પ્રમાણનું સાડા જેવું-નતકીના જેવું) ૧૯-૨૦ બે નિવસની અન્તર્નિવસની અર્ધ સાયળ સુધી લાખી ૨ બહિર્નિવસનિષ્ઠુ ટી સુધીની લાખી ૨૧ કચુક (સિન્ધ્યા વિનાનો) છાતી ઢાંકવા માટે ૨૨ ઉપકક્ષિકા જમણી બાજુથી કચુક ઢાંકવા માટે ૨૩ વેકક્ષિકા (ઉપકક્ષિકા અને કચુક ઢાંકવા માટે) ૨૪ સઘાડી ચાર ૧ બે હાથની પહોળી ઉપાશયમા, ૨ ત્રણ હાથ પહોળી ગોચરી જતા, ૩ ત્રણ હાથ પહોળી સ્થિરિલ જતા, ૪ ચાર હાથ પહોળી સમવસન્નમા વ્યાખ્યાનમા ઉભા રહેતા, માથાથી પગ સુધી આચ્છાદન માટે ૨૫ સ્કંધ કરણી (ચાર હાથની વિસ્તારવાળી, સ્વરૂપવાન સાધ્વીને ખુદી કરવા માટે)

આ ઉપધિઓમા કેટલીક ઉત્તમ કેટલીક મધ્યમ અને કેટલીક જઘન્ય પ્રકારની ગણાય છે તેના વિભાગ નીચે પ્રમાણે છે

જિનકલ્પિની ઉપધિમા ઉત્તમ, મધ્યમ અને જઘન્ય.

ઉત્તમ ચાર- ત્રણ વસ્ત્ર અને પાત્રક

મધ્યમ ચાર- ઝોળી, પડલા, રજસાણ અને ઓઘો

જઘન્ય ચાર- ગુચ્છો, નીચેનો ગુચ્છો, મુહપત્તિ અને પાત્રકેસરિકા

સ્થવિર કહિપની ઉત્તમ, મધ્યમ અને જઘન્ય ઉપધિ

ઉત્તમ ચાર- ત્રણ વજ્ર અને પાત્ર

મધ્યમ છ- પડલા, રજસ્રાણ, ઝોળી ચોલપટ્ટો,
ઝોધો અને માત્રક

જઘન્ય ચાર- શુરુછો નીચેનો શુરુછો, મુહપત્તિ
અને પાત્રકેસરિકા

સાદેવીની ઉત્તમ મધ્યમ અને જઘન્ય ઉપધિ

ઉત્તમ આઠ- ચારસ ધાટિક મુખ્ય, પાત્ર, મધ્ય
કમ્પી, અન્તર્નિવસની અને બહિર્નિવસની

મધ્યમ તેર- ઝોળી, પડલા, રજસ્રાણ, ઝોધો,
માત્રક, અવગ્રહાન તક, પટ્ટો, અદ્વૈતિક, ચલણી, કમુક,
ઉલ્લેખિકા ગૈકલિકા, કમલક

જઘન્ય ચાર- શુરુછો, નીચેનો શુરુછો, મુહપત્તિ અને
પાત્ર પુજવાની પાત્રકેસરિકા

ઓષ્ઠ ઉપધિનું પ્રમાણ.

૧. પાત્ર- સરખું અને ગોળ, ગોળાઈમા પોતાની
ત્રણ વેત અને ચાર આગળ મધ્યમ પ્રમાણ છે આથી
ઓષ્ઠ હોય તો જઘન્ય, વધારે હોય તો ઉત્કૃષ્ટ પ્રમાણનું
ગણાય અથવા પોતાના આહાર જેટલું પાત્ર

ગૈકલવચ્ચ કરનાર આચાર્યે આપેલું કે પોતાનું
નદીપાત્ર (મોટું પાત્ર) રાખે નગરનો રોષ કે અટવી ઉતરતા
વગેરે કારણે આ નદીપાત્રનો ઉપયોગ કરાય

પાત્ર મજબૂત, સ્નિગ્ધવર્ણવાળું, ધરાખરગોળું અને
લક્ષણવાળું મહત્વ કરવું

બળેયુ દિદ્રવાળુ કેવળી ગયેયુ પાત્ર રાખયુ નહિ
 છકાયજીવની રક્ષા માટે પાત્ર રાખવાનુ હોય છે
 પાત્રના ગુણુ હોય

ચટ્ટું સમગ્રસ્ત, હોદ ધિરં ધાવર ચ વળ્લ ચ ।

હુંદ ઘાયાદ્ધ મિશ્ન ચ અધારણિજ્ઞાદ ॥ ૧ ॥

સઠિયમિ મમે લામો, પતિદ્ધા સુપતિદ્ધિને ।

નિત્રાણે કિત્તિમારોર્ગ, વચ્છદ્ધે નાપમપપા ॥ ૨ ॥

હુદે ચરિત્તમેદા, મચ્છલમિ ચ નિત્તવિન્નમ જાણે ।

દુપ્પતે સ્વીલ્મઠાણે, ગણેચ ચણે ચ નો ઠાણ ॥ ૩ ॥

પડમુપ્પલે અરુમલ, મચ્છણે વળ્લમાદિસે ।

અંતો પહિં ચ દટ્ટમિ, મરણ તત્ત્વ નિદિસે ॥ ૪ ॥

• લક્ષણુવાળુ — ચારે તરફથી સરખુ ગોળ મજબૂત
 પોતાનુ, (ઘોડા દિવસ માટે માગીને રાખેયુ નહિ)
 સ્નિગ્ધવસ્તુવાળુ હોય તેવુ પાત્ર શ્રદ્ધજુ કરવુ,

લક્ષણુવિનાનુ — ઉંચુ નીચુ, વળી ગયેયુ,
 દિદ્રવાળુ, હોય તે પાત્ર રાખયુ નહિ

સરખા ગોળ પાત્રાથી લાભ થાય

મજબૂત પાત્રથી ગરજની પ્રતિષ્ઠા થાય

મણુચિહ્ન પાત્રાથી કીર્તિ અને આરોગ્ય મળે,

સ્નિગ્ધવસ્તુવાળા પાત્રાથી જ્ઞાન સંપત્તિ થાય

ઉંચા નીચા પાત્રાથી ચારિત્રનો ભેદ-વિનાશ થાય,

દોષવાળા પાત્રાથી ગાડપણુ થાય

પડધીવિનાના પાત્રાથી ગચ્છ અને ચારિત્રમા સ્થિરતા રહે નહિ

ખીલા જેવા હયા પાત્રાથી ગચ્છ અને ચારિત્રમા સ્થિરતા રહે નહિ

કમળ જેવા પહોળા પાત્રાથી અકુશલ થાય,
નણુ-છિદ્રવાળાપાત્રાથી શરીરમા ગુમરા આદિ થાય
અદર અથવા બહારથી બળેલા પાત્રાથી મરણ થાય
૨. ઝોળી- પાત્રો બધાય અને છેડા ચાર આગળ

વધે તેટલા પ્રમાણની રાખવી

૩-૪-૫. નીચેનો, ગુચ્છો- પૂજણી
(પાત્રકેસરીકા) આ ત્રણે એક વેતને ચાર આગળના રાખવા
બન્ને ગુચ્છા બિનના રાખવા રજ આદિથી રક્ષા માટે
નીચેનો ગુચ્છો, ગુચ્છાથી પડલાની પ્રમાણના કરાય પાત્રા
પ્રમાણવા ઝીણા સુવાળા સુતરાઉ કપડાની પાત્ર કેસરીકા

૬ પડલા- કામળ અને મજબૂત રૂતુભેદે ત્રણ,
પાચ કે સાત, ભેગા કરતા સૂર્યના કીરણો ન ફેખાય તેવા
અઢી હાથ લાંબા અને છત્રીસ આગળ પહોળા રાખવા
સારા કે તેથી ઉતરતી કાઢીના હોયતો રૂતુભેદે નીચે
પ્રમાણે તે ધારણ કરાય છે

ઉપગ્રહ ઉપધિનુ પ્રમાણ.

૧-૨ સથારો, ઉત્તરપટ્ટો-જીવ અને ધુળથી
રક્ષણ કરવા માટે અઢી હાથ લાંબો અને એક હાથ ચાર
આગળ પહોળો રાખવો નીચે સથારીયુ પાથરી ઉપર
ઉત્તરપટ્ટો પાથરવો

પદ્ધતિ	ઉનાળે	શિયાળે	ચામાચે
ઉદ્દૃષ્ટ મજબૂત	૩	૪	૫
મધ્યમ (કર્ધકલ્પણ)	૪	૫	૬
દુર્બલ	૫	૬	૭

ભિક્ષા લેવા જતા ફૂલ, પત્ર, ફળ આદિથી રક્ષણ કરવા માટે પાના ઉપર ઢાકવા તથા લિંગ ઢાકવા માટે પદ્ધતિ બેધરૂબી

૭ મજબૂત- પાનાના પ્રમાણમાં રાખવું ૨૪ આદિથી રક્ષણ માટે

૮-૯-૧૦-૧૧ નિમ્ન- શરીર પ્રમાણ, જોડતા ખલા ઉપર રહે અડી હાથ પહોળા, લગાઈમાં શરીર પ્રમાણ બે સુતરાઈ અને બેડ પિત્ત

ધાસ, અગ્નિ આદિ શરૂ કરવા ન મટે, તથા બી આદિથી રક્ષણ થાય તે માટે અને ધમધાન, ગુરુલધ્યાન, સારી રીતે ઘડ મકે એ માટે વસ્ત્ર ગાળવાનું લગવાને કહ્યું છે

૧૨. રજોહરણ- મૂળમાં ઘન, મધ્યમાં નિશ્ચર અને છગી પાસે કોમળ દરીવાળો દાઢી-નિષદા સામે પાગચામ અશુભના પવ મા પ્રદેગીની આગામી રાખતા બેટલો પહોલો

૧ દાઢમાં જોડપદ્ધતિ વપરાતો પાનાથી પત્ર દાઢ મટે ૫ થાનો ઉપયોગ રાખ્યો છે

લાગ રહે તેટલી જાણવાળો, રજેહરણ રાખવો મધ્યમા દોરાથી નણ આટા મારી બાધવો કુલ બત્રીસ આગળ લાળો (દાડી ચોવીસ આગળ દશી આઠ આગળ) હીન અધિક હોય તો બન્ને મળીને બત્રીસ આગળ થાય તેટલો રાખવો લેવા મૂકવા વગેરે ક્રિયામા પૂજવા પ્રમાણવા તથા સાધુ લિંગ તરીકે રજેહરણ ધારણ કરવાનું પ્રયોજન છે

૧૨. સુહપતિ- સુતગઉ એક વેત ચાર આગળની એક અને બીજી ત્રિકોણ કરીને મુખ ઉપર ઢાકી પાછળ ગાઠબ ધાય, તેટલા પ્રમાણની વસતિ પ્રમાણના વખતે બાધવા

મ પાતિમ જીવોની રક્ષણ માટે, બોલતી વખતે મુખ આગળ રાખવા તથા કાળે લેતા રજ આદિ મુખમા પેસી ન જાય તે માટે બીજી નાસિકા સાથે મોઢા ઉપર બાધવા એમ બે રાખવી

૧૩ માત્રકે- પ્રમ્થ પ્રમાણ આચાર્ય આદિને પ્રાયોગ્ય લેવા માટે અથવા ઓઢન સુપથી વારેલું બે ગાઉ ચાલીને આવેલો સાધુ વાપરી શકે તેટલા પ્રમાણનું

૧૪. ચોલપટ્ટો- સ્થવિર માટે કોમળ, બે હાથ લબાઈનો, યુવાન માટે મૂલ ચાર હાથનો શુદ્ધેન્દ્રિય વગેરે ઢાકવા માટે ચોલપટ્ટો રાખવો

ઉપગ્રહ ઉપધિનું પ્રમાણ

૧-૨. સ થાગે-ઉત્તરપટ્ટો- જીવ અને ધુળથી રક્ષણ કરવા માટે અગ્રી હાથ લાળો અને એક હાથ ચાર આગળ મડોળો રાખવો નીચે મુજબ ધારિયુ પાથરી ઉપર ઉત્તરપટ્ટો પાથરવો સ થારો જિનનો અને ઉત્તરપટ્ટો સુતરાઉ રાખવો

૩-૪ ઓધારીયુ , નીમિધિયુ - જીવ રક્ષા માટે
ઓધારીયુ ૧૨મ, નીમિધિયુ મુતરાઉ રાખતુ એક હાથ
પહોણુ અને રજોહાથ જેટલુ લાણુ રાખતુ

ઔપચારિક ઉપધિ વર્ષો પ (મમળી) અને પગલા
આત્મરક્ષા તથા સ્વયમરક્ષા માટે જેઓ ગોચરી આદિ
માટે બહાર જતા હોય તેમને એમાસામા ડબલ રાખવા
કેમકે જો એ રાખે તો તે બીના થયેતા ઓની રાખવાની
પેટના શૂન્ય વગેરેથી કાચ મરી જાન, તથા અતિમનીન
કપડા ઓળ્યા હોય અને ઉપર પાટી પડે તો અપકાય
જીવોની વિરાધના થાય, વળી ગોચરી આદિ માટે બહાર
જતા હોય ત્યાં વસ્ત્રાહવી ભીના થયા હોય તો ઉપાશ્રનમા
આવીને બીજી ઉપધિનો ઉપયોગ કરી શકાય, આ સિવાયની
ઉપધિ બહાર જનારને પણ અંક એક જ રાખવી

કપડા શરીર પ્રમાણુ કાંતા લખા કે દુકા જેવા મળે
તેવા મહણુ કરવા, પણ લાખા હોય તો કાઢવા નહિ અને
દુકા હોય તો સાધા કરવો નહિ

ઔપચારિક ઉપધિમા દરેક સાધુને દાઠો ચંદ્રિ અને
વિચંદ્રિ રાખવાની હોય છે, તથા ગમ, શ્વમ કોમ (નરેન્દ્રી
આદિ મૂકવા માટેની કાચળી) ચાપુ, અઓ, નરેલી,
યોગપદ્મક (સૂરિમત્રાદિ ગણતા હોય તે) અને પડદો વગેરે
ગુરુ-આચાર્યને જ ઔપચારિક ઉપધિમા હોય છે, સાધુને
નહિ આ પ્રમાણે સાધુને ઓઘ ઉપરાતની તપ જ્ઞયમને
ઉપકારક એવી ઉપાનહ વગેરે બીજી ઔપચારિક ઉપધિ
જાણવી

શાસ્ત્રમા ૬૬ પાત્ર પ્રકારના છે —

૧. યદિ—શરીર પ્રમાણ પડદો બાધવા માટે

૨. વિયદિ—શરીર પ્રમાણ કરતા ચાર આગળ ન્યૂન-નામિકા સુધી ઉપાશ્રયના દ્વારની આડે રાખવા માટે હોય છે

૩ ૬૬- જલા સુધીનો ઋતુબદ્ધકાળમા ઉપાશ્રયની બહાર લિક્ષા ભમતા હાથમા રાખવા માટે હાલમા નાય નાસિકા પ્રમાણ એકજ દાડો રાખવામા આવે છે

૪ વિદ્ ૬- કાળ પ્રમાણ વર્ષાકાળમા લિક્ષા ભમતા બહુ કરાય છે

૫. નાલિકા— પાણીની ઉઠાઇ માપવા માટે શરીર પ્રમાણથી ચાર આગળ અધિક

યદિના લક્ષણુ.

એક પર્વની યદિ હોય તો પ્રસાવાળી

બે પર્વની યદિ હોય તો કલહકારી

ત્રણ પર્વની યદિ હોય તો લાલકારી

ચાર પર્વની યદિ હોય તો મૃત્યુકારી

પાંચ પર્વની યદિ હોય તો શાતિકારી, રક્તામા કલહ નિવારનારી

છ પર્વની યદિ હોય તો કષ્ટકારી

સાત પર્વની યદિ હોય તો નિરોગી રહે

આઠ પર્વની યદિ હોય તો સપત્તિ દૂર કરે

નવ પર્વની યદિ હોય તો જશ કરનારી

દશ પર્વની યદિ હોય તો સર્વ રીતે સપદા કરે

નીચેથી ચાર આગળ જાડી, ઉપર પકડવાનો લાગ
આડ આગળ ઉચાઈનો રાખવો હુબ્ત પશુ, કૃતરા, કાદવ,
તથા વિષમ ગ્ધાનથી ગ્ધા માટે ચષ્ટિ રાખવામા આવે છે
તથા તે તપ અને સયમને પણ વધારે છે કેવી રીતે?
મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવા જ્ઞાન મેળવાય છે, જ્ઞાન માટે શરીર,
શરીરના રક્ષણ માટે ચષ્ટિ આદિ ઉપદ્રવો છે

પાત્ર આદિ જે જ્ઞાનાદિના ઉપકાર માટે થાય, તે
ઉપકરણ કહેવાય અને જે જ્ઞાન આદિના ઉપકાર માટે ન
વાય તે સન અધિકરણ કહેવાય

ઉદ્ગમ ઉત્પાદના અને એવણના દોષોથી રહિત
તેમજ પ્રકટ જેની પડિલેહણ કરી શકાય એવી ઉપધિ
સાધુએ રાખવી જોઈએ

સયમની સાધના કરવા માટે ઉપધિ ગખવી તે
ઉપધિ ઉપર મૂંઝી રાખવી નહિ કેમકે મુચ્છા પરિમાહો ઘુત્તો
મૂંઝાં એ પરિગ્રહ કહ્યો છે

અજ્ઞત્યમિસોદીષ ઉત્તરણ ઘાહિર પરિહરતો ।

અપગ્મિગદીતિ મણિઓ, જિણેહિ તેલુચ્ચસીહિ ॥

‘આત્મ ભાનની વિશુદ્ધિ ધરતો સાધુ વસ્ત્ર, પાત્ર આદિ બાહ્ય
ઉપકરણોને મેવતો થકો પણ અપરિગ્રહી છે, એમ પ્રેરોકથદર્શી
શ્રી જિનેશ્વર ભગવ તોએ કહ્યું છે

આહી દ્વિગમ્બર મતવાળો કોઈ શકા કરે કે ‘ઉપકરણ
હોવા છતાં નિગ વ કહેવાય તો પછી ગૃહમ્યો પણ ઉપકરણ
રાખે છે, તેથી ગૃહમ્યો પણ નિર્ગ્રથ કહેવાશે’ તેના

સમાવાનમા શાસ્ત્રકાર જણાવે કે અધ્યાત્મની વિશુદ્ધિએ કરીને સાધુ, ઉપકરણ હોવા છતાં નિર્મલ કહેવાય છે એ અધ્યાત્મવિશુદ્ધિ ન માનો, તો આખો લોક જીવેથી વ્યાપ્ત છે, તેમા નગ્નપણે ફરતા એવા તમોને પણ હિંસકપણું કેમ નહિ આવે? આવશે જ માટે આત્મભાવની વિશુદ્ધિથી જ જેમ તમારે અહિંસકપણું માનવાનું રહેશે તેમ અહીં પણ આત્મભાવવિશુદ્ધિથી સાધુને નિષ્પરિવ્રજીપણું છે ગૃહસ્થને એ ભાવ આવી શક્તો નથી માટે તે નિષ્પરિવ્રજી નહિ થાય

અહિંસકપણું પણ શ્રી જિનેશ્વરભગવતોએ, આત્માની વિશુદ્ધિમા કહેલું છે જેમકે ધર્માસમિતિયુક્ત એવા સાધુના પગ નીચે કદાચ બેઠન્દ્રિયાદિ જીવની વિરાધના થઈ જાય, તો પણ (મન, વચન, કાયાથી તે નિર્દોષ હોવાથી) તે નિમિત્તનો સૂક્ષ્મ પણ પાપજન્ય તે સાધુને લાગતો નથી ચોગપ્રત્યયિકજન્ય તે પહેલાં સમયે બધાય અને બીજા સમયે લોગવાઈ જાય છે

જ્યારે પ્રમત્તપુરુષથી જે હિંસા થાય, તેનો હિંસા જન્ય કમજન્ય તે પુરતને અવશ્ય થાય છે, ઉપરાત હિંસા ન થાય તો પણ હિંસાજન્ય પાપકર્મથી તે બધાય છે એટલે પ્રમાદી જ હિંસક ગણાય છે કહ્યું છે કે -

આયા ચેવ અહિંમા, આયાહિંસત્તિ નિચ્છઓ દસો ।

જો હોઈ અપ્પમત્તો, અહિંસઓ હિંસઓ દયરો ॥

નિશ્ચયથી આત્મા એજ હિંસક છે અને આત્મા એજ અહિંસક છે, જે અપ્રમત્ત છે તે અહિંસક છે અને

જે પ્રભત છે તે હિંસક છે

શ્રી જિનેશ્વર ભગવતના શાસનમા પરિણામ એ
પ્રધાન વસ્તુ છે, આ ઉપરથી જોએ ખાત્રા કિયા મૂકીને
એકલા પરિણામને જ પકડે છે, તેઓએ ધ્યાનમા રાખવું
કે 'બાહ્યક્રિયાની શુદ્ધિ વિના પરિણામની શુદ્ધિ પણ હવમા
આવી શકતી નથી' માટે વ્યવહાર અને નિશ્ચય એજ
મોક્ષનો માર્ગ છે

ચો થુ

અનાયતન વર્જન દ્વાર

ઉપર મુજબ વિધિપૂર્વક ઉપકરણને ધાગણ કરતો સાધુ સવદોષોથી ગહિત આયતન એટલે ગુણોના મ્થાન ભૂત બને છે અને જે સાધુ અવિરિપૂર્વક થઈણુ કરેલ ઉપધિ આદિ ધારણ કરે છે તે અનાયતન-ગુણોના અમ્થાનરૂપ થાય છે

અનાયતન, આવધ, અશોધિ-મ્થાન, કુશીલસ સર્ગ આ શબ્દો, એક અથને જણાવનારા છે

આયતન, નિરવધ, મોધિસ્થાન, મુશીલસ સર્ગ, આયતનના વાચક છે

સાધુએ અનાયતનના સ્થાન છોડીને આયતનના મ્થાન એવવા નેજીએ

અનાયતન સ્થાન બે પ્રકારના- ૧ દ્રવ્ય અનાયતન સ્થાન, ૨ ભાવ અનાયતન મ્થાન

દ્રવ્ય અનાયતન સ્થાન- રૂદ્ર આદિના ઘર વગેરે

ભાવ અનાયતન સ્થાન- લૌકિક અને લોકોત્તર

લૌકિક ભાવ અનાયતન સ્થાન- વેશ્યા, દાસી,

તિય ચો, ચારણો, શાક્યાદિ, બ્રાહ્મણો આદિ રહેલા હોય

તથા અશ્વિન, શિશીર, સિંધાઈઓ શીવ, માછીમાર આદિ હોય તથા લોકમાં દુગ્ધાને પાત્ર નિદનીયમ્થાન હોય, તે બધા લૌકિક ભાવ અનાયતન મ્થાનો કહેવાય છે

આવા સ્થાનોમાં માધુર્ય તથા સાધ્વીએ દાણવાર પેષુ રહેતું ન જોઈએ કેમકે 'પવન, જેવી ૧૫ હોય તેવી ૧૫ને લઈ બળ છે' તેથી અનાયતન સ્થાનમાં રહેવાથી સસર્ગ હોય લાગે છે

લોકોત્તર વાન અનાયતન સ્થાન- જેઓએ દીક્ષા લીધેલી છે અને મમથ હોવા છતાં સયમયોગેની હાની કરતાં દોષ અર્થાત્ મયમનુ બળબર પાલન કરતા ન હોય, તેવા સાધુ ૧૧ સાથે વનનું નહિ તેમજ તેમના સસર્ગ પણ કરવો નહિ કેમકે 'આખા અને લીમ્બાના મૂળીયા ભેગા થયેના હોય તો જેમ આખાનું મધુરપાત્ર નાનું પામે છે અને તેના ફળો કઠવા થાય છે' તેમ પ્રાણ સાધુ હોય તેના શુભો નાશ પામે છે અને દુશુભો આવતા વાર લાગતી નથી

મથ- 'મસર્ગથી હોય જ થાય' એવું એકાંત નથી કેમકે શેરડી ૧૧ વાદીમાં લાખા કાળ સુધી રહેવો નવન્ત બ (એક જાતના ઘાસનો સાથો) કેમ મધુર થતો નથી? તથા વેદુર્નરત્ન કાચના દુકાઓ સાથે લાખો દાર્દ્રમ રાખવા છતાં કેમ કાચરૂપ થતું નથી?

જવાબ- જગતમાં ૬ થો બે પ્રકારના છે એક ભાવક એવે જેવા સસર્ગમાં આવે તેવા બની જાય અને બીજા અસાધુક એવે બીજાના સસર્ગમાં ગમે

તટલા આવવા છતા હોય તેવાને તેવા રહે

વૈદુર્યગત્ન, મણી આદિ ખીજા દ્રવ્યથી અવાયુક છે
જ્યારે આમ્રવૃક્ષ આદિ લાવુક છે

લાવુક દ્રવ્યમા તેના સોમા ભાગ જેટલું લવણુ આદિ
વ્યાપ્ત થાય, તે તે આખું દ્રવ્ય લવણુભાવને પ્રાપ્ત કરે
તે ચર્મ-કાષ્ઠાદિના મોમા ભાગમા પણ જો લવણુનીખાણુ
વગેરેના લવણુ [ત્રીકા]ના અંશ થઈ જાય તે તે આખું
ચર્મકાષ્ઠાદિ લવણુમય થઈ નાશ પામી જાય છે તે પ્રમાણે
કુળીલનો સસગ સાધુ સમૂહ [ધણા સાધુઓ]ને દૂષિત
કરે છે માટે કુળીલનો સસગ કરવો નહિ

છવ અનાદિ કાળથી સસારમા લમી રહ્યો છે, તેથી
અનાદિ કાળનો અભ્યાસ હોવાથી હોયે આવતા વાર
લાગતી નથી, જ્યારે શુભો મહા મુરકેલીએ આવે છે,
પાછા સસગ દોષથી શુભો આત્મા જતા વાર લાગતી નથી

નદીઓનું મધુર પાણી સમુદ્રમા મળતા ખાડ ખની
જાય છે, તેમ શીલવાન એવો પણ સાધુ કુશીલ સાધુનો
સગ કરે તે પોતાના શુભોનો નાશ કરે છે

જ્યાં જ્યાં જ્ઞાન, દર્શન અને આસ્ત્રિનો ઉપધાત
(હાની) થાય એમ હોય, તેવા અનાયતન સ્થાનોનો
પાપણીક સાધુએ તુરત ત્યાગ કરવો

અનાયતન સ્થાનો.

જત્ય સાહમિયા ગ્રહે, મિત્રચિત્તા અણારિયા ।

મૂલગુણપદિસેરી, અણાયતન ત વિચિત્રાદિ ॥ ૧ ॥

જત્ય સાહમ્મિયા વહવે, મિન્નચિત્તા અણારિયા ।

ઉત્તરુણપહિસેરી, અણાયતન ત તિયાણાહિ ॥ ૨ ॥

જત્ય સાહમ્મિયા વહવે, મિન્નચિત્તા અણારિયા ।

લિંગવેસપહિ રુન્ના, અણાયતન ત તિયાણાહિ ॥ ૩ ॥

ન્યા ઘણા માધર્મિકો (સાધુઓ) શ્રદ્ધા સવેગ વિનાના અનાય હોય, મૃતગુણ-પ્રાણાતિપાત, મૃત્યુવાદ, અદત્તાદાન, મૈત્રુન, પગિચ્છને સેવતા હોય, તેને અનાયતન જાણો।

ન્યા ઘણા માધુઓ શ્રદ્ધા સવેગ વિનાના અનાય હોય, ઉત્તરગુણપિ ડવિશુદ્ધિ વગેરેના દોષો કરતા હોય, તેને અનાયતન જાણો।

ન્યા ઘણા સાધુઓ શ્રદ્ધા સવેગ વિનાના અનાય હોય, પ્રાણધી વેશને ધારણ કરતા હોય (મૃતગુણ ઉત્તર ગુણના દે રોનો સેવતા હોય) તેને અનાયતન જાણો।

આયતન કોને કહેવાય ? આયતન બે પ્રકારે દ્રવ્ય આયતન અને બાવ આયતન

દ્રવ્ય આયતન સ્થાન-જિનમદિન, ઉપાશ્રય આદિ

બાવ આયતન સ્થાન-૪૯ પ્રકારે જ્ઞાન દર્શન,

ચારિત્ર૩૫

જત્ય સાહમ્મિયા વહવે, સીલમતા વહુમ્મુયા ।

ચરિત્તાયાર સપન્ના, આયતન ત તિયાણાહિ ॥

ન્યા સાધુઓ ઘણા શીલવાન, બહુશ્રુત (જ્ઞાનવાળા)

ચારિત્રાચારનું પ્રાલન કરતા હોય તેને આયતન નાણું
માવા સાધુઓની સાથે વસવું જોઈએ

સુદરજનમસગ્મી, સીલદરિદ્રિપિ કુળઢ સીલહૃદ્ ।

જહ મેરુગિરીજાથ તળપિ કળગત્તળમુવેઢ ॥

સારા માણસો (સાધુ) નો સંસર્ગ, એ શીલશુભોથી
દરિદ્ર (શીલ આદિ શુભો વિનાનો) હોય તો પણ તેને
શીલ આદિ શુભોવાળો બનાવે છે જેમ મેરુ પર્વત ઉપર
ઉગેલું ઘાસ પણ સોનાપણાને પામે છે તેમ સારા શુભ
વાળાનો સંસર્ગ કરવાથી પોતાનામાં તેવા શુભો ન હોય
તો પણ તેવા શુભો પ્રાપ્ત થાય છે

પાત્રમું પ્રતિસેવના દ્વાર

આપતનતું નેવન કચ્છા-એટલે સાગ નીલરાન,
સાગ જ્ઞાનરાન અને ગારા ચારિત્રવાન માધુએની સાથે
રહેતા પત્ર ત્રાધુને 'કટખપથ' (ચત્તામા ચાવતા મળા આદિ)
ની જેમ કદાચ ગગ દ્રવ જાવી તથા અને તેમી વિશ્વ
આચરણ થઈ જાય તે નીચે પ્રમાણે

મૂલગુણુમા છ પ્રકારે- પ્રાણાતિપાત, મૂલાવાદ,
અહતાદાન, મૈયુન પરિનહ, રાનિજોજન સબધી કોઈ
દોષો લાગી જાય

ઉત્તરગુણુમા ત્રણ પ્રકારે- ઉદગમ, ઉપાદના,
અને એપજા જાબધી કોઈ દોષો લાગી જાય આ પ્રતિસેવન
કહેવાય-એટલે દોષોનું નેવનું તે

એકાર્થિક નામો- પ્રતિસેવના, મલિન, જન,
વિરાધના, રખવાના, ઉપચાત, અશુદ્ધ, અને મબનીકરણ
પ્રતિસેવનાથી જસવાના માર્ગો

[૧] સમાગીલ, ઉપચાત, દાન્ત, જનનું ખાદા વિષ

[] આના એટલું લખાણ મળા પીમીય મૂલના પ્રથમ અવ્યયન
સદનુધરણ ઉપર પૂરવ પન્નાસજી મળારાજ થી જાનુવિજવજી
મંજિવરે આપેલી વાચનાના આધારે કેટલુંક આપવામાં આ પુ '૩'

યોમા દોષનું દર્શન કરવું ત્રિતેન્દ્રિય-ઈન્દ્રિયને આતરમા
 દોરે અતરમા વાળે, અર્થાત્ વિષયને નહિ જેવવામા
 તૃપ્તિવાળા, નિસ્પૃહી, સત્યજાપી, ત્રિવિધે પદકાયજીવેની
 હિસાથી અટકવું મન, વચન, કાયાની અશુભ પ્રવૃત્તિઓને
 રોકવી સ્ત્રી કથા અને સ્ત્રી સસર્ગથી દૂર રહેવું સ્ત્રીના
 અગોપાગ નિગ્મવાથી વિરામ પામવું ઉપાગ એટલે એક
 અશુદ્ધો પણ જીવેના નહિ, આ જીવનનું ઘડતર છે જેમ
 સતીનું જીવન ઘડતર એટલે, એના સો વપના આયુષ્યમા એક
 વખત પણ શીથળનો ભગ થવા ન દે તેમ સાધુ જીવનનું
 ઘડતર એટલે પોતાના જીવન પર્યંત એકવાર પણ શીથળનો
 ભગ નહિ અર્થાત્ સાધુના મારે જે અયોગ્ય પ્રવૃત્તિઓ છે
 તેનું લેગમાત્ર પણ ધ્યાન સાધુ જીવનમા ન હોય, એટલે
 તે સમજી રહેલું હોય કે 'આ આપણી દિશા જ નહિ'
 માન સરોવરના હંસે સમજી રાખેલું હોય છે કે 'આ,
 ઘાસના છુદા ચાવવાનો આપણો ખોરાક જ નહિ' તેમ
 સાધુ વિચારે કે આપણે ઉચ્ચજ્ઞાનદાનીવાળા, હંમે આપણા
 શરીરને કે મનને આ ચોક્કસ જ નહિ આ વિચાર હોય
 તે સ્ત્રી સામે આખા પણ ઉઘી ન થાય, અને આ
 પાર્ષ્વ છૂટે ત્યારે જ ઉચ્ચ તત્ત્વોની રમણતા અતરમા
 ચાલે પણ જો ઈન્દ્રિયોના વિષયો મગજમા રમતા હોય
 એટલે પરમ તત્ત્વોના વિચારો મગજમા ન રમી શકે

વળી પોતાના શરીરપર પણ નિર્મમત્વ લાવવાળા,

એવું જ નહિ પણ દ્રવ્ય દોષદિથી પણ અપ્રતિબદ્ધ
 દ્રવ્યપ્રતિબદ્ધ- ‘મારે તો આપુ દ્રવ્ય હોય તો
 જ ચાલે વમ, પાત્ર આઠા’ મારે મનમાન્યો ન હોય
 તો ન ચાલે ન નબી શકે’ આપુ હોય તો દ્રવ્ય પ્રતિબદ્ધ
 છે ૧૫ વાસ અને ભવજમલાથી બધ પામેલા આત્માએ
 આવા દ્રવ્ય પ્રતિબદ્ધથી નહિત બનવું જોઈએ

કેન્દ્રપ્રતિબદ્ધ- ‘મારે તો આવી જ વસતિ જોઈએ.
 અવયાસ મારે આવો જ દોલ જોઈએ વિહારમા માળાથી
 આટલો જ વિહાર થયો, અથવા તો મને ગુજ્જાતમા જ
 ફાવશે મારવાડ બા માલ નહિ’ આ દોષ પ્રતિબદ્ધ છે
 આ પણ ન જોઈએ

કાળપ્રતિબદ્ધ- ‘આપણાથી તો સાજનો જ
 વિહાર થઈ શકે, ચાર વખત ગાયરી વિના ન ચાલે,
 અમુક કાળે જગતા ન રહેવાય અમુક નિદ્રા તો જોઈએ
 જ’ આ કાળપ્રતિબદ્ધ છે આ પ્રતિબદ્ધ ન જોઈએ

ભાવપ્રતિબદ્ધ- આપણે તો સાધુઓ જામોશ
 વાગા જોઈએ અભણીયા નહિ ચાલે, ગુરુમહારાજ આવા
 જ જોઈએ ટોણા ટપકા મારનાર ન ચાલે ગુરુ એમ
 વિનારે કે ‘શિષ્ય વિનીત જ જોઈએ, સામો ઉત્તર આપે
 તેવો ન જોઈએ’ ગુરુ આમ વિચારે તો તે પણ પડે
 ભાવ પ્રતિબદ્ધમા આ પ્રતિબદ્ધ આત્માને આરધના ના
 બદલે વિરાધનામા લઈ લય

પ્રતિબદ્ધ એટલે માનસિક પરાધીનતા

પ્રતિબદ્ધોને નિવારણના ~ ~ ~ ગુણ

યોમા દોષનું દર્શન કરવું ત્રિતેન્દ્રિય-ઈન્દ્રિયને અતરમા
 દોરે અતરમા વાળે, અર્થાત્ વિષયને નહિ નેવવામા
 તૃપ્તિવાળા, નિરપૃહી, સત્યભાષી, ત્રિવિધે ધૃતકાયજીવેની
 હિંસાથી અટકવું મન, વચન, કાયાની અશુભ પ્રવૃત્તિઓને
 જાકની સ્ત્રી કથા અને સ્ત્રી સસર્ગથી દૂર રહેવું સ્ત્રીના
 અગોપાગ નિરખવાથી વિરામ પામવું ઉપાન એટલે એક
 અશુકો પત્નુ જોવાનો નહિ, આ જીવનનું ઘડતર છે જેમ
 સતીનું જીવન ઘડતર એટલે, એના સો વર્ષના આયુષ્યમા એક
 વખત પણ શીયળનો ભગ થવા ન હે તેમ સાધુ જીવનનું
 ઘડતર એટલે પોતાના જીવન પર્યંત એકવાર પણ શીલનો
 ભગ નહિ અર્થાત્ સાધુના માટે જે અયોગ્ય પ્રવૃત્તિઓ છે
 તેનું લેગમાન પણ મ્યાન સાધુ જીવનમા ન હોય, એતે
 તો સમજી રહેવું હોય કે 'આ આપણી દિસા જ નહિ'
 માન સરોવરના હસે સમજી રાખેવું હોય છે કે 'આ
 ઘાસના છુદા ચાવવાનો આપણો ખોરાક જ નહિ' તેમ
 સાધુ વિચારે કે આપણે ઉચ્ચજ્ઞાનદાનીવાળા, હવે આપણા
 શરીરને કે મનને આ શોભે જ નહિ આ વિચાર હોય
 તો સ્ત્રાની સામે આખ પાણુ ઉચી ન ધાય, અને આ
 પાર્પ છૂટે ત્યારે જ ઉચ્ચ તરવોની રમણતા અતરમા
 ચાલે પણ જો ઈન્દ્રિયોના વિષયો મગજમા રમતા હોય
 એટલે પરમ તરવોના વિચારો મગજમા ન રમી શકે

વળી પોતાના શરીરપર પણ નિમમત્વ ભાવવાળા,

એવું જ નહિ પણ દ્રવ્ય ક્ષેત્રદિથી પણ અપ્રતિબદ્ધ
 દ્રવ્યપ્રતિબદ્ધ- 'મારે તો આવું દ્રવ્ય હોય તો
 જ ચાલે વસ્ત્ર, પાત્ર, આહાર મારો મનમાન્યો ન હોય,
 તો ન ચાલે ન નખી શકે' આવું હોય તો દ્રવ્ય પ્રતિબદ્ધ
 છે મલવાસ અને ભવજમલાથી ભય પામેલા આત્માએ
 આવા દ્રવ્ય પ્રતિબદ્ધથી ગહિત બનવું જોઈએ

ક્ષેત્રપ્રતિબદ્ધ- 'મારે તો આવી જ વસતિ જોઈએ
 અભ્યાસ માટે આવો જ હોલ જોઈએ વિહારમા મારાથી
 આટલો જ વિહાર થયે, અથવા તો મને ગુજરાતમા જ
 કાવશે મારવાડ બારબાડ નહિ' આ ક્ષેત્ર પ્રતિબદ્ધ છે
 આ પણ ન જોઈએ

કાળપ્રતિબદ્ધ- 'આપણાથી તો સાજનો જ
 વિહાર થઈ શકે, આર વખત ગોચરી વિના ન ચાલે,
 અમુક કાળે ભગતા ન રહેવાય અમુક નિદ્રા તો જોઈએ
 જ' આ કાળપ્રતિબદ્ધ છે આ પ્રતિબદ્ધ ન જોઈએ

ભાવપ્રતિબદ્ધ- આપણે તો સાધુઓ જાગ્રત
 વાગા જોઈએ અડભડીયા નહિ ચાલે, શુભકારજ આવા
 જ જોઈએ ટોણા ટપકા મારનાર ન ચાલે ગુરુ એમ
 વિચારે કે 'શિષ્ય વિનીત જ જોઈએ, સામો ઉત્તર આપે
 તેવો ન જોઈએ' ગુરુ આમ વિચારે તો તે પણ પડે
 ભાવ પ્રતિબદ્ધમા આ પ્રતિબદ્ધ આત્માને આરધના ના
 બદલે વિરાધનામા લઈ ભય

પ્રતિબદ્ધ એટલે માનસિક પરાધીનતા.

પ્રતિબદ્ધોને નિવારવાના મારે વિચારણા

૧ જે દ્રવ્ય ક્ષેત્રોદિના પ્રતિબંધ મોરા આત્માને ગળિયો બનાવે છે જેની રટણા મગજમા પેઢી જઈને ઉઠાપાત મચાવે છે તેની ઝળના શુ ? વળી જેની પાસે એટલો પુણ્યોદય નથી, જેની પાસે દ્રવ્ય ક્ષેત્રોદિના તેવા અનુકૂળ સંયોગો નથી તે કેવી રીતે ચલાવે છે ? ખી એ સુધીનો અભ્યાસ કરનારા એક નાની કાંટડીમા પડ્યા રહે છે ભણવાનું ત્યા, ખાવાનું ત્યા, નાના ભાઈ બહેનોનો ડકળાટ પણ ત્યા સભળાય, ત્યા એ રી રીતે ચલાવતા હશે ?

આજે એવી પણ બાઈઓ છે કે જેને સામુનો ભય કર તાપ સહેવો પડે છે પતિની મારજુડમા જીવન વિતાવવું પડે છે છતાં જીવન નિવાવે છે તેની સામે આપણને શુ એવો ત્રાસ છે ? એવી શુ પ્રતિકૂળતાઓ છે ? નથી એવો ત્રાસ કે નથી એવી પ્રતિકૂળતાઓ ઉપરથી કેટલી સમસ્યા છે તે શાને પ્રતિબંધમા પડવું ?

૨ આત્મામા શુભોની ચિંતા અને શુભચિંતાની ઉન્નતિ, સદી લેવાથી-ખમી ખાવાથી આવે કે મન માન્યુ કરવાથી આવે ? આ વિચારીએ ત્યાં દ્રવ્યક્ષેત્રોદિ ઉલટા પડતા દેખાય કે આનંદ થાય 'સારૂ થયું સહવાનો વખત આવ્યો, ચાલો ઉન્નતિ સાધવાનો અવકાશ મળી ગયો.'

૩ કર્મનો ક્ષય અનુકૂળતાઓ વધાવી લેવામા નથી પણ પ્રતિકૂળતાઓ વધાવી લેવામા છે

૪ ધર્મોત્તરીકેની કસોટી પણ પ્રતિકૂળતાઓ સહવામા છે, માટે જે આત્મુ તે ધરોળર છે

૫. આપણે સાધના રાની કરવાની છે? આ દ્રવ્ય
ક્ષેત્રાદિની અનુકૂળતા મેળવવાની કે મોક્ષની? સત દિવસ
વિચારણા શાઓની કરવાની કે આ ક્ષેત્રાદિની?

૬ આ દ્રવ્યક્ષેત્રાદિની અનુકૂળતાની વિચારણા, ઉચ્ચ
તત્ત્વની વિચારણા મૂકાવી જડપ્રકારની મડમથલ કગવે છે
અમ થમ પાપ છે અને તે અનેક પ્રકારે છે

હિસાદિ પાપ, શબ્દાદિ વિષયો, ઈદ્રિયોની પન્વગતા,
કપાયોની પરવશતા, મન વચન કાયાનો દૃઢ

હિંસા- પૃથ્વીઆદિ છ બેઠ આદિમા થાય

મૃપા- પારમાર્થિક અને સર્વોત્તમ જે પરમ અવ
મોક્ષ, તેની માથે સખધ રાખનાર તાર્ત્વિક ધર્મના
હિતોપદેશ છોડીને મૃપાવાદ કરવો

ચોટી- ઉદ્દમ, ઉત્પાદના, અપણા અને માનનીના
દોષ મુખે ગોચરી વાપરે તે ચોટી છે તેવી રીતે ઉપધિ
ઉપકરણ, પાણી, આહાર વગેરે અર્થુદ્ધ વાપરે તે તે
પણ ચોટી છે તીર્થ કરની આજ્ઞા વિરુદ્ધ હોવાથી તીર્થ ક-
રઅદત્ત લાગે આમિ-માલિકની રજા સિવાયનું સ્વામિ-
અદત્ત જનની રજા સિવાય (અચિત્ત વાપરવું) જનઅદત્ત
ગુરની આજ્ઞા વિવાય કરવું તે ગુરઅદત્ત લાગે છે

મૈથુન- માન મનથી પણ દિય (દેવતાઈ) કામ
રતિના મુખને કે જોદારિઠ (મનુષ્ય આદિના) રતિનુખને
ચિતવે તેને અપ્રદાયચારી માનવો

તમે જાણે અપ્રદાયચારી પાપ નથી કયું પણ સ્ત્રીની
ધા કી, અને સ્ત્રીની વસતિમાન્દા આ જે પ્રદાયચારી વાડ

વિરાધી એટલે બ્રહ્મચર્ય નો ભંગ થયો અને સરાગદષ્ટિ કરે
તો પણ બ્રહ્મચર્ય નો ભંગ છે સરાગદષ્ટિ તો મહાએર છે

પરિશ્વર- સખ્યા અને પ્રમાણથી વધારે એવું જે
ધર્મોપકરણ તે પરિશ્વર પાપ છે, એથી આગળ વધીને
જેટલી વસ્તુ ઉપર મૂર્છા હોય તે પરિશ્વર

અમરશસ્ત્ર યોગોનું આચરણ તે હિંસા, થોડા પણ
આરભ તે હિંસા

કથાવલાવથી કે કુલ લાવથી કુપિત થયેલી વાણી
અને સાવધ વચન એ મૂળાવાદ

એક તણખવાને પણ માલિકની રણ વિના દેવી
તે ચોરી.

હસ્તકર્મ, શબ્દાદિ વિષયમા આસક્તિ હોય તે
મૈથુન.

જ્યાં મૂર્છા, લોભ, ક્રોધ, મમત્વ હોય તે પરિશ્વર.

ઉછોડરી ન રાખે અને આક્રંધ વાપરે તે રાત્રિભોજન.

શબ્દાદિ વિષયો- આહો ઈન્દ્રિય હોય કે અનિન્દ્રિય
હોય એના ઉપર ન રાગ કરવો કે ન દ્રેષ કરવો રાગ દ્રેષ
ક્રવાથી આત્મા કર્મથી બંધાય છે

આર કથાયો- ક્રોધ, માન, માયા, લોભથી કર્મ
બંધાય છે

યોગો- મન વચન કાયાનો જોડો પ્રયોગ-અશુભ
વિચાર, વાણી અને પ્રવૃત્તિથી કર્મ બંધાય છે]

ચારિત્રનું પાલન કરતા જે જે વિરૂદ્ધ આચરણ
થાય તેને પ્રતિસેવના કહેવાય

છું આલોચના દ્વાર.

આલોચનો જે પ્રકારે- મૂલગુણ સખધી અને ઉત્તરગુણ સખધી

આ બન્ને આલોચના સાધુ, સાધ્વીવગમા ચાર કાનવાળી થાય છે કેવી રીતે ?

સાધુમા એક આચાર્ય અને આલોચના કરનાર માધુ એમ બેના થઈ ચાર કાન, સાધ્વીમા એક પ્રવર્તિની અને આલોચના કરનાર સાધ્વી, એમ બેના થઈ ચાર કાન તેઓ આચાર્ય પાસે મૂલગુણ અને ઉત્તરગુણની આલોચના કરે બન્નેના મળી આઠ કાનવાળી આલોચના થાય એક આચાર્ય અને તેમની સાથે એક સાધુના મળી ચાર કાન તથા પ્રવર્તિની અને બીજી સાધ્વી આલોચનાકારી એમ ચારેના મળીને આઠકાન થાય આચાર્ય વૃદ્ધ હોય તો ૮ કાનવાળી પણ આલોચના થાય

સાધ્વીએ આચાર્ય પાસે આલોચના લીધી વખતે પાસે બીજી સાધ્વી અવશ્ય રાખવી એકલી સાધ્વીએ કદી આલોચના ન કરવી

ઉત્સર્ગ રીતે આલોચના આચાર્ય મહારાજ પાસે કરવી જોઈએ આચાર્ય મહારાજ ન હોય, તો બીજા દેશ ગામમા તપાસ કરીને આચાર્ય મહારાજ પાસે આલોચના

વિનયી એટલે પ્રદક્ષિણનો ભગ થયો અને સરાગદષ્ટિ કરે
તો પણ પ્રદક્ષિણનો ભજક છે સરાગદષ્ટિ તો મહાએર છે

પરિશ્રદ્ધ- સખ્યા અને પ્રમાણથી વધારે એવું જે
ધર્મોપકરણ તે પરિશ્રદ્ધ પાપ છે, એથી આગળ વધીને
જેટલી વસ્તુ ઉપર મૂઝાં હોય તે પરિશ્રદ્ધ

અપ્રશન્ત યોગોનું આચરણ તે હિંસા થોડો પણ
આરભ તે હિંસા

કપાયલાવથી કે કુર ભાવથી કલ્પિત થયેલી વાણી
અને સાવધ વચન એ મૂળાવાદ.

એક તણખલાને પણ માનિકની રજા વિના દેવી
તે ચોરી.

હસ્તકર્મ, ગળદાદિ વિષયમા આસક્તિ હોય તે
મંથુન.

જ્યાં મૂઝાં લોભ, કાક્ષા, મમત્વ હોય તે પરિશ્રદ્ધ.
ઉણદરી ન રાજે અને આકઠ વાપરે તે રાત્રિભોજન.

શબદાદિ વિષયો- આડે ઈર્ષ્ય હોય કે અનિર્ષ્ટ
હોય એના ઉપર ન રાજ કરવો કે ન દેષ કરવો રાગ દ્વેષ
જવાથી આત્મા કર્મથી બધાય છે

ચાર કષાયો- ક્રોધ, માન, માયા, લોભથી કર્મ
બધાય છે

યોગો- મન વચન કાયાનાં જોડો પ્રયોગ-અશુભે
વિચાર, વાણી અને પ્રવૃત્તિથી કર્મ બધાય છે]

ચારિત્રનું પાલન કરતા જે જે વિરૂદ્ધ આચરણ
થાય તેને પ્રતિસેવના કહેવાય

છટું આલોચના કાર.

આલોચના જે પ્રકારે- મૂલગુણ સંબંધી અને ઉત્તરગુણ સંબંધી

આ બન્ને આલોચના સાધુ, સાધ્વીવગમા ચાર કાનવાળી થાય છે કેવી રીતે ?

સાધુમાં એક આચાર અને આલોચના કરનાર સાધુ એમ બેના થઈ ચાર કાન, સાધ્વીમાં એક પ્રવર્તિની અને આલોચના કરનાર સાધ્વી, એમ બેના થઈ ચાર કાન તેઓ આચાર પાને મૂલગુણ અને ઉત્તરગુણની આલોચના કરે બેના મળી આઠ કાનવાળી આલોચના થાય એક આચાર અને તેમની સાથે એક સાધુના મળી ચાર કાન તથા પ્રવર્તિની અને બીજી સાધ્વી આલોચનાકારી એમ ચારેના મળીને આઠકાન થાય આચાર વૃદ્ધ હોય તો ૮કાનવાળી પણ આલોચના થાય

સાધ્વીએ આચાર પાસે આલોચના લેતી વખતે પાસે બીજી સાધ્વી અવશ્ય રાખવી એકલી સાધ્વીએ કદી આલોચના ન કરવી

ઉત્તમ રીતે આલોચના આચાર મહારાજ પાસે કરી એમણે આચાર મહારાજ ન હોય, તો બીજા દેશ જામમાં તપાસ કરીને આચાર મહારાજ પાસે આલોચના

કરવી આચાર્ય મહારાજ ન હોય, તો ગીતાથંની પાને
આલોચના કરવી, ગીતાથં પણ ન મળે તો યાવત ઠેલે
શ્રીસિદ્ધ ભગવતની સાનીએ પણ અવશ્ય આલોચના કરી
આત્મશુદ્ધિ કરવી

આચાર્ય ભગવત જે આવોચના આપે તેને તે
રીતે પૂછ કરવી જોઈએ

આલેનાના ઐકાર્થિક નામો— આલોચના, વિકટના,
શુદ્ધિ, સદ્ભાવદાયના, નિન્ના, ગહી, વિકૃષ્ટણ, સદ્બુદ્ધિશુ
[શલ્ય બે પ્રાગ્ના છે સૂક્ષ્મ અને બાહર બન્ને ત્રણ
ત્રણ પ્રકારે ઘોર ઉગ્રધોર ઉત્તરધોર

૧. ઘોર—અન તાનુ બધી અપ્રત્યાખ્યાની પ્રત્યાખ્યા
નીય અને સંવલનની માયા

૨. ઉગ્રધોર— અનન્તાનુબધી, અપ્રત્યાખ્યાનીય
અને સંવલનની માન યુક્ત માયા

૩ ઉત્તરધોર— અનન્તાનુબધી, અપ્રત્યાખ્યાનીય
પ્રત્યાખ્યાનીય અને સંવલનની કોષ, લોભ, માનયુક્ત માયા

સૂક્ષ્મ કે બાહર કોઈ પણ શય્ય હોય, તો તેને
ત કાળ અને જલ્દી ઉદ્ધાર કરવો જોઈએ કેમકે શય્યનો
ઉદ્ધાર કરવો એ એક મહાન ધર્મ છે

એક ક્ષણવાર પણ શય્ય સહિત રહેવું ન જોઈએ
કેમકે —

ધરમા નાના સાપોલીયાને ફરતું જોઈ મનુષ્ય, એમ
વિચારે કે ‘આમા શુ આતો નાનું છે’ આમ એની

ઉપેશા કરે તો, તે નાનું પણ સાપોત્તીયું હજી મા?

નાના પણ અગ્નિના કળીયાની ઉપેશા કરી, તેને બુઝવવામા ન આવે તો, થોડી વારમા લડકો થઈ જાખા નગરને પણ બાળી નાખે

‘તેવી ગીતે કોઈ નાનું પણ પાપશય્ય મેં યુ જનને તેનો તત્કાળ ઉધ્ધરું નહિ તો કરાડો ભવભવાતરમા મતાપનું મ્થાન બને છે

શ્રી ગૌતમસ્વામીજી ભાવાનને પૂછે કે —

ભયવ ! આ જે પાપશય્ય છે, તે ઉધ્ધરવા અત્યંત મુશ્કેલ છે, સુદુઃસ્થિર છે કેમકે ઘણા જણ એવા છે કે ‘પોતાના ધારેલા ધોર તપથી પોતે શત્રુને ઉધ્ધરું માનતા હોય છતાં જાત્રી શકતા નથી કે હંજી શન્ય ઉધ્ધરારુ નથી, અર્થાત્ પોતે શત્રુને સેના પછી પોતાની કંપનાથી તેણે પ્રાયશ્ચિત્ત કરી લે અથવા તેણે જે પ્રાયશ્ચિત્ત હોય તેનાથી દશ ગણુ પ્રાયશ્ચિત્ત કરે પણ એમ વાસ્તવિક ગીતે શન્ય ઉધ્ધરારુ નથી કેમકે તેણે વિધિપૂર્વક શુરુ સમક્ષ પ્રાર્થ નથી કરી, શ્રી ગૌતમ, સ્વામીજી કહે છે કે ‘મણુ ! શત્રુઓધ્ધાર હુકર છે’

મણુનો ઉત્તર—હૈ ગૌતમ ! જે શત્રુભવાતરમા સર્વ અજોપાગને લોદી નાખે તેવા અત્યંત દુષ્કર પણ શત્રુનો ઉધ્ધાર જરૂર હોય તો તેનો પણમાગ કરેલોજ છે અર્થાત શત્રુનો ઉધ્ધાર શાઓમ્ત માર્ગથી સુકર છે .

તે કેવી રીતે ? કયો માગ ?

ગત્યોદ્ધારનો ઉપાય- સમ્યગ્ દર્શન, સમ્યગ્ જ્ઞાન, સમ્યગ્ ચારિત્ર આ વ્રણેનું એકી કરણ તે જાણ્યો. ઉદ્ધારનો ઉપાય છે.

જેમ કોઈ ક્ષત્રિય લડાઈમાં ગયો હત્યો પરંતુ લડાઈમાં તીક્ષ્ણ બાણોના ઘા પડ્યા હોય, તેમાં કોઈ બાણો ઝેરી પણ હોય, તેના શલ્યો શરીરમાં ગૂઢ બની ગયા હોય, કેટલાક શલ્યો છુપાઈ ગયા, હોય, કેટલાક બહાર દેખાતા હોય, ત્યારે કેટલાક હાડકામાં પેસી ગયા હોય કેટલાક વળી શરીરના ઠેક અંદરના ભાગમાં પેડેલા હોય ક્ષત્રિય છે તો હતેલો પણ અંદરના શલ્યોનું શું ?

તેમ અહીં આપણે સસાર પર વિજય મેળવેા અર્થાત્ તીક્ષ્ણ લઈને સમારથી બહાર નીકળ્યા પરંતુ જે શલ્યો અંદર પેડા તેનું શું ?

પેલા ક્ષત્રિયને જે શલ્યો બહાર છે તે શલ્ય તરીકેની ગરજ નથી સારતા પરંતુ જે અંદર છે તેનો નિર્મૂળ ઉદ્ધાર કરવો પડે તેવી રીતે આપણે શલ્યોદ્ધાર કરવા માટે સમગ્ દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રને એકમેક કરીએ તો શલ્યનો ઉદ્ધાર થાય.

તાર્કય- શલ્ય એટલે માત્ર કોઈ પાપ કર્યું છે અને તેનું પ્રાયશ્ચિત્ત લેવાનું મન થતું નથી અથવા તો માત્ર બચાવ કરી લે કે ‘આમાં કંઈ ખાસ પાપ નથી’

સામાન્ય રીતે કથાયો અને સજાઓ, તેની લાગ લીએ, વિષયોનો પક્ષપાત વગેરે જે હૃદયમાં ઘર કરી ગયા હોય છે, તેનાથી કેટલાકનો મન બગાડવાનો સ્વભાવ

હોય છે, કેટલાકની વૃત્તિઓ જ પાપી રહ્યા કરે છે, જે ત્યાગ અને વૈરાગ્યની વૃત્તિઓ રહેવી જોઈએ તે નહિ આ બધા શયે આત્મ સ્વભાવમા ધર કરી ગયા છે તેનો ઉધ્ધાર કરવાનો છે તેનો ઉપાય પ્રભુએ બતાવે છે 'સમ્યક્ દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રને એકબૂત કરી દેવા

શક્ય એટલે શુ ? પ્રચ્છન્ન પાપોની વિધિસર આલોચના, પ્રાયશ્ચિત્ત નહિ તેવું જ બીજું મહાશય્ય આપણી સ્વભાવગત થઈ ગયેલી ખોટી લાગણીઓ, પાપવૃત્તિઓ અને અન્યતમ કષાયો જેવા કે વાતવાતમા વાકુ જ પડે, તેમ કોઈ સારી વસ્તુ જીવે કે લોભાઈ જ પડે, જેમા કોઈ ન લેવાનું ન દેવાનું હોય, પરંતુ સહેજે આકર્ષાઈ જાય ' આ બધા શયેનો પણ ઉધ્ધાર કરવાનો છે, માટે સમ્યક્ દર્શન જ્ઞાન અને ચારિત્રનું એકીકરણ જોઈએ

મદના આઠ સ્થાનો કોઈને કોઈ રીતે શક્યને આત્મામા સુરક્ષિત રાખે છે, પરંતુ શુ નો ઉદ્ધાર ન થવા દે

મદના આઠ સ્થાનો— ૧-૨ જાતિ અને કુળનો મદ હોય, એટલે આત્મા વિચારે કે 'લોકો મને ઉચ્ચ જાતિમા અને ઉચ્ચ કુળમા જન્મેલા તરીકે ઓળખે છે અને હું આ બધું મારું પોતા બહાર પાડી દઉં તો લોકો શુ ધારે ? ઉચ્ચ જાતિ કુળમા જન્મેલો અને આવે પાપી વગેરે

૩ રૂપનો મદ હોય, તો મનમા થાય કે 'આલોચના કરશુ અને કદાચ પ્રાયશ્ચિત્તમા ખૂબ આયબીલ ને નીલી આપશે, તો મારું સુદર કેવું બગબ થઈ જશે ' '

૪ બળનો મદ હોય તો વિચારે કે 'જ મહિનાનો તપ આપશે, તો બધુ બળ ખલાસ શરીર બધુ મુકાઈ જશે'

૫ લાલનો મદ હોય, તો વિચારે કે જ્યાં હું જાઉં ત્યાં ખસ, લીલા લહેર હું છું તો મમુદાય સુખે સુખે નભે છે હું આવો લાલની લળિધવાળો અને આલોચના કરે તો બધા શુ ધારે ?

૬ તપના મદવાળો તો એમજ માની લે કે 'મારે તો તપથી જ શુદ્ધિ છે

૭ એશ્વર્યનો મદ હોય, તો વિચારે કે 'મારે આટલા શિષ્યો, આટ આટલા ભક્તો આવડે તો મારાથી આ બધુ કેમ આલોચાય ?'

૮ જ્ઞાનનો મદ હોય, તો તેની વાત જ એર છે એ એમ વિચારે કે 'મને બધીજ ખબર છે ને હું મારી જોળે જ પ્રાયશ્ચિત્ત કરી લઈશ'

આ રીતે આઠે મદ અતરને ગુદ્ધ થવા નથી હેતા મદ મોટા કે મોટી શક્તિવાળાને જ થાય તેવું પણ નથી, સાવ નાનો હોય, અલ્પ શક્તિવાળો હોય, છતાં પોતાનું જે કંઈ થોડું છે તેના ઉપર પણ મદ થઈ રાકે

મન ઘણી વખત એમ વિચારે કે 'કદાચ આલોચના દેનારની દૃષ્ટિમાં હું ખરાબ દેખાઈશ તો ?' પરંતુ આ માન્યતા બૂલ ભરેલી છે કેમકે ગીતાથી મહાપુરુષો 'સાગર વર ગભીરા હોય છે વળી આ પણ મનની ખોટી માન્યતા છે' કે 'આપણે અતરની મલિન વૃત્તિઓની, કપાય કે વિષયના આકર્ષણોની આલોચના ન કરીએ તો મોટાઓ

આપણા માટે ધારી લે કે 'આ સાધુ નિરતિયાનું ચારિત્ર
પાળનારો છે, અથવા આપણને સારા સાધુ માને' પરંતુ
આ ભ્રમરૂપ કલ્પના છે, તેને કાઢી નાખવી જોઈએ કેમકે
ખરી રીતે આપણુ જે જીવન છે તેને મોટા મમણ નગ્ન
રીતે બતાવવાનું છે તેથી આલોચના દેનારને લાગે કે
'આ શુદ્ધ હૃદયનો છે, ભવભીરુ છે'

જો અહીં શક્તિ રાખ્યું તો કંગાડ વધતો કરેલો
તપ પણ નકામો માટે આલોચના કરતા સહેજ પણ પોતાની
મોટાઈનું આલેખન થઈ ગયું, તો પૂર્વપક્ષે નિ શક્તિ ન
થઈ શકાય માટે જરા પણ છુપાવ્યા વિના અત્યંત લઘુપક્ષે
પણ આલોચના કરવી

કેવળી થયાના ભાવો

શ્રી વીર પરમાત્મા શ્રી ગૌતમસ્વામીજીને મહે છે કે
દે ગૌતમ! જે ભાવે આલોચના કરતા જીવોએ કેવળજ્ઞાન
લીધું તે ભાવોને સાબળ

૧ સવેગ-અત્યંત નિમજ્જન શ્રદ્ધા સાથે મહાવૈરાગ્યની
પરિણતિ એમ સવેગથી આલોચના કરતા કરતા ભાવ આલો
ચનાથી ત્યા ને ત્યા કેવળી બનના આવા કેઈ આલોચના વડે
કેવળી બને, તે ભાવાલોચના કેવળી કહેવાય,

૨ કેવલાક 'હું જમાણા શુર મહારાજ પાસે જાઉં
અને બધું મારું દુસ્કૃત કહી દઉં કેવો હું દુષ્ટ કેવું ઘોર
પાપ મેં કર્યું' આમ વિચારીને શુન્ય પાસે જવા એક
પગલું ભરે ત્યાજ, કેવળી બને

૩ તેવી રીતે શુર મહારાજ પાસે જઈને કહેવા

માટે મો ખોલે ત્યા કેવળી બને

૪ કેટલાક આત્માઓ ગુરુમહારાજ પ્રાયશ્ચિત્ત આપે,
તે સાબળતા સાબળતા કેવળી

૫ બ્યારે કેમક પ્રાયશ્ચિત્ત લઈને ઉઠ્યા પછી મહા
વૈરાગ્યની ઉર્મિ જાગતા કેવળી બને અથવા તે આવોચના
પૂવે ઉત્કટ વૈરાગ્યથી કેવળી બને

૬ કેટલાક આલોચના કર્યા બાદ કેવળી

૭ કેટલાક ‘અરે હું પાપાત્મા’ એટલો વિચાર કરતા
કેવળી બાઝીઆ મુનિવરનો ઘાત કરનાર રાજા, આ રીતે
કેવળીબન્યા ગુરુ હાજર નહોતા, પરંતુ અતરમા પાશ્ચાત્તાપ
થયો ‘અરે હું આવો ઘાતકી પાપાત્મા’

૮ કેટલાકને લાગ્યું કે ‘હા હા! ઉત્સૂત્ર માર્ગમા
હું લાગી ગયો શાનીની આજ્ઞા વિરૂદ્ધ ચાલ્યો એનો
પશ્ચાત્તાપ કરતા કેવળી

૯ જે આત્માનું અખડિતશીલ છે તે વિચારે છે
કે ‘બસ હવે હું સહેજ પછ સાવધ યોગ સેવું નહિ’ આ
અખડ નિર્ધાર કરતા કેવળી

૧૦ ઉપરોક્ત નિધાર કર્યા પછી, આગળ વધીને
પોતાના જીવનના દુષ્કાર્ય બદલ એટલો બધો પશ્ચાત્તાપ
થાય કે ‘એના બદલામા હું શુ કરું’ તે માટે આ વિચારે
છે કે ‘તપ સયમ વ્રતની ખૂબ રક્ષા કરું’ આ વિચારમા
કેવળી અહીં એ રીતે પછ કેવળી થાય કે ‘હું તપની
ખૂબ રક્ષા કરું, હું સયમની ખૂબ રક્ષા કરું એ રીતે તપ,
સયમ અને વ્રતની જુદી જુદી લાવના કરના કેવળી બને

૧૧ માસથી થઈ જાયેલા પાપોની નિદા ગહો કરુ છુ એ ભાવે નિદા ગહો કરતા કેવળી બને

૧૨ 'સવયા ગીલનુ રક્ષણ કરૂ અને કોટીપૂરક તથ વટે સગાતાર પ્રાવશ્ચિત્તને વહન કરૂ' આ ભાવનામા કેવળી

૧૩ શરીર વચ્ચાદિનુ પશ્ચિમ કર્ષ જ ન કરૂ 'હ્રી આલે અને થાય છે કે 'લાવ જા જુની જયણા કરૂ' આ પશ્ચિમ છે જિનકલ્પીને અમૃત પશ્ચિમ પશુ ન ખપે, તેમ હુ નિ પશ્ચિમી બનુ શરીરને જણ પપુ નહિ આખનો પનકારો પણ માત્ર વાને તો ન કરૂ, આ પ્રકારની ભાવનામા ચઢેલા કેવળી

૧૪ 'વધુ બોલવાથી અને આહુદ દોહુ વિચારણાથી પાપબધ થઈ રહ્યો છે, માટે મૌનવ્રતમા એક કે બે પ્રહર આવી જાઉં' આ ભાવનામા કેવળી

૧૫ 'અરે! ભાઈ! સ્વયમ તો દુસરાધ્ય છે, તેને દીધકાળ પાળવાની મારી શક્તિ નથી, માટે અનશન કરી લઉં' આ વિચારણા કરતા કેવળી કેમકે હું ન કરમની રજ નહિ ચોટવા માટે એટલુ બધુ રૂક્ષ બની ગયુ છે તે કમનાએ એક પશુ ધારીકર્મને ચોળ્યા માટે રાગાદિની મિનઘટા રહેવા જ દીધી નથી

૧૬ પોતાના આત્માના દોષો દુષ્કૃત્યો જોઈ 'માત્ર શુ થએ' એમ વિચારી નવકાર જાણવા માડયા ત્યા કેવળી નિત્ય આલોચના કરતા કેવળી

૧૭ શલ્ય રહિત થયા પડી કેવળી

૧૮ શહયોદ્ધાર કરતા કરતા કેવળી

૧૯ આવી શહયોદ્ધારની ક્રિયા પોતાને મળી, તેમા પોતાની જાતને ધન્ય માને ધન્યોડહ' આવી અદ્ભૂત સામગ્રી મને મળી, આમ અનુમોદના કરતા કેવળી

૨૦ હવે હું સશલ્ય અવસ્થામા રહી શકુ એમ નથી આવી સારી સામગ્રી મને મળી છતા હજુ હું કેમ સંપૂર્ણ જ્ઞાનવાળો, ઉન્નતિવાળો, દોષ રહિત બનતો નથી' આમ વિચારી આલોચના કરવા આઠેક પગલા ચાલે ત્યા કેવળી

૨૧ શુભપારાજ કહે કે 'તારે પદર દિવસનું પ્રાયશ્ચિત્ત તારે આતુમાસનું પ્રાયશ્ચિત્ત અને તારે સવત્સરનું પ્રાયશ્ચિત્ત' આ સાલગતા તે તે આત્મા કેવળી

૨૨ 'અરે ! જીનન ચચળ છે, મનુષ્યભવ અનિત્ય અને ક્ષણમા વિષ્ણુમી બધ તેવો છે' આ ભાવનામા કેવળી

૨૩ આલોચના નિદા કરી, ચેત્ય અને સાધુઓને પડી, ડુબ્બર એવા પ્રાયશ્ચિત્તને કરતો હોય, એવી રીતે લાખો ઉપસર્ગોને સહન કરતો કેવળી બને

૨૪ પ્રાયશ્ચિત્તને લીને એક હાથ પાઠો ફેરે ત્યા કેવળી

૨૫ પ્રાયશ્ચિત્ત લઈને આસને બેસ ત્યા કેવળી

૨૬ શુભ પ્રાયશ્ચિત્ત આપે કે 'તારે આઠ કવળનું ચોકામણુ કરવું' આ સાલગતા અથવા આઠ કવળનો આહાર કરે ત્યા કેવળી

૨૭ કેવળાકને ઢાણાનું પ્રાયશ્ચિત્ત આપે,

કેવળી

૨૮ કેટલાક પ્રાયશ્ચિત્તને વહન કરવાની શરૂઆત કરે ત્યાં કેવળી

૨૯ કેટલાક પ્રાયશ્ચિત્તને વહન કરવાના કાગમા કેવળી

૩૦ કેટલાક પ્રાયશ્ચિત્તને સમાપ્તિ કરે ત્યાં કેવળી

૩૧ 'અરે' મારી શુદ્ધિ યાવ એવી નથી અને બહારથી મને કોઈ પ્રાયશ્ચિત્ત પણ આપે એમ નથી' આમ વિચારતા કેટલાક કેવળી

૩૨ એકે હજી પ્રાયશ્ચિત્ત વહન કર્યું નથી બીજાએ વહન કર્યું છે અથવા કહે છે ત્યાં કેવળી બને છે

૩૩ 'જેનાથી આત્મામા શુદ્ધિ આવે-નિ શક્યતા આવે છે, તેવા પ્રાયશ્ચિત્તને હું વહન કરું' આવું વિચારતા કેવળી

૩૪ 'તે તે શલ્યોને હું શાકુ કે જેનાથી મારો તપ સફળ થાય' આવી ભાવના કરતા કરતા કેવળી

૩૫ 'કેવુ પ્રાયશ્ચિત્ત આચરતો હું જેમુ' આવી જે ઉચ્ચ ભાવના કરી, ત્યાં કેવળી

૩૬ 'અહો' હું શ્રી જિનેશ્વરદેવની આજ્ઞાને લઘનારો છું, માટે પ્રાણનો ત્યાગ કરું' આ ભાવનામા કેવળી

૩૭ 'અરે! મને શરીર તો બીજું મળ્યો, પણ કુટુમ્બિત જીવન કહે છે કે 'ફરીથી બોધી નહિ મળે' આવો પશ્ચાત્તાપ કરતા કેવળી

૩૮ 'આ શરીર તો મને બહુ સરસ મળી ગયું

છે, કે જેથી પાપોને બાળી નાખુ ' આવા પ્રકારની વિચારણામાં કેવળી

૩૯ 'અનાદિના પાપમલને હું ધોઈ નાખુ ' આ ભાવનામાં કેવળી

૪૦ 'વળી, હવેથી પ્રમાદવશ એવું નહિ આવ્યું ' આમ વિચારતા કેવળી

૪૧ 'આ મારો દેહ-આ માંડ શરીર ક્ષણિક છે' આવી વિચારણામાં કર્મોની નિજરા કરતા કેવળી

૪૨ 'આ શરીર ધારણ કરવાનો સાર નિષ્કલ્પક સમય છે' આ ભાવનામાં કેવળી

૪૩ 'હું મનથી પણ ગ્રીલને ન ખડું અને જો ભગ થઈ જાય, તો પ્રાણને ધારણ કહે નહિ, મારો જીવ કાઢી નાખુ ' આવી ભાવના ભાવતા કેવળી

હિ ગૌતમ ! તુ એમ ન સમજીશ કે 'આવા એકાદ બે કેવળી થયા હશે' અરે! કાળ અનાદિકાળથી આ-એ આવે છે, તેમાં અનતા આત્માઓ એવા થઈ ગયા કે જેઓ આલોચના કરતાં કરતા કેવળી બન્યા અને અનતા પ્રાયશ્ચિત્ત કરતા કરતા કેવળી બન્યા]

સાતમું વિશુદ્ધિ દ્વાર

ધીમ્પુરુષોએ, સ્નાની ભગવતોએ શતયોજા કરવાનું દ્વરમાળુ છે, તે જાળીને સુવિહિત લોકો તેને જીવનમાં આચરીને પોતાના આત્માની શુદ્ધિ કરે છે

શુદ્ધિ બે પ્રકારે - ૧ દ્રવ્યશુદ્ધિ ૨ ભાવશુદ્ધિ

૧. દ્રવ્યશુદ્ધિ- વસ્ત્ર આદિને ચોક્ષા કરવા

૨. ભાવશુદ્ધિ- મૂલગુણ અને ઉત્તર ગુણોમાં જે દોષો લાગ્યા હોય, તેની આવોચના પ્રાયશ્ચિત્ત દ્વારા શુદ્ધિ કરવી

જાતિ, કુલ, જાગરૂપાદિ છત્રીસ ગુણોથી સુક્ત એવા આચાર્યને પણ શુદ્ધિ કરવાનો અવસર આવે તો જીભની સાક્ષીએ કરવી જોઈએ જેમ હોશીયાર વેદને પણ પોતાની જાત માટેની ચિકિત્સા તો જીભની પાસેથી લેવી પડે છે અર્થાત્ જીભ વેદ પાસે જઈ પોતાનો રોગ આદિ કહે છે, તે વેદ તે સાલજીને તપામીને રોગને દૂર કરવાનો આરંભ કરે છે, તેમ પોતે પ્રાયશ્ચિત્તની વિધિ જાણતા

આવા આચાર્યને પણ બીજા આગળ આલોચનાની જરૂર છે, તો પછી બીજાની તો શ્રી વાત માટે તવ કોઈએ ગુરુ સમક્ષ વિનયભૂત અજલી બેડી આત્માની શુદ્ધિ કરવી, આ સાર છે’

‘ન હુ સુજ્ઞૈ સમલ્લો, જહ મણિય સાસણે ધુવમયાણ ।
ઉધરિયસવ્યસલ્લો, સુજ્ઞૈ જીવો ધુવકિલેસો’ ॥

જેમણે આત્માનો સવરજમલ દૂર કર્યો છે તેવા શ્રી જિનેશ્વર ભગવતના શાસનમા દરમાબુ છે કે જે આત્મા સશક્ય છે તેની શુદ્ધિ થતી નથી. સર્વ શત્રુઓનો જે ઉદ્ધાર કરે છે, તે જ આત્મા શુદ્ધ બને છે’

દોષો કેવી રીતે લાગે ?

૧ સહસા, ૨ અજ્ઞાનતાથી, ૩ ભયથી, ૪ બીજાની પ્રેરણાથી, ૫ સંકટમા, ૬ રોગની પીડામા, ૭ મૃદતાથી ૮ શાગ દ્રેષથી

૧ સહસા- પગલુ બેઠને ઉપાડયુ ત્યા સુધી નીચે કાઈ ન હોય, પણ પગ મૂકતા જ નીચે કોઈ છન આવી જાય વગેરેથી

૨. અજ્ઞાનતાથી-લાકડા ઉપર નિગોહ વગેરે હોય પણ તેના જ્ઞાન વિના તેને લૂછી નાખ્યુ વગેરેથી

૩. ભયથી- જુદું જોતો, પૂછે તેના જુદો ઉત્તર આપે વગેરેથી

૪. બીજાની પ્રેરણાથી- બીજાએ આડું-અવળ સમજાવી દીધું ને તે મુજબ અકાર્ય કરે

૫ મ કટમા- વિના આદિમા બૂખ તૂપા લાગી
દોષ યારે આદિમાદિની મુરિની પૂરી તપા । કયા સિવાય
વાયની સેવું બજેરેયી

૬ ઝેગની પીડામા- આધારિન આ વિપત્તા

૭ મૃદુતાથી- ખ્યાલ નહિ, મહેનાથી

૮ રાગદોષથી- રાગ નધા કપમ્પી દોરો લાગે

આલોચના કેરી કીને કુર્વી ?

શુ પાડે જી વિનયપૂર્વક જે રાય ભેટીને જે
રીતે દોરો રસ હોર ન બધા દોરો નમ્યવિન કીને
જેવી રીતે નાનુ બાગ પોતાની નાના પાને જેવું હોય
તેવું નમ્ય રીતે મ્હી દ હ તેરી રીતે શુ કપી માના
આનમ માધા અને મહમી ર્વિન થઈ દામ જજારીને
પોતાની આત્મ મુદ્ધિ મ્હી ભેજી ૧

[સ્પષ્ટપણે] તારા પાપકારો તુ શુન આગમ પ્રાપ્ત
કરીય, તો છે જીવ તો દિવાર થઈ જશે અર ! માન
જોવા લાઉ મુ' આ અવધામા જ થમા પાપ તો ખલામ
થઈ જશે તથા પાપનું પ્રગીકરણ કરીત કે જેથી તુ
મહાગજનો પ્રેમ તારા ઉપર દેખશે અને તારું નમ્ય
મધાન જે પૂજનના હૃદયમા નકબી થઈ, તો બલા ! તેના
જેવા મોટે ભાવે બીજો કયો ! અવસ શુ મહાગજ
એવી સારણા વાગ્લાં કરશે કે તોડે જનન ધન્ય બની જશે

પણ આ યારે બને ? જે દિવ નતન સ્પષ્ટ શુદ્ધ
માફ મેધુ રાય તો શુભી ! બે ય રાજા-કપ જડી,

શય્યનો ઉધાર કર્યા પછી માર્ગના જાણુ આચાર્ય
ભગવત જે પ્રાયશ્ચિત્ત આપે, તેને તે રીતે વિધિ પૂર્વક
પૂર્ણ કરી આપવું જોઈએ કે જેથી અનવસ્થા પ્રસંગ ન
થાય

અનવસ્થા એટલે અકાર્ય થાય તેની આલોચના
ન કરે અથવા આલોચના લઈને તે પૂર્ણ ન કરે, તો
ખીજ સાધુને થાય કે 'પ્રાણિ હિ સા આદિમા કંઈ પ્રાયશ્ચિત્ત
આવતું નથી, તેથી પ્રાણિ હિ સા આદિ કરવામા કંઈ દોષ
લાગતો નથી' આથી ખીજે સાધુ પાપ કાન' કરે અનવસ્થા
ન થાય, તે માટે સાધુએ પ્રાયશ્ચિત્ત આચરવું જોઈએ

આત્મ-શુદ્ધિ નહિ કરવાથી યત્ન શુકશાન

નત્રિ ત સત્ય વ વિસ વ, દુષ્પત્તો વ કુણદ વેચાલો ।

જત વ દુષ્પત્ત, સપ્પો વ પમાદ્દણો કુધ્ધો ॥૧॥

જ કુણદ માનસહ અણુધિય ઉત્તમદ્વકાલ મિ ।

દુલ્લમવાદ્દોયત્ત, અણંતમસારિયત વ ॥૨॥

શસ્ત્ર, ઝર, જે શુકશાન નથી કરતા, કોઈ વેતાવની
સાધના કરી પણ અવળી કરી તેથી વેતાલ પ્રતિકૂલ થઈને
જે દુષ્પ નથી આવતો, ઉ દુ ચાલેલું યત્ર જે શુકશાન
નથી કરતું, કે ક્રોધાયમાન થયેલો સર્પ જે શુકશાન નથી
કરતો, તેનાથી કંઈ ગણુ દુષ્પ શય્યનો ઉધાર-આત્મશુદ્ધિ
નહિ કરવાથી થાય છે શસ્ત્ર આદિના દુષ્પથી બહુ બહુ
તો એક ભવતું જ મરણ થાય, જ્યારે આત્મશુદ્ધિ નહિ
કરવાથી દુર્લભબોધિપણુ અને અનંત સસારીપણુ આ

લે જવ કર નુકસાન થાય છે માટે સાધુએ મન આગ
પાપેની આલોચના કરી આત્મશુદ્ધિ કરી લેવા

નાસ્તિક શક્તિપણે આલે ચના કરવાથી મુનિ બવ-
મશ વધુથી તપાના મૂલને દેહી નાખે છે, તથા માયાશય
નિરાશ શય્ય અને મિત્રાદ્યાન શય્યને દૂર કરે છે

તેમ મનુષ્ય માથે ઉપાદેશા બરને નીચે મુજબથી
દર્શો થાય છે, તેમ સાધુ ગુણી પામે શક્ય મંદિત
પાનાની આલોચના નિરા, દો જવાથી કમડથી બાપથી
દર્શવો થાય છે

મન શય્યોથી શુધ્ધ બનેલો સાધુ બહુ પ્રત્યાખ્યાન
અનુગ્રહમ, અન્યત ઉપયોગવાયો મર્મિરભવાતિક આર પના
પ્રતે દાયા વેધને માથે છે એટલે સમાધિપૂર્વક કાવ
મી પોનાનો ઉત્તમાય માપી શકે છે

આશાધના કરવાથી થનો લાભ.

આગદાત્તુ ગુણો, મર્મ કાગ્ન સુષિદિઓ કારં ।

ઉર્મિર્મિમિ મર ગૃણ મમેગ્ન નિષ્વાર્ ॥

આશાધનામા વત્પર સાધુ સારી રીતે આશાધના કરી
સમાધિ પૂર્વક કાલ કરે તો ત્રીજા બધે અવગ્ય મોક્ષ
પામે છે

શ. કા- શાસ્ત્રમા આવે છે કે 'સવવિગતિ સામાયિક
પ્રાપ્ત કરેલો આત્મા ઉત્કૃષ્ટથી આક્રમા બધે મોક્ષ પામે
છે અને જ્ય-યથી તે જ અવમા મોક્ષ પામે છે, જ્યારે
તમો ત્રીજે બધે મોક્ષ પામે છે' એમ કહ્યું. તો તે જ
જ્ય-ય થયું કે ને ઉત્કૃષ્ટ થયું

અમાધાન- ‘જઘન્યથી તેજ ભવે મોક્ષ પામે
અને ઉત્કૃષ્ટથી આઠમા ભવે મોક્ષ પામે’, એમ જો કહેતુ
છે તે વચન વજ્રવલનારાય (પ્રથમ) સઘનણવાળાને
આશ્રીને કહેતુ છે અહીં જો પ્રીતે ભવે મોક્ષ પામે’
એમ કહ્યુ તે એવકા (૯ લા) સઘનણવાળાને માટે છે
એવકા સઘનણવાળો આત્મા અતિશય આરાધના કરે તો
ત્રીજે ભવે અવસ્ય મોક્ષ પામે છે અહીં ‘ઉત્કૃષ્ટ’ વચન
ભવગણના અથે નવો પણ અતિશય થતી આરાધનાના
અર્થમાં છે, તેમ એવકા સઘનણવાળાને ઉત્કૃષ્ટ
આરાધનાથી જઘન્ય ત્રીજા ભવે અને ઉત્કૃષ્ટે આઠમા ભવે
મોક્ષે જવામાં હરજત નથી

एष मामाचारि, जुञ्जता चरणरुणमाउत्ता ।

माहू भवति कम्म अणेगमवमचियमण त ॥

પરમ્પરણુમાં આધિકૃત સાધુ, આ ‘અમારોની સામા
અર્ચનું પાલન’ કરતા અનેક ભવમાં બાધેલા અનતા
કર્મોને ખખેલે છે

‘दिव्यदर्भावतीपूर्णा, चातुमसिस्थितेन हि ।

‘रस-भू-खेद्विके उपे’, परागोऽय निभावितः ॥१॥

‘नित्यानन्दाग्न्यमाधुना, सुष्ठु यदुपार्जितम् ।

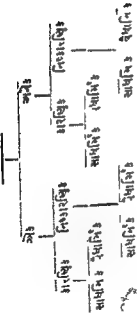
‘क्षेम’, सवतु भयाना, वर्षयाहृतिनानयार ॥२॥

“ઇતિ શ્રી ઓધનિયુક્તિ પરાંગ ”

૫૮	૧૩	વમિદમા	વમિદમા
૬૩		૧૨૯૨ પેઝા કો તે જીને વામરે	
૬૩	૧	મીઘમ	મીઘમ
૬૬	૮	મીઘમ-મ	મીઘમ-મ
૭૮	૩	મીઘમ-મ	મીઘમ-મ
૧૦૪	૭૧૫	મમિદિ	મમિદિ
૮૦	૩	મમિદિ-મી	મમિદિ-મી
૮૧	૨૧	મમિદિ	મમિદિ
૮૨	૧૬	મમિદિ-મ	મમિદિ-મ
૮૩	૧૬	મમિદિ	મમિદિ
૮૮	૧	મમિદિ	મમિદિ
૮૯	૧૩	મમિદિ-મ	મમિદિ-મ
૧૦૧	૯	મમિદિ	મમિદિ
૧૧૩	૨	મમિદિ	મમિદિ
૧૧૭	૧	મમિદિ	મમિદિ
૧૧૭	૧૫	મમિદિ	મમિદિ
૧૨૩	૧૮	મમિદિ-મ	મમિદિ-મ
૧૨૩	૧૪	મમિદિ	મમિદિ
૧૨૩	૨૨	મમિદિ	મમિદિ
૧૨૭	૬	મમિદિ	મમિદિ
૧૩૨	૧	મમિદિ	મમિદિ
૧૩૮	૧૮	મમિદિ	મમિદિ
૧૩૯	૩	મમિદિ-મ	મમિદિ-મ
૧૩૯	૧૨	મમિદિ	મમિદિ
૧૪૧	૧૨	મમિદિ-મ	મમિદિ-મ
૧૪૫	૨	મમિદિ	મમિદિ
૧૪૫	૨૨	મમિદિ	મમિદિ

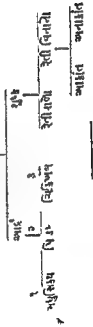
(પરમ પુસ્તક ૩૧ સર)

પ્રત્યક્ષ

(પરમ પુસ્તક ૩૨ સર)

અવિચિત્ર

૫૮	૧૩	વસિતમા	વસતિમા
૬૩		પદ્મે પેરેઆક ■ તે બીન્ને વાચવો	
૬૩	૧	ગીતાથ	ગીતાર્થ
૬૬	૮	ગૈશાવચ્ચ	ગૈશાવચ્ચ
૭૯	૩	સાધનસર	સાધનસર
૭૯	છે ની	મયિકદિ	મયિકદિ
૮૦	૩	ધરિયાવાહી	ધરિયાવાહી
૮૧	૨૧	ન્માન	સ માન
૮૨	૧૯	અસદ્વિધ્વ	અસદ્વિધ્વ
૮૩	૧૯	ધુન	ધૂત,
૯૪	૬	વસ્ત્ર	વસ્ત્ર
૯૯	૧૭	સગમ મિ	સ ગમ મિ
૧૦૧	૯	અ મમ	અરમ
૧૧૩	૨	પીલન	પીલિત
૧૧૭	૬	નિખિદ્ધ	નિસિદ્ધ
૧૧૭	૧૫	હોય	હોય તે
૧૨૩	૧૪	બુદ્ધચિત્તસા	બુદ્ધચિત્તસ
૧૨૩	૧૪	અ નિ	અ ડાસાદિ
૧૨૩	૨૨	મુદ્ધજો	મુદ્ધજોગી
૧૨૭	■	મુખી	મુખી
૧૩૦	૧	લોકિક	લોકિક
૧૩૮	૧૮	આ ગા	આગાદ
૧૩૯	૩	પ્રાયચ્છિત્તવાળા	પ્રાયચ્છિત્તવાળા
૧૩૯	૧૨	સધુ	સાધુ
૧૪૧	૧૨	પ્રાધુર્થ્વિકના	પ્રાધુર્થ્વિકના
૧૪૫	૨	સ જમ્ઠોણ	સ જમ્ઠોણ
૧૪૫	૨૨	અભિધક	અભિધક

பொது இயல்பு

உயர்வு இயல்பு - மனநிலை

(இ) உயர்வு இயல்பு - மனநிலை

மனநிலை

(மனநிலை - மனநிலை)

மனநிலை - மனநிலை

மனநிலை - மனநிலை

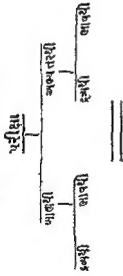
மனநிலை - மனநிலை

மனநிலை

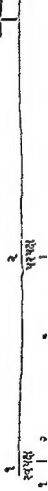
மனநிலை

(மனநிலை - மனநிலை)

(પ્રશ્ન ૧૮ ઉપરનો ફોટો)

(પ્રશ્ન ૧૦૨ ઉપરનો
આધાર)

૧૪૮	૧	વ શીકરજીવ	૧૪૮૨જીવ
૧૪૯	૫	જાપા	જાતા
૧૪૮	૧૦	જુગી	જુગી
૧૫૧	૧૪	ઝાવો	ઝાવો
૧૫	૧૫	ઝાવ	ઝાવ
૧૫૭	૧૪	ખુધી	ખુધી
૧૫૮	૨૦	ફેકવન્ય	ફેકવન્ય
૧૫૮	૧૧	દુઢિ	દુઢિ
૧૦	૧૦	નીચેનો	નીચેનોગુઢો
૧૧૦		કેલી પાય લીટી	કાની નાખતી
૧૧૬	૧૨	સસગ	મમગ
૧૧૬	૨૩	ભાવ	ભાવુ
૧૭૦	ઉત્તરી }	વિવાળાદિ	વિવાળાદિ
૧૭૧			
૧૭૪	૧૩	રખેતુ દોધ	રખેતુ દોધ
૧૭૫	૧૫	કાગપ્રિય	કાગપ્રિય
૧૭૫	૨૧	આરધના	આગધના
૧૮૫	૧૬	ભાવતોચન	ભાવતોચન
૧૮૬	૧૭	નિર્ધા	નિર્ધાર
૧૯૨	૫	ધુવમયાળ	ધુવમયાળ

સુદ — છાત્રભાઈ ધનાભાઈ પટેલે જાપા ૫ ૧થી ૧૯૮

સુદસુરધાન — પ્રતિમા પ્ર ટરી-ભોરસઃ (નિ જેગ)

